

RIIGIKOGU

IV koosseis.

23.—55. koosoleku täielikkude protokollide LISAD.

Riigikogu komisjonide ettepanekud on jäetud välja käesolevatest lisadest, kui need ühtlased või ainult redaktsiooniliselt erinevad Vabariigi Valitsuse vastavatest ettepanekutest. Viimased vaata „Vabariigi Valitsuse ettepanekud Riigikogule“ I köide.

- 45.)
46.) Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1930./1931. aastaks.
47.)
48. Alalise rahvusvahelise kohtu põhikirja allakirjutamise protokolliga Ameerika Ühisriikide liitumise protokollki kinnitamise seadus.
49. Alalise rahvusvahelise kohtu põhikirja revideerimise protokollki ja selle lisa kinnitamise seadus.
50. Asundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seadus.
- 46.)
47.) Asundusekapitali 1930./31. a. eelarve.
51. Avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seaduse muutmise seadus.
- 52.) Eesti-Ameerika Ühisriikide vaheliste vahekohtu ja lepituse lepingute kinnita-
53.) mise seadus.
54. Eesti ja Läti vahel piirihoonega poolitatud kinnisvarade likvideerimise tähtaja pikendamise protokollki kinnitamise seadus.
55. Eesti-Läti vaheliste merealuste kaablite kohta käiva konventsiooni kinnitamise seadus.
56. Eesti-Soome kauba- ja laevanduselepingu lisakokkuleppe ja selle lõpp-protokollki kinnitamise seadus.
- 57.) Eesti-Tshehhoslovakkia vahelise kohtuliku korralduse, vahekohtu ja lepituse
58.) konventsiooni kinnitamise seadus.
- 59.) Eesti-Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahelise mõlemate maade
60.) kohtute vastastikuse tsiviilasjus abiandmise kokkuleppe ja selle lõpp-protokollki kinnitamise seadus.
- 61.) Eesti-Rootsi vahelise kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abi-
62.) andmise konventsiooni kinnitamise seadus.
- 45.)
46.) Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1930./1931. aastaks.
47.)
63. Eesti Vabariigi 1929/30. aasta kulude ja tulude lisaelarve nr. 1.
- 64.) Ehituseseaduse §§ 165¹, 197, 200, 201, 202 ja 203 muutmise seadus.
65.)
- 66.) Haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlusta-
67.) mise seadus.
- 68.)
69.) Kalapüügi seaduse muutmise seadus.
- 70.)
71.) Kunstsiidist kangaste ja viski sisseveo lepingtollitariifide kohaldamise seadus.
72. Lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleeni, laskeriistade ja tongide seadus.
-

-
73. Maaparanduselaenu fondi seaduse muutmise seadus.
- 74.) Majandusekoolide seaduse § 11 muutmise seadus.
- 75.)
- 76.) Paide linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus.
- 77.)
78. Petseri maakonnast ehituse- ja küttepuude väljaveo keelu seaduse maksvuse kaotamise seadus.
- 79.)
- 80.) Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadus.
81. Riigikaitse komisjoni esitis kaitseesisekorra maksvuse tähtaja pikendamise kohta.
- 82.)
- 83.) Riigikogu kantselei koosseisu muutmise ja täiendamise seadus.
- 84.)
- 85.) Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seadus.
86. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse muutmise
- 87.) seadus nr. 2.
- 88.) Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise ja täien-
- 89.) damise seadus.
- 90.)
- 91.) Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise seadus.
92. Riiselja-Ikla raudtee ja Sooba harutee alla maade sundvõõrandamise seadus.
- 93.)
- 94.) Seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fondi seadus.
95. Seitsmenda rahvusvahelise töökonverentsi poolt Genfis vastuvõetud õnnetus-
- 96.) juhtude läbi vigastatud oma- ja välismaa töolistega ühtlase ümberkäimise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus.
97. Sotsiaalkomisjoni esitis rahvusvahelistel töökonverentsidel vastuvõetud konvent-
- sioonide eelnõude ja rekomendatsioonide teadmiseksvõtmise kohta.
- 98.)
- 99.) Spitsbergeni kohta käiva lepinguga ühinemise seadus.
- 100.)
- 101.) Tallinna telefoni-keskjaamade laiendamise seadus.
102. Tsiiviil-kohtupidamise ja kaubandusliku kohtupidamise seaduste muutmise sea-
- dus kaubanduslikkude ja tööstuslikkude ettevõtete ajutise administratsioonide sisseseadmise kohta. (Kaubanduslikkude ja tööstuslikkude ettevõtete üle administratsioonide ajutise sisseseadmise seadus.)
- 103.)
- 104.) Töölisevanemate seadus.
- 105.)
- 106.) Tööstuslikkude koolide seaduse § 4 muutmise seadus.
-

Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1930./1931. a.

I.

KULUD.

Korralised kulud.

Riigikogu.

Peatükk I.

§§	Riigikogu.	Krooni
1.	Teenistusetasu	302.170
2.	Ametisõidud	8.000
4.	Esindus	5.000
84.	Rahvusvahelised maksud	1.000
	Riigikogu	316.170

Peatükk II.

Kantselei.

1.	Teenistusetasu	71.724
3.	Riigiteenijate toetused	1.904
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	1.018
8.	Kantseleikulud	6.220
9.	Majapidamine	16.285
10.	Avalikud maksud ja kohustused	1.500
11.	Sõidu- ja veokulud	2.600
12.	Vallasvara	9.640
14.	Hoonete remont	8.705
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	6.000
90.	Segakulud	350
	Kantselei	125.946

Peatükk III.

§§ Riigikogu valimised ja rahvahääletamised. Krooni

17. Valimine ja hääletamine 44.410

Riigikogu valimised ja rahvahääletamised 44.410

Riigikogu 486.526**Riigikontroll.**

1.	Teenistusetasu	299.387
2.	Ametisõidud	20.369
3.	Riigiteenijate toetused	12.048
4.	Esindus	300
5.	Ametnikkude ja teenijate varustus	957
7.	Juriidiline abi ja kohtukulud	2.050
8.	Kantseleikulud	6.567
9.	Majapidamine	6.938
10.	Avalikud maksud ja kohustused	546
11.	Sõidu- ja veokulud	844
12.	Vallasvara	1.081
13.	Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	50
14.	Hoonete remont	1.300
34.	Hariduslikud kulud	600
40.	Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.000
44.	Autasud ja ergutused	1.000
90.	Segakulud	400

Riigikontroll 356.437

Riigivanem ja riigikantselei.

I jagu.

Peatükk I.

Riigivanem.

1. Teenistusetasu	19.224
2. Ametisõidud	500
3. Riigiteenijate toetused	432
4. Esindus	7.500
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.491
8. Kantseleikulud	2.666
9. Majapidamine	8.480
10. Avalikud maksud ja kohustused	350
11. Sõidu- ja veokulud	15.470
12. Vallasvara	2.000
14. Hoonete remont	2.360
90. Segakulud	100.300

Riigivanem 160.773

II jagu.

Peatükk I.

Riigikantselei.

1. Teenistusetasu	24.301
2. Ametisõidud	400
3. Riigiteenijate toetused	912
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	444
8. Kantseleikulud	5.150
9. Majapidamine	8.150
12. Vallasvara	1.000
16. Toetus kaitseliidu ülalpidamiseks	650.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	4.000
90. Segakulud	250

Riigikantselei 694.607

Peatükk II.

Riigi raamatukogu.

1. Teenistusetasu	4.493
2. Ametisõidud	50
3. Riigiteenijate toetused	120
8. Kantseleikulud	280
12. Vallasvara	155
21. Raamatukogud	15.500
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.000
90. Segakulud	100

Riigi raamatukogu 22.698

Peatükk III.

Riigi arhiiv.

1. Teenistusetasu	9.110
2. Ametisõidud	200
3. Riigiteenijate toetused	608
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	50
8. Kantseleikulud	1.285
12. Vallasvara	100
90. Segakulud	200

Riigi arhiiv 11.553

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

1. Teenistusetasu	70.226
2. Ametisõidud	650
3. Riigiteenijate toetused	3.968
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	194
8. Kantseleikulud	6.000
9. Majapidamine	3.455
10. Avalikud maksud ja kohustused	225
12. Vallasvara	1.350
14. Hoonete remont	3.871
15. Kultuurilised toetused	2.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	36.800
90. Segakulud	386

Riigi statistika keskbüroo 129.125

Riigivanem ja riigikantselei 1.018.756

Hariduse- ja sotsiaalministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	147.336
2. Ametisõidud	5.400
3. Riigiteenijate toetused	23.044
4. Esindus	1.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	486
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	3.500
8. Kantseleikulud	12.300
9. Majapidamine	5.211
10. Avalikud maksud ja kohustused	1.704
11. Sõidu- ja veokulud	360
12. Vallasvara	600
14. Hoonete remont	5.000
90. Segakulud	350

Keskasutus 206.291

Peatükk II.

Teaduse ja kunsti osakond.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	6.027
2. Ametisõidud	900
3. Riigiteenijate toetused	192
15. Kultuurilised toetused	302.560
34. Hariduslikud kulud	1.500
37. Rahvuskultuuriliste väärtuste kogumine ja korraldamine	19.000
	<hr/>

Teaduse ja kunsti osakonna keskasutus 330.179

B. Tartu ülikool.

1. Teenistusetasu	981.635
2. Ametisõidud	1.000
3. Riigiteenijate toetused	32.222
8. Kantseleikulud	3.530
9. Majapidamine	80.550
15. Kultuurilised toetused	45.000
29. Loodusevarade uurimine	5.500
39. Instituutide, kabinettide ja kliinikute ülalpidamine	112.000
	<hr/>

Tartu ülikool 1.261.437

C. Tallinna tehnikum.

1. Teenistusetasu	114.025
3. Riigiteenijate toetused	672
8. Kantseleikulud	130
9. Majapidamine	18.917
15. Kultuurilised toetused	3.000
35. Õppetarbed ja -vahendid	10.000
88. Hoolealuste ülalpidamine	500
	<hr/>

Tallinna tehnikum 147.244

D. Riigi keskarhiiv.

1. Teenistusetasu	23.885
2. Ametisõidud	614
3. Riigiteenijate toetused	1.344
8. Kantseleikulud	1.330
9. Majapidamine	5.340
11. Sõidu- ja veokulud	1.000
12. Vallasvara	1.050
14. Hoonete remont	2.035
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	600
90. Segakulud	300
	<hr/>

Riigi keskarhiiv 37.498

Teaduse ja kunsti osakond 1.776.358

Peatükk III.

Koolivalitsus.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	25.563
2. Ametisõidud	3.000
3. Riigiteenijate toetused	480
15. Kultuurilised toetused	555.026
34. Hariduslikud kulud	38.800
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	4.000
	<hr/>

Koolivalitsuse keskasutus 626.869

B. Riigikoolid.

1. Teenistusetasu	563.845
2. Ametisõidud	1.400
3. Riigiteenijate toetused	11.688
8. Kantseleikulud	4.140
9. Majapidamine	92.937
10. Avalikud maksud ja kohustused	368
11. Sõidu- ja veokulud	600
12. Vallasvara	27.800
14. Hoonete remont	27.000
15. Kultuurilised toetused	18.200
35. Õppetarbed ja -vahendid	16.000
88. Hoolealuste ülalpidamine	36.800
90. Segakulud	300
	<hr/>

Riigikoolid 801.078

C. Avalikud ja erakoolid.

1. Teenistusetasu	6.224.550
3. Riigiteenijate toetused	67.056
	<hr/>

Avalikud ja erakoolid 6.291.606

Koolivalitsus 7.719.553

Peatükk IV.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	51.845
2. Ametisõidud	2.600
3. Riigiteenijate toetused	192
15. Kultuurilised toetused	705.211
41. Kohtulik asjaajamine ja abiandmine	5.000
48. Rahva tervishoid	225.000
89. Riiklik hoolekanne	505.570
90. Segakulud	1.000
	<hr/>

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse keskasutus 1.496.418

B. Tervishoiu-asutised.

1. Teenistusetasu	228.766
2. Ametisõidud	1.231
3. Riigiteenijate toetused	6.628
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	600
8. Kantseleikulud	6.658
9. Majapidamine	73.443
10. Avalikud maksud ja kohustused	631
11. Sõidu- ja veokulud	6.173
12. Vallasvara	13.747
14. Hoonete remont	61.274
49. Haigete ülalpidamine	354.092
64. Põllumajapidamine	40.308
90. Segakulud	2.418

Tervishoiu-asutised 795.969

C. Hoolekande-asutised.

1. Teenistusetasu	146.438
2. Ametisõidud	1.487
3. Riigiteenijate toetused	4.651
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	100
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	800
8. Kantseleikulud	3.765
9. Majapidamine	49.188
10. Avalikud maksud ja kohustused	357
11. Sõidu- ja veokulud	4.195
12. Vallasvara	9.860
14. Hoonete remont	22.660
35. Õppetarbed ja -vahendid	7.350
64. Põllumajapidamine	13.995
88. Hoolealuste ülalpidamine	189.711
90. Segakulud	2.016

Hoolekande-asutised 456.573

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus 2.748.960

Peatükk V.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	21.755
2. Ametisõidud	750
3. Riigiteenijate toetused	288
12. Vallasvara	120
15. Kultuurilised toetused	9.500
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	1.000
83. Töökaitse	1.500
85. Konverentsid ja erakorralised esindused	8.500

87. Pensionid	2.901.600
90. Segakulud	75

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna keskasutus 2.945.088

B. Tööinspeksiooni jaoskonnad.

1. Teenistusetasu	28.723
2. Ametisõidud	5.000
3. Riigiteenijate toetused	1.150
8. Kantseleikulud	3.662
9. Majapidamine	3.294
11. Sõidu- ja veokulud	50
12. Vallasvara	316
14. Hoonete remont	100

Tööinspeksiooni jaoskonnad 42.295

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond 2.987.383

Hariduse- ja sotsiaalmistriteerium 15.438.545

Kaitseministeerium.

1. Teenistusetasu	6.618.105
2. Ametisõidud	110.470
3. Riigiteenijate toetused	360.000
4. Esindus	9.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.160
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	250
8. Kantseleikulud	100.900
9. Majapidamine	835.000
10. Avalikud maksud ja kohustused	53.500
11. Sõidu- ja veokulud	548.400
12. Vallasvara	72.000
14. Hoonete remont	330.000
15. Kultuurilised toetused	33.900
21. Raamatukogud	4.070
35. Õppetarbed ja -vahendid	68.280
37. Rahvuskultuuriliste väärtuste kogumine ja korraldamine	4.350
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	13.300
41. Kohtulik asjaajamine ja abiandmine	5.000
44. Autasud ja ergutused	11.700
54. Toitlusevarustus	3.089.253
55. Kraamivarustus	2.587.000
56. Relvad ja nende varustus	1.037.045
57. Inseneriline ja tehniline varustus	363.050
59. Hobuste tervishoid	5.650
60. Sõjalaevade varustus ja korrashoidmine	436.500

61. Kindlustuse tööd	40.085
62. Topo- ja hüdrograafilised tööd	99.002
90. Segakulud	152.330

Kaitseministeerium 16.989.300

Kohtu- ja siseministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	182.016
2. Ametisõidud	4.375
3. Riigiteenijate toetused	7.978
4. Esindus	1.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.330
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	1.700
8. Kantseleikulud	24.475
9. Majapidamine	8.672
10. Avalikud maksud ja kohustused	3.220
11. Sõidu- ja veokulud	250
12. Vallasvara	1.155
14. Hoonete remont	21.702
15. Kultuurilised toetused	17.300
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	35.500
74. Rahvapargid ja -platsid	14.838
90. Segakulud	250

Keskasutus 325.761

Peatükk II.

Kohtud.

1. Teenistusetasu	1.106.552
2. Ametisõidud	42.937
3. Riigiteenijate toetused	42.984
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.747
8. Kantseleikulud	86.174
9. Majapidamine	90.739
10. Avalikud maksud ja kohustused	3.980
11. Sõidu- ja veokulud	600
12. Vallasvara	34.214
14. Hoonete remont	15.757
41. Kohtulik asjaajamine ja abiandmine	92.600
90. Segakulud	100

Kohtud 1.518.384

Peatükk III.

Prokuratuur.

1. Teenistusetasu	162.441
2. Ametisõidud	5.300
3. Riigiteenijate toetused	5.772
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	444
8. Kantseleikulud	8.786
9. Majapidamine	4.581
12. Vallasvara	3.250
43. Kuritegevuse vastu võitlemine	500

Prokuratuur 191.074

Peatükk IV.

Vangimajad.

1. Teenistusetasu	607.480
2. Ametisõidud	1.050
3. Riigiteenijate toetused	70.192
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	48.025
8. Kantseleikulud	12.310
9. Majapidamine	161.703
10. Avalikud maksud ja kohustused	2.411
11. Sõidu- ja veokulud	31.510
12. Vallasvara	11.002
14. Hoonete remont	46.100
34. Hariduslikud kulud	4.640
35. Õppetarbed ja -vahendid	2.945
42. Vangide ülalpidamine	438.567
56. Relvad ja nende varustus	1.042
90. Segakulud	500

Vangimajad 1.439.477

Peatükk V.

Politsei.

1. Teenistusetasu	2.174.560
2. Ametisõidud	220.260
3. Riigiteenijate toetused	175.712
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	222.280
8. Kantseleikulud	152.893
9. Majapidamine	102.542
10. Avalikud maksud ja kohustused	1.030
11. Sõidu- ja veokulud	81.797
12. Vallasvara	9.850
14. Hoonete remont	16.020
35. Õppetarbed ja -vahendid	500
42. Vangide ülalpidamine	4.400
43. Kuritegevuse vastu võitlemine	81.600
44. Autasud ja ergutused	1.200
56. Relvad ja nende varustus	7.500
90. Segakulud	1.500

Politsei 3.253.644

Peatükk VI.

Piirivalve.

1. Teenistusetasu	602.488
2. Ametisõidud	7.700
3. Riigiteenijate toetused	37.888
8. Kantseleikulud	29.953
9. Majapidamine	47.138
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	500
11. Sõidu- ja veokulud	35.772
12. Vallasvara	3.626
14. Hoonete remont	13.000
35. Õppetarbed ja -vahendid	2.400
41. Kohtulik asjaajamine ja abiandmine	50
42. Vangide ülalpidamine	50
43. Kuritegevuse vastu võitle- mine	8.190
44. Autasud ja ergutused	1.000
54. Toitlusevarustus	186.000
55. Kraamivarustus	155.000
56. Relvad ja nende varustus	5.066
59. Hobuste tervishoid	400
60. Sõjalaevade varustus ja korrashoidmine	17.670
61. Kindlustuse tööd	9.000
90. Segakulud	500

 Piirivalve 1.163.391

Kohtu- ja siseministerium 7.891.731

Majanduseminis- teerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	80.950
2. Ametisõidud	7.300
3. Riigiteenijate toetused	2.119
4. Esindus	1.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.147
7. Juriidiline abi ja kohtu- kulud	5.400
8. Kantseleikulud	14.600
9. Majapidamine	7.650
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	1.200
12. Vallasvara	1.410
14. Hoonete remont	4.800
90. Segakulud	250

 Keskasutus 127.826

Peatükk II.

Maksudevalitsus.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	124.127
2. Ametisõidud	3.900
3. Riigiteenijate toetused	6.976
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	21.401
7. Juriidiline abi ja kohtu- kulud	1.100
8. Kantseleikulud	35.519
9. Majapidamine	11.053
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	310
11. Sõidu- ja veokulud	1.661
12. Vallasvara	1.157
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning kat- sed	50
14. Hoonete remont	11.646
44. Autasud ja ergutused	9.257
90. Segakulud	550

 Maksudevalitsuse keskasutus 228.707

B. Asutused kohtadel.

1. Teenistusetasu	731.139
2. Ametisõidud	26.080
3. Riigiteenijate toetused	67.719
8. Kantseleikulud	26.233
9. Majapidamine	42.507
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	12.715
11. Sõidu- ja veokulud	931
12. Vallasvara	7.572
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning kat- sed	360
14. Hoonete remont	4.190
90. Segakulud	1.000

 Asutused kohtadel 920.446

C. Piirituse monopol.

1. Teenistusetasu	63.600
2. Ametisõidud	150
3. Riigiteenijate toetused	5.900
8. Kantseleikulud	4.005
9. Majapidamine	9.828
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	3.957
11. Sõidu- ja veokulud	500
12. Vallasvara	23.700
14. Hoonete remont	10.282
26. Piirituse monopoli erikulud	4.662.307
90. Segakulud	200

 Piirituse monopol 4.784.429

 Maksudevalitsus 5.933.582

Peatükk III.

Rahanduseosakond.

1. Teenistusetasu	96.250
2. Ametisõidud	1.380
3. Riigiteenijate toetus	5.624
8. Kantseleikulud	1.300
12. Vallasvara	650
15. Kultuurilised toetused	291.975
23. Väärtmärkide valmistamine	393.191
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	7.500
90. Segakulud	250
	<hr/>
Rahanduseosakond	798.120

Peatükk IV.

Kaubanduse-tööstuseosakond.

1. Teenistusetasu	82.500
2. Ametisõidud	6.000
3. Riigiteenijate toetused	3.022
8. Kantseleikulud	5.850
11. Sõidu- ja veokulud	180
12. Vallasvara	1.450
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	2.200
15. Kultuurilised toetused	13.500
29. Loodusevarade uurimine	1.000
82. Informatsioon	4.000
90. Segakulud	250
	<hr/>
Kaubanduse-tööstuseosakond	119.952

Majanduseministeerium 6.979.480

Põllutööministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	28.396
2. Ametisõidud	2.700
3. Riigiteenijate toetused	1.360
4. Esindus	1.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	250
8. Kantseleikulud	2.330
9. Majapidamine	6.477
10. Avalikud maksud ja kohustused	1.111
11. Sõidu- ja veokulud	9.500
12. Vallasvara	400
14. Hoonete remont	5.348
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	1.500
90. Segakulud	100
	<hr/>
Keskasutus	60.472

Peatükk II.

Katastri ja maakorralduseosakond.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	499.265
2. Ametisõidud	88.844
3. Riigiteenijate toetused	29.284
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	158
8. Kantseleikulud	35.910
9. Majapidamine	18.800
11. Sõidu- ja veokulud	202
12. Vallasvara	17.022
14. Hoonete remont	600
15. Kultuurilised toetused	101.500
29. Loodusevarade uurimine	10.900
34. Hariduslikud kulud	2.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.740
63. Maakorraldamine ja maaparandamine	665.700
90. Segakulud	300
	<hr/>

Katastri ja maakorralduse osakonna keskasutus 1.473.225

B. Esindused kohtadel.

1. Teenistusetasu	73.088
2. Ametisõidud	17.618
3. Riigiteenijate toetused	3.724
8. Kantseleikulud	8.390
9. Majapidamine	15.270
10. Avalikud maksud ja kohustused	692
12. Vallasvara	2.350
14. Hoonete remont	4.500
90. Segakulud	50
	<hr/>

Esindused kohtadel 125.682

Katastri ja maakorralduse osakond 1.598.907

Peatükk III.

Põllumajanduseosakond.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	48.199
2. Ametisõidud	5.500
3. Riigiteenijate toetused	1.696
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	74
8. Kantseleikulud	6.050
9. Majapidamine	1.410
12. Vallasvara	250
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	6.580
14. Hoonete remont	400
15. Kultuurilised toetused	607.640

34. Hariduslikud kulud	1.800
35. Õppetarbed ja -vahendid	3.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.500
90. Segakulud	200

Põllumajanduse osakonna
keskasutus 685.299

B. Asutused kohtadel.

1. Teenistusetasu	152.958
2. Ametisõidud	2.670
3. Riigiteenijate toetused	2.586
4. Esindus	370
8. Kantseleikulud	7.359
9. Majapidamine	19.044
12. Vallasvara	9.730
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	5.338
14. Hoonete remont	2.050
35. Õppetarbed ja -vahendid	6.500
90. Segakulud	750

Asutused kohtadel 209.355

C. Avalikud põllumajanduslikud koolid.

1. Teenistusetasu	185.976
3. Riigiteenijate toetused	624

Avalikud põllumajanduslikud koolid 186.600

Põllumajanduse osakond 1.081.254

Peatükk IV.

Loomatervishoiu osakond.

1. Teenistusetasu	81.380
2. Ametisõidud	300
3. Riigiteenijate toetused	6.080
8. Kantseleikulud	920
9. Majapidamine	828
15. Kultuurilised toetused	4.200

Loomatervishoiu osakond 93.708

Peatükk V.

Riigimaade ja metsade valitsus.

A. Keskasutus.

1. Teenistusetasu	356.300
2. Ametisõidud	28.000
3. Riigiteenijate toetused	15.600
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	675
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	16.000

8. Kantseleikulud	54.000
9. Majapidamine	6.550
11. Sõidu- ja veokulud	300
12. Vallasvara	8.250
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	2.000
15. Kultuurilised toetused	4.840
34. Hariduslikud kulud	2.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	1.500
66. Metsaasjandus	29.000
73. Teede, sildade ja parvede ehitamine ja korrashoidmine	12.748
90. Segakulud	250

Riigimaade ja metsade
valitsuse keskasutus 538.013

B. Esindused kohtadel.

1. Teenistusetasu	1.292.755
2. Ametisõidud	141.800
3. Riigiteenijate toetused	187.984
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	1.220
8. Kantseleikulud	72.904
9. Majapidamine	37.687
10. Avalikud maksud ja kohustused	201.000
11. Sõidu- ja veokulud	250
12. Vallasvara	20.349
14. Hoonete remont	165.000
34. Hariduslikud kulud	3.000
66. Metsaasjandus	520.000
90. Segakulud	792

Esindused kohtadel 2.644.741

C. Metsakool.

1. Teenistusetasu	8.445
2. Ametisõidud	150
3. Riigiteenijate toetused	304
8. Kantseleikulud	308
9. Majapidamine	1.495
10. Avalikud maksud ja kohustused	14
11. Sõidu- ja veokulud	60
12. Vallasvara	250
14. Hoonete remont	2.000
35. Õppetarbed ja -vahendid	400
64. Põllumajapidamine	60
66. Metsaasjandus	500
90. Segakulud	50

Metsakool 14.036

Riigimaade ja metsade
valitsus 3.196.790

Põllutöoministerium 6.031.131

Teedeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	45.781
2. Ametisõidud	2.200
3. Riigiteenijate toetused	1.914
4. Esindus	1.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	237
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	250
8. Kantseleikulud	5.100
9. Majapidamine	4.947
10. Avalikud maksud ja kohustused	500
12. Vallasvara	110
14. Hoonete remont	1.790
15. Kultuurilised toetused	500
69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoidmine	20.000
82. Informatsioon	500
90. Segakulud	250

Keskasutus 85.079

Peatükk II.

Maanteede ja ehituse osakond.

1. Teenistusetasu	45.502
2. Ametisõidud	4.000
3. Riigiteenijate toetused	2.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	250
8. Kantseleikulud	1.550
11. Sõidu- ja veokulud	2.500
12. Vallasvara	200
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	250
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	2.500
73. Teede, sildade ja parvede ehitamine ja korrashoidmine	3.600.000
90. Segakulud	100

Maanteede ja ehituse osakond 3.658.852

Peatükk III.

Raudteevalitsus.

1. Teenistusetasu	5.343.239
2. Ametisõidud	34.950
3. Riigiteenijate toetused	498.772
4. Esindus	500
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	219.682

7. Juriidiline abi ja kohtukulud	3.540
8. Kantseleikulud	61.785
9. Majapidamine	175.084
10. Avalikud maksud ja kohustused	10.000
11. Sõidu- ja veokulud	1.300
12. Vallasvara	40.527
15. Kultuurilised toetused	2.500
34. Hariduslikud kulud	900
67. Rongide liikumine ja kauba-vedu	2.345.183
68. Veerevate abinõude korrashoidmine	2.235.448
69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoidmine	1.584.140
70. Varustuse talitus	128.950
90. Segakulud	30.000

Raudteevalitsus 12.716.500

Peatükk IV.

Posti-telegraafi- ja telefoni- valitsus.

1. Teenistusetasu	2.239.119
2. Ametisõidud	26.794
3. Riigiteenijate toetused	171.452
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	48.820
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	1.810
8. Kantseleikulud	82.330
9. Majapidamine	169.820
10. Avalikud maksud ja kohustused	7.000
11. Sõidu- ja veokulud	654.788
12. Vallasvara	54.340
14. Hoonete remont	41.000
23. Väärtmärkide valmistamine	15.433
34. Hariduslikud kulud	1.000
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	9.250
72. Telegraafi ja telefoni korrashoidmine ja arendamine	1.424.919
84. Rahvusvahelised maksud	117.500
90. Segakulud	22.943

Posti-telegraafi- ja telefoni- valitsus 5.088.318

Peatükk V.

Veeteede valitsus.

1. Teenistusetasu	542.236
2. Ametisõidud	6.400
3. Riigiteenijate toetused	68.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	4.646
7. Juriidiline abi ja kohtukulud	2.000
8. Kantseleikulud	18.693

9. Majapidamine	7.000
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	123.273
11. Sõidu- ja veokulud	7.100
12. Vallasvara	8.000
14. Hoonete remont	16.000
15. Kultuurilised toetused	20.480
29. Loodusevarade uurimine	1.000
40. Kodifikatsioon ja kirjasta- mine	1.650
48. Rahva tervishoid	440
70. Varustuse talitus	8.000
76. Sadamasildade korrashoid- mine	83.000
77. Ujuvate abinõude, tuletor- nide ja elektrikraanide ülalpidamine	231.500
78. Mere- ja liinimärgid	28.960
79. Ujuvate abinõude, tuletor- nide ja elektrikraanide re- mont	400.022
87. Pension	612
90. Segakulud	30.000

Veeteede valitsus 1.609.012

Teedeministeerium 23.157.761

82. Informatsioon	40.000
84. Rahvusvahelised maksud	69.000
85. Konverentsid ja erakorra- lised esindused	20.000
86. Eestimaalaste võõrsilt koju- toomine	10.000
90. Segakulud	15.493
	<hr/>
Üldkulud	225.293

B. Välisesindused.

1. Teenistusetasu	457.563
2. Ametisõidud	4.975
8. Kantseleikulud	40.000
9. Majapidamine	103.647
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	5.645
11. Sõidu- ja veokulud	9.300
12. Vallasvara	16.510
14. Hoonete remont	10.000
90. Segakulud	1.500

Välisesindused 649.140

Välisesindused 874.433

Välisministeerium 1.073.833

Välisministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Teenistusetasu	89.440
2. Ametisõidud	1.450
3. Riigiteenijate toetused	2.960
4. Esindus	15.000
5. Ametnikkude ja teenijate varustus	700
7. Juriidiline abi ja kohtu- kulud	2.620
8. Kantseleikulud	15.000
9. Majapidamine	10.910
10. Avalikud maksud ja kohus- tused	1.320
11. Sõidu- ja veokulud	3.950
12. Vallasvara	5.550
14. Hoonete remont	7.350
15. Kultuurilised toetused	32.400
23. Väärtmärkide valmistamine	1.500
80. Rahvusvaheliste lepingute sõlmimine ja täitmine	9.000
90. Segakulud	250

Keskasutus 199.400

Peatükk II.

Välisesindused.

A. Üldkulud.

2. Ametisõidud	35.000
3. Riigiteenijate toetused	4.000
4. Esindus	31.800

Riigi võlad.

27. Riigi võlgade ja protsentide tasumine	5.679.904
28. Laenude realiseerimise ku- lud ja kursivahed	50.000

Riigi võlad 5.729.904

Korralised kulud 85.153.404

ERAKORRALISED KULUD.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Riigivanem ja riigikantselei.

II jagu.

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

1. Põllumajandusliku üleskir- jutuse materjalide läbitöö- tamine ja kirjastamine	40.000
--	--------

Riigi statistika keskbüroo 40.000

Riigivanem ja riigikantselei 40.000

Hariduse- ja sotsiaal- ministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Toetus piiriäärsete maade kultuuri edendamiseks . . .	31.000
Keskasutus	31.000

Peatükk IV.

Tervishoiu- ja hoole- kandevalitsus.

A. Keskasutus.

1. Toetus Eesti Punase Risti peavalitsusele	40.000
2. Toetus vigastatud sõjameeste organisatsioonidele	40.000
3. Toetus kindral Laidoner'i nimelisele kapitalile	20.000
4. Toetus omavalitsustele hoolekande korraldamiseks	200.000
5. Toetus Võru linnale haigemaja ehitamiseks	20.000
6. Toetus Saare maavalitsusele röntgeni kabineti ja kõrgustikupäikese sisseadmiseks	4.000
Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse keskasutus	324.000

B. Tervishoiu-asutised.

1. Pilguse vaimuhaigemaja personaalimaja ehitamine	15.000
Tervishoiu-asutised	15.000

C. Hoolekande-asutised.

1. Uue hoone ehitamine Tartu rinnalaste- ja emadekodule	4.000
2. Lamamisrõdu ehitamine ja juurdeehitused Taheva lastekodu sanatooriumis	30.000
Hoolekande-asutised	34.000

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus	373.000
--	----------------

**Hariduse- ja sotsiaal-
ministeerium 404.000**

Kaitseministeerium.

1. Kraamivarustus	57.330
2. Relvad ja nende varustus	152.000

3. Inseneriline ja tehniline varustus	928.000
4. Sõjalaevade remont ja korrashoid	100.000
5. Uued ehitused	139.050
6. Rannakindlustused	15.000
7. Kinnisvarade muretsemine	30.000

Kaitseministeerium 1.421.380

Kohtu- ja siseminis- teerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Petseri- ja Narvataguste maade kinnisvarade ajutine kinnistusekomisjon	76.900
2. Kuressaare kinnistuseraamatute jaluleseadmine	8.100
Keskasutus	85.000

Peatükk II.

Kohtud.

1. Rakvere-Paide rahukogu hoone kanalisatsioon	2.000
2. Viljandi endise vangimaja ümberehitamine kohtuhooneks	20.000
Kohtud	22.000

Peatükk IV.

Vangimajad.

1. Viljandi uuele vangimajale plangu ehitamine	4.500
2. Tallinna keskvangimaja idapoolse tiibhoone ümberehitamine	10.000
Vangimajad	14.500

Peatükk VI.

Piirivalve.

1. Uued ehitused	15.500
Piirivalve	15.500

**Kohtu- ja siseminis-
teerium 137.000**

Majanduseministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Sõjaaegsete rekvireerimiste ja kahjude tasumine . . .	20.000
Keskasutus	20.000
Majanduseministeerium	20.000

Põllutööministeerium.

Peatükk III.

Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

1. Koolide ja katsejaamade ehitamine ja sisseseadmine	27.215
2. Seakasvatuse edendamise ja peekonihindade kindlustamise fond	120.000
Põllumajanduse osakonna keskasutus	147.215
Põllumajanduse osakond	147.215

Peatükk V.

Riigimaade ja metsade valitsus.

A. Keskasutus.

1. Uute hoonete ehitamine . .	80.000
2. Telefoniliini ehitamine . .	6.000
3. Asundus- ja renditaludel kasvava metsa hindamine .	90.000
Riigimaade ja metsade valitsuse keskasutus	176.000
Riigimaade ja metsade valitsus	176.000
Põllutööministeerium	323.215

Teedeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Laevaliinide toetamine . .	30.000
2. Peipsi veepinna alandamine	182.511
Keskasutus	212.511

Peatükk III.

Raudteevalitsus.

1. Jaamade laiendamine ja uute hoonete ehitamine . .	89.345
2. Raudteevõrgu arendamine	2.915.000
3. A.-s. „Dvigatel'ilt“ ostetud vagunite hinnavahe	20.000
4. Tallinna-Pääsküla elektri- raudtee arendamine	67.300
5. Veereva koosseade juurdemuretsemine ja täiendamine	27.100
Raudteevalitsus	3.118.745

Peatükk IV.

Posti-telegraafi- ja telefoni- valitsus.

1. Posti-telegraafi-telefoni hoonete ehitamine	40.675
2. Telefonijaama laiendamine	100.000

Posti-telegraafi- ja telefoni- valitsus	140.675
---	---------

Peatükk V.

Veeteede valitsus.

1. Hoonete ehitamine	4.500
2. Teede ehitamine	5.000
3. Hüdrotehnilised ehitused meresadamates	47.000
4. Hüdrotehnilised ehitused sisemistel veeteedel	10.000
5. Süvendusetööd	20.000
6. Tuletornide, meremärkide ning ujuvate abinõude sisseseadete täiendamine ja ümberkorraldamine	18.500
7. Rannasõiduliinide eksplaateerimine	46.000
8. Laevade, katelde ja masinate järelevalve määruste väljatöötamine ja trükkimine	3.300

Veeteede valitsus	154.300
-------------------	---------

Teedeministeerium 3.626.231

Riigikeskasutuste kulud 5.971.826

B. Operatsiooni fondid.

Majanduseministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Koolimajade ehitusefondi täiendamine	300.000
---	---------

2. A.-s. „Eesti Vosvoriit'i“ aktsiate omandamine . . .	100.000
Keskasutus	400.000
Majanduseministeerium	400.000

Põllutöoministeerium.

Peatükk III.

Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

1. Maaparanduse riikliku laenufondi täiendamine . . .	200.000
Põllumajanduse osakonna keskasutus	200.000
Põllumajanduse osakond	200.000

Peatükk V.

Riigimaade ja metsade valitsus.

A. Keskasutus.

1. Laen maasaajatele inventari muretsemiseks . . .	40.000
Riigimaade ja metsade valitsuse keskasutus	40.000
Riigimaade ja metsade valitsus	40.000
Põllutöoministeerium	240.000

Teedeministeerium.

Peatükk III.

Raudteevalitsus.

1. Raudteelaste kodu tegevusekapital	10.000
Raudteevalitsus	10.000
Teedeministeerium	10.000
Operatsiooni fondid	650.000
Erakorralised kulud	6.621.826
Kulud	91.775.230

TULUD.

Korralised tulud.

Otsekohesed maksud.

Peatükk I.

Tulumaks.

1. Tulumaks	2.730.000
2. Trahvid ja viivituserahad .	88.000
Tulumaks	2.818.000

Peatükk II.

Äri- ja tööstusemaks.

1. Põhiärimaks	560.000
2. Lisaärimaks mitteavalikult aruandvatelt ettevõtetelt .	1.000.000
3. Lisaärimaks avalikult aruandvatelt ettevõtetelt .	900.000
4. Trahvid ja viivituserahad .	60.000
Äri- ja tööstusemaks	2.520.000

Peatükk III.

Maa- ja hoonetemaks.

1. Maks kinnisvaradelt linnades ja alevites	15.000
2. Maks kinnisvaradelt maal .	400.000
3. Trahvid ja viivituserahad .	10.000
Maa- ja hoonetemaks	425.000

Peatükk IV.

Maks kapitali intressidelt.

1. Maks väärtpaberitelt . .	40.000
2. Maks hoiusummadelt . .	380.000
3. Maks konto-korrent arvetelt	80.000
4. Maks võidulaenu võitudelt .	1.000
5. Viivituserahad	5.000
Maks kapitali intressidelt	506.000

Peatükk V.

Kinnistusemaks.

1. Kinnistusemaks	750.000
2. Viivituserahad	1.500
Kinnistusemaks	751.500

Peatükk VI.

Pärandusemaks.

1. Pärandusemaks	300.000
2. Trahvid ja viivituserahad .	50.000
Pärandusemaks	350.000

Otsekohesed maksud 7.370.500

Lõivud ja tasu- maksud.

Peatükk VII.

Tempelmaks ja lõivud.

1. Tempelmaks	4.225.000
2. Kohtulõivud ja revisjoni- maks	500.000
3. Aktilõivud	6.000
4. Advokaatide maks	400
5. Kantseilõivud ja -maksud	92.500
6. Kohtumaks	75.000
7. Viivituserahad	100
8. 20% raudteemaks	6.500

Tempelmaks ja lõivud 4.905.500

Peatükk VIII.

Patendid ja proovid.

1. Maks leiutispatentide, kau- bamärkide ja mudelite eest	14.000
2. Proovimaks metallidelt	65.000
3. Mõõtude ja kaalude õigeks- tunnustamine	15.000
4. Mitmesugused proovid ja analüüsid	30.400

Patendid ja proovid 124.400

Peatükk IX.

Mitmesugused tasu- maksud.

1. Isikutunnistused	4.500
2. Väljapassid	275.000
3. Maks loterii võitudel	20.000
4. Kodakondsuse maksud	10.000
5. Maksud lubadelt, tunnistus- telt j.t.	30.000
6. Tasu haigetelt ja hoole- alustelt	150.000

Mitmesugused tasumaksud 489.500

Lõivud ja tasumaksud 5.519.400

Kaudsed maksud.

Peatükk X.

Tollid.

1. Sisseveotoll	20.000.000
2. Väljaveotoll	120.000
3. 3 ja 5% aktsidentsid (lisa- toll)	35.000
4. Kantseleimaksud	110.000
5. Trahvid	20.000
6. Mitmesugused tulud	125.000

Tollid 20.410.000

Peatükk XI.

Aktsiisid.

1. Aktsiis piirituselt	1.500
2. Aktsiis veinidelt, napsidelt ja likööridelt	220.000
3. Aktsiis õlelt	774.000
4. Patendid joogikohtadele, kauplustele, vabrikutele, töökodadele ja ladudele	120.000
5. Aktsiis pärmilt	142.000
6. Patendid pärmivabrikutele	100
7. Aktsiis tubakalt	3.700.000
8. Aktsiis paberossikestadelt ja -paberilt	70.000
9. Tubakapatendid kauplustele	35.000
10. Patendid tubaka ja pabe- rossikestade vabrikutele	6.600
11. Aktsiis tuletikkudelt	120.000
12. Trahvid	10.000
13. Mitmesugused tulud	800

Aktsiisid 5.200.000

Kaudsed maksud 25.610.000

Riigi monopolid.

Peatükk XII.

Piirituse monopol.

1. Piirituse ja denaturaadi müük	14.900.000
4. Puskariõli müük	8.500
5. Mitmesugused tulud	91.500

Piirituse monopol 15.000.000

Riigi monopolid 15.000.000

Riigi ettevõtted ja varandused.

Peatükk XIII.

Riigi kapitalid.

1. Tulud väärtpaperitelt, fon- didelt, laenudelt ja arvetelt	2.124.727
2. Viivituserahad	3.000

Riigi kapitalid 2.127.727

Peatükk XIV.

Maad, hooned, metsad ja veed.

1. Rent maadelt, metsadelt ja vetelt	70.025
2. Rent hoonetelt	152.625
3. Tulud metsadest	4.820.000

4. Tulud jahist ja kalapüügist	10.000
5. Mitmesugused tulud . . .	91.000
6. Trahvid ja viivituserahad .	100.000

Maad, hooned, metsad
ja veed 5.243.750

Peatükk XV.

Raudteed.

1. Sõidupiletid	6.120.000
2. Pagasivedu	570.000
3. Kaubavedu	9.100.000
4. Transiit	200.000
5. Mitmesugused tulud . . .	590.000
6. Maksud eelmiste aastate eest	20.000
7. Trahvid	20.000

Raudteed 16.620.000

Peatükk XVI.

Sadamad ja laod.

1. Maks ladude tarvitamise eest	200.000
2. Laeva- ja sadamamaksud .	1.040.500
3. Maks kraanide tarvitamise eest	30.000

Sadamad ja laod 1.270.500

Peatükk XVII.

Post, telegraaf ja telefon.

1. Postimaks	3.100.000
2. Telegraafi- ja raadiomaks .	460.000
3. Telefonimaks	2.355.000

Post, telegraaf ja telefon 5.915.000

Peatükk XVIII.

Mitmesugused riigi ettevõtted.

1. Eesti pank	502.450
2. Pikalaenu pank	500.000
3. Riigi põlevkivitööstus . .	60.000
4. Riigi turbatööstus	20.730
5. Riigi metsatööstus	850.000
6. Riigi trükikoda	21.300
7. Mitmesugused abiettevõtted	202.830

Mitmesugused riigi ette-
võtted 2.157.310

Peatükk XIX.

Mitmesugused riigi varandused.

1. Vallasvara kasutamine . .	2.267
2. Trükitööde müük	144.850
3. Mitmesuguste varanduste müük	400.000
4. Konfiskeeritud ja leitud varandused	3.000
5. Kontsessiooni maksud . .	43.800

Mitmesugused riigi
varandused 593.917

**Riigi ettevõtted ja
varandused 33.928.204**

Segatulud.

Peatükk XX.

1. Kuludeks kantud summade tagasimaks	200.000
2. Jõuvankrite maks	170.000
3. Bensiini ja välismaal re- gistreeritud jõuvankrite maks	330.000
4. Trahvid ja viivituserahad, mis mujal pole ette nähtud	250.000
5. Juhuslikud tulud	318.826

Segatulud 1.268.826

Korralised tulud 88.696.930

Erakorralised tulud.

1. Operatsiooni fondide ja laenude tagasimaks	646.300
2. Trahv eksportööridelt müü- mata jäänud välisvaluuta eest	1.000
3. Rannasõiduliinide eksplua- teerimine	31.000
4. Laen raudteede ehitamiseks	2.400.000
5. Eesti panga aktsiate müü- gihinna vahe	300.000

Erakorralised tulud 3.378.300

Kokku 92.075.230

Tagasimaks eelmiste
aastate tuludest 300.000

Tulud 91.775.230

Eripõhikirjata töötavate riiklikkude ettevõtete ja riigi- asutuste valitseda olevate eriotstarbeliste kapitalide tulude ja kulude erieelarved.

(Riigi eelarve seadus §§ 17 ja 29.)

KOHTU- JA SISEMINISTEERIUMI ALAL.

Vahialuste tööd.

Tulud	351.000
Kulud	351.000

Harku turbatööstus.

Tulud	70.250
Kulud	70.250

Harku mõis.

Tulud	67.231
Kulud	67.231

PÖLLUTÖÖMINISTEERIUMI ALAL.

Riigi mõisad.

Tulud.

1. Põld ja heinamaa	1.037.066
2. Veised	612.526
3. Hobused	43.932
4. Sead	44.401
5. Lambad	467
6. Kalakasvatus	750
7. Piiritusevabrikud	226.586
8. Telliskivivabrikud	14.060
9. Veskid	4.110
10. Meierei	1.400
11. Postijaamad	2.600
12. Viljapuuaiad	15.563
13. Rendid ja üürid	12.077
14. Varad	212.531
15. Mitmesugused tulud	107.550

Tulud 2.335.619

Kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

1. Palgad	43.192
2. Ametisõidud	3.500

3. Ametnikkude ja teenijate toetus	561
4. Esindus	500
5. Kantseleikulud	3.950
7. Varad	350
8. Kultuurilised toetused	48.490
9. Segakulud	610

Keskasutus 101.153

Peatükk II.

Asutused kohtadel.

1. Palgad	567.618
2. Ametisõidud	4.635
3. Ametnikkude ja teenijate toetus	10.930
4. Esindus	890
5. Kantseleikulud	9.638
6. Majapidamine	1.388.979
7. Varad	110.781
9. Segakulud	10.145

Asutused kohtadel 2.103.616

Riigi mõisad 2.204.769

Varade amortiseerimine 67.850

Loodetav puhaskasu 63.000

Kulud 2.335.619

Tapaloomadelt võetav riigi % maks.

Tulud.

1. Riigi % maks tapaloomadelt	220.000
2. Seerumite müük	500
3. Kinnisvarade ekspluateeri- mine	1.200
4. Põllumajandusliku kirjan- duse müük	1.000
5. 1929./30. a. eelarvest üle- kantud summad	13.300

Tulud 236.000

Kulud.	
1. Teenistusetasu	55.040
2. Ametisõidud	10.000
3. Ametnikkude ja teenijate toetused	500
8. Kantseleikulud	4.000
9. Majapidamine	9.320
10. Maksud kinnisvaradelt	600
11. Sõidu- ja veokulud	1.000
12. Vallasvara	3.030
14. Hoonete remont	6.000
15. Kultuurilised toetused	26.250
16. Kahjutasud	45.000
21. Raamatukogud	720
34. Hariduslikud kulud	500
39. Laboratooriumide ülalpidamine	25.000
45. Kinnisvarade soetamine	35.900
90. Segakulud	140
Tagavarakapital	3.000
Riigi tuludesse	10.000
Kulud	236.000

Puuvilja väljaveo kontrolli erimaks.

Tulud.	
1. Erimaks väljaveetatelt õuntelt	700
2. Mitmesugused tulud ja eelmise aasta ülejääk	1.000
Tulud	1.700
Kulud.	
1. Teenistusetasu	300
2. Ametisõidud	400
8. Kantseleikulud	500
12. Vallasvara	130
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	150
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	150
90. Segakulud	70
Kulud	1.700

Kanamunade väljaveo erimaks.

Tulud.	
1. Erimaks väljaveetatelt kanamunadelt	20.000
Tulud	20.000
Kulud.	
1. Teenistusetasu	5.980
2. Ametisõidud	800

3. Teenijate toetused	200
8. Kantseleikulud	800
12. Vallasvara	150
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	250
15. Kultuurilised toetused	10.900
40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	500
90. Segakulud	420
Kulud	20.000

TEEDEMINISTEERIUMI ALAL.

Posti-telegraafi- ja telefonivalitsuse kesk-elektrotehnika töökoda.

Tulud.	
1. Sissetulekud tööst	121.870
Tulud	121.870

Kulud.	
1. Teenistusetasu	48.280
2. Ametisõidud	600
3. Riigiteenijate toetused	6.650
8. Kantseleikulud	900
9. Majapidamine	4.340
11. Sõidu- ja veokulud	500
12. Vallasvara	8.000
13. Materjalide proovimised ja saaduste kontroll ning katsed	600
14. Hoonete remont	500
75. Inseneriline ja tehniline varustus	51.500
Kulud	121.870

II.

Riigikogu poolt 28. veebruaril 1929 vastuvõetud Riigiteenijate teenistusevanuse tasu seaduse (RT 20 — 1929) ulatuses maksetakse teenistusevanuse tasu ka posti-telegraafi- ja telefonivalitsuse kesk-elektrotehnika töökoja teenijatele 1. aprillist 1929 alates.

Sadamatehased.

Tulud.	
1. Veeteede valitsuse töötellimised	344.000
2. Raudteevalitsuse töötellimised	73.000

3. Kaitseministeeriumi merejõudude baasi ja Kaitseministeeriumi muude osakondade töötellimised	417.000
4. Muude riigiasutuste töötellimised	55.000
5. Erasisikute, kogukondlike asutuste, riigi tööstuslike ettevõtete töötellimised ja kasutamata varanduste realiseerimine	225.000
6. Elektrivool, vesi ja ujuvad abinõud	24.000
7. Muud tulud	139.258
	<hr/>
Tulud	1.277.258

Kulud.

I.

Tööstuse kulud.

A. Otsekohesed kulud.

1. Tööjõud	320.350
2. Materjal	295.120
3. Segakulud	30.000
	<hr/>
Otsekohesed kulud	645.470

B. Kaudsed kulud.

1. Teenistusetasu töökodade ametnikkudele, vabateenijatele, ülemääralistele ja ajutistele tööjõududele	36.000
1-a. Teenistusevanuse tasu	2.810
2. Töökodade ametnikkude, vabateenijate, ülemääraliste ja ajutiste tööjõudude sõidukulud ja päevarahad	1.200
3. Tasu töölistele oma tööriistade eest	1.000
4. Töökodade masinate, sisseadete ja tööabinõude parandamine (jooksev remont)	30.000
5. Töökodade masinate, sisseadete ja tööabinõude puhastamine ja järelevalve	9.000
6. Töökodade hoonete ja ruumide parandamine (jooksev remont)	6.000
7. Töökodade hoonete ja ruumide puhastamine ning korrashoidmine	12.000
8. Töökodade kütmine	27.000
9. Abinõud, mida ei inventeerita	43.500
10. Katsed ja rikkiläinud tööd	1.500
	<hr/>
Kaudsed kulud	170.010

II.

Üldkulud.

1. Administratsiooni teenistusetasu	113.464
1-a. Teenistusevanuse tasu	9.195
2. Administratsiooni sõidukulud ja päevarahad	300
3. Toetused ja tervishoid	72.000
4. Esindus	500
5. Juriidiline abi ja kohtukulud	1.500
7. Kantseleikulud	6.800
8. Materjalide vedu, paigutamine, pakkimine, väljaandmine ja analüüsid	12.000
9. Realiseerimiseks üleantavate varanduste kohaletoomine	500
10. Tänavate puhastamine	1.600
11. Kontorite, ladude ja muude hoonete ning ruumide parandamine	10.500
12. Kontoritele, ladudele ja muude hoonetele ning ruumidele kuuluvate sisseadete (inventari), samuti ka tõste- ning veoabinõude parandamine	35.500
13. Kontorite, ladude ja muude hoonete ning ruumide puhastamine, korrashoid ja järelevalve	8.000
14. Kontoritele, ladudele ja muude hoonetele ning ruumidele kuuluvate sisseadete (inventari), samuti ka tõste- ja veoabinõude puhastamine, korrashoid ja järelevalve	48.000
15. Jõujaamade, katlamajade, ladude ja muude hoonete ning ruumide kütmine; kütteained, tõste- ja veoabinõud	48.424
16. Avalikud maksud ja kohustused	27.000
17. Segakulud	3.000
	<hr/>
Üldkulud	398.283

III.

Amortiseerimine.

1. Tehaste mehhanismide, tööriistade ja seadiste uuendamine	32.000
	<hr/>
Amortiseerimine	32.000

Korralised kulud 1.245.763

IV.

Erakorralised kulud.

- 1. Erakorralised kulud 5.000
- 2. Teenistusevanuse tasu teenijatele 1. IV 29 —
31. XII 29 8.995

Erakorralised kulud 13.995

1.259.758

Kalkulatsiooni vahe (resp. ülejääk) 17.500

Kulud 1.277.258

II.

Riigikogu poolt 28. veebr. 1929 vastuvõetud Riigiteenijate teenistusevanuse tasu seaduse (RT 20 — 1929) ulatuses maksetakse teenistusevanuse tasu ka sadamatehaste teenijatele 1. aprillist 1929 alates.

Eesti Vabariigi 1930./1931. a. kulude ja tulude eelarve esitas Vabariigi Komisjon esitab eelarve tasakaalustatult Kr. 91.775.230 suuruses. Seega on eelarve suurenenud Kr. 124.521 võrra.

Kulud ja nende muudatuste

ASUTUSE NIMI	Korralised kulud			Erakor	
	Vabariigi Valitsuse ettepanek	Rahaasjanduse komisjoni ettepanek	Suurendus + Vähendus -	A. Riigiasutuste	
				Vabariigi Valitsuse ettepanek	Rahaasjanduse komisjoni ettepanek
Riigikogu.	481.678	486.526	+ 4.848	—	—
Riigikontroll	356.437	356.437	—	—	—
Riigivanem ja riigikantselei.	1.079.036	1.018.756	-- 60.280	40.000	40.000
Hariduse- ja sotsiaalministeerium	15.378.945	15.438.545	+ 59.600	373.000	404.000
Kaitseministeerium. . .	16.989.300	16.989.300	—	1.421.380	1.421.380
Kohtu- ja siseministeerium.	7.913.865	7.891.731	-- 22.134	117.000	137.000
Majanduseministeerium .	6.967.112	6.979.480	+ 12.368	793.000	20.000
Põllutööministeerium . .	5.971.131	6.031.131	+ 60.000	203.215	323.215
Teedeministeerium . . .	22.692.722	23.157.761	+ 465.039	3.593.720	3.626.231
Välisministeerium . . .	1.089.824	1.073.833	-- 15.991	—	—
Riigi võlad	5.369.344	5.729.904	+ 360.560	—	—
	84.289.394	85.153.404	+ 962.415	6.541.315	5.971.826
			-- 98.405		
			+ 864.010		

Muudatused kulude eelarves on tehtud Vabariigi Valitsuse nõusolekul, osalt üksikasjalikumad andmed komisjoni poolt tehtud muudatuste kohta leiduvad tada ühekrooniste hõbevahetuserahade löömise edasilükkamist, mille kõrval aga nõnda et kogusumma sel alal ulatub 3.600.000 kroonile, millest 3.100.000 krooni suna omavalitsustele vastava seaduse kohaselt. Kuigi Maanteede seadus nõuab summa selle nõudmise kõrvaldamist, sest 1929./1930. a. lisaelarves määrati samaks kahe nende aasta eelarvete summad vastavad sisuliselt Maanteede seaduse nõue mis aga küll veel ei täida seda normi, mille vastav seadus eelarvesse käsib võt riumi alal on suurendatud tähtsama summana krediiti riiklikkudeks maaparandu krooni võrra. Majanduseministeeriumi alal esineb erilise suurendusena krediit maks mida Vabariigi Valitsus nõudnud. Riigivõlgade alal on suurendatud eelarvet Teised muudatused summades selguvad üksikute ametkondade eelarvete

T U S K I R I.

Valitsus Riigikogule tasakaalustatult Kr. 91.650.709 suuruses.

üldkokkuvõte riigiasutuste järgi.

r a l i s e d k u l u d				K o k k u k u l u d		
k u l u d		B. Operatsiooni fondid		Vabariigi Valitsuse ettepanek	Raha- asjanduse komisjoni ettepanek	Suurendus + Vähendus -
Suurendus + Vähendus -	Vabariigi Valitsuse ettepanek	Raha- asjanduse komisjoni ettepanek	Suuren- dus + Vähendus -			
-	-	-	-	481.678	486.526	+ 4.848
-	-	-	-	356.437	356.437	-
-	-	-	-	1.119.036	1.058.756	- 60.280
+ 31.000	-	-	-	15.751.945	15.842.545	+ 90.600
-	-	-	-	18.410.680	18.410.680	-
+ 20.000	-	-	-	8.030.865	8.028.731	- 2.134
- 773.000	450.000	400.000	- 50.000	8.210.112	7.399.480	- 810.632
+ 120.000	360.000	240.000	- 120.000	6.534.346	6.594.346	+ 60.000
+ 32.511	10.000	10.000	-	26.296.442	26.793.992	+ 497.550
-	-	-	-	1.089.824	1.073.833	- 15.991
-	-	-	-	5.369.344	5.729.904	+ 360.560
- 773.000	820.000	650.000	- 170.000	91.650.709	91.775.230	+ 1.013.558
+ 203.511						- 889.037
- 569.489						+ 124.521

tema algatusel. vastavates muudatustetabelites. Tähtsamate kulude vähendamise arvel oleks nime- suurendatud on 500.000 krooni võrra maanteede korrashoiuks nõutud summat, läheb ülesanneteks Maanteede seaduse alusel, 500.000 krooni aga bensiinimak- 1930./1931. a. eelarvesse 3.500.000 krooni võtmist, ei tähenda eelarves esitatud otstarbeks 400.000 krooni just eeloleva eelarve-aasta kulude jaoks, mille tõttu tele. Suurendatud on ka Peipsi veepinna reguleerimise krediiti 32.511 krooni võrra, ta. Sellekohase seaduse muutmine oleks seega mööda pääsematu. Põllutööstuse ja maakorralduse töödeks 47.000 krooni võrra ja kultuurilise toetusena 17.640 ureformi kulude katmiseks ja uute maksuseaduste väljatöötamiseks 20.000 krooni, Rootsi tikustrusti laenu protsentide tasumise arvel 460.560 krooni võrra. muudatuste seletustest.

Riigi rasket majanduslikku seisukorda arvesse võttes ning silmas pidades 1929./1930. a. tulude laekumise andmeid, on komisjon muutnud tulude eelarves tunduvalt maksude ja piirituse monopolist loodetavaid summasid, suurendanud selle vastu aga osaliselt tulusid riigi ettevõtelt, peasjalikult Eesti panga ja pikalaenu panga puhaskasu arvel (Kr. 500.000.—), missugune suurendamine täielikult reaalne ja põhjendatud. Peale selle on Vabariigi Valitsuse algatusel suurendatud tulu raudtee alal (Kr. 500.000.—), kus Vabariigi Valitsus kavatseb tõsta maksvaid veotariife.

Tulude ja nende muudatuste üldkokkuvõte.

N i m e t u s	Vabariigi Valit- suse ettepanek	Komisjoni ettepanek	Komisjoni ette- panek võrreldes eelarve-eelnõuga Suurendus + Vähendus -
Korralised tulud:			
Otsekohesed maksud	7.370.500	7.370.500	+ 250.000—250.000
Lõivud ja tasumaksud	5.547.400	5.519.400	- 28.000
Kaudsed maksud	25.686.000	25.610.000	- 76.000
Riigi monopolid	15.698.000	15.000.000	- 698.000
Riigi ettevõtted ja varandused	32.959.804	33.928.204	+ 1.000.000—31.600
Segatulud	1.275.465	1.268.826	- 6.639
Korralised tulud	88.537.169	88.696.930	+ $\frac{1.250.000 - 1.090.239}{+ 159.761}$
Erakorralised tulud	3.413.540	3.378.300	- 35.240
Kokku tulud	91.950.709	92.075.230	+ 124.521
Tagasimaks eelmiste aastate tuludest . .	300.000	300.000	-
	91.650.709	91.775.230	+ 124.521

Riigikogule kinnitamiseks esitatud eripõhikirjata töötavate riiklikkude ettevõtete ja riigiasutuste valitseda olevate eriotstarbeliste kapitalide tulude ja kulude erieelarved esitab komisjon Riigikogule lisana riigi eelarve juurde vastuvõtmiseks. Asundusekapitali 1930./1931. a. eelarve esitab komisjon hiljem täiendavalt.

Rahaasjanduse komisjoni poolt (laiendatud koosseisus) Eesti Vabariigi 1930./1931. a. kulude ja tulude eelarve-eelnõus tehtud muudatuste tabelid ja põhjendused.

Kulud.

Riigikogu.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk II.				
Kantselei.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk	36.060	—	660	36.720
c) teenistusevanuse tasu	4.325	—	848	5.173
d) mitmesugused tasud	7.511	660	—	6.851
§ 1.	70.876	660	1.508	71.724
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	5.390	—	4.000	9.390
§ 12.	5.640	—	4.000	9.640
Kantselei	121.098	660	5.508	125.946
Riigikogu	481.678	660	5.508	486.526

Põhjendused.

Korralised kulud.

 Peatükk II.

 Kantselei.

§ 1-a: Suurendatud Riigikogu juhatuse ettepanekul Riigikogu kantselei koosseisu täiendamise tõttu redaktori kohaga.

§ 1-c: Suurendatud teenistusevanuse tasu, mis tingitud sellest, et tagantjärele on täpselt selgitatud amet-

nikkude õigus teenistusevanuse tasu saamiseks.

§ 1-d: Vähendatud Riigikogu juhatuse ettepanekul mitmesuguseid tasusid Kr. 660.— võrra § 1-a suurenduse tasakaalustamiseks.

§ 12-a: Suurendatud Riigikogu juhatuse ettepanekul ja vanematekogu heakskiitmisel krediiti Riigikogu koosolekute saalis juhatuse podiumi ja stenografistide laua ümberehitamiseks ning mõne vallasvaraeseme muretsemiseks.

Riigivanem ja riigikantselei.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
I jagu.				
Peatükk I.				
Riigivanem.				
§ 9. Majapidamine:				
f) mitmesugused kulud	7.700	4.800	—	2.200
§ 9.	13.280	4.800	—	8.480
§ 11. Sõidu- ja veokulud:				
a) sõidu- ja veoabinõude muretsemine . .	15.000	5.000	—	10.000
§ 11.	20.470	5.000	—	15.470
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	1.480	480	—	1.000
§ 12.	2.480	480	—	2.000
§ 14. Hoonete remont:				
a) kapitaalremont . .	50.900	50.000	—	900
§ 14.	52.360	50.000	—	2.360
Riigivanem	221.053	60.280	—	160.773
Riigivanem ja riigikantselei	1.079.036	60.280	—	1.018.756

Põhjendused.

<p>Korralised kulud.</p> <p style="padding-left: 20px;">I jagu.</p> <p style="padding-left: 40px;">Peatükk I.</p> <p style="padding-left: 60px;">Riigivanem.</p> <p>§ 9-f: Vähendatud Kr. 4.800.— võrra serviisi ostusumma arvel.</p> <p>§ 11-a: Vähendatud Kr. 5.000.— võrra, kuna riigisekretär seletas, et Riigivanemale võimalus jääb ka 10.000 krooniga sõiduauto muretsema.</p>	<p>§ 12-a: Vähendatud Kr. 480.— võrra — eelmise aasta krediidi piirideni.</p> <p>§ 14-a: Vähendatud Kr. 50.000.— võrra eeldusega, et Riigikogu Kadrioru lossi remonteerimist juba eeloleval suvel tarvilikuks ei pea.</p>
---	---

Hariduse- ja sotsiaalministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk II.				
Teaduse ja kunsti osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuurilised toetused:				
c) kunsti ja teaduse alal	236.200	—	45.000	281.200
§ 15.	257.560	—	45.000	302.560
A. Keskasutus	285.179	—	45.000	330.179
B. Tartu ülikool.				
§ 15. Kultuurilised toetused:				
a) stipendiumid	43.000	—	2.000	45.000
§ 15.	43.000	—	2.000	45.000
B. Tartu ülikool	1.259.437	—	2.000	1.261.437
Teaduse ja kunsti osakond	1.729.358	—	47.000	1.776.358
Peatükk III.				
Koolivalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuurilised toetused:				
b) haridusealal	272.266	—	2.600	274.866
h) hoolekandealal	250.000	—	10.000	260.000
§ 15.	542.426	—	12.600	555.026
A. Keskasutus	614.269	—	12.600	626.869
Koolivalitsus	7.706.953	—	12.600	7.719.553
Hariduse- ja sotsiaalministeerium	15.378.945	—	59.600	15.438.545
Erakorralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 1. Toetus piiriäärsete maa- de kultuuri edendamiseks	—	—	31.000	31.000
Keskasutus	—	—	31.000	31.000

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk IV.				
Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 2. Toetus vigastatud sõjameeste organisatsioonidele	40.000	—	—	40.000
Keskasutus	324.000	—	—	324.000
Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus	373.000.	—	—	373.000.
Hariduse- ja sotsiaalministerium	373.000	—	31.000	404.000

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk II.

Teaduse ja kunsti osakond.

A. Keskasutus.

§ 15-c: Suurendatud üldse Kr. 45.000.— võrra.

Võetud üles toetus Töölisteriale ja Töölismuusika liidule.

Võetud üles toetus maaseltside näitelavade korraldamiseks Kr. 30.000.— suuruses.

B. Tartu ülikool.

§ 15-a: Stipendiume suurendatud Kr. 2.000.— võrra.

Peatükk III.

Koolivalitsus.

A. Keskasutus.

§ 15-b: Suurendatud üldse Kr. 2.600.— võrra.

Suurendatud osas A. Toetused õppeasutustele — toetus kapten

Teäre eramerekoolile Kuressaares Kr. 2.600.— võrra.

§ 15-h: Algkoolide kehvemate õpilaste toetus suurendatud Kr. 10.000.— võrra.

Erakorralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1: Võetud üles toetus piiriäärsete maade kultuuri edendamiseks 31.000 krooni suuruses, sellest Kr. 2.000.— toetuseks Vene hariduse- ja heategevate seltside liidule.

Peatükk IV.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.

A. Keskasutus.

§ 2: Nimetus muudetud. Võetud nime- tuseks „Toetus vigastatud sõjameeste organisatsioonidele“ pro „Toetus vigastatud sõjameeste ühingule“, kuna nimetatud ühing on jagunenud mitmeks organisat- siooniks.

Kaitseministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
§ 1. Teenistusetasu	6.625.545	7.440	—	6.618.105
§ 11. Sõidu- ja veokulud . .	553.400	5.000	—	548.400
§ 14. Hoonete remont:				
a) kapitaalremont . .	213.000	3.000	15.000	225.000
§ 14.	318.000	3.000	15.000	330.000
§ 54. Toitlusevarustus	3.079.570	—	9.683	3.089.253
§ 55. Kraamivarustus	2.592.330	5.330	—	2.587.000
§ 61. Kindlustusetööd	43.000	2.915	—	40.085
§ 62. Topo- ja hüdrograafilised tööd	100.000	998	—	99.002
Kaitseministeerium	16.989.300	24.683	24.683	16.989.300

Erakorralised kulud —
vastu võtta muutmata.

Põhjendused.

Korralised kulud.	§ 54:	Suurendatud Tallinna garnisonile leivatehase sisseseade muretsemiseks.
§ 1: Vähendatud vägede juhataja ja adjutandi palga võrra.		
§ 11: Vähendatud hobuseraudade arvel Kr. 5.000.—.	§ 55:	Vähendatud sõdurite pesupesemise ja riieteparandamise rahade arvel.
§ 14-a: Vähendatud hindade arvel Kr. 3.000.—.		
Suurendatud kaitseväge ühendatud õppeasutuste kadettidekooli ühisköögi ümberehitamiseks Kr. 5.000.— ja üleajateenijate korterite sisseseadmise tööde lõpetamiseks Kr. 10.000.—.	§ 61:	Vähendatud osa tööde ärajätmisel.
	§ 62:	Vähendatud Kr. 998.— topo- ja hüdrograafia osakonna ülemate eritasu arvel.

Kohtu- ja siseministerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	1.119	864	—	255
§ 12.	2.019	864	—	1.155
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont	25.644	10.500	—	15.144
§ 14.	32.202	10.500	—	21.702
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	36.500	1.000	—	35.500
§ 74. Rahvapargid ja -platsid	16.838	2.100	—	14.838
Keskasutus	340.225	14.464	—	325.761
Peatükk III.				
Prokuratuur.				
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	6.068	3.068	—	3.000
§ 12.	6.318	3.068	—	3.250
Prokuratuur	194.142	3.068	—	191.074
Peatükk IV.				
Vangimajad.				
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis	692	92	—	600
§ 2.	1.142	92	—	1.050
§ 9. Majapidamine:				
d) vesi	8.705	200	—	8.505
§ 9.	161.903	200	—	161.703
Vangimajad	1.439.769	292	—	1.439.477
Peatükk V.				
Politsei.				
§ 1. Teenistusetasu:				
d) mitmesugused tasud	12.895	495	—	12.400
§ 1.	2.175.055	495	—	2.174.560
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis	59.240	—	760	60.000
§ 2.	219.500	—	760	220.260

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 11. Sõidu- ja veokulud:				
a) sõidu- ja veoabinõude muretsemine . . .	13.172	2.975	—	10.197
c) sõidu- ja veoabinõude ülalpidamine . . .	32.400	250	—	32.150
§ 11.	85.022	3.225	—	81.797
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	8.050	250	—	7.800
§ 12.	10.100	250	—	9.850
§ 42. Vangide ülalpidamine:				
a) toitmine	3.500	300	—	3.200
§ 42.	4.700	300	—	4.400
Politsei	3.257.154	4.270	760	3.253.644
Peatükk VI.				
Piirivalve.				
§ 9. Majapidamine:				
f) mitmesugused kulud	3.600	200	—	3.400
§ 9.	47.338	200	—	47.138
§ 11. Sõidu- ja veokulud:				
a) sõidu- ja veoabinõude muretsemine . . .	19.850	100	—	19.750
§ 11.	35.872	100	—	35.772
§ 41. Kohtulik asjaajamine ja abiandmine	150	100	—	50
§ 54. Toitlusevarustus:				
b) hobuste	29.400	400	—	29.000
§ 54.	186.400	400	—	186.000
Piirivalve	1.164.191	800	—	1.163.391
Kohtu- ja siseministeerium	7.913.865	22.894	760	7.891.731
Erakorralised kulud.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Peatükk II.				
Kohtud.				
§ 2. Viljandi endise vangimaja ümberehitamine kohtu hooneks	—	—	20.000	20.000
Kohtud	2.000	—	20.000	22.000
Kohtu- ja siseministeerium	117.000	—	20.000	137.000

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 12-a: Vähendatud Kr. 864.— võrra — eelmise aasta krediidi piirini.
- § 14-b: Vähendatud jooksvat remondi summat osalt hindade arvel, osalt eeldusel, et praegusel kolmel aastal tuleks osa töid edasi lükata järgneva aastaks.
- § 40: Vähendatud, mis tingitud sellest, et kodifikatsiooni osakonna liikmetele seaduste väljatöötamise komisjonidest osavõtmise eest ei tuleks tasu maksa mitte võrdselt väljastpoolt kutsutud liikmetega, vaid 50% vähem.
- § 74: Vähendatud Kr. 2.100.— võrra, loorberipuude ostusumma arvel.

Peatükk III.

Prokuratuur.

- § 12-a: Vähendatud eeldusel, et arvati võimalikuks raske majandusliku aasta pärast osa mööbli muretsemine edasi lükata.

Peatükk IV.

Vangimajad.

- § 2-a: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel, välja minnes senisest tegelikust tarvidusest.
- § 9-d: Vähendatud Kr. 200.— võrra võimaliku kokkuhoiu arvel.

Peatükk V.

Politsei.

- § 1-d: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu

arvel politseikooli kursuste korraldamisel.

- § 2-a: Suurendatud, sest § 11. järgi on ühe auto ostuhind maha tõmmatud, mispärast sõidukite palkamiseks rohkem raha läheb.
- § 11-a: Vähendatud ühe auto muretsemise arvel, mis oli kavatsatud osta Pärnu kriminaal-komissarile.
- § 11-c: Vähendatud bensiini arvel.
- § 12-a: Vähendatud hindade arvel.
- § 42-a: Vähendatud, arvestades seniseid tegelikke tarvidusi.

Peatükk VI.

Piirivalve.

- § 9-f: Vähendatud, tingitult võimalikust kokkuhoiust.
- § 11-a: Vähendatud vankrihindade arvel.
- § 41: Vähendatud, arvestades seniseid tegelikke tarvidusi.
- § 54-b: Vähendatud hindade arvel.

Erakorralised kulud.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Peatükk II.

Kohtud.

- § 2: Suurendatud Vabariigi Valitsuse täiendava ettepaneku põhjal Viljandi vangimaja ümberehitamiseks kohtu hooneks. Kohturuumidest on Viljandis puudus, ja kohtuasutused asuvad üürikorterites, mis osutub ebapraktiliseks ja nõuab üüri näol isegi rohkem kulu.

Majanduseministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . . .	42.120	5.760	—	36.360
b) ülemääraliste palk . .	9.960	—	1.500	11.460
d) mitmesugused tasud	8.720	—	20.000	28.720
§ 1.	65.210	5.760	21.500	80.950
§ 5. Ametnikkude ja teenijate varustus	655	—	492	1.147

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Elarve- eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 8. Kantseleikulud:				
b) post, telegraaf ja te- lefon	10.880	2.080	—	8.800
§ 8.	16.680	2.080	—	14.600
§ 14. Hoonete remont:				
a) kapitaalremont . .	2.745	245	—	2.500
b) jooksev remont . .	5.170	2.870	—	2.300
§ 14.	7.915	3.115	—	4.800
§ 90. Segakulud:				
b) ettenägemata kulud .	500	250	—	250
§ 90.	500	250	—	250
Keskasutus	117.039	11.205	21.992	127.826
Peatükk II.				
Maksudevalitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . .	109.740	34.140	—	75.600
b) ülemääraliste palk .	15.900	—	17.880	33.780
§ 1.	140.387	34.140	17.880	124.127
A. Keskasutus	244.967	34.140	17.880	228.707
B. Asutused kohtadel.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . .	596.140	—	15.980	612.120
b) ülemääraliste palk .	35.460	—	3.900	39.360
c) teenistusevanuse tasu	71.879	1.360	—	70.519
d) mitmesugused tasud	9.920	780	—	9.140
§ 1.	713.399	2.140	19.880	731.139
§ 8. Kantseleikulud:				
c) ajakirjad ja kirjan- dus	1.916	416	—	1.500
§ 8.	26.649	416	—	26.233
§ 9. Majapidamine:				
a) üür	17.448	5.122	—	12.326
b) küte	12.653	2.146	—	10.507
c) valgustus	10.375	417	—	9.958
e) puhastus ja korras- hoid	8.090	90	—	8.000
f) mitmesugused kulud	1.121	221	—	900
§ 9.	50.503	7.996	—	42.507
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	4.670	60	—	4.610
§ 12.	7.632	60	—	7.572
B. Asutused kohtadel	911.178	10.612	19.880	920.446

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
C. Piirituse monopol.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . . .	42.480	—	480	42.960
b) ülemääraliste palk . .	14.760	—	780	15.540
§ 1.	62.340	—	1.260	63.600
§ 9. Majapidamine:				
b) küte	3.495	1.347	—	2.148
§ 9.	11.175	1.347	—	9.828
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	31.200	15.295	2.700	18.605
§ 12.	36.295	15.295	2.700	23.700
§ 26. Piirituse monopoli erikulud:				
f) jõukulu	17.148	—	1.347	18.495
g) vedu	251.000	51.000	—	200.000
§ 26.	4.711.960	51.000	1.347	4.662.307
C. Piirituse monopol	4.846.764	67.642	5.307	4.784.429
Maksudevalitsus.	6.002.909	112.394	43.067	5.933.582
Peatükk III.				
Rahanduseosakond.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . . .	86.340	—	360	86.700
b) ülemääraliste palk . .	1.800	1.800	—	—
§ 1.	97.690	1.800	360	96.250
§ 5. Ametnikkude ja teenijate varustus	492	492	—	—
§ 23. Väärtmärkide valmistamine	319.691	8.400	81.900	393.191
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	8.500	1.000	—	7.500
Rahanduseosakond	727.552	11.692	82.260	798.120
Peatükk IV.				
Kaubanduse-tööstuseosakond.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . . .	58.080	—	7.440	65.520
§ 1.	75.060	—	7.440	82.500
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis . . .	7.100	1.100	—	6.000
§ 2.	7.100	1.100	—	6.000
§ 15. Kultuurilised toetused:				
e) mitmesugused toetused	13.000	3.000	—	10.000
§ 15.	16.500	3.000	—	13.500

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 29. Loodusevarade uurimine:				
a) maapind	4.000	3.000	—	1.000
§ 29.	4.000	3.000	—	1.000
Kaubanduse-tööstuseosakond	119.612	7.100	7.440	119.952
Majanduseministeerium	6.967.112	142.391	154.759	6.979.480
Erakorralised kulud.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Peatükk III.				
Rahanduseosakond.				
§ 1. Hõberaha löömine . . .	773.000	773.000	—	—
Rahanduseosakond	773.000	773.000	—	—
Majanduseministeerium	793.000	773.000	—	20.000
B. Operatsiooni fondid.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 2. A.-s. „Eesti Vosvoriit“ aktsiate omandamine . . .	150.000	50.000	—	100.000
Keskasutus	450.000	50.000	—	400.000
Majanduseministeerium	450.000	50.000	—	400.000

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 1-a: Vähendatud Majanduseministri
-b: soovi kohaselt kokkukõlas uute
-d: koosseisude ja palgamääradega
määraliste palga arvel Kr. 5.760.—
ja suurendatud ülemääraliste pal-
ka Kr. 1.500.— ning Kr. 20.000.—
maksureformi kulude katmiseks.
- § 5: Suurendatud Kr. 492.— võrra
kokkukõlas § 1. muudatustega.
- § 8-b: Vähendatud Kr. 2.080.— võrra
kokkukõlas § 1. muudatustega.
- § 14-a ja b: Vähendatud Kr. 3.115.—
võimaliku kokkuhoiu otstarbel.
- § 90-b: Vähendatud Kr. 250.— kokkuhoiu
otstarbel.

Peatükk II.

Maksudevalitsus.

A. Keskasutus.

- § 1-a: Vähendatud kokkukõlas uute koos-
seisude ja palgamääradega mää-
raliste palka Kr. 34.140.— ja
-b: suurendatud ülemääraliste tasu
Kr. 17.880.— võrra.
- B. Asutused kohtadel.
- § 1: Kokkukõlas uute koosseisude ja
palgamääradega tehtud muuda-
tused.
- § 8-c: Vähendatud kokkuhoiu otstarbel
Kr. 416.—.
- § 9-a: Kokkukõlas asutuste ja ametikoh-
-b: tade ümberkorraldamistega ning
-c: uute koosseisudega tehtud muu-
-e: datedused.
-f:
- § 12-a: Vähendatud kokkuhoiu otstarbel
Kr. 60.—.

- C. Piirituse monopol.
- § 1-a: Suurendatud Kr. 1.260.— kokku-
-b: kõlas uute palgamääradega.
- § 9-b: Üle viidud kulutusena § 26. lit. f
alla Kr. 1.347.—
- § 12-a: Vallasvara soetamise arvel vähen-
datud Kr. 15.295.— piiritusevab-
rikute kontrollaparaatide liitrisüs-
teemilisteks ümbertegemise sum-
ma määral.
Suurendatud Kr. 2.700.— võrra
liitermõõtude muretsemiseks.
- § 26-f: Suurendatud lit. f. Kr. 1.347.—
-g: võrra, mis üle toodud § 9-st.
Vähendatud lit. g kokkuhoiu ots-
tarbel Kr. 51.000.—

Peatükk III.

Rahanduse osakond.

- § 1-a: Kokkukõlas uute palgamääradega
-b: ja uute ametikohtade sissesead-
misega muudetud.
- § 5: Kustutatud Kr. 492.— Majan-
duseministri ettepanekul.
- § 23: Vähendatud Kr. 8.400.— riigi
maksumarkide sisseseadmiseks
ettenähtud summa määral.
Suurendatud Kr. 81.900.— paber-
vahetuserahade valmistusekulu-
deks.
- § 40: Vähendatud Kr. 1.000.— võima-
liku kokkuhoiu otstarbel.

Peatükk IV.

- Kaubanduse-tööstuse osakond.
- § 1-a: Kokkukõlas uute palgamääradega
ja ametikohtade ümberkorralda-

misega tehtud vajalised muuda-
tused.

- § 2-a: Vähendatud Kr. 1.100.— loode-
tava kokkuhoiu otstarbel.
- § 15-e: Vähendatud Kr. 3.000.— õlikivi
uurimise otstarbel toetusena
Tartu ülikooli laboratooriumile
ettenähtud summa võrra.
- § 29-a: Vähendatud Kr. 3.000.— võrra
ehitusekivide uurimise arvel.

Erakorralised kulud.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Peatükk III.

Rahanduse osakond.

- § 1: Väljaminekute vähendamise ots-
tarbel eelarve-aastal jätta ära
ühekrooniste hõbevahetuserahade
valmistamine, neid asendades
paber-vahetuserahadega.

B. Operatsiooni fondid.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 2: A.-s. „Eesti Vosvoriit“ aktsiate
omandamine vähendatud Kr.
10.000.— mõeldava kokkuhoiu
otstarbel.

Põllutööministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve- eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk II.				
Katastri ja maakor- ralduse osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . .	349.620	2.640	—	346.980
§ 1.	501.905	2.640	—	499.265
§ 63. Maakorraldamine ja maaparandamine:				
a) maamõõdu tööd . .	103.700	—	2.000	105.700

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
b) üldiste veejuhede korraldamine . . .	425.000	—	45.000	470.000
§ 63.	618.700	—	47.000	665.700
A. Keskasutus	1.428.865	2.640	47.000	1.473.225
B. Esindused kohtadel.				
§ 2. Ametisõidud:				
a) sõidud siseriigis . .	13.718	2.000	—	11.718
§ 2.	19.618.	2.000	—	17.618
B. Esindused kohtadel	127.682	2.000	—	125.682
Katastri ja maakorralduse osakond	1.556.547	4.640	47.000	1.598.907
Peatükk III.				
Põllumajanduse osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuurilised toetused:				
g) põllumajanduse alal	542.850	—	17.640	560.490
§ 15.	590.000	—	17.640	607.640
A. Keskasutus	667.659	—	17.640	685.299
Põllumajanduse osakond	1.063.614	—	17.640	1.081.254
Põllutöoministerium	5.971.131	4.640	64.640	6.031.131
Erakorralised kulud.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Peatükk III.				
Põllumajanduse osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 2. Seakasvatuse edendamise ja peekonihindade kindlustamise fond . .	—	—	120.000	120.000
A. Keskasutus	27.215	—	120.000	147.215
Põllumajanduse osakond	27.215.	—	120.000	147.215
Põllutöoministerium	203.215	—	120.000	323.215

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
B. Operatsiooni fondid.				
Peatükk III.				
Põllumajanduse osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 1. Seakasvatuse edendamise ja peekonihinna kindlustamise fond	120.000	120.000	—	—
A. Keskasutus	320.000	120.000	—	200.000
Põllumajanduse osakond	320.000	120.000	—	200.000
Põllutööministeerium	360.000	120.000	—	240.000

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk II.

Katastri ja maakorralduse osakond.

A. Keskasutus.

- § 1-a: Vähendatud maamõõdu inspektori vakant koha arvel.
 § 63-a: Suurendatud Kr. 2.000.— võrra Saaremaa lapitalude kruntimise tööde kiirendamiseks.
 -b: Suurendatud Kr. 45.000.— tegeliku tarviduse kohaselt.

B. Esindused kohtadel.

- § 2-a: Vähendatud Kr. 2.000.— võrra maavalitsuse esindajate ja rahukohtuniku sõidukulude arvel maakorralduse komisjoni koosolekutele, sest komisjoni koosolekud peetakse maakonnalinnades, kus ka maavalitsuse ja rahukohtunikute asukohad.

Peatükk III.

Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

- § 15-g: Suurendatud Kr. 2.040.— võrra väikemajapidamise organiseerimise nõuandja palkamiseks talumajanduse nõuande büroo juurde. Ettepanek — täiendavalt suuren-

dada lit. g Kr. 15.600.— võrra toetuseks põllumeeste keskseltsile kultuurtehnikutele täie palga maksmiseks, kuna tänini anti toetusi 2 büroo juhile täie palga maksmiseks — sai ühepalju hääli poolt ja vastu.

Erakorralised kulud.

A. Riigikeskasutuste kulud.

Peatükk III.

Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

- § 2: Seakasvatuse edendamise ja peekonihindade kindlustamise fondi arvel operatsiooni kapitalide osas nõutud krediit siia üle kantud valitsuse esindaja ettepanekul.

B. Operatsiooni fondid.

Peatükk III.

Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

- § 1: Seakasvatuse edendamise ja peekonihindade kindlustamise fondiks ettenähtud Kr. 120.000.— üle kantud erakorraliste kulude A. ossa sama peatüki § 2 alla valitsuse esindaja ettepanekul.

Teedeministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 9. Majapidamine:				
b) küte	3.500	350	—	3.150
§ 9.	5.297	350	—	4.947
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	100	100	—	—
§ 12.	210	100	—	110
Keskasutus	85.529	450	—	85.079
Peatükk II.				
Maanteede ja ehituse osakond.				
§ 73. Teede, sildade ja parvede ehitamine ja korrashoidmine	3.100.000	—	500.000	3.600.000
Maanteede ja ehituse osakond	3.158.852	—	500.000	3.658.852
Peatükk III.				
Raudteevalitsus.				
§ 1. Teenistusetasu:				
b) ülemääraliste palk .	1.726.740	8.580	—	1.718.160
c) teenistusevanuse tasu	481.704	640	—	481.064
§ 1.	5.352.459	9.220	—	5.343.239
§ 3. Riigiteenijate toetused:				
a) lasteabiraha	384.508	736	—	383.772
§ 3.	499.508	736	—	498.772
§ 8. Kantseleikulud:				
a) kantseleimaterjal .	56.235	1.000	—	55.235
§ 8.	62.785	1.000	—	61.785
§ 9. Majapidamine:				
b) küte	52.028	500	—	51.528
§ 9.	175.584	500	—	175.084
§ 12. Vallasvara:				
b) korrashoidmine . . .	23.842	1.300	—	22.542
§ 12.	41.827	1.300	—	40.527
§ 69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoidmine .	1.602.220	25.816	7.736	1.584.140
Raudteevalitsus	12.747.336	38.572	7.736	12.716.500

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Peatükk IV.				
Posti-telegraafi- ja telefonivalitsus.				
§ 8. Kantseleikulud:				
a) kantseleimaterjal	79.480	1.000	—	78.480
§ 8.	83.330	1.000	—	82.330
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont	23.675	2.675	—	21.000
§ 14.	43.675	2.675	—	41.000
Posti-telegraafi- ja telefoni- valitsus	5.091.993	3.675	—	5.088.318
Teedeministeerium	22.692.722	42.697	507.736	23.157.761
Erakorralised kulud.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 2. Peipsi veepinna alandamine	150.000	—	32.511	182.511
Keskasutus	180.000	—	32.511	212.511
Teedeministeerium	3.593.720	—	32.511	3.626.231

Põhjendused.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

- § 9-b: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel.
 § 12-a: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel.

Peatükk II.

Maanteede ja ehituse osakond.

- § 73: Suurendatud Vabariigi Valitsuse ettepanekul Kr. 500.000.— võrra vastutasuks bensiini- ja jõuvankrite maksu sissetulekutele, mis esinevad riigi tuludes. See krediit tuleb tarvitada jõuvankrite ja bensiinimaksu jaotamise ja äratarvitamise seaduse (RT 32 — 1929) ja nende seaduste elluviimise määruse (RT 74 — 1929) alusel.

Peatükk III.

Raudteevalitsus.

- § 1-b: Vähendus Kr. 8.580.— tingitud liipriimutuse tehase koosseisude üleviimisest § 69 alla ja tehase juhataja palga kustutamisest, kuna juhataja saab palga juba jaoskonnaülema abi koha järgi.
 -c: Vähendatud Kr. 640.— liipriimutuse tehase koosseisude üleviimise tõttu § 69 alla.
 § 3-a: Vähendatud Kr. 736.— liipriimutuse tehase koosseisude üleviimise tõttu § 69 alla.
 § 8-a: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel.
 § 9-b: Vähendatud, arvestades eelmise aasta tegelikke tarvidusi.
 § 12-b: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel.

§ 69: Vähendatud Kr. 25.816.— võrra võimaliku kokkuhoiu ja ehituseameti erikulude arvel, arvestades seniseid tegelikke tarvidusi. Suurendatud Kr. 7.736.— võrra, sest liipriimbutuse tehase koosseisud on toodud üle § 1-b alt käesoleva paragrahvi alla. Ühenduses ülaltähendatuga on siia kantud üle ka § 1-c alt teenistusevanuse tasu ja § 3-a alt lasteabiraha.

Peatükk IV.

Posti-telegraafi- ja telefoni-valitsus.

§ 8-a: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel.

§ 14-b: Vähendatud võimaliku kokkuhoiu arvel.

Erakorralised kulud.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2: Suurendatud Kr. 32.511.— võrra vastavalt Teedeministeeriumi seisukohale, et tekkinud ülejäägid määrataks Peipsi veepinna alandamiseks.

Välisministeerium.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Korralised kulud.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 4. Esindus	18.000	3.000	—	15.000
§ 10. Avalikud maksud ja kohustused	1.300	—	20	1.320
§ 11. Sõidukulud:				
b) sõidu- ja veoabinõude korrashoidmine . .	1.500	150	—	1.350
§ 11.	4.100	150	—	3.950
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	6.340	1.450	—	4.890
§ 12.	7.000	1.450	—	5.550
§ 80. Rahvusvaheliste lepingute sõlmimine ja täitmine	9.500	500	—	9.000
Keskasutus	204.480	5.100	20	199.400
Peatükk II.				
Välisesindused.				
A. üldkulud.				
§ 2. Ametisõidud:				
b) sõidud välisriikides .	30.500	3.500	—	27.000
§ 2.	38.500	3.500	—	35.000

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 85. Konverentsid ja erakorralised esindused . . .	22.000	2.000	—	20.000
§ 90. Segakulud:				
a) mitmesugused kulud	21.662	6.169	—	15.493
§ 90.	21.662	6.169	—	15.493
A. Üldkulud	236.962	11.669	—	225.293
B. Välisesindused.				
§ 1. Teenistusetasu:				
a) määraliste palk . .	385.080	—	6.300	391.380
b) ülemääraliste palk .	47.640	—	600	48.240
§ 1.	450.663	—	6.900	457.563
§ 8. Kantseleikulud:				
a) kantseleimaterjal .	9.795	550	—	9.245
b) post, telegraaf ja telefon	18.542	522	—	18.020
§ 8.	41.072	1.072	—	40.000
§ 11. Sõidu- ja veokulud:				
a) sõidu- ja veoabinõude muretsemine . .	—	—	6.000	6.000
b) sõidu- ja veoabinõude korrashoidmine .	1.650	300	—	1.350
§ 11.	3.600	300	6.000	9.300
§ 12. Vallasvara:				
a) soetamine	21.570	8.070	—	13.500
§ 12.	24.580	8.070	—	16.510
§ 14. Hoonete remont:				
b) jooksev remont . .	12.400	2.400	—	10.000
§ 14.	12.400	2.400	—	10.000
§ 90. Segakulud:				
b) ettenägemata kulud .	1.800	300	—	1.500
§ 90.	1.800	300	—	1.500
B. Välisesindused	648.382	12.142	12.900	649.140
Välisesindused	885.344	23.811	12.900	874.433
Välisministeerium	1.089.824	28.911	12.920	1.073.833

Põhjendused.

- Korralised kulud. § 10: Suurendatud Kr. 20.— vastavalt Peatükk I. tegelikule tarvidusele.
- Keskasutus. § 11-b: Vähendatud Kr. 150.— põhjusel, et krediidi suurendamine nõutud määral 1930./1931. a., võrreldes eelmise aastaga, ei ole hädavajalik.
- § 4: Vähendatud Kr. 3.000.— põhjusel, et krediidi suurendamine 1930./1931. a., võrreldes eelmise aastaga, ei ole hädavajalik.
- § 12-a: Vähendatud Kr. 1.450.— põhju-

sel, et lauahõbeda muretsemist võib edasi lükata.

§ 80: Vähendatud Kr. 500.— silmas pidades kokkuhoiu vajadust ras- kel aastal.

Peatükk II.

Välisesindused.

A. Üldkulud.

§ 2-b: Vähendatud Kr. 3.000.— põhju- sel, et raske aasta tõttu tuleb kokku hoida sõidukulusid välis- riikides, pealegi vähendab osalt välissõitude vajadust esindaja määramine Genfi.

§ 85: Komisjon pidas tarvilikuks ja võimalikuks, silmas pidades seda, et Genfi määrataks esindaja, vä- hendada krediiti Kr. 2.000.— ulatuses.

§ 90-a: Vähendatud krediitide arvel, mis nõutud valitsuse poolt selleks, et katta ametnikkude poolt vormili- kult ebaõigelt tehtud kulusid, osalt selle tõttu, et vastavate summade võtmist käesoleva para- grahvi alla otstarbekohaseks ei peetud (Londoni peakonsul Møl- lerson'i palga vaheraha), kuna osa nõudmisi ei leitud küllaliselt põh- jendatud.

B. Välisesindused.

§ 1-a: Komisjon pidas otstarbekohaseks nõus olla esindaja (nõuniku) määramisega Genfi, mille tõttu tuli § 1 lit. a suurendada Kr. 6.300.—

-b: Samal põhjusel tuli suurendada § 1 lit. b Kr. 600.— ulatuses. Mõlema suurendamisega oli Vaba- riigi Valitsus nõus.

§ 8-a ja b: Vähendatud kokkuhoiu sihiga lit. a Kr. 550.— ja lit. b Kr. 522.—

§ 11-a: Suurendatud Kr. 6.000.— ühe auto muretsemiseks Moskva saat- konnale.

-b: Vähendatud Kr. 300.— kokku- hoiu mõttes, et kulusid vastavas paragrahvis viia käesoleva aasta omadega tasakaalu.

§ 12-a: Vähendatud kokkuhoiu sihiga, et kulusid mitte suurendada, sest nõutud määral vallasvara soeta- mine ei ole hädatarvilik.

§ 14-b: Vähendatud kokkuhoiu sihiga, silmas pidades seda, et kavatse- tud remondid ei ole hädavajali- kud.

§ 90-b: Vähendatud kokkuhoiu sihiga, eeldades seda, et ettenägemata kulud peaksid vähenema maha- pidamise parema korraldamisega.

Riigivõlad.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve- eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
§ 27. Riigivõlgade ja protsen- tide tasumine:				
a) välisvõlad	4.851.416	—	460.560	5.311.976
§ 27.	5.219.344	—	460.560	5.679.904
§ 28. Laenude realiseerimise kulud ja kursivahed . .	150.000	100.000	—	50.000
Riigivõlad	5.369.344	100.000	460.560	5.729.904

Põhjendused.

Korralised kulud.

§ 27-a: Riigivõlgade alal võetud sisse Kr. 460.560.—, mis on tarvilik protsentide maksmiseks 1930./1931. eelarve-aasta lõpul „Svenska Tändsticks Aktiebolaget“ilt“ saa- dud välislaenukt laenuitingimuste

kohaselt. Maksmisele tuleb kokku 456.000 Rootsi krooni, mis tasu- takse võrdsetes osades kahel täht- ajal — 1. septembril 1930 ja 1. märtsil 1931 vastava kursiga.

§ 28: Vähendatud eelmiste aastate te- gelikkude kulude kohaselt.

Tulud.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus ette nähtud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Arvata
KORRALISED TULUD.				
Otsekohesed maksud.				
Peatükk I.				
Tulumaks.				
§ 1. Tulumaks:				
a) eelarve-aasta maks .	2.500.000	100.000	—	2.400.000
b) eelmiste aastate maksud	380.000	50.000	—	330.000
§ 1.	2.880.000	150.000	—	2.730.000
Tulumaks	2.968.000	150.000	—	2.818.000
Peatükk II.				
Äri- ja tööstusemaks.				
§ 2. Lisaärimaks mitteavalikult aruandvailt ettevõtetelt:				
a) eelarve-aasta maks .	540.000	—	200.000	740.000
§ 2.	800.000	—	200.000	1.000.000
§ 3. Lisaärimaks avalikult aruandvailt ettevõtetelt	750.000	—	50.000	800.000
§ 3.	850.000	—	50.000	900.000
Äri- ja tööstusemaks	2.270.000	—	250.000	2.520.000
Peatükk IV.				
Pärandusemaks.				
§ 1. Pärandusemaks . . .	400.000	100.000	—	300.000
Pärandusemaks	450.000	100.000	—	350.000
Otsekohesed maksud	7.370.500	250.000	250.000	7.370.500
Lõivud ja tasumaksud.				
Peatükk IX.				
Mitmesugused tasumaksud.				
§ 1. Isikutunnistused . . .	6.500	2.000	—	4.500
§ 6. Tasu haigetelt ja hoolealustelt	176.000	26.000	—	150.000
Mitmesugused tasumaksud	517.500	28.000	—	489.500
Lõivud ja tasumaksud .	5.547.400	28.000	—	5.519.400

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus ette nähtud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Arvata
Kaudsed maksud.				
Peatükk XI.				
Aktsiisid.				
§ 3. Aktsiis õllet	800.000	26.000	—	774.000
§ 7. Aktsiis tubakalt	3.750.000	50.000	—	3.700.000
Aktsiisid	5.276.000	76.000	—	5.200.000
Kaudsed maksud	25.686.000	76.000	—	25.610.000
Riigi monopolid.				
Peatükk XII.				
Piirituse monopol.				
§ 1. Piirituse ja denaturaadi müük	15.546.000	646.000	—	14.900.000
§ 5. Mitmesugused tulud	143.500	52.000	—	91.500
Piirituse monopol	15.698.000	698.000	—	15.000.000
Riigi monopolid	15.698.000	698.000	—	15.000.000
Riigi ettevõtted ja varandused.				
Peatükk XV.				
Raudteed.				
§ 1. Sõidupiletid	5.620.000	—	500.000	6.120.000
Raudteed	16.120.000	—	500.000	16.620.000
Peatükk XVIII.				
Mitmesugused riigi ettevõtted.				
§ 1. Eesti pank	202.450	—	300.000	502.450
§ 2. Pikalaenu pank	300.000	—	200.000	500.000
§ 3. Riigi põlevkivitööstus	91.600	31.600	—	60.000
Mitmesugused riigi ettevõtted	1.688.910	31.600	500.000	2.157.310
Riigi ettevõtted ja varandused	32.959.804	31.600	1.000.000	33.928.204
Peatükk XX.				
Segatulud.				
§ 3. Bensiini ja välismaal registreeritud jõuvankrite maks	330.000	—	—	330.000
§ 5. Juhuslikud tulud	325.465	6.639	—	318.826
Segatulud	1.275.465	6.639	—	1.269.826
Korralised tulud	88.537.169	1.090.239	1.250.000	88.696.930

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus ette nähtud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Arvata
Erakorralised tulud.				
§ 5. Vahetuserahade väljaandmine	13.840	13.840	—	—
§ 6. Eesti panga aktsiate müügi hinnavahe	321.400	21.400	—	300.000
Erakorralised tulud	3.413.540	35.240	—	3.378.300
Kokku	91.950.709	1.125.479	1.250.000	92.075.230
Tagasimaks eelmiste aastate tuludest	300.000	—	—	300.000
Tulud	91.650.709	—	124.521	91.775.230

Põhjendused.

Muudatused tulude eelarves on tehtud Vabariigi Valitsuse nõusolekul ja ettepanekul.

Eripõhikirjata töötavate riiklikkude ettevõtete ja riigiasutuste valitseda olevate eriotstarbeliste kapitalide tulude ja kulude erieelarved.

(Riigi eelarve seadus §§ 17 ja 29.)

Tapaloomadelt võetav riigi % maks.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Tulud.				
§ 1. Riigi % maks tapaloomadelt	220.000	—	20.500	240.500
Tulud	236.000	—	20.500	256.500
Kulud.				
§ 15. Kultuurilised toetused: g) põllumajanduse alal	20.000	—	40.000	60.000
§ 15.	26.250	—	40.000	66.250
§ 45. Kinnisvarade soetamine	35.900	19.500	—	16.400
Kulud	236.000	19.500	40.000	256.500

Põhjendused.

Muudatused tehtud ühenduses sea-kindlustamise seadusega valitsuse ettepanekul.

Posti-telegraafi- ja telefonivalitsuse kesk-elektrotehnika töökoda.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
Kulud.				
Peatükk IV.				
§ 1. Teenistuse tasu:				
c) teenistusevanuse tasu	1.000	1.000	—	—
d) mitmesugused tasud	35.400	1.000	—	34.400
§ 1.	48.280	2.000	—	46.280
§ 1-a. Teenistusevanuse tasu.	—	—	2.000	2.000
Kulud	121.870	2.000	2.000	121.870

II.

Riigikogu poolt 28. veebruaril 1929 vastuvõetud Riigiteenijate teenistusevanuse tasu seaduse (RT 20 — 1929) ulatuses maksetakse teenistusevanuse tasu

ka posti-telegraafi- ja telefonivalitsuse kesk-elektrotehnika töökoja teenijatele 1. aprillist 1929 alates.

Põhjendused.

Kulud.

Peatükk IV.

§ 1-c: Kustutatud teenistusevanuse tasu üleviimise tõttu uuesti ülesvõetud § 1-a alla.

-d: Vähendatud Kr. 1.000.— võrra võimaliku kokkuhoiu arvel, viies see summa üle § 1-a alla teenistusevanuse tasu maksmiseks eelmise aasta eest.

§ 1-a: Võetud uus paragrahv Kr. 2.000.— suuruses teenistuse tasu maksmiseks, selleks summad võttes § 1 lit. c ja d. alt.

Eelarve järgi vastava teksti ülevõtmine on tarvilik selleks, et luua seaduslik alus teenistusevanuse tasu väljamaksmiseks, kuna seni selle puudumise tõttu ei saadud teenistuse tasu tähendatud töökoja teenijatele maksta.

Sadamatehased.

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Eelarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendad	Määrata
Tööstuse kulud.				
B. Kaudsed kulud.				
Peatükk I.				
§ 1. Teenistuse tasu töökodade ametnikkudele, vabateenijatele, ülemääralistele ja ajutistele tööjõududele:				
c) teenistusevanuse tasu	4.910	4.910	—	—

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus	Elarve-eelnõus nõutud	Komisjoni ettepanek		
		Vähendada	Suurendada	Määrata
d) mitmesugused tasud: ületundide tasu ja ajutine tööjõud . . .	14.500	2.500	—	12.000
§ 1.	43.410	7.410	—	36.000
§ 1-a. Teenistusevanuse tasu.	—	—	2.810	2.810
Kaudsed kulud	174.160	7.410	2.810	170.010
Üldkulud.				
Peatükk II.				
§ 1. Administratsiooni teenistusetasu:				
c) teenistusevanuse tasu	16.090	16.090	—	—
§ 1.	129.554	16.090	—	113.464
§ 1-a. Teenistusevanuse tasu.	—	—	9.195	9.195
Üldkulud	405.178	16.090	9.195	398.283
Korralised kulud	1.257.258	23.500	12.005	1.245.763
Erakorralised kulud.				
Peatükk IV.				
§ 2. Teenistusevanuse tasu teenijatele 1 IV 29—31. XII 29	—	—	8.995	8.995
Kokku	1.262.258	23.500	21.000	1.259.758
Kalkulatsiooni vahe sadamatehaste kasuks	15.000	—	2.500	17.500
Kulud	1.277.258	23.500	23.500	1.277.258

II.

Riigikogu poolt 28. veebr. 1929 vastu võetud Riigiteenijate teenistusevanuse tasu seaduse (RT 20 — 1929) ulatuses

maksetakse teenistusevanuse tasu ka sadamatehaste teenijatele 1. aprillist 1929 alates.

Põhjendused.

B. Kaudsed kulud.

Peatükk I.

§ 1-c: Kustutatud teenistusevanuse tasu üleviimise tõttu uuesti ülesvõetud § 1-a ja peatükk IV § 2 alla.

-d: Vähendatud Kr. 2.500.— võrra, mis tingitud võimalikust kokkuvõetusest.

§ 1-a: Võetud uus paragrahv, et seega luua seaduslik alus teenistuseva-

nuse tasu maksmiseks. Summa on kantud siia üle § 1. lit. c alt.

Üldkulud.

Peatükk II.

§ 1-c: Kustutatud teenistusevanuse tasu üleviimise tõttu uuesti ülesvõetud § 1-a ja peatükk IV § 2 alla.

§ 1-a: Võetud uus paragrahv samadel motiividel, mis tähendatud peatükk I § 1-a kohta.

Erakorralised kulud.

kuleeritud tähendatud paragrahvide alla.

Peatükk IV.

§ 2: Võetud üles uus paragrahv teenistusevanuse tasu maksmiseks 1. IV 29 — 31. XII 29 eest. Summad selleks võetud peatükk I § 1. lit. c ja peatükk II § 1. lit. c alt, nii kui see summa oli kal-

Eelarve järgi vastava teksti sissevõtmine on tarvilik selleks, et luua seaduslik alus teenistusevanuse tasu väljamaksmiseks, kuna seni selle puudumise tõttu ei saadud teenistusevanuse tasu sadamatehaste teenijatele maksta.

46.

Rahaasjanduse komisjoni laien-
datud koosseisu ettepanek.

**ASUNDUSKAPITALI 1930./31. A.
EELARVE.**

I. Sissetulek.

1. Riigimaade müügist	Kr. 231.000
2. Tööstuseettevõtete, äri- kohtade ja viljapuuae- dade müügist	„ 104.300
3. Maksud Kogukonna-, asutuste- ja erarendi- maade korraldamise seaduse alusel korral- datud maade eest	„ 270
4. Linnade ja alevite maa- ga varustamisest	„ 30.000
5. Riigimaade rendist	„ 2.335.700
6. Liidetud laenude täht- ajalistest maksudest	„ 319.700
7. Asunikude ehituslaenu tähtajalistest mak- sudest	„ 287.400
8. Maale elukorterite ehi- tamiseks antud laenude tähtajalistest maksu- dest	„ 1.500
9. Riigimaade päraldiste müügist ja müüüdud pä- raldiste ostuvõlgade tähtajalistest maksu- dest	„ 719.600
10. Tagasiandmisele kuu- luvatel maakohtadel asuvate ja riigi kanda võetud võlgade taga- simaksudest	„ 1.000
11. Asunduskapitali ar- vel Eesti Maapangalt omandatud pantkirja- de intressidest	„ 3.800
12. Viivituserahadest lae- nude, võlgade ja rendi tasumisel	„ 115.800
Kokku sissetulek	Kr. 4.150.070

II. Väljaminek.

1. Maaseadusega riigi kan- da võetud kohustuste täitmiseks	Kr. 1.152.000
2. Pensionide maksmiseks	„ 78.000
3. Laenude andmiseks	„ 2.100.000
4. Peremeheta maade tar- vitamise seaduse täit- miseks tasude maks- miseks piiritaha jää- nud maade eest	„ 35.900
5. Asundamise otstarbeks	„ 251.970
6. Asundusekapitali sea- duse § 3. p.p. 10 ja 11	

ettenähtud ülesannete täitmiseks	Kr. 505.600
7. Asunduskapitali moo- dustamisega ja tarvi- tamisega seotud kulu- de katteks	„ 26.600
Kokku kulud	Kr. 4.150.070

SELETUSKIRI.

Komisjon esitab asunduskapitali 1930./31. a. sissetulekute ja väljaminekute eelarve Riigikogule kinnitamiseks muudatusega väljaminekute osa § 6. nimetuses, kus väljamineku sisulise iseloomustuse asemele on tähendatud väljamineku seaduslik alus, arvesse võttes valitsuse kavatsust lähemal ajal Asundusekapitali seadust muuta.

47.

Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 45.)

Redaktsiooni komisjon paneb ette Riigikogule, võtta vastu „Eesti Vabariigi kuldude ja tulude eelarve 1930./1931. aastaks“ lõplik redaktsioon järgmise muudatusega:

Lisa osas: Asundusekapitali 1930./31. a. eelarve. II. Väljaminek: 6. pärast sõnu „Asundusekapitali seaduse“ võtta „(RT 29 — 1929)“.

48.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

alalise rahvusvahelise kohtu põhikirja allakirjutamise protokolliga Ameerika Ühisriikide liitumise protokoll, sõlmitud Genfis, 14. septembril 1929. a., kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

Käesoleva seaduse on ka väliskomisjon heaks kiitnud.

49.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

alalise rahvusvahelise kohtu põhikirja revideerimise protokoll, sõlmitud Genfis, 14. septembril 1929. a., kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud põhjendustega ja esitab käesoleva kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

Käesoleva seaduse on ka heaks kiitnud väliskomisjon.

50.

Rahaasjanduse komisjoni
SELETUSKIRI

asundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seadusele.

Rahaasjanduse komisjon, ühinedes valitsuse seletuskirjas toodud motiividega, esitab eelnõu muutmata Riigikogule kinnitamiseks.

51.

Rahaasjanduse komisjoni
SELETUSKIRI

avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seaduse muutmise seadusele.

Lisaks oma eelnõule 29. I 1930 esitas Vabariigi Valitsus otsuse põhjal 19. märtsist 1930 täiendavad ettepanekud Avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seaduse muutmiseks ja täiendamiseks.

Rahaasjanduse komisjon ühines Vabariigi Valitsuse mõlema ettepanekuga ja esitab need muutmata käesoleva eelnõuga Riigikogule vastuvõtmiseks.

52.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti ja Ameerika Ühisriikide vahekohtu- ja lepituselepingute kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Väliskomisjon on vahekohtu- ja lepituselepingud heaks kiitnud.

Üldkomisjon esitab käesoleva seaduse eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

53.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 52.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Ameerika Ühisriikide vaheliste vahekohtu ja lepituselepingute kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Eesti-Ameerika Ühisriikide vaheliste vahekohtu ja lepituselepingute kinnitamise seadus.

2. § 1 võtta järgmiselt: § 1. Tunnustada kinnitatuks Eesti-Ameerika Ühisriikide vahelised vahekohtu ja lepituselepingud, alla kirjutatud Tallinnas 27. augustil 1929.

54.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti ja Läti vahel piirijoonega poolitatud kinnisvarade likvideerimise tähtaja pikendamise protokollki kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

55.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti-Läti vaheliste merealuste kaablite kohta käiva konventsiooni kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud põhjendustega ja esitab käesoleva kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

Käesoleva konventsiooni on väliskomisjon välispoliitiliselt heaks kiitnud.

Konventsiooni eestikeelses tõlkes artikkel III teises lõikes peab üldkomisjon tarvilikuks mõtte selguse pärast sõnad „poolled neist kaablitest“ asendada sõnadega „need kaablite poolled“.

56.

Rahaasjanduse komisjoni
SELETUSKIRI

Eesti-Soome kauba- ja laevanduselepingu juurde käiva Lisakokkuleppe ja selle Lõpp-protokollki kinnitamise seadusele.

Käesoleva lepingu on läbi vaadanud nii rahaasjanduse komisjon kui ka väliskomisjon. Viimane ei leidnud takistusi olema välispoliitilisest küljest lepingu kinnitamiseks Riigikogu poolt; rahaasjanduse komisjon aga, kes lepingut majanduslikult kaalus, soovitas lepingut ka oma poolt kinnitada, kuid pidas sealjuures tarvilikuks märkida järgmist.

Soome põllumajandusliikude ringkondade kartused ja etteheited, nagu vallutaks Eesti oma saadustega tunduval määral Soome turgu, ei saa olla täpsed, sest esiteks teeb Eesti ainete sissevedu Soome väga väikese protsendi Soome sisseveost üldse, ja teiseks on tunduv ülekaal kau-

bavahetuses Eesti ja Soome vahel Eesti kasuks ainult mõnel erandlikul aastal olnud, 1929. a. on aga vahekorid juba palju muutunud, nõnda näiteks on kartuliväljavedu vähenenud Eestist Soome peaaegu kümme korda, võrreldes 1928. aastaga. Kuigi uus leping Eestile raskeid kitsendusi teeb 1921. aasta lepinguga võrreldes ja meie põllumajanduselt võimaluse võtab endistel tingimustel oma saadusi sugu-rahva turule saata, ei saanud Eesti ometi nende lahkuminekute pärast Soomega tollisõja teele asuda, mis mõlema rahva majandusliku läbikäimise vastastikuse leppimise alusel katkestanud oleks, millest ei Eestile ei ka Soomele kasu ei oleks olnud. Kuna Eesti uue lepinguga endisega võrreldes tunduvalt kannatanud põllumajanduse alal, tööstusealade kohta lepingu sõlmimiseks läbirääkimised aga alles ees seisavad, tahab komisjon loota, et Eesti neil tööstusealadel, kus tal seks võimalused olemas, paremad soodustused saaks väljaveoks Soome, millega osaltki tasa tehakse need kaotused, mis 1930. a. leping põllumajanduse alal Eestile paratamata toob.

57.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti-Tshehhoslovakkia kohtuliku korralduse, vahekohtu ja lepituse konventsiooni kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Käesoleva konventsiooni on heaks kiitnud ka väliskomisjon.

Käesoleva eelnõu esitamisel juhib üldkomisjon Vabariigi Valitsuse tähelepanu sellele, et seaduseelnõudes ja konventsioonide tõlgetes tuleks hoiduda neist uutest sõnadest, mis ei ole üldiselt rahva seas läbi löönud, või mis ei ole üldtarvitamisel, näiteks sõna „menetlus“.

58.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 57.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Tshehhoslovakkia vahelise kohtuliku korralduse, vahekohtu ja lepituse konventsiooni kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigi-

kogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkirjas, esimeses reas juurde võtta sõna „vahelise“.

2. § 1 võtta järgmiselt: § 1. Tunnustada kinnitatuks Eesti-Tshehhoslovakkia vaheline kohtuliku korralduse, vahekohtu ja lepituse konventsioon, alla kirjutatud Tallinnas 1. juulil 1929.

59.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti Vabariigi ja Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahelise mõlemate maade kohtute vastastikuse tsiviilasjus abiandmise kokkuleppe kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Käesoleva kokkuleppe on heaks kiitnud ka väliskomisjon.

Üldkomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

60.

**Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.**

(Pealkiri vt. lisa nr. 59.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahelise mõlemate maade kohtute vastastikuse tsiviilasjus abiandmise kokkuleppe ja selle lõpp-protokolli kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Eesti-Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahelise mõlemate maade kohtute vastastikuse tsiviilasjus abiandmise kokkuleppe ja selle lõpp-protokolli kinnitamise seadus.

2. § 1 võtta järgmiselt: § 1. Tunnustada kinnitatuks Eesti-Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vaheline kokkuleppe ja selle lõpp-protokoll mõlemate maade kohtute vastastikuse tsiviilasjus abiandmise kohta, alla kirjutatud Tallinnas 20. jaanuaril 1930.

3. § 2. esimene rida: võtta pärast sõna „kokkuleppe“ juurde „ja lõpp-protokolli“.

61.

Üldkomisjoni ettepanek.

EESTI VABARIIGI JA ROOTSI KUNINGRIIGI VAHELISE KURJATEGIJATE VÄLJAANDMISE JA KRIMI-NAALASJUS KOHTULIKU ABIANDMISE KONVENTSIOONI KINNITAMISE SEADUS.

§ 1. Tunnustada kinnitatuks Stokholmis 20. jaanuaril 1930. a. allakirjutatud Eesti Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi vaheline kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsioon.

§ 2. Avaldada ühes käesoleva seadusega selle konventsiooni prantsusekeelne tekst eestikeelse tõlkega.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Üldkomisjon kustutas pealkirjast sõnad „Stokholmis 20. jaanuaril 1930. a. allakirjutatud“ kui ülearded.

Käesoleva konventsiooni on heaks kiitnud ka väliskomisjon.

Üldkomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

62.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 61.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Rootsi vahelise kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkirjas, esimene rida: kustutada sõnad „Vabariigi ja“, sealsamas teine rida: kustutada sõna „Kuningriigi“.

2. § 1 võtta järgmiselt: § 1. Tunnustada kinnitatuks Eesti-Rootsi vaheline kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsioon, alla kirjutatud Stokholmis 20. jaanuaril 1930.

3. § 2 esimene rida: kustutada sõna „selle“.

63.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis

PARANDUSE-ETTEPANEKUD

Eesti Vabariigi 1929./30. aasta kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 (Vabariigi Valitsuse ettepanek) juurde.

Eesti Vabariigi 1929/30. aasta kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 vastu võtta järgmiste muudatustega:

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Vabariigi Valitsuse ettepanek.	Komisjoni ettepanek.		
		Vähendada.	Suurendada.	Määrata.
I.				
Kulude vähendamine.				
KORRALISED KULUD.				
Põllutöoministerium.				
Peatükk V.				
Riigimaade ja metsade valitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 2. Ametisõidud	3.000	—	4.500	7.500
A. Keskasutus	3.150	—	4.500	7.650

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Vabariigi Valitsuse ettepanek.	Komisjoni ettepanek.		
		Vähendada.	Suurendada.	Määrata.
B. Esindused kohtadel.				
§ 1. Teenistusetasu	3.500	—	3.400	6.900
B. Esindused kohtadel	7.500	—	3.400	10.900
Riigimaade ja metsade valitsus	11.482	—	7.900	19.382
Põllutööministeerium	17.782	—	7.900	25.682
Teedeministeerium.				
Peatükk IV.				
Veeteede valitsus.				
§ 1. Teenistusetasu	—	—	3.000	3.000
§ 90. Segakulud	3.000	—	2.000	5.000
Veeteede valitsus	3.000	—	5.000	8.000
Teedeministeerium	84.548	—	5.000	89.548
Korralised kulud	408.574	—	12.900	421.474
ERAKORRALISED KULUD.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Teedeministeerium.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 6. Riigihoonde ehitamise eeltööd . . .	15.000	—	4.240	19.240
Keskasutus	16.500	—	4.240	20.740
Teedeministeerium	125.092	—	4.240	129.332
A. Riigikeskasutuste kulud	140.892	—	4.240	145.132
Erakorralised kulud	140.892	—	4.240	145.132
Kulude vähendamine	549.466	—	17.140	566.606
II.				
Kulude suurendamine.				
KORRALISED KULUD.				
Majanduseministeerium.				
Peatükk II.				
Maksudevalitsus.				
C. Piirituse monopol.				
§ 12. Vallasvara	2.700	2.700	—	—
C. Piirituse monopol	1.003.992	2.700	—	1.001.292
Maksudevalitsus	1.053.208	2.700	—	1.050.508
Majanduseministeerium	1.059.940	2.700	—	1.057.240

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Vabariigi Valitsuse ettepanek.	Komisjoni ettepanek.		
		Vähendada.	Suurendada.	Määrata.
Põllutööministeerium.				
Peatükk III.				
Põllumajanduse osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 15. Kultuurilised toetused	14.250	14.250	—	—
A. Keskasutus	16.150	14.250	—	1.900
Põllumajanduse osakond	16.390	14.250	—	2.140
Peatükk IV.				
Loomatervishoiu osakond.				
§ 1. Teenistusetasu	425	175	—	250
Loomatervishoiu osakond	803	175	—	628
Peatükk V.				
Riigimaade ja metsade valitsus.				
A. Keskasutus.				
§ 9. Majapidamine	1.395	95	—	1.300
A. Keskasutus	54.732	95	—	54.637
Riigimaade ja metsade valitsus	138.100	95	—	138.005
Põllutööministeerium	181.219	14.520	—	166.699
Teedeministeerium.				
Peatükk III.				
Posti-telegraafi-telefoni valitsus.				
§ 10. Avalikud maksud ja kohustused . .	2.400	1.400	—	1.000
Posti-telegraafi-telefoni valitsus	22.400	1.400	—	21.000
Teedeministeerium	749.972	1.400	—	748.572
Välisministeerium.				
Peatükk II.				
Välisesindus.				
A. Üldised kulud.				
§ 85. Konverentsid ja erakorralised esin-	9.050	2.000	—	7.050
dused				
A. Üldised kulud	13.050	2.000	—	11.050
B. Välisesindused.				
§ 12. Vallasvara	1.410	200	—	1.210
B. Välisesindused	1.610	200	—	1.410
Välisesindus	14.660	2.200	—	12.460
Välisministeerium	26.610	2.200	—	24.410
Korralised kulud	3.594.756	20.820	—	3.573.936

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Vabariigi Valitsuse ettepanek.	Komisjoni ettepanek.		
		Vähendada.	Suurendada.	Määrata.
ERAKORRALISED KULUD.				
A. Riigikeskasutuste kulud.				
Kohtu- ja siseministeerium.				
Peatükk VI.				
Piirivalve.				
§ 1. Uued ehitused	9.300	300	—	9.000
Piirivalve	9.300	300	—	9.000
Kohtu- ja siseministeerium	48.053	300	—	47.753
Majanduseministeerium.				
Peatükk I.				
Keskasutus.				
§ 1. Sõjaaegsete rekvireerimiste ja kahjude tasumine	40.000	17.000	—	23.000
Keskasutus	40.000	17.000	—	23.000
Peatükk IV.				
Kaubanduse-tööstuseosakond.				
§ 2. „Kesk-Kala“ 1926. a. kahjude katteks tindikala operatsioonide alal .	13.815	13.815	—	—
Kaubanduse-tööstuseosakond	13.815	13.815	—	—
Majanduseministeerium	53.815	30.815	—	23.000
Põllutöministeerium.				
Peatükk III.				
Põllumajanduse osakond.				
A. Keskasutus.				
§ 4. „Kesk-Kalale“ 1925. a. Vabariigi Valitsuse otsusega 23. märtsist 1925. a. (prot. nr. 33 — 1925) antud laenu kustutamine	30.000	30.000	—	—
A. Keskasutus	30.000	30.000	—	—
Põllumajanduse osakond	30.000	30.000	—	—
Põllutöministeerium	30.000	30.000	—	—
Teedeministeerium.				
Peatükk IV.				
Veeteede valitsus.				
§ 7. Rannasõiduliinide ekspluateerimine	4.300	300	—	4.000
Veeteede valitsus	4.300	300	—	4.000
Teedeministeerium	649.498	300	—	649.198
A. Riigikeskasutuste kulud	825.766	61.415	—	764.351
Erakorralised kulud	825.766	61.415	—	764.351
Kulude suurendamine	4.420.522	82.235	—	4.338.287
Kulude vähendamine	549.466	—	17.140	566.606
Kulude absoluutne suurendamine	3.871.056	99.375	—	3.771.681

Muudetud peatükkide ja paragrahvide nimetus.	Vabariigi Valitsuse ettepanek.	Komisjoni ettepanek.		
		Vähendada.	Suurendada.	Määrata.
Tulude suurendamine.				
KORRALISED TULUD.				
Riigi ettevõtted ja varandused.				
Peatükk XIX.				
Mitmesugused riigi varandused.				
§ 3. Mitmesuguste varanduste müük . .	169.727	55.560	—	114.167
Mitmesugused riigi varandused	194.727	55.560	—	139.167
Riigiettevõtted ja varandused	985.441	55.560	—	929.881
Korralised tulud	3.930.441	55.560	—	3.874.881
ERAKORRALISED TULUD.				
§ 1. Operatsiooni fondide ja laenude tagasimaks	1.023.815	43.815	—	980.000
Erakorralised tulud	1.616.615	43.815	—	1.572.800
Tulude suurendamine	5.547.056	99.375	—	5.447.681
Tulude vähendamine	1.676.000	—	—	1.676.000
Tulude absoluutne suurendamine	3.871.056	99.375	—	3.771.681

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis on käesolevat lisaelarvet vähendanud Kr. 99.375.— võrra nii kulude kui ka tulude osas ja lisaelarve tasakaalustanud Kr. 3.771.681.— suuruses. Komisjoni poolt tehtud muudatuste põhjendused on järgmised.

I osa. Kulude vähendamine. Korralised ja erakorralised kulud.

Kõik suurendused tehtud, arvesse võttes tegelikke ülejääke.

II osa. Kulude suurendamine. Korralised kulud.

Majanduseministeerium. Peatükk II.

Maksudevalitsus. C. Piirituse monopol.

§ 12: Komisjon leidis, et see krediit Kr. 2.700.— liitermõõtude juurdemuretsemiseks tuleks üle kanda 1930./31. a. põhielarvesse.

Põllutöoministeerium.

Peatükk III. Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

§ 15: Kustutatud talumajanduse nõuande korraldamiseks nõutud Kr. 14.250.—,

leides, et nõuandebüroo oleks pidanud jääma algeelarvega lubatud krediitide piiresse.

Peatükk IV. Loomatervishoiu osakond.

§ 1: Vähendatud Kr. 175.— võrra, tegelikke kulusid arvesse võttes.

Peatükk V. Riigimaade ja metsade valitsus.

§ 9: Vähendatud Kr. 95.— võrra, tegelikke kulusid arvesse võttes.

Teedeministeerium.

Peatükk III. Posti-telegraafi-telefoni valitsus.

§ 10: Vähendatud Kr. 1.400.— võrra 1929. aasta teedemaksu ärajäämise tõttu.

Välisministeerium.

Peatükk II. Välisesindus.

A. Üldised kulud.

§ 85: Vähendatud Kr. 2.000.— võrra, kuna komisjon tarvilikuks ei pidanud rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise konventsist osavõtmist Haagis,

B. Välisesindused.

§ 12: Vähendatud Kr. 200.— laua-
hõbeda graveerimise tööde arvel, missugu-
sed kulud oleksid tulnud ette näha põhi-
eelarves.

Erakorralised kulud.

Kohtu- ja siseministeerium.

Peatükk VI. Piirivalve.

§ 1: Vähendatud Kr. 300.— võrra,
kuna Petseri kordoni maja ehitamine oda-
vamaks osutus.

Majanduseministeerium.

Peatükk I. Keskasutus.

§ 1: Vähendatud Kr. 17.000.— võrra,
arvesse võttes tegelikke kulusid.

Peatükk IV. Kaubanduse-tööstuseosakond.

§ 2: Kustutatud „Kesk-Kala“ kahjude
katteks nõutud Kr. 13.815.—, sest selle
krediidi nõudmise põhjendused ei leitud
küllalt kaaluvad olema.

Põllutöoministeerium.

Peatükk III. Põllumajanduse osakond.

A. Keskasutus.

§ 4: Välja jäetud „Kesk-Kalale“ 1925.
a. antud laenu kustutamiseks nõutud Kr.
30.000.—, sest selle krediidi nõudmise
põhjendused ei leitud küllalt kaaluvad
olema.

Tulude suurendamine. Korralised tulud.
Riigi ettevõtted ja varandused. Peatükk
XIX. Mitmesugused riigi varandused.

§ 3: Vähendatud Kr. 55.560.— võrra
eelarve tasakaalustamise mõttes.

Erakorralised tulud.

§ 1: Vähendatud Kr. 43.815.— võrra
ühenduses „Kesk-Kala“ kahjude katmi-
seks nõutud krediitide kustutamisega.

64.

Omavalitsuse komisjoni ettepanek.

**EHITUSSEADUSE §§ 165¹, 197, 200,
201, 202 ja 203 MUUTMISE SEADUS.**

Ehitusseaduse (VSK XII k.) §§ 165¹,
197, 200, 201, 202 ja 203 muudetakse ja
pannakse maksma järgmises redaktsioo-
nis:

§ 165¹. Lõhkeainete ja püssirohuvab-
rikud, erapüssirohu ja muude lõhkeainete
laod peavad asuma linnade ja alevite pii-
ridest, raudtee alla võõrandatud maa-alast,
igasugustest hoonetest, ehitustest, avalik-

kudest teedest ja laevasõidu-jõgedest ning
-kanalitest:

1) kui hooned, kus lõhkeaineid või
püssirohtu valmistatakse ja hoitakse, on
ümbritsetud mullavalliga:

a) lõhkeainetevabrikud vähemalt 750
meetrit eemal;

b) püssirohuvabrikud vähemalt 600
meetrit eemal;

c) erapüssirohu- või muude lõhkeai-
nete laod vähemalt 350 meetrit eemal;

2) kui hooned, kus lõhkeaineid või
püssirohtu valmistatakse ja hoitakse, ei
ole ümbritsetud mullavalliga:

a) lõhkeainetevabrikud vähemalt 1.500
meetrit eemal;

b) püssirohuvabrikud vähemalt 1.200
meetrit eemal;

c) erapüssirohu- ja muude lõhkeainete
laod vähemalt 700 meetrit eemal.

Tongidevabrikud ja pürotehnilised la-
boratooriumid peavad olema:

1) vähemalt 160 meetrit eemal lin-
nade, alevite, alevikkude ja külade piiri-
dest, raudteede alla võõrandatud maa-
alast, igasugustest hoonetest ning ehitus-
test, ja

2) vähemalt 75 meetrit eemal avalik-
kudest teedest, laevasõidu-jõgedest ja
-kanalitest.

§ 197. Ehitatavate ja ümberehitata-
vate majade eluruumide põrandapind
peab olema kõnniteest või maapinnast
kõrgemal. Linnavolikogu võib panna
maksma Linnaseaduse § 108. ettenähtud
korras sundmäärusi eluruumide põranda-
pinna kõrguse kohta üle kõnnitee või
maapinna.

Linnavolikogul on õigus anda sund-
määrusi erandlikkude juhuste kohta, mil-
listel linnavalitsus võib lubada eluruu-
mide ehitamist ka allapoole maapinda,
eeltungimusel, et need ruumid on laitma-
tul isoleeritud niiskuse ja külmenemise
vastu. Linnavolikogul on õigus anda sund-
määrusi niisuguste isoleerimistöde täide-
viimise kohta.

§ 200. Ei ole lubatud ehitada kõrge-
maid kui kolmekordseid puu- või sega-
maju, kusjuures mesaniin, mansard-, ka-
tuse- või poolkord loetakse korraks.

Segamajadeks loetakse seesugused
majad, kus tulekindlast materjalist alus-
kordadel on üks või rohkem puust täis-
kordi, või kus mitte kõik välisseinad ja
kandvad konstruktsioonid ei ole tulekind-
last materjalist.

Puu- ja segamaja kõrgus kõnniteest
või maapinnast kuni ülemise korra lae-
alusele ei tohi tõusta üle 11 meetri, kus-
juures vahemaa kahe puu- või segamaja
vahel ei tohi olla väikesem, kui neist
kõrgema hoone kõrgus.

Linnavolikogudel on õigus anda käesolevas paragrahvis ettenähtud ehitiste kohta täiendavalt Linnaseaduse § 108-le sundmäärusi:

- 1) tulehädadohu ärahoidmiseks,
- 2) ehitusematerjali kohta,
- 3) majade ruumide jaotuse ja ruumidevahelise ühenduse kohta ja
- 4) majade kõrguse ja kordade arvu kohta.

§ 201. Puumajad peavad olema rajatud kas kivist alumisele korrale, kivist keldrile või välisseinte all läbikivist alusmüürile, kusjuures kivist osa peab olema puust osast, kui viimane sisaldab rohkem kui ühe korra, lahutatud tulekindla laega.

§ 202. Hoones, mille alumise korra peal asetseb puust elukord põrandapinnaga üle 70 m², peab olema kas kaks puust treppi või üks tulekindel ja tulekindlas trepikojas asetsev trepp.

§ 203. Puu- või segamajas, millel üle kahe maapealse korra, peab olema vähemalt kaks puutreppi eraldi trepikodades, kusjuures trepid peavad asetsema nii, et igast kolmanda korra korterist on otsesed väljapääsud mõlemale trepile; juhul, kui kahe puutrepi asemel on tulekindel trepp tulekindlas trepikojas, võib ehitada kolmandale korrale maksimaalselt 2 korterit omaette otseste väljapääsudega trepikotta.

SELETUSKIRI.

Käesoleva eelnõu on läbi arutanud omavalitsuse ja üldkomisjon.

Omavalitsuse komisjon eelnõu esialgsel läbivaatamisel pidas tarvilikuks Vabariigi Valitsuse ettepanekus järgmised parandused.

1) § 197. teine lõige asendati uue teise ja kolmanda lõikega järgmises redaktsioonis:

„Linnavolikogudel on õigus määrata kas terve linna, tema raioonide või üksikute majade kohta tähtaegu, millest alates ei tohi elamiseks kasutada seniseid ruume, mis ei vasta eelmise lõike nõuetele ja linna sundmäärustele.

Eelnimetatud volikogu määrused linnavalitsuse korraldusel viiakse täide administratiivkorras politsei kaudu, kui ruumide kasutamine elamiseks ei lõpetata volikogu poolt määratud tähtajaks.“

Põhjendus. Vabariigi Valitsuse ettepanek keelab ehitada edaspidi keldrikortereid ja kaotab juriidiliselt senised keldrikortereid. Tegelik seniste keldrikortereite kaotamine on aga antud linnaomavalitsuse kätte. Linnavolikogud peavad määrama tähtpäeva või tähtpäevad, millest alates ei tohi seniseid keldrikortereid enam elamiseks kasutada.

Kuna praegu veel mõnes linnas olemas terav korterikriis, eriti Tallinnas, kus 2,5 tuhat keldrikorteri, ja teiselt poolt — kuna keldrikortereite sulgemine ühendatud majandusliikude kahjudega, pidas omavalitsuse komisjon selle Vabariigi Valitsuse ettepaneku nõudmise liiga kategooriliseks. Komisjon arvab, et sulgemist ei tule teha ilmtingimata sunduslikuks kõigi keldrikortereite suhtes, vaid linnaomavalitsustele tuleb anda vaid õigus sulgeda neid keldrikortereid, mis muutunud elamiskõlbmatuks, või mis ei vasta tervishoidlikkudele nõuetele.

2) § 200. teine lõige redigeerida järgmiselt:

„Linnavolikogudel on õigus anda täiendavalt Linnaseaduse § 108. p. 4-le erilisi sundmäärusi tulehädadohu ärahoidmiseks eelmises lõikes tähendatud ehitistes.“

Põhjendus. Saatega Linnaseaduse § 108. p. 4-le on antud lähem alus linnavolikogude määrustele.

3) § 201. lõpposas võeti „täiskordadest“ pro „kordadest“, seega loobuti nõudmisest, eraldada mesaniin, mansardkatuse- või poolkorda täiskorrast tulekindla lae-põrandaga. Põhjenduseks toodi ette, et horisontaalses suunas tulekindla lae-põranda nõudmine teeb väikesed ehitised märksa kallimaks, ja teiselt poolt ei ole väikestes linnades, kus majad väikesed, selle järele erilist tarvidust.

4) § 203. täiendati uue teise lõikega järgmises redaktsioonis:

„See nõue ei käi enne käesoleva seaduse maksimahakkamist püstitatud majade kohta, kui neil on kaks puust treppi, mis asetsevad eraldi trepikodades nii, et igast kolmanda korra korterist on väljapääs mõlemasse trepikotta.“

Põhjendus. Seni on püstitatud kahekordseid mansardkorruga puumaju, kus ei ole trepp tulekindlas trepikojas, nagu seda nõuab esimene lõige; on aga kaks puutreppi, mis asetsevad eraldi trepikodades nii, et igast kolmanda korra korterist on väljapääs mõlemasse trepikotta. Tuletõrje arvates ei ole sääraseid majad tulehädadohu seisukohast hädaohtlikumad, kui ühe tulekindla trepiga, ja sellepärast pidas omavalitsuse komisjon võimalikuks, legaliseerida sääraseid olemasolevad ehitised.

Eltäiendatud parandustega läks eelnõu üldkomisjoni. Üldkomisjonis kujunes eelnõu sääraseks, nagu see käesolevas ettepanekus väljendatud. Välja arvatud kaks väikest muudatust, mis omavalitsuse komisjon lõplikul läbivaatamisel tegi ja mis seletuskirja lõpul täiendatud.

Üldkomisjoni motiivid on järgmised.

Eelnõu on täiendatud § 165¹ muutmise-ga. Käesolevas paragrahvis on ette

nähtud kaugused, millel peavad asuma lõhkeainete- ja püssirohuvabrikud ja -laod linnade ja alevite piiridest, raudtee alla võõrandatud maa-alast, hoonetest ja teedest. Paragrahvi maksev redaktsioon läheb aga lahku Riigikogule esitatud lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleen, laskeriistade ja tongide seaduseelnõust. On vajalik mõlemaid seadusi ühtlustada, mis tingib Ehitusseaduse § 165^a vastavalt muutmise.

§ 197. kohta asus üldkomisjon järgmistele seisukohtadele. Ei ole otstarbekohane seaduses täpselt ära määrata, kui kõrgel elukorterite põrandapind peab olema maapinnast. Pealegi ei ole ka omavalitsuse komisjoni poolt vastuvõetud 15 sm kõrgus tehniliselt otsekohe põhjendatud, vaid see tuleks otsustada maapinda ja teisi looduslikke kui ka muid tingimusi arvesse võttes, kusjuures see kõrgus juba ühe linna piirides mitmesugune olla võib. Seepärast on otstarbekohane, kui linnavolikogud elukorterite põrandapinna kõrgust maapinnast võivad reguleerida Linnaseaduse § 108. põhjal antavate sundmäärustega. Määruste järgi võib ühes linnaosas või tänaval see kõrgus olla teistsugune, kui teises linnaosas või tänaval. Kuigi Linnaseaduses, samuti maksvates seadustes üldse ei leidu otsekoheseid juhtnõure selle kohta, kas linnavolikogud on õigustatud andma sundmäärusi, mis maksavad mitte tervel linna territooriumil, vaid ainult mõnes üksikus selle osas, on Vene senat oma otsusega 27. veebr. 1909 nr. 2455 seletanud, et seesugused määrused seaduse vastu ei käi.

Edasi leidis üldkomisjon, et üksikutel juhtudel võivad tekkida mõjuvad põhjused lubada erandina üldreeglit ehitada elukortereid ka põrandapinnaga allapoole maapinda. Niisugused erandlikud juhud võivad aga sündida ainult linnavolikogu poolt vastuvõetud sundmäärustes ettenähtud tingimustel, kusjuures peale muu olgu silmas peetud, et seesugused ruumid oleksid laitmata isoleeritud niiskuse ja külmenemise vastu. Isoleerimistööde läbiviimiseks on samuti vajalik linnavolikogule õigus anda määrusi maksmata panna.

Paragrahvi viimne lõige, mis käsitleb seniste keldrikorterite sulgemist, tuleb kustutada. Seadusele ei tule anda tagasiulatuvat jõudu, ning sundida sulgema kortereid, mis ehituse ajal maksnud seaduste nõuete kohaselt ehitatud. Ka tähendaks suure hulga elukorterite elamiseks sulgemine korterikriisi süvendamist. Edasi tuleb arvesse võtta, et korterite tühendamise elanikkudest puudutab teravasti kolmandate isikute — üürnikkude — huve, ja tekivad keerulised juriidilised vahekorrad.

§ 197 uues redaktsioonis tuleb käsitu- sele ainult pärast selle maksmahakkamist ehitatavate korterite kohta.

§ 200. kohta leidis üldkomisjon, ära kuulanud eriteadlaste arvamusel, et kui juba võimaldada puu- ja segamajades mingisuguse kolmanda korra ehitamist, siis pole mõtet seda piirata ainult mansard- j.n.e. kordadega, vaid võiks lubada ka kolmanda täiskorra ehitamist. Tule- tõrje seisukohalt ei ole kolmas täiskord igasugustest poolkordadest kardetavam. Korra loetakse maasse ulatuvad elukorrad, mansard- j.n.e. korrad.

Teise lõikega on antud „segamajade“ definitsioon.

Puu- ja segamajade maksimaalkõrgus võib olla maapinnast ülemise korra laeni ainult 11 meetrit. Maksva Ehitusseaduse § 199. järgi on puumajade vahe ette nähtud 4 sülda, sellejuures oli ka majade maksimaalkõrgus 4 sülda. Kui aga nüüd lubatud on kuni 11 meetri kõrguste puu- ja segamajade ehitamine, siis on tule- kaitse mõttes tarvilik, et ka puumajade vahe võrduks minimaalselt kõrgema naa- bures oleva puu- või segamaja kõrgusele. Tulekaitsemüüride puhul tulevad käsitu- sele § 199. eeskirjad.

Et kõrged puu- ja segamajad kardeta- vad tulekaitse mõttes, on vaja linnavoli- kogudele õigus anda, täiendavalt Linna- seaduse § 108-le anda määrusi seesugus- tes hoonetes tulehädahoju ärarahoidmiseks, ehitusematerjali, ruumidejaotuse ja ruu- mide ühenduse kohta. Samuti võib linna- volikogu, arvesse võttes linnas olevaid tulekaitse abinõusid, vesivarustuse ole- masolu ja majade asukoha iseäraldusi, oma määrustega määrata ka majade kõrguse § 200. ettenähtud maksimaal- kõrguse piirides, ning piirata kordade arvu. Viimaseid kitsendavaid määrusi võib linnavolikogu maksmata panna kas terve linna, üksikute raionide, täna- vate või majade gruppide kohta (vaata § 197. seletuse esimese lõike lõpp).

§ 202. on võetud 50 ruutmeetri ase- mele 70 ruutmeetrit, kuna väikesemates majades, mis tihti üheainsa korteriga ka- hel korral, ei ole mõtet nõuda kaht treppi või üht kivitreppi.

§ 203. kohta ühines üldkomisjon Tee- deministeeriumi uue ettepanekuga, mille järgi rohkem kui kahekordsetes puuma- jades olgu kaks puutreppi, kuid mis nii asetatud peavad olema, et igast kolmanda korra korterist väljapääs mõlemale tre- pile. On aga kahe puutrepi asemel üks tulekindel trepp tulekindlas trepikojas, siis ei tohi kolmandal korral olla rohkem kui 2 korterit.

Omavalitsuse komisjoni poolt vastu võetud § 203. teine lõige muutub seega otstarbetuks.

Omavalitsuse komisjon eelnõu lõplikul läbivaatamisel ühines üldkomisjoni parandustega, tehes oma poolt kaks muudatust:

1) § 200. esimese lõike „korra“ mõiste definitsiooni osast kustutati „kui ka maasse ulatuv kord“, piirdudes ainult ülemiste poolkordadega;

2) § 201. lõpposa „kusjuures kivist osa peab olema lahutatud puust korrast tulekindla laega“ muudeti järgmiselt: „kusjuures kivist osa peab olema puust osast, kui viimane sisaldab rohkem kui ühe korra, lahutatud tulekindla laega“. Tulekindla põranda-lae nõudmine kivi- ja puukordade vahel on soovitatav, kuid väikeste ehitiste juures teeb see need kalliks. Sellepärast arvab komisjon, et tulekindlat põrand-lage tuleb nõuda, kui puukordi on rohkem kui üks.

65.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 64.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Ehituseseaduse §§ 165¹, 197, 200, 201, 202 ja 203 muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. § 165¹, esimene rida: erapüsirohu, p. o. era püsirohu-.

2. § 165¹, p. 1, lit. c: või, p. o. ja.

3. § 165¹, p. 2, lit. c: erapüsirohu-, p. o. era püsirohu-.

4. § 197. teise lõike algus võtta järgmiselt: Erandjuhtude kohta on linnavolikogul õigus anda sundmäärusi, milliste järgi linnavalitsus võib lubada eluruumide ehitamist ka allapoole maapinda, eeltingimusel, et need ruumid oleksid laitmatult isoleeritud niiskuse ja külmenemise vastu.

5. § 200, teine lõige, esimene rida: kustutada „seesugused“.

6. § 200, kolmas lõige, teine rida: ei tohi tõusta üle, p. o. ei tohi ületada.

7. § 200 neljanda lõike algus võtta järgmiselt: Täiendavalt Linnaseaduse § 108-le on linnavolikogudel õigus anda käesolevas paragrahvis ettenähtud ehitiste kohta sundmäärusi:

8. § 201 võtta järgmiselt: Puumajad peavad olema rajatud kas kivist alumisele korrale, kivist keldrile või välisseinte all olevale läbikivist alusmüürile, kusjuures

kiviosa peab olema eraldatud tulekindla laega puuosast, kui viimane sisaldab rohkem kui ühe korra.

9. § 202, teine rida: üle 70 m², peab olema kas kaks puust treppi, p. o. üle 70 ruutmeetri, peab olema kas kaks puutreppi.

66.

Rkl. L. Johanson'i ettepanek. HAIGUSE, TÖÖVÕIMETUSE JA VANADUSE VASTU NING LESKEDE JA VAESTELASTE KINDLUSTAMISE SEADUS.

I. Üldmäärused.

§ 1. Haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamist teostatakse käesoleva seaduse alusel kindlustusekassade kaudu.

§ 2. Kindlustusekassal on juriidilise isiku õigused.

§ 3. Käesoleva seaduse peal põhjenevate nõudmistele esitamiseks on üheaastane tähtaeg, arvates õiguse tekkimise päevast.

§ 4. § 1. loetletud kindlustus on sundlik kõigile isikutele sugu ja varanduse peale vaatamata, kes töötavad palgalisena igasugustes töö- ehk teenistuseharudes, töö iseloomu peale vaatamata. Samuti kuuluvad sundusliku kindlustuse alla palgata õpilased.

§ 5. Sundusliku kindlustuse alla käesoleva seaduse alusel ei kuulu:

1) riigi ja omavalitsuse teenijad, keda kindlustatakse eriseaduste alusel;

2) isikud, kes palgatud niisuguste juhuslike tööd tegemiseks, mis mitte üle kuue päeva ei kesta ja

3) kaugesõidu merelaevade meeskonnad.

§ 6. Vabatahtlikult võivad kindlustusekassa liikmeteks astuda kõik isikud, kes käesoleva seaduse järgi sundusliku kindlustuse alla ei kuulu, välja arvatud need, kes üle viiekümne viie aasta vanad, või kelle aastane sissetulek üle kolmetuhande krooni ulatab.

Isik, kes soovib vabatahtlikult kindlustusekassa liikmeks astuda, peab kindlustusekassa poolt nõutava arstitunnistuse oma tervisliku seisukorra tõenduseks haigekassa juhatajale esitama. On arstitunnistuse järgi soovivaldaja viletsa tervisega, võib kindlustusekassa soovivalduse tagasi lükata.

II. Kindlustusekassadest osavõtmine.

§ 7. Kõik § 4. tähendatud isikud kindlustatakse selles kindlustusekassas, mille tegevusepiirkonnas nende alaline töökoht on.

§ 8. Töökohaks loetakse koht, kus kindlustatu alaliselt töötab. Kui kindlustatu alalist töökohta ei ole, loetakse tema töökohaks tööasutuse juhatuse asupaik.

III. Kindlustusekassa liikmeks olemise algus ja lõpp.

§ 9. Sunduslikult kindlustatu omandab kassaliikme õigused alates esimesest päevast, mil ta säärasele tööle asub, mis kindlustusekassast osavõtmist tingib (§ 4).

§ 10. Vabatahtlikult kindlustatu omandab kassaliikme õigused alates sellest päevast, millal tema kindlustusekassa juhatuse kirjaliku teadaande kassaliikmeks vastuvõtmise kohta kätte saab.

§ 11. Töövõimetud, välja arvatud pensionärid, jäävad niikauaks kindlustusekassa liikmeks, kuni kindlustusekassa neile kohustatud on kindlustusi andma.

§ 12. Sunduslikult kindlustatu kaotab oma kassaliikme õigused:

1) kui kindlustatu teise kindlustusekassa liikmeks astub ja

2) kui kindlustatu teenistusest, millest oli tingitud tema sunduslik kindlustamine, lahkub ehk lahti lastakse. Sel juhtumisel jääb temale õigus § 37. ettenähtud kindlustuse peale;

3) kui kindlustatule töövõimetuse või vanaduse pension on määratud.

§ 13. Vabatahtlikult kindlustatu kaotab liikme õigused:

1) kui tema kindlustusekassale kirjalikult oma väljaastumisest teatab, või

2) kui tema kindlustusekassale oma makse tähtajaks ei tasu, või

3) kui temale töövõimetuse või vanaduse pension on määratud.

IV. Teatamine kassaliikmete üle.

§ 14. Tööandja on kohustatud Harihuse- ja sotsiaalministeeriumi poolt kinnitatud korras:

1) tööliste tööle palkamisest või töölt vabastamisest kindlustusekassa juhatusele hiljemalt seitsme päeva jooksul teatama, ära tähendades oma nime ja elukoha, kindlustatava ees- ja perekonnanime, töökoha, tööle palkamise ehk vabastamise täpise aja ja palga suuruse;

2) teateid andma ettevõttes töötavate isikute arvu, nende tööpalga suuruse ja maksu tähtaegade üle;

3) raamatuid või üleskirjutusi pidama, mis alamaltähendatud küsimusi sisaldaks.

Järelevalveasutustel ja kindlustusekassa poolt volitatud isikutel on õigus selles paragrahvis ettenähtud teateid, raamatuid ja üleskirjutusi kontrollida.

V. Tööpalk.

§ 15. Palgaks käesoleva seaduse mõttes loetakse:

1) rahatasu, mis igasuguse töö eest saadud, väljaandmise korra ja viisi peale vaatamata (päeva-, kuu- ja aastatasu, tükitöö), kaasa arvatud tasu ületunnitööde eest, preemiad ning tööandja poolt tööliste perekonnaliikmete peale antud lisarahad. Palga hulka arvatakse ka isiku peale langenud osa puhaskasust, kui sellest osasaamine tööandja poolt sisse seatud või kui töö artellina ette võetud.

2) Sellesama aja kestel natuuras saadud ained (korter, söök, toiduained, riidevarustus, maa-ala j.n.e.) nende tööliku väärtuse järgi, kui niisuguseid tööandja poolt maksuta antakse, või nende hinnavahe, kui ained antakse tööandja poolt alandatud hindadega. Ainete tööliku väärtuse määrab kindlaks kinnituseamet oma piirkonna kohta, kohalikke keskmisi turuhinde ja muid tingimisi arvesse võttes.

§ 16. Kindlustusekassa põhikirja põhjal võib palku nende suuruse järgi liikidesse jagada ja liikmemaksu liikide järgi võtta, samuti kindlustust liikide järgi välja anda. Kindlustatu arvatakse vastavasse liiki ettevõtte juhatusele kassaliikme tööpalga suuruse üle saadud teadaande põhjal. Määrused kassaliikmete ühte ehk teise liiki arvamise kohta ja palga suuruse muutmise korral ühest liigist teise ümberpaigutamise üle annab haigekassa juhatuse põhikirjas ettenähtud korra järgi.

VI. Arstiabi, haiguse-, toetuse-, sünnituse- ja imetuseraha ning pension.

§ 17. Kindlustusekassa annab:

1) oma liikmetele ja nende perekonnadele arstiabi ja ühekordset toetuseraha; 2) oma liikmetele haiguse-, sünnituse- ja imetuseraha; 3) oma liikmetele töövõimetuse ja vanaduse korral pensioni; 4) oma liikme või oma pensionäri surma korral selle perekonnaliikmetele toetust ja pensioni.

§ 18. Perekonnaliikmeteks loetakse käesoleva seaduse järgi:

1) abikaasa, kusjuures mees ainult sel juhtumisel, kui tema töövõimetus on ja oma naise poolt ülal peetakse;

2) lihased ning adopteeritud lapsed kuni kaheksateistkümne aasta vanaduseni, töövõimetud lapsed vanaduse peale vaatamata;

3) vanemad, vanaisa ja vanaema ning adoptiivanemad, kes kassaliikme ülalpidamisel elavad, kui nad töövõimetud ehk üle kuuekümne aasta vanad on;

4) kuni 18-aastased vennad ja õed, kes kassaliikme ülalpidamisel elavad, kui nad täiesti vaesedlapsed on, või kui nende vanemad on tegelikult töövõimetud.

§ 19. Kassaliikmetele ja nende perekondadele antakse kindlustusekassa poolt maksuta:

I. Arstiabi esimesest haigusepäevast alates:

1) haiguse korral, mis töövõimetust ei sünnita — niikaua kui haige ise või perekonnatoitja kindlustusekassa liige on;

2) haiguse korral, mis töövõimetust sünnitab:

a) kassaliikmetele kuni terveksaamiseni, või pensioni määramiseni;

b) kassaliikmete perekondadele kuni terveksaamiseni, kuid üksikule perekonnaliikmele mitte kauem kui 13 nädalat

Kui haige arsti poole pööramiseks või ravitsuseasutusse minemiseks on tarvitanud liikumisabinõusid, tasutakse sõidukulud ainult siis, kui kindlustusekassa juhatus nende kulude tegemist tarvilikuks peab.

Tööandja on kohustatud enda kulul esimest abi andma äkilise haiguse ehk õnnetusjuhtumise korral kassaliikme haava sidumise, lähema arsti juurde ehk ravitsuseasutusse viimise näol.

Kõigil tööandjatel, kel vähemalt 5 töolist, peab selleks otstarbeks olema koduapteek, mis töökohalt kergesti kättesaadav. Koduapteegi sisu määrab kindlaks kinnitusenõukogu, ära kuulates tervishoiunõukogu arvamist.

§ 22. Ühes arstiabiga antakse arsti ettekirjutuse järgi maksuta: 1) arstirohud, 2) sidumise abinõud ja teised tarvilikud arstimisvahendid, 3) haigemajas ja arstimisasutuses arstimisel ka ülalpidamine.

§ 23. Kindlustusekassal on õigus oma liikmetele ja nende perekondadele aparate anda, mis eemaldavad vigaseksjäämist ja mis töövõime tagasisaamiseks ja sünnit

§ 24. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad.

§ 25. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 26. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 27. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 28. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 29. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 30. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 31. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 32. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 33. Kassa liikmetel on õigus saada kassa poolt maksuta ravimite ja meditsiiniliste vahendite kasutamiseks kassa poolt määratud summad, kui nad on töövõimetud ja nende ravimine on kassa poolt määratud summad.

§ 30. Sünnituseraha (§ 29) määratakse täispalga suuruses tööpalgast.

§ 31. Sünnitaja nõusolekul võib kassa poole sünnituseraha asemel võimaldada sünnitajale ülalpidamist sünnituseasutuses.

§ 32. Sünnituseraha makstakse ainult siis, kui kindlustatu vähemalt kümme kuud enne sünnitamist kindlustusekassa liige on olnud.

§ 33. Naiskassaliige, kes oma rinnaga oma last imetab, saab kindlustusekassast 6 kuu jooksul, arvates sünnitamise päevast, imetuseraha $\frac{1}{6}$ palga suuruses.

§ 34. Kindlustusekassa naisliikmeid ei tohi tööandja tööle lubada kaheksa nädala jooksul pärast sünnitamist.

Naisliikmel on õigus:

a) töölt lahkuda haiguse korral arsttunnistuse ettenäitamisel, et ta vististi kaheksa nädala jooksul sünnitab, ja

b) tööajal lapse imetamiseks kaks palgaga pooletunnilist puhkust saada kahekümne kuue nädala jooksul sünnitamise päevast arvates.

§ 35. Ühekordset toetuseraha antakse:

1) kassa naisliikme või kassaliikme naise sünnitamise korral,

2) kassaliikme enese või tema ülalpidamisel olevate perekonnaliikmete surma korral (matuseraha).

Kassaliikme surma puhul makstakse matuseraha sellele, kes matusekulud kannab.

Kui naine ja mees mõlemad kassaliikmed on, ei saa mees naise sünnitamise puhul ühekordset toetuseraha.

§ 36. Ühekordse toetuseraha suurus ei või vähem olla kui kahekümne- ja suurem kui kolmekümnekordne kassaliikme päevapalk. Toetuseraha suuruse määrab kindlaks kindlustusekassa volikogu.

§ 37. Kindlustusekassast lahkunud sunduslikult kindlustatul, kes veel ei ole teise kindlustusekassa liikmeks astunud, on õigus haigeksjäämise puhul haigekassalt igasugust kindlustust saada ühe kuu jooksul peale kassast lahkumise; kui ta aga tööborsis on töötatöölisena registreeritud, siis kuue kuu jooksul peale kassast lahkumise.

§ 38. Asub kindlustatu ajutiselt väljaspool oma kindlustusekassa piirkonda, ei kaota tema sellega õigust kindlustuste saamiseks. Niisugusel korral annab kindlustust see kindlustusekassa, kelle piirkonnas kinnitatu ajutiselt viibib, kuid selle kindlustusekassa arvel, kelle liikmeks tema on, kusjuures viimane kohustatud on antud kindlustusi tasuma ainult oma põhikirja ja volikogu otsuste piiri-

des ja ainult sel juhtumisel, kui kindlustusekassa, kes haigele kindlustust võimaldas, haigeksjäämisest hiljemalt ühe nädala jooksul teatanud on.

§ 39. Kindlustatule võib kindlustuste maksmist seisma panna:

1) kui tema haiguse ajal ilma kindlustusekassa juhatus nõusolekuta välismaale sõidab — kogu välismaal viibimise ajaks;

2) kui tema haiguseajal kinni mõistetakse — kinniolemise ajaks ja

3) kui raskelt ehk külgehakkavalt haige, kelle arstimine kodus võimata, kindlustusekassa juhatus korraldusel haigemajja ravitsusele saadetakse, kuid tema seda korraldust ei täida.

VII. Arstiabi andmise kord.

§ 40. Arstiabi antakse arstide, hambaarstide, ämmaemandate ja muu arstliku personaali poolt, kes kirjaliku lepingu põhjal kindlustusekassa teenistusse palgatud.

§ 41. Arstirohud ja muud arstimisabinõud antakse kinnitatule ainult kindlustusekassa arsti ettekirjutuse põhjal.

§ 42. Kui kinnitatut ravitseb mitte kindlustusekassa arst, on kindlustusekassa juhatus kohustatud arstiabi ja abinõude kulud tasuma ainult sel juhtumisel, kui tema varem teise arsti tarvitamiseks oli oma nõusoleku andnud või erakorralisel juhtumisel, kus kindlustusekassa arsti poole pööramine aega oleks viitnud, kuigi igasugune edasilükkamine kardetav oli.

§ 43. Kindlustusekassa võib asutada haigemaju, apteeki, sanatooriume ja muid ravitsuseasutusi.

§ 44. Täiendavad määrused kassaliikmete ja nende perekonnaliikmete arstimise korra kohta annab välja kindlustusekassa volikogu.

§ 45. Arstimise korra määruste rikumise eest võib kindlustusekassa juhatus karistada süüdlast iga juhtumise puhul rahatrahviga kuni päevase haiguseraha viiekordse suuruseni. Karistusest teatab juhatus tööandjale, kes kohustatud järgmisel palgamaksmisel trahviraha kassaliikme palgast maha arvama.

Juhatus otsuse peale võib edasi kaevata kindlustusekassa volikogule kahe nädala jooksul, arvates trahvimise päevast. Volikogu otsus on lõplik.

VIII. Töövõimetute pensionid.

§ 46. Töövõimetuse korral pensioni saamiseks on käesoleva seaduse alusel õigus kindlustusekassa liikmel, kes:

1) töövõimetu või

2) krooniline haige ja kindlustusekassast, tähtaja möödumisel, enam haiguse- raha ei saa.

§ 47. Täielikuks töövõimetuks loetakse kindlustusekassa liige, kes haiguse või vigastuse tagajärjel palgalepingu alusel töötamiseks või teenimiseks töövõimetu on.

§ 48. Töövõimetus pensioni saamise õigus on kindlustusekassa sunduslikul liikmel, kes vähemalt 8 aastat palgalisena töötanud ehk teeninud.

§ 49. Vabatahtlikult kindlustatu omandab töövõimetus pensioni saamise õiguse, kui ta vähemalt 8 aastat on kindlustusekassa liige olnud.

§ 50. Töövõimetus pensioni maks- take koos töövõimetusle kassaliikmele, kes kaotanud:

1) 100% töövõimetus ja kõrvalist abi vajab — 90 krooni,

2) 100% töövõimetus ja kõrvalist abi ei vaja — 80 krooni,

3) 95—99% töövõimetus — 75 krooni,

4) 90—94% „ — 72 „

5) 85—89% „ — 69 „

6) 80—84% „ — 66 „

7) 75—79% „ — 63 „

8) 70—74% „ — 60 „

9) 65—69% „ — 57 „

10) 60—64% „ — 54 „

11) 55—59% „ — 51 „

12) 50—54% „ — 48 „

13) 45—49% „ — 45 „

14) 40—44% „ — 42 „

15) 35—39% „ — 39 „

16) 30—34% „ — 36 „

17) 25—29% „ — 33 „

18) 20—24% „ — 30 „

19) 15—19% „ — 27 „

Alla 15-protsendiline töövõimekaotus pensioniõigust ei anna.

§ 51. Töövõimetus protsendi kindlaksmääramiseks asutatakse iga kindlustusekassa juurde kohalik pensionikomisjon, mis koosneb: kohalikust tööinspektori või selle asetäitjast töö- hoolekandeministeeriumi määramisel, kohalikust linna- või maa- arstist, kahest kindlustusekassa poolt määratud arstist ja ühest kindlustusekassa juhatuseliikmest, juhatus määramisel.

Komisjoni esimeheks on tööinspektor või selle asetäitja.

§ 52. Kohaliku pensionikomisjoni liikmed, välja arvatud esimees, saavad kindlustusekassast sõidu- ja päevaraha ning tasu kinnituseameti poolt määratud alustel ja suuruses.

§ 53. Pensionikomisjonis teevad arstlikul läbivaatamisel arstid kindlaks:

a) kas haigus või vigastus parandav või mitte;

b) kas haige või vigane vajab alalist kõrvalabi või mitte;

c) tööjõu kaotuse protsent.

Arstide arvamised võetakse arstliku läbivaatamise akti.

§ 54. Arstliku läbivaatamise põhjal otsustab kindlustusekassa juhatus, vastavalt käesolevale seadusele, pensioni nõudmise.

§ 55. Kindlustusekassa otsus avaldatakse läbivaadatule nädala jooksul.

§ 56. Kohalik pensionikomisjon vaatab töövõimetus pensioni nõudja arstlikult läbi ühe kuu jooksul, kindlustusekassa nõudmise esitamise päevast arvates. Kindlustusekassa juhatus on kohustatud nõudmise esitamisest teatama komisjoni esimehele seitsme päeva jooksul esitamise päevast arvates.

§ 57. Kohaliku kindlustusekassa pensionikomisjoni otsuse peale võib ühe kuu jooksul, otsuse teadasaamise päevast arvates, nii pensioninõudja kui ka kindlustusekassa juhatus edasi kaevata tööliste pensioni peakomisjonile. Pensioninõudja esitab edasikaebuse kohaliku kindlustusekassa juhatus kaudu.

§ 58. Tööliste pensioni peakomisjon asub Tallinnas Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juures. Ta liikmeteks on:

1) Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsuse direktor või selle abi,

2) kaks arsti tervishoiu peavalitsuse määramisel,

3) kaks arsti kindlustusekassade liidu, või selle puudumisel Tallinna ringkonna kindlustusekassa määramisel,

4) kaks esindajat kindlustusekassade liidu, või selle puudumisel Tallinna ringkonna kindlustusekassa poolt.

Peakomisjoni esimeheks on Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse valitsuse direktor või selle abi.

§ 59. Peakomisjoni liikmed, välja arvatud esimees, saavad tasu Hariduse- ja sotsiaalministeeriumilt, selle poolt määratud alustel ja suuruses.

§ 60. Arstliku läbivaatamise põhjal teeb peakomisjon otsuse, mille esimees kaebajale kuulutab kindlustusekassa juhatus kaudu.

§ 61. Tarbekorral võib peakomisjon saata kaebaja tervisliku seisukorra uurimiseks haigemajja kindlustusekassa kulul.

§ 62. Tervisliku seisukorra uurimise üle haigemajas seatakse kokku akt ja saadetakse arstliku läbivaatamise ajaks peakomisjonile.

§ 63. Töövõimetuse pensioni saamiseks esitatakse kohalikule kindlustusekassale ühes nõudmisega järgmised dokumendid:

1) arstitunnistus tervisliku seisukorra kohta,

2) palgaraamat või muu seaduslikus korras tõestatud tunnistus selle kohta, et kassaliige on vähemalt 8 aastat töötanud palgalisena pensioniõiguslikus töös või teenistuses.

§ 64. Töövõimetuse pension määratakse kas tähtajata või tähtajaline.

Tähtaja määrab kohalik pensionikomisjon. Tähtaeg ei või olla alla ühe aasta.

§ 65. Kui pension on määratud tähtajaline, siis peab pensionisaaja vähemalt kuu aega enne tähtaja lõppu avaldama kindlustusekassa juhatusele soovi uueks arstlikuks läbivaatamiseks.

§ 66. Kindlustusekassa juhatusel on õigus määrata tähtajata pensioni saajat uuele arstlikule läbivaatamisele pensionikomisjonis, kuid mitte sagedamini kui kord aastas.

IX. Vanadusepension.

§ 67. Vanadusepension saamiseks on õigus igal kindlustusekassa sunduslikul liikmel, kes vähemalt 10 aastat töötanud või teeninud palgalisena, vaatamata töö- ehk teenistuseharule ja töö iseloomule, ning kes üle 55 aasta vana.

§ 68. Vabatahtlikult kindlustatul on vanadusepension saamiseks õigus, kui ta vähemalt 10 aastat on olnud kindlustusekassa liige ning üle 55 aasta vana on.

§ 69. Vanadusepension makstakse kassaliikmele, kui ta töötas või teenis või oli kassaliige:

10 aastat	—	20 krooni kuus,
11	”	— 22 ” ”
12	”	— 24 ” ”
13	”	— 26 ” ”
14	”	— 28 ” ”
15	”	— 30 ” ”
16	”	— 32 ” ”
17	”	— 34 ” ”
18	”	— 36 ” ”
19	”	— 38 ” ”
20	”	— 40 ” ”
21	”	— 42 ” ”
22	”	— 44 ” ”
23	”	— 46 ” ”
24	”	— 48 ” ”
25	”	— 50 ” ”
26	”	— 52 ” ”
27	”	— 54 ” ”
28	”	— 56 ” ”
29	”	— 58 ” ”
30	”	— 60 ” ”
31	”	— 62 ” ”

32 aastat	—	64 krooni kuus,
33	”	— 66 ” ”
34	”	— 68 ” ”
35	”	— 70 ” ”
36	”	— 72 ” ”
37	”	— 74 ” ”
38	”	— 76 ” ”
39	”	— 78 ” ”
40	”	— 80 ” ”
41	”	— 82 ” ”
42	”	— 84 ” ”
43	”	— 86 ” ”
44	”	— 88 ” ”
45	”	— 90 ” ”
46	”	— 92 ” ”
47	”	— 94 ” ”
48	”	— 96 ” ”
49	”	— 98 ” ”
50	”	— 100 ” ”

§ 70. Vanadusepension nõudmine esitatakse kindlustusekassa juhatusele ühes järgmiste dokumentidega:

1) tõendustega töötatud või teenitud aja kohta,

2) tunnistusega vanaduse kohta.

§ 71. Töötamis- või teenistuseaastate kohta dokumentide puudumisel võivad selle aset täita seaduslikus korras tõestatud tunnistused vähemalt 2 tunnistaja poolt.

§ 72. Vanadusepension makstakse nõudmise avaldamise päevast alates.

X. Pensionid perekonnaliikmetele.

§ 73. Pensioni antakse kassaliikme töövõimetuse või vanaduse pensioni saaja surma korral:

a) abikaasale (§ 18, p. 1),

b) lihastele ja adopteeritud lastele kuni 18 aasta vanaduseni, töövõimetutele lastele vanaduse peale vaatamata (§ 18, p. 2),

c) kuni 18-aastastele vendadele ja õdedele, kes kassaliikme ülalpidamisel elavad, kui nad täiesti vaesedlapsed on, või kui nende vanemad on tegelikult töövõimetud (§ 18, p. 4).

§ 74. Pensioni makstakse kassaliikme surma korral, samuti ka töövõimetuse või vanaduse pensionisaaja surma korral:

1) lesele, kui ta on töövõimetu — $\frac{1}{2}$ surnud kassaliikme palgast, või pensionäri pensionist, kuid mitte alla 30 krooni ja mitte üle 60 krooni kuus;

2) lesele, kes osaliselt töövõimetu, töövõimetuse protsendile vastav protsent sellest pensionimäärast, mida ta oleks õigustatud saama töövõimetuse puhul.

Alla 15-protsendiline töövõimekaotus pensioniõigust ei anna.

§ 75. Lesk, kes üle 55 aasta vana, loetakse töövõimetuks.

§ 76. Iga alla 8-aastase § 18. p. 2. ja 4. loetletud alaealise pealt, kes lesknaisel kasvatada, makstakse temale töövõimetuse pensionist (§ 74, p. 1) $\frac{1}{6}$.

§ 77. Kassaliikme või pensionäri surma korral makstakse pensioni lastele (§ 73. p. b) ning vendadele ja õdedele (§ 73. p. c):

- 1) ühele — 25 krooni kuus,
- 2) kahele — kummalegi 20 krooni kuus,
- 3) kolmele ja enamale — igaühele 17 krooni kuus.

§ 78. Lahutatud mehel ei ole õigust pensioni saada naise teenistuse eest, ega lahutatud naisel mehe teenistuse eest.

§ 79. Lesknaisele, kellel oma ja mehe teenistuse eest pensioniõigus, makstakse pärast mehe surma see pension, mis suurem on.

§ 80. Lapsed, kellel isa ja ema teenistuse eest pensioniõigus, saavad selle pensioni, mis suurem on.

§ 81. Lese ja üle 18 aasta vanade laste töövõimetuse kindlakstegemine sünnib kohalikus pensionikomisjonis ühe kuu jooksul kindlustusekassale nõudmise esitamise päevast arvates.

§ 82. Lese ja laste arstlikul läbivaatusel teevad arstid kindlaks:

- a) haiguse või vigastuse objektiivsed ja subjektiivsed tundemärgid ühes haiguse äramääramisega;
- b) haiguse tekkimise põhjused;
- c) haigeksjäämise aja;
- d) kas haigus parandatav või mitte;
- e) põhjused, mis pärast haigus töövõimet vähendab.

§ 83. Arstliku läbivaatamise tagajärgede põhjal otsustab kindlustusekassa juhatus, kas läbivaadatul tervisliku seisukorra pärast on õigus pensioni saamiseks, andes oma otsusest temale teada ühe nädala jooksul pärast läbivaatamisakti kättesaamist.

X. Pensioni nõudmise ja määramise kord.

§ 84. Pensioninõudmised esitatakse kohalikule ringkonna kindlustusekassale.

§ 85. Kassaliikme või pensionäri surma korral esitab nõudmise:

a) mehe või isa surma korral — lesknaine enese ja mehe laste, õdede ja vendade eest;

b) naise ja ema surma korral — leskmees oma naise laste, õdede ja vendade eest;

c) isa või ema surma korral, kui leske maha ei jäänud, esitavad nõudmise alaealiste hooldajad, kui aga hooldajaid ei ole, siis sugulased või muud asjasthuvitatud isikud või lapsed ise.

Punkt c all nimetatud isikud võivad ka lese eluajal nõudmise esitada, kui lesk hoolekandest kõrvaldatud on või mingisugustel põhjustel ei või ega soovi laste huve kaitsta.

§ 86. § 85. nimetatud isikute nõudekirjadele lisatakse juurde järgmised dokumendid:

- a) meetrika või arstitunnistus mehe, naise, isa või ema surma kohta,
- b) abielu meetrika või abiellumise akt,
- c) meetrika laste, vendade ja õdede sündimise kohta, kellel õigus pensionisaamiseks,
- d) akt kasulapseks võtmise kohta,
- e) notariaalne tõendus, mis on välja antud isa teadaandmise põhjal, väljaspool abielu sündinud laste omakstunnustamise kohta või kohtuotsus sama asjaolu üle,

f) tunnistus lese või üle 18 aasta vanade laste töövõimetuse kohta,

g) tunnistus selle kohta, et töövõimetus leskmel või üle 18 aasta vanadel töövõimetusel lastel sissetulekut ega varandust eluüldpidamiseks ei ole ja et nemad naise, isa või ema eluajal naise, isa või ema või mõlemate vanemate üldpidamisel elasid.

Punkt g nimetatud tunnistus antakse välja vähemalt kolme isiku tunnistuse põhjal kahe nädala jooksul kohaliku valla-, alevi-, linna- või maavalitsuse poolt isikutele, kes pensioni määramist nõuavad.

§ 87. Kindlustusekassa ja pensioni peakomisjoni otsuse peale võib kaebust tõsta Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile, kelle otsuse peale võib kaevata administratiivkohtu korras Riigikohtule kuue kuu jooksul otsuse avaldamise päevast arvates.

XI. Pensionide väljaandmine.

§ 88. Iga pensionisaajale antakse kindlustusekassast pensioniraamat, mille vormi määrab kindlaks Hariduse- ja sotsiaalministeerium.

§ 89. Pension makstakse kindlustusekassast kuu esimesest päevast alates kahe kuu peale ette pensioniraamatu ja isikutunnistuse ettenäitamisel.

§ 90. Isikud, kes pensionäri volitusel pensioni vastu võtma ilmuvad, näitavad ette peale pensioniraamatu ja oma isikutunnistuse ka volikirja, mis välja on antud pensioniraamatu omaniku poolt ja tõeks tunnistatud seaduslikus korras.

§ 91. Pension, mida surnud pensionär ei ole kätte saanud, antakse välja surnud isiku järelejäänud perekonnale.

§ 92. Pensioniõiguslike alaealiste vanemad ja hooldajad on kohustatud

kindlustusekassale sellest, kui mõni alaealistest pensionisaajatest on surnud, teatama kuu aja jooksul.

§ 93. Kui pensionär või tema volinik ei ilmu pensioni järele kahe aasta jooksul, siis kustutatakse pension maha, selle peale vaatamata, kas pensionär riigi piirides või väljaspool riigi piire elab.

Kui pensionär pärast kaheaastast tähtaega ilmub pensionisaamise nõudmisega, siis uuendatakse pensionimaksmist, kuid läinud aja eest pensioni ei makseta.

§ 94. Pensionimaksmine lõpetatakse, kui pensionär:

a) kohtu poolt mõistetakse karistusele, mis ära võtab pensioniõiguse;

b) kui pensionär Eesti Vabariigi kodakondsusest lahkuib.

§ 95. Töövõimetule lõpetatakse pensionimaksmine, kui ta uuesti töövõime omandab.

§ 96. Kohtuotsuse täidesaatmisel, mille tagajärjeks pensioniõiguse kaotamine, saavad kohtu täidesaatvad asutused kohtuotsuse ärakirjad vastavale kindlustusekassale.

§ 97. Kindlustusekassa liikmetele ja nende perekonnaliikmetele, kes pensioni saavad mõne teise seaduse alusel, käesoleva seaduse alusel pensioni ei makseta, kui see sama suur või suurem on, kui see pension, mida õigustatud kindlustusekassast saama.

§ 98. Kindlustusekassa liikmetele ja nende perekonnaliikmetele, kes pensioni saavad mõne teise seaduse alusel, kuid see pension on väikesem kui käesoleva seaduse alusel määratud pension, makstakse kindlustusekassast ainult see vahe, mille võrra teise seaduse alusel makstav pension käesoleva seaduse alusel määratud pensionist väikesem on.

XII. Kindlustusemaksud.

§ 99. Kindlustusemaksu suuruse määrab iga aasta peale ette kindlaks kindlustusekassa volikogu. Maksu suurus ei tohi olla üle neljateistkümne protsendi kassaliikme palgast, kuid mitte alla 15 senti päevas.

Kindlustusemaksust läheb 6% kassaliikme palgast üleriiklikku pensionifondi. Kindlustusemaksust tasub 2% riik Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarve korras.

§ 100. Sunduslikult kindlustatud isikute eest tasub kindlustusemaksu — kuni 12 protsenti tööpalgast, tööandja, kusjuures kindlustusemaksu mahaarvamine tööpalgast on keelatud.

Palgata õpilaste eest tasub kindlustusemaksu tööandja Hariduse- ja sotsiaalmin-

nistri poolt iga aasta kindlaksmääratud suuruses.

§ 101. Vabatahtlikult kindlustatud maksavad kindlustusemaksu ise täiel määral — 12% suuruses nende tööpalgast, kuid mitte vähem kui 15 senti päevas.

§ 102. Kindlustusemaksu makstakse kuni teadaande andmiseni kinnitatu töölt lahkumise üle.

§ 103. Kindlustusemaksu maksmise tähtaja ja korra määrab kindlaks kindlustusekassa juhatus.

§ 104. Kui madala palga töttu maks § 99. ettenähtud alammäärast vähem on, tuleb kindlustusekassale maksta alammäär, kusjuures alammäärani puudutulev summa tööandja kanda jääb.

§ 105. Töövõimetuse kestvuse ajal, mille eest haiguse- või sünnituseraha antakse, kindlustusemaksu ei võeta.

§ 106. Tööandjal tasumata jäänud sunduslikult kindlustatute kindlustusemaks nõutakse tööinspektori korraldusel tööandjalt vastuvaidlemata korras sisse ühes kolmeprotsendilise viivituserahaga iga kuu eest tähtajaks maksmata jäänud summade pealt, kusjuures poolikud kuud täie ette arvatakse.

§ 107. Kui tööandja töölise palkamisest ei ole kindlustusekassa juhatusel § 14. ettenähtud korras teatanud, on tema kohustatud kindlustusekassale kindlustusemaksu, arvates töölise tööle palkamisest kuni päevani, millal kindlustusekassale töölise palkamine teatavaks sai, täiel määral tasuma.

XIII. Pensionifond.

§ 108. Töövõimetuse, vanaduse, leskede ja vaestelaste pensionid makstakse üleriiklikust pensionifondist.

§ 109. Pensionifond moodustatakse:

1) § 99. ettenähtud 6-protsendilisest kindlustusemaksust,

2) riigi poolt eelarve korras määratud 1.200.000 kroonist, mis jääb pensionifondi tagavararakapitaliks, ja

3) riigi poolt iga aasta eelarve korras määratud summast, mis peab katma, arvates juurde 6-protsendilist kindlustusemaksu, eelmise aasta väljaminekud töövõimetuse ja vanaduse ning leskede ja vaestelaste kindlustamise alal.

§ 110. Pensionifond kuulub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi valitsemisele. Hariduse- ja sotsiaalministeerium jaotab pensionifondi summad kindlustusekassade vahel vastavalt tegelikule tarvidusele.

§ 111. Pensionifondi valitsemise korra määrab kindlaks Hariduse- ja sotsiaalminister.

XIV. Kindlustusekassa d.

§ 112. Kogu vabariigi maa-ala jaotab Hariduse- ja sotsiaalminister kindlustuse-ringkondadesse. Iga kindlustuseringkonnas asutatakse kindlustusekassa.

§ 113. Kindlustusekassad asutatakse normaalpõhikirja järgi, mille välja annab kinnitusenõukogu. Kui kindlustusekassa volikogu soovib normaalpõhikirjast kõrvale kalduda, peab ta muudatused normaalpõhikirjas kinnituseametile kinnitamiseks esitama. Viimane võib muudatusi lubada, kui nad käesoleva seadusega kokkukõlas ja tema arvates kindlustusekassa tegevuse peale halvavalt ei mõju.

§ 114. Kindlustusekassa organiteks on: kindlustusekassa volikogu, juhatus ja revisjonikomisjon.

A. Kindlustusekassa volikogu.

§ 115. Volikogu moodustavad volinikud, keda kolme aasta peale valitakse.

§ 116. Volinikkude valimist toimetatakse proportsionaalse valimisviisi järgi otsekohese ja salase hääletamise läbi. Voliniku volikogust väljasaatmise korral astub tema asemele järgmine kandidaat nimekirja järgi.

§ 117. Valimistest osa võtta võivad kõik kindlustatud sugu peale vaatamata, kes kakskümmend aastat vanaks on saanud.

Volinikkudeks ei või olla isikud:

1) kes seaduslikku jõusse astunud kohtuotsuse järgi on mõistetud, kui nad varemini õigusi ei ole tagasi saanud:

a) sunnitööle — kümne aasta jooksul pärast karistuseaja lõppu;

b) asumisele, vangiroodu, parandusemajja või kindlusele õiguste kactamise või kitsendusega viie aasta jooksul pärast karistuse lõppu;

2) kes süüdlaseks mõistetud varguses, välja arvatud juhtumised, mis end. Vene riigi rahukohtu karistuse seaduse § 171. p. 2. ette nähtud, petmises, kätteusaldatud varanduse omandamises või raiskamises, välja arvatud raiskamised, mis sama karistuse seaduse § 177. p. 2. ette nähtud, varastatud asjade varjamises, teadvalt varastatud asjade ostmises või pandiks võtmises alalise ametina, võltsimises, liiakasu võtmises, altkäemaksu võtmises, kupeldamises ja kõlvatule elule avatlemises (SK XV k. kriminaalseadustik 1909. a. väljaanne §§ 524—526, 526¹, 527 ja 529) — kolme aasta jooksul pärast karistuseaja lõppu.

§ 118. Kindlustusekassa volinikkude arv ei või olla üle üheksakümne. Valimisteks ettepandavate kandidaatide arv peab

volinikkude arvust kaks korda suurem olema.

§ 119. Volituste tähtaja lõppemisel jäävad volinikud kuni uue volikogu kokkukutsumiseni oma ametitesse edasi. Endisi volinikke võib tagasi valida.

§ 120. Volinikkude valimine ja kandidaatide ülesseadmine sünnib kinnitusenõukogu poolt väljaantud määruste järgi.

§ 121. Kindlustusekassa juhatus kutsub volikogu vähemalt kord aastas kokku.

Kindlustusekassa juhatus võib volikogu ka erakorraliselt kokku kutsuda: tema on kohustatud seda tegema, kui revisjonikomisjon kirjalikult ehk kolmandik volinikke volikogu kokkukutsumist nõuavad, kahe nädala jooksul, arvates nõudmise päevast.

Kindlustusekassa asutamise koosolek kutsutakse kokku Hariduse- ja sotsiaalministri korraldusel tööinspektori poolt.

§ 122. Korralise ja erakorralise volikogu kokkukutsumisest peab juhatus volinikkudele vähemalt seitse päeva enne koosolekut teatama, ära tähendades koosoleku päevakorra.

§ 123. Volikogu valib oma keskelt lihthälteenamusega juhataja, tema abi ja kirjatoimetaja; häälte võrdumisel otsustab liisk.

§ 124. Volikogu on otsusevõimeline, kui koos on vähemalt pool volinikkude arvust. Kui koosolek tarviliku arvu volinikkude mitteilmumise tõttu pidamata jääb, kutsutakse hiljemalt kahe nädala jooksul teine koosolek sama päevakorraga kokku, mis ilmunud volinikkude arvu peale vaatamata otsusevõimeline on.

§ 125. Volikogu ülesandeks on peale käesoleva seaduse teistes paragrahvides ettenähtud ülesannete:

1) kindlustusekassa juhatuse ja revisjonikomisjoni valimine;

2) möödunud aasta aruande ja järgneva aasta eelarve läbivaatamine ja kinnitamine;

3) kassa juhatuse poolt ettepanud küsimuste otsustamine ja

4) kõigi teiste küsimuste otsustamine, mis käesoleva seadusega kindlustusekassa juhatuse ja revisjonikomisjoni ülesannete hulka ei ole arvatud.

§ 126. Volikogudes otsustatakse asjad lihthälteenamusega; põhikirja muutmiseks on tarvis kahe kolmandiku häälte enamust.

B. Kindlustusekassa juhatus.

§ 127. Kindlustusekassa juhatus koosneb vähemalt viiest liikmest. Igat kindlustusekassa liiget, kellel on õigus valida ja valitud saada, võib juhatusse valida.

Igale juhatuse liikmele valitakse kandidaadid.

§ 128. Valimised on salased ja sünnivad proportsionaalse valimisviisi järgi. Määrused valimise korra üle antakse välja kinnitusenõukogu poolt.

§ 129. Juhatuse valitakse kolme aasta peale. Iga aasta langeb välja üks kolmandik liikmetest ja nende asetäitjatest valimise vanaduse järgi. Väljalangenute asemel valib volikogu uued liikmed ja asetäitjad. Esimese kahe aasta jooksul langevad liikmed ja asetäitjad välja liisu läbi. Väljalangenuid juhatuse liikmeid ja asetäitjaid võib tagasi valida.

§ 130. Juhatuse liikmed ei või olla ühtlasi palgalisteks haigekassa teenijateks.

§ 131. Juhatuse liikmete tasu määrab kindlaks volikogu ja kinnitab kinnituseamet.

§ 132. Juhatuse liikmed valivad iga aasta enda keskelt lihthäälteenamusega esimehe ja tema asetäitja.

§ 133. Juhatuse koosolekud on otsusevõimelised, kui koos on üle poole liikmetest. Otsused tehakse lihthäälteenamusega. Häälte võrdumisel annab esimehe hääl ülekaalu.

§ 134. Juhatuse kohuseks on:

1) üldine kassa tegevuse juhtimine ja kassa varanduste valitsemine käesoleva seaduse ja kassa põhikirja põhjal;

2) kassateenijate määramine ja lahtilaskmine volikogu poolt antud juhtnõrde põhjal;

3) kassa asjade valitseja valimine ja tema volikogule kinnitamiseks ettepanemine;

4) arstimiskorra kokkuseadmine ja volikogule kinnitamiseks esitamine;

5) aasta- ja teiste aruannete ja eelarvete kokkuseadmine ja volikogule kinnitamiseks esitamine;

6) volikogu otsuste täideviimine.

§ 135. Juhatuse esindab kassat valituse- ja kohtuasutuste ning kolmandate isikute ees.

§ 136. Kassa juhatuse esimehe kohustatud nädala jooksul teatama tööinspektorile valimiste tagajärjedest ja igast muudatusest oma koosseisus.

C. Revisjonikomisjon.

§ 137. Revisjonikomisjon valitakse ühe aasta peale, tema seisab koos vähemalt kolmest liikmest ja kolmest asetäitjast.

§ 138. Revisjonikomisjon valib liikmete hulgast esimehe ja tema asetäitja.

§ 139. Revisjonikomisjon revideerib iga korralise volikogu koosoleku eel, samuti ka siis, kui selle tarviliku leiab

olema, kassa organite tegevust, sularaha, raamatuid ja kirjavahetust. Revisjonikomisjon teatab revideerimise tagajärjedest kassa juhatusele ja paneb aruande volikogule ette.

§ 140. Kui kassa organite otsused ja asjaajamine ei vasta seadusele või kassa põhikirjale, on revisjonikomisjon kohustatud selle üle kaebuse tõstma tööinspektori juures. Revisjonikomisjoni poolt sisseseatud kaebus paneb otsuse täideviimise seisma kuni asja otsustamiseni tööinspektori poolt. Viimane on kohustatud asja otsustama kahe nädala jooksul.

XV. Edasikaebekord.

§ 141. Kindlustusekassa volikogu ja juhatuse otsuste vastu võib juhtudel, kus eriti tähtaeg pole ette nähtud, kaebust tõsta kinnituseametis kahe nädala jooksul otsuse teatavakssaamise päevast arvates.

Tööinspektoril on õigus kindlustusekassa volikogu ja juhatuse otsuste täitmist ajutiselt seisma panna kuni kinnituseameti otsuseni.

XVI. Kindlustusekassa sissetulekud.

§ 142. Kindlustusekassa saab sissetulekuid: 1) kinnitusemaksudest; 2) riigi eelarve korras ühekordset ja iga aasta määratavatest toetustest; 3) viivituserahadest ja rahatrahvidest (§ 45); 4) varandustest; 5) toetuserahadest ja kingitustest, ja 6) igasugustest juhuslikkudest sissetulekutest.

§ 143. Kindlustusekassad võivad toetuserahasid ja kingitusi vastu võtta. Need summad tarvitatakse annetajate poolt määratud otstarbeks. Kui otstarbed määratud ei ole, arvatakse need summad kindlustusekassa tagavarakapitali hulka.

§ 144. Kindlustusekassa summad, mis ei ole määratud edasilükkamata jooksvate kulude katmiseks, antakse hoiule või jooksvale arvele Eesti pank või tema osakondadesse. Hariduse- ja sotsiaalministri ning Majanduseministri ühise looga võib tähendatud haigekassa summasid mahutada erakrediitasutustesse, riigi, samuti ka valitsuse poolt kindlustatud väärtpaberitesse, linna krediitasutuste obligatsioonidesse ja linnade laenudesse.

§ 145. Kindlustusekassad on kohustatud arveid pidama ja iga-aastaseid aruandeid kokku seadma kinnitusenõukogu poolt väljaantavate määruste järgi.

§ 146. Kindlustusekassa rahalised ülejäägid arvatakse kassa tagavarakapitali hulka.

§ 147. Tagavarakapitali hulka arvatakse peale eelmistes paragrahvides nime-

tatud summade veel viis kuni kümme protsenti sissetulnud kindlustusemaksudest. Täpse protsendi määrab kindlaks kindlustusekassa volikogu.

Mahaarvamised tagavarakapitali (p. 1) lõpevad, kui tagavarakapitali suurus vastab kassa keskmise väljaminekute summale aastas kolme viimase aasta jooksul. Mahaarvamisi alatakse jälle, kui tagavarakapital sellest määrast vähem on. Kui tagavarakapital ulatab tähendatud suuruseni ja kui sealjuures kindlustusi antakse seaduses lubatud ülemääral, tuleb kindlustusemaksu protsendi suurust alandada.

§ 148. Kui kindlustusekassa sissetulekud ei kata väljaminekuid, juurde arvatud ka mahaarvamised tagavarakapitali, on juhatus kohustatud kas vähendama kindlustusi sunduslike kindlustuste piirideni ehk volikogu loaga tarvitama tagavarakapitali.

§ 149. Kui kindlustusekassal puuduvad rahalised summad jooksvate kulude katteks ja kui sealjuures on realiseeritud kõik kassale alluvad väärtused, jääb juhatusel õigus esineda palvega riigi eelarve korras toetuse andmiseks.

XVII. Kindlustusekassade liidud.

§ 150. Kindlustusekassad võivad ühineda liitu ühiste lepingute sõlmimiseks arstidega, ravitsuseasutustega, apteekidega, arstimisabinõude muretsejatega oma apteekide ja ravitsuseasutuste asutamiseks, vastastikuse rahalise toetuse andmiseks puudustkannatavatele kindlustusekassadele j.n.e. Liidul on juriidilise isiku õigused. Liidu põhikirja kinnitab kinnituseenõukogu.

XVIII. Järelevalve.

§ 151. Järelevalve käesoleva seaduse täitmise üle on kinnituseametite ja tööinspektorite kohuseks. Viimaste kohuseks on ka seaduserikkujate vastutusele võtmine.

Kaebused tööinspektorite korralduste peale käesoleva seaduse käsitamise asijs antakse vastavale kinnituseametile ühe kuu jooksul korralduse teatamise päevast arvates. Kaebuse tõstmine ei pane korralduse täitmist seisma, kui selle kohta kinnituseamet erietsust ei tee.

§ 152. Tööinspektoritel on õigus alati seaduse täitmise järelevalvet toimetada igalpool, kus neil põhjust on eeldada, et seal palgalist tööjõudu tarvitatakse, kes sundusliku kinnituse alla kuulub käesoleva seaduse põhjal.

Politsei on kohustatud igast temale teatavaks saanud käesoleva seaduse rikkumisest viibimata tööinspektorile teatama.

XIX. Seaduse elluviimine.

§ 153. Kõik olevad haigekassad, mis asutatud Tööstusliku töö seaduse §§ 257—371 põhjal, suletakse ringkonna kindlustusekassade asutamise järjekorras ja nende liikmed jäävad uute kassade liikmeteks viimaste tegevuse alguse päevast arvates.

Suletavate haigekassade aktiva ja passiva ülemineku korra uuesti avatavatele kindlustusekassadele määrab kindlaks kinnituseenõukogu.

§ 154. Käesoleva seaduse elluviimine ja käsitamine pannakse Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi peale. Kinnituseenõukogul on õigus selleks määrusi ja juhtnõore välja anda.

§ 155. Kindlustusekassade asutamise korra ja tähtajad, samuti ka sundusliku kindlustamise alla kuuluvate isikute kindlustusekassade alla ülesvõtmise korra määrab kindlaks kinnituseenõukogu.

§ 156. Käesoleva seaduse alusel peetav kirj vahetus, kindlustusekassade ja nende liitude poolt käesoleva seaduse ülesannete piirides tehtavad lepingud, samuti ka kõik tõendused ja tunnistused, mis neis asjus välja antakse, on tempelmaksust vabastatud.

§ 157. Käesoleva seaduse elluviimisega kaotavad oma maksvuse Tööstusliku töö seaduse §§ 71, 257—371 (SK XI köide 2. jagu 1913. a. väljaanne) ja Vene ajutise valitsuse määrus 25. juulist 1917. a. mõnede nende paragrahvide muutmise üle (Seaduste ja määruste kogu 1917. a. § 1313).

II.

Nuhtluseseaduse (Улож. о наказ.) §§ 1404⁷, 1404⁸ ja 1404⁹ redigeeritakse järgmiselt:

§ 1404⁷. Tööandjat, või tema asetäitjat, kes süüdlane on selles, et ta haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise järgi nõutavaid teateid ei saatnud sundusliku kindlustuse alla kuuluvate isikute tööle palkamise või töölt vabastamise aja, eesja perekonnanime, töökoha, ettevõttes töötavate isikute arvu, nende tööpalga suuruse ja maksutähtaegade kohta, samuti ka sama seaduse põhjal määratud raamatuid ja üleskirjutusi ei pidanud või neid järelevaatuseks ette ei pannud — karistatakse:

arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle kahesaja krooni.

§ 1404⁸. Tööandjat, või tema asetäitjat, kes süüdlane on teadvalt valeteadete

andmises § 1404⁷ tähendatud asjaolude kohta — karistatakse:

vangistusega mitte üle kuue kuu või rahatrahviga mitte üle tuhande krooni.

§ 1404⁹. Tööandjat, või tema asetäitjat, kes süüdlane on selles, et ta: 1) teadvalt tööle laskis lepingu põhjal naisterahva, kes kindlustusekassa liige oli, enne kaheksa nädala möödaminekut sünnitamise päevast arvates või 2) naisterahvale — kindlustusekassa liikmele — lapse imetamiseks tööajal kindlustuseseaduses nõutavat puhkust ei andnud, — karistatakse:

arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle kaheksa krooni.

SELETUSKIRI.

Et Eesti töötaval rahval mitte ainult tarvidus, vaid ka täielik õigus on haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu, leskede ja vaestelaste kindlustamiseks, see ei vaja põhjendamist, vaid on selge igale arusaavale kodanikule.

Haigusekindlustus on teostatud vähemalt 28 riigis, töövõimetuse vastu kindlustamine vähemalt 30 riigis, vanaduse vastu kindlustamine vähemalt 39 riigis.

Eestis, kui sotsiaalkindlustuse ja töökaitse poolest mahajäänud riigis, pole veel teostatud isegi üldist haigusekindlustust, mille alla kuuluksid kõik palgatöölised ja teenijad. Et seda teostada, on esitatud käesolev seaduseelnõu, mis ühtlasi käsitab ka vanaduse ja töövõimetuse, leskede ja vaestelaste kindlustamist.

Eestis kui väikeses riigis paralleelsete kindlustuseasutuste loomine on ülearune, seepärast on käesoleva eelnõu järgi koondatud kõigi kindlustuseliikide teostamine ringkonna kindlustusekassadesse, mis luuakse seniste haigekassade asemele, ja mida valitsevad ja juhivad kassaliikmed ise omavalitsuse põhimõtetel, nagu senistes haigekassadeski.

Järelevalve kindlustusekassa üle kuulub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile.

Kindlustusemaksuks on nähtud kuni 14% tööpalgast arvates.

Sellest läheks 6% üleriiklikku pensionifondi, millest kaetakse vanaduse, töövõimetuse, leskede ja vaestelaste pensionid. Pensionide katmiseks määrab riik ühekordselt 1.200.000 krooni ja katab iga aasta võimalikud puudujäägid.

Haigusekindlustusemaksust tasub riik 2%, nagu seda teevad mitmed riigid.

Pensionid töövõimetuse ja vanaduse korral, samuti leskede ja vaestelastele on määratud minimaalsed. Kuna Eesti rahakurss on stabiilne, siis pole takistusi pensionide kindlas summas määramiseks.

Pole küllalt põhjendatud pensionide määramine palga järgi, vaid otstarbeko-

hasem ja õiglasem on neid liigitada töötatud ajale ja tööjõu kaotuse protsendile vastavalt. Seda on ka käesolevas eelnõus tehtud.

Vanadusemääraks, mis õigustab pensioni, on võetud 55 aastat, kuigi tööliste keskmine eluiga on kümned aastad lühem.

Ka lese ja alaealiste pensionid on arvestatud kindlas summas, lubades kõigile see miinimum, mis võimalikuks peetud.

Peale sundusliku kindlustamise on käesolevas seaduses võimaldatud ka vabatahtlik kindlustamine, mida võivad kasutada väiketöösturid, käsitöölised, väikepõllumehed, vakakutselised ja teised, kes sundusliku kindlustamise alla ei kuulu.

67.

Sotsiaalkomisjoni ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seadus (Rkl. L. Johanson'i ettepanek, paljund. 25. IX 1929 nr. 23/25) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Käesoleva seaduseelnõu kohta on Hariduse- ja sotsiaalminister 24. oktoobril 1929 nr. 24.685 all Vabariigi Valitsusele teatanud järgmise oma seisukoha:

„Olles arvamisel, et tööliste kindlustamine invaliidisuse ja vanaduse vastu, samuti ka leskede ning vaestelaste kindlustamine oleks soovitav, leian, et niisuguses laialises küsimuses on vajalik tõsine ettevaatus, et asjata kahju ei sünniks sel puhul, kui seaduse teostamist tõsised raskused takistamas. On otstarbekohasem talitada järkjärgult, arendades eeskätt meil maksvaid kindlustusealasid (haiguse- ja tööõnnetusekindlustus), laiendades seda kui võimalik kõigi palgaliste peale; ning vaid siis, kui need algatused juba viidud ellu, võiks asuda uute kindlustusealade korraldamisele.

Mitmekülgse kindlustuse teostamine kõigil neil tööaladel (kaubandus, põllumajandus, majateenistus j.n.e.), mis seni kindlustustest täielikult eemal seisnud, koormaks liialt neid ettevõtteid ja looks palju arusaamatusi ning halbusi. Tuleb arvesse võtta, et meil seni puudub väljaarendatud territoriaal-haigekassade tüüp, millest edaspidi võiksid kujuneda üldised kindlustusekassad. Ei jätkuks algul ka vajalikul määral vilunud tööjõudu uute kindlustusekassade jaoks.

Lisaks eeltoodule sisaldab eelnõu veel järgmisi olulisi puudusi.

1. Riigilt nõutakse kindlustusemaksudest osavõtmist; sealjuures ei esitata mingisuguseid arvutusi, kui suureks võiksid riigi kohustused sel alal kujuneda, ja kui-võrra need kohustused koormaksid riigi büdžetti.

Praegu olevate andmete alusel teeks aga ettenähtud 14% kindlustusemaks 150.000 kindlustatud palgalise kohta aastas umbes Kr. 15.000.000.—, millest riigil tuleks tasuda üle Kr. 2.200.000.—, mille katmiseks praegu allikaid ei näe.

2. Eelnõu järgi ei võtaks kindlustusemaksude maksmisest osa kindlustatud ise. See käiks vastu senisele sotsiaalkindlustuse praktikale kogu ilmas (välja arvatud SSSR). Pealegi on rahvusvaheline töökonverents 1925. a. kindlaks määranud üldised põhimõtted, mille järgi kindlustustuleks teostada, kusjuures need alused ette näevad ka kindlustatute osavõtu kulude kandmisest.

3. Kindlustusekassade valitsemine on eelnõu järgi rajatud alustele, mis tegelikus elus osutunud ebaõnnestunuks; nimelt võtaksid kassade valitsemisest osa ainult kindlustatud. Juba eelmised valitused on Riigikogule esitanud üldise haigusekindlustuse seaduseelnõu, mis praegust korda muudaks ja valitsemisest osa võtma kutsuks ka tööandjad. Kuni käesoleva ajani on ainult meil ja Lätis tööandjad kassade juhtimisest kõrvaldatud, kuid ka Lätis teostub arvatavasti lähemal ajal selles küsimuses muudatus. Kui makse maksavad koos töövõtjatega ka tööandjad, siis on ka õiglane, et kassade valitsemisest mõlemad pooled osa võtaksid.

Kõigil neil põhjustel ei poolda rkl. L. Johanson'i ettepanekut, vaid panem ette, Riigikogule selle tagasilükkamiseks soovi avaldada.

Eeltoodud ministri seisukohaga ühines Vabariigi Valitsus resolutsiooniga 30. oktoobrist 1929. Sotsiaalkomisjon, ühinedes Hariduse- ja sotsiaalministri ja Vabariigi Valitsuse väidete lõpptulemustega, otsustas esitada haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seaduse Riigikogule tagasilükkamiseks.

68.

Maakomisjoni ettepanek.

KALAPÜÜGI SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

Kalapüügi seaduse (RT 43 — 1923) §§ 3, 5, 9, 13, 14 ja 23 muudetakse ning pannakse maksma järgmiselt:

§ 3. Merel, samuti Peipsi ja Pihkva järvel võivad püüda kalu ja veeloomi kõik Eesti Vabariigi kodanikud.

§ 5. Niidist sõlmitud püünistel (noodad, võrgud, mõrrad j.n.e.) välja arvatud: a) Peipsi järvel tarvitataavad tindimõrrad ning mutid ja b) käesoleva paragrahvi teises lõikes tähendatud erandid, peab silmade küljemõõt kahe sõlme vahel niiskes olekus olema vähemalt: lõhe (Salmo salar L.) ja iheruse (meriforelli, norjase — Salmo trutta L.) püügiks — 6,5 sentimeetrit, siigade (Coregonus lavaretus L. et Coregonus maraena maraenoides, Poljakov), kohade (sudakate — *Lucioperca lucioperca* L.) ja latikate (*Abramis brama* L.) püügiks — 4 sentimeetrit, haugide (purikas — *Esox lucius* L.) ja ahvenate (*Perca fluviatilis* L.) püügiks 3 sentimeetrit, räimete (*Clupea harengus* v. *membras* L.) ja angerjate (*Anguilla vulgaris* L.) püügiks — 1,25 sentimeetrit, kilu (*Clupea sprattus* L.) püügiks 1,1 sentimeetrit, meritindi (*Osmerus eperlatus* L.) ja rääbiste (*Coregonus albula* L.) püügiks 1 sentimeeter, kõigi teiste kalade püügiks — 2,4 sentimeetrit.

Mördadel, mis üle 1½ meetri kõrged, välja arvatud need, mida räimepüügiks tarvitatakse, peab silmade küljemõõt olema vähemalt 3,5 sentimeetrit, magedas vees tarvitatavatel mõrdadel aga, mis üle 1 meetri kõrged — 4 sentimeetrit. Nooda päraotsas võib silmade küljemõõt olla talvenoodal 2 meetri pikkuselt ja suvenoodal 1 meetri pikkuselt 5 millimeetrit. Merenooda päraotsa silmade küljemõõt ei või aga alla 12 millimeetri olla.

Erikordadel võib Põllutöoministeeriumi loal püüda kalu vähemasilmaliste püünistega.

§ 9. Keelatud on üle sõita kalapüünistest, mis väljaspool üldist sõiduteed välja pandud ja märgitud järgmiselt:

1) sisevetes tumedavärvilise lipuga, mille pikkus ja laius ei tohi olla alla 20 sentimeetri, mis ujuval alusel ja lehvib vähemalt ½ meetrit veepinnast kõrgemal;

2) merevetes rahvusvahelistes mere-sõidu lepetes ettenähtud märkidega.

Kalastaval paadil peab sisevetes olema öösel igasse külge paistev tuli, merevetes rahvusvahelistes lepetes nõutud märgid.

§ 13. Keelatud on püüda, hoida, ümber töötada, müüa, osta ja ühest kohast teise vedada lõhesid (*Salmo salar* L.) ja angerjaid (*Anguilla vulgaris* L.) alla 50 sentimeetri, iherusi (meriforell, norjase — *Salmo trutta* L.) ja kohasid (sudak — *Lucioperca lucioperca* L.) alla 35 sentimeetri, siigu (*Coregonus lavaretus* L. et *Coregonus maraena maraenoides*, Poljakov) alla 30 sentimeetri, vimmasid (*Vimba vimba* L.), linaskeid (*Tinca tinca* L.) ja säinaid (*Leuciscus idus* L.) alla 20 sentimeetri, lestasid ja kivilestasid (*Pleuro-*

nectidae) alla 15 sentimeetri ja vähke (Astacus fluviatilis) alla 10 sentimeetri.

Mõõt arvatakse kaladel ninaotsast sa-
baoimu lõpuni ja vähkidel ninaotsast (pea-
astla otsast) laka lõpuni.

25. oktoobrist kuni 15. detsembrini on
löhe (Salmo salar L.) ja iheruse (meri-
forell, norjas — Salmo trutta L.) püük
keelatud. Põllutöoministeeriumil on õigus
lubada keelualjal lõhet ja iherust (meri-
forelli) püüda kalakasvatuse otstarbeks.

Igasugune vähjapüük on keelatud 1.
oktoobrist kuni 31. maini. 1. juunist kuni
15. juulini võib püüda ainult isaseid vähke.

§ 14. Lubatud ajal püütud lõhesid
(Salmo salar L.), iherusi (meriforell,
norjas — Salmo trutta L.) ja vähke (As-
tacus fluviatilis) võib keelualjal ainult
vastava kontrolli all hoida, ümber töö-
tada, müüa ja vedada. Kuni Eesti ja
Läti vahelise kalakaitse ja kalaasjan-
duse korraldamise konventsiooni art. 7. ette-
nähtud komisjoni poolt väljatöötavate
määruste makspanemiseni teostatakse
kontrolli Põllutöoministeeriumi poolt välja-
antavate määruste alusel.

§ 23. Keelatud on:

1) rikkuda loomusekohti veekogu põh-
jale asetatud ja jää sisse pandud takis-
tustega;

2) jätta vaiu vette pärast püügi lõpe-
tamist ja püügiriistade äraviimist.

SELETUSKIRI.

Kalapüügi seaduse muutmise seaduses,
mis maa- ja üldkomisjoni poolt läbi vaa-
dati, tehti komisjonide poolt järgmised
parandused.

§ 3. jäeti välja teine lõige: „Põllutöö-
ministeeriumil on õigus anda määrusi ka-
lapüügi korraldamiseks tähendatud vetes“,
sest see õigus on antud juba seaduse
§ 1-ga. Igasuguste arusaamatuste ära-
hoidmiseks oleks vaja kindlustada senis-
tele kalapüüdjatele, et neid kõrvale ei
tõrjutaks endistest püügikohtadest. Kuna
valitsuse esindaja üldkomisjonis tõendas,
et määrustega on kavatsatud seda õigust
kindlustada, ei võtnud komisjon vastavat
kindlustust seadusse, kuna selle põhimõtte
täpne väljendamine raskustega seotud oli.
Valitsuse poolt ettepanud redaktsioonist
kustutati üldkomisjoni sõna „tasuta“ kui
liigne, sest maksu püügi eest saab võtta
ainult seaduse alusel, mida meil praegu
ei ole.

§ 4 jäeti maksma senises redaktsioo-
nis, kuna Vabariigi Valitsus selle muut-
mist tarvilikuks ei pidanud.

§ 5 määrati maakomisjoni poolt täien-
davalt püüniste silmade küljemõõt anger-

jate püügiks samasuguses suuruses, nagu
räimete püügiks, ja vähendati silmade
küljemõõtu kilu püügiks 1,2 sentimeet-
rilt 1,1 sentimeetrile. See paragrahv
on põhjalikult ümber redigeeritud. Kõige-
pealt oli endisel redaktsioonil see puudus,
et püüniste silmade kõige väikesem mõõt
oli tähendatud kolme viisi: a) küljemõõt
kahe sõlme vahel, b) silmamõõt ja c) silm.
Kuna mõeldud oli esimene neist, oli vaja
seda väljendada. Väljenduse asemele „võib
olla“ on võetud „peab olema“. Eestikeel-
setele kalade nimetustele on klambrites
juurde lisatud ladinakeelsed nimetused.
Teised parandused on puhtredaktsioonili-
sed.

§ 9. parandused on redaktsioonilised.

§§ 13 ja 14 on kokku kõlastatud Eesti
ja Läti vahelise kalakaitse ja kalaasjan-
duse konventsiooni artiklite 1., 2. ja 3.-ga.

Üldkomisjoni poolt esitati muutmiseks
ka § 15 järgmises redaktsioonis: „Vaba-
riigi Valitsusel on õigus uurimisteks kala-
kasvatuse alal ja teaduslikul otstarbel lu-
bada nii erandeid §§ 13 ja 14 eeskirja-
dest, kui ka kalapüüki keelatud püügiriis-
tadega kinnistes veekogudes.“

Üldkomisjon põhjendab oma ettepane-
kut seega, et konventsiooni art. art. 4. ja
5. järgi on erandite tegemise õigus Vaba-
riigi Valitsusel, mitte aga Põllutöominist-
ril ja sedagi keelatud püügiriistade suhtes
ainult kinnistes veekogudes.

Maakomisjon leidis, et üldkomisjoni
redaktsioon teeb lubade nõutamise korra
tülilikaks ja ei võimalda lubasid keelupiir-
kondades üldse anda. Teisest küljest lei-
dis maakomisjon, et maksev redaktsioon
ei käi sisuliselt konventsiooni mõtte vastu,
ja kuna see redaktsioon lahendab küsimu-
sed küllalt otstarbekohaselt, ei saanud
maakomisjon ühineda üldkomisjoni ette-
panekuga ja otsustas § 15. praegumaksva
redaktsiooni muutmata jätta.

§ 23 esitatakse Vabariigi Valitsuse
poolt ettepanud kujul.

69.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 68.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigiko-
gule ette, võtta vastu „Kalapüügi seaduse
muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigiko-
guga poolt III lugemisel vastuvõetud
kujul järgmiste muudatustega:

1. Sissejuhatava osa teine rida võtta
järgmiselt: „... ning pannakse maksma
järgmises redaktsioonis:“

2. § 5. teine ja kolmas rida: kustutada sõnad „välja arvatud: a) Peipsi järvel tarvitavad tindimõrrad ning mutid ja b) käesoleva paragrahvi teises lõikes tähendatud erandid.“

3. § 5. kümnendas, kaheteistkümnendas ja kolmeteistkümnendas reas pärast sõna „püügiks“ paigutada mõttejoon.

4. § 5. juurde võtta teise lõikena: „Eelmise lõike alla ei kuulu Peipsil tarvitavad tindimõrrad ning mutid ja käesoleva paragrahvi kolmandas lõikes ettenähtud erandid.“

5. § 5. kolmandas lõikes (end. II lõige) 1. ja 2. reas: need, mida räimepüügiks tarvitatakse, p. o. räimepüügiks tarvitavad.

6. Sealsamas 3. rida: tarvitatavatel mõrdadel, p. o. tarvitatavail mõrdadel.

7. Sealsamas viimne rida: või aga alla 12 millimeetri olla, p. o. või olla alla 12 millimeetri.

8. § 9. viimne lõige võtta järgmiselt: „Kalastusepaadil sisevetes peab olema öösel igasse külge paistev tuli, merevetes rahvusvahelisis kokkuleppeis nõutud märgid.“

9. § 14. viimne rida: väljaantavate määruste, p. o. antavate määruste.

70.

Rahaasjanduse komisjoni SELETUSKIRI

kunstiidist kangaste ja viski sisseveo lepingtollitariifide kohaldamise seadusele.

Rahaasjanduse komisjon, ühinedes valitsuse seletuskirjas toodud motiividega, esitab eeltähendatud seaduseelnõu mõningate redaktsiooniliste parandustega Riigikogule kinnitamiseks.

71.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 70.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Kunstiidist kangaste ja viski sisseveo lepingtollitariifide kohaldamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

72.

Üldkomisjoni ettepanek.

LÕHKEAINETE, KALTSIUM-KARBIIDI, ATSETÜLEENI, LASKERIIS-TADE JA TONGIDE SEADUS.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek ja seletuskiri vaata „III Riigikogu protokollide Lisad“, lisa nr. 100, veerg 981—990.)

I. Lõhkeainete valmistamine.

§ 1. Erasisikutel on lubatud valmistada lõhkeaineid ainult sellekohastes vabrikutes.

Hariliku salpeeter-püssirohu valmistamise kohta maksavad §§ 13—20 eeskirjad.

§ 2. Lõhkeainete-vabrikutes võib valmistada ainult neid lõhkeaineid, mille tarvitamise on lubanud Majanduseminister, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Kaitseministriga.

Lõhkeained, mille koosseis ja omadused tundmata, tulevad läbi uurida enne loaandmist nende tarvitusele võtmiseks.

§ 3. Lõhkeainete-vabrikute asutamiseks on tarvilik Majanduseministri nõusolek, mis antakse kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Kaitseministriga. Tähtendatud vabrikute sisseseadmine ja avamine sünnib tööstuseettevõtete kohta ettenähtud korras (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus RT 28 — 1920). Vabrikute sisseseadmisest ja avamisest teatab Majanduseministeerium kohalikule prefektile.

§ 4. Lõhkeainete-vabrikute omanikudeks ja pidajateks, samuti valitsejateks ja tööde tegelikkudeks juhatajateks võivad olla ainult Eesti kodanikud. Tööde tegelikuks juhatajaks võib olla isik, kellele Majanduseminister annab sellekohase loa, arvesse võttes tema hariduslikku ettevalmistamist ja praktilisi kogemusi lõhkeainete alal.

§ 5. Lõhkeainete-vabrikud peavad asuma linnade ja alevite piiridest, raudtee alla võõrandatud maa-alast, igasugustest hoonetest, ehitustest, avalikkudest teedest ja laevasõidu-jõgedest ning -kanalitest:

1) vähemalt 750 meetrit eemal, kui hooned, kus lõhkeaineid valmistatakse ja hoitakse, on ümbritsetud mullavalliga;

2) vähemalt 1.500 meetrit eemal, kui mullavallid tähendatud hoonete ümber puuduvad.

§ 6. Maa-ala, mis tarvilik eelmises (5) paragrahvis tähendatud tingimuste püsivaks täitmiseks, peab olema ettevõtja omandus või tema poolt renditud terveks vabriku kestuse ajaks.

§ 7. Järelevalve teostamiseks lõhkeainete-vabrikute ja nende ladude üle määrab Majanduseminister tarviduse korral erilised inspektorid, kellele vabrikute omanikud peavad vabrikute juures tarvitada andma eluruumid.

§ 8. Majanduseministril on õigus toimetada komandeeritavate ametnikkude kaudu lõhkeainete-vabrikute järelevaatust. Samuti on õigus järelevaatust toimetada kohalikul prefektil; järelevaatuse tagajärgedest teatab prefekt Majanduseministrile.

§ 9. Lõhkeainete alaliseks hoidmiseks määratud vabrikute ladudes ei tohi korraga olla üle 25.000 kg lõhkeainet.

§ 10. Inspektorid (§ 7) ja teised vabrikute järelevaatust toimetavad isikud (§ 8) peavad hoidma saladuses neile teatavaks saanud andmed nende tööstustehniliste iseäralduste kohta, mis on vabriku tööstuslikuks saladuseks.

§ 11. Inspektorite (§ 7) ülalpidamiseks tarvilikud summad, samuti vabrikute järelevaatusele ametnikkude komandeerimise (§ 8) kui ka lõhkeainete uurimise (§ 2) kulud tasutakse riigile vabrikuomanikkude või -pidajate poolt. Kui lõhkeainete uurimist toimetatakse kolmandate isikute taotlusel, tasuvad nemad uurimise kulud. Käesolevas paragrahvis (11) tähendatud kulude lähemad tingimused ja tasumise korra määrab Majanduseminister kokkuleppel Riigikontrolöriaga.

§ 12. Lähemad määrused vabrikute ja nende ladude ehitamise ja pidamise, lõhkeainete väljaandmise, vabrikutes töötamise, vabrikute järelevalve ja järelevaatuse teostamise kohta annab Majanduseminister, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Hariduse- ja sotsiaalministriga.

II. Era püssirohuvabrikud.

§ 13. Erasisikud võivad söest, väevilist ja salpeetrist valmistada ja ümber töötada igat sorti püssirohtu vabrikutes, mis ehitatud §§ 14—20 ettenähtud eeskirjade kohaselt.

§ 14. Püssirohuvabrikute omanikkudeks ja pidajateks, samuti valitsejateks ja tööde tegelikkudeks juhatajateks võivad olla ainult Eesti kodanikud. Tööde tegelikuks juhatajaks võib olla isik, kellele Majanduseminister annab sellekohase loa, arvesse võttes tema hariduslikku ettevalmistamist ja praktilisi kogemusi lõhkeainete alal.

§ 15. Püssirohuvabrikuid võib seada sisse ja avada käesoleva seaduse § 3. ettenähtud korras.

§ 16. Püssirohuvabrikud peavad asuma linnade ja alevite piiridest, raudtee

alla võõrandatud maa-alast, igasugustest hoonetest, ehitustest, avalikkudest teedest ja laevasõidu-jõgedest ning kanalitest:

1) vähemalt 600 meetrit eemal, kui hooned, kus püssirohtu valmistatakse ja hoitakse, on ümbritsetud mullavalliga;

2) vähemalt 1.200 meetrit eemal, kui mullavallid tähendatud hoonete ümber puuduvad.

§ 17. Maa-ala, mis on tarvilik eelmises paragrahvis (16) määratud tingimuste püsivaks täitmiseks, peab olema ettevõtja omandus või tema poolt renditud terveks vabriku kestuse ajaks.

§ 18. Püssirohuvabrikus ei tohi hoida korraga üle 15.000 kg püssirohtu.

§ 19. Järelevalvet püssirohuvabrikute ja nende ladude üle teostab Majanduseminister kas komandeeritavate ametnikkude või eriliste inspektorite kaudu.

Sarnase järelevalvega seotud kulud tasub vabrikuomanik või -pidaja. Samuti on õigus järelevaatust toimetada kohalikul prefektil; järelevaatuse tagajärgedest teatab prefekt Majanduseministrile.

§ 20. Lähemad määrused püssirohuvabrikute ja nende ladude ehitamise ja pidamise, püssirohu väljaandmise, vabrikutes töötamise, nende järelevalve ja järelevaatuse teostamise kohta annab Majanduseminister, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Hariduse- ja sotsiaalministriga.

III. Püssirohuga ja muude lõhkeainetega kauplemine, nende hoidmine ja vedu.

§ 21. Erasisikutel on lubatud kaubelda jahipüssirohuga ja teiste lõhkeainetega selleks eraldi sisseseatud ladudes. Peale selle võivad erasisikud kaubelda jahipüssirohuga ka kauplustes.

Erapüssirohu-vabrikute pidajatel on õigus kaubelda nende poolt valmistatud jahipüssirohuga nii otsekohe vabrikutes kui ka väljaspool neid ehitatud ladudes. Viimasel juhul on need isikud kohustatud muretsema eraldi load.

§ 22. Lõhkeaineid võib tarvitaja osta vabrikutest ja ladudest ainult kohaliku politseikomissari tunnistuse põhjal. See tunnistus jääb vabriku- või laopidaja kätte, kes kohustatud seda alal hoidma.

§ 23. Mäetööstuses tarvilikkude lõhkeainete eralaod käivad Mäeseaduses ettenähtud eeskirjade alla.

§ 24. Jahipüssirohuga ja muude lõhkeainetega kauplemisel peab olema peale äritunnistuse veel eritunnistus tähendatud ainetega kauplemiseks.

§ 25. Jahipüssirohu ja muude lõhkeainete ladude sisseseadmiseks ja nende

avamiseks annab loa Majanduseminister oma äranägemisel, ära kuulanud Kohtu- ja sise- ning Kaitseministri arvamised. Arakirjad väljaantud tunnistustest saadab Majanduseministeerium vastavale prefektile teadmiseks.

Tunnistused jahipüssirohuga kauplemiseks kauplustes annab välja vastav prefekt.

§ 26. Eraladudes on lubatud hoida igas üksikus hoones kuni 1.500 kg jahipüssirohtu või muid lõhkeaineid.

§ 27. Jahipüssirohu ja muude lõhkeainete ladude pidamise tunnistuses tähendatakse, kuipalju püssirohtu ja muid lõhkeaineid võib pidada laos.

§ 28. Ladude pidajad võivad jahipüssirohtu ja muid lõhkeaineid omandada ka ükssteiselt.

§ 29. Erapüssirohu-vabrikute ja -ladude pidajad on kohustatud pidama nõöraamatuid nii vabrikus valmistatud kui ka vabriku või lao poolt omandatud ja müüdnud jahipüssirohu ja muude lõhkeainete sissekandmiseks, ära tähendades ostjad, kes omandavad lõhkeaineid ükskõik missugusel hulgal, jahipüssirohtu aga üle § 31. tähendatud määrade. Need raamatud kinnitab vastav prefekt oma allkirjaga ja pitsatiga.

§ 30. Kauplustes, kus kaubeldakse jahipüssirohuga, ei tohi olla üle 12 kg püssirohtu. Kaupluste pidajad võivad omandada jahipüssirohtu vastaval määral ladudest ja püssirohuvabrikutest.

§ 31. Kaupmehed ja erapüssirohu-vabrikute pidajad võivad müüa ostjale jahipüssirohtu korraga kuni 2 kg, ilma et ostjatelt nõutakse tunnistust. Püssirohtu üle selle hulga võib müüa kohaliku politseikomissari tunnistuse järgi. See tunnistus jääb kaupmehe või erapüssirohu-vabriku pidaja kätte, kes kohustatud seda alal hoidma.

§ 32. Püssirohu müük alaealistele on keelatud. Samuti on alaealistel keelatud kaubelda püssirohu ja muude lõhkeainetega.

§ 33. Vabrikutest lastakse välja püssirohtu ja muid lõhkeaineid ainult kindlates, hädaohututes ja panderollitud pakides. Ainult samades pakides võib püssirohtu ja muid lõhkeaineid hoida ja müüa; lahtine müük on keelatud.

§ 34. Püssirohu ja muude lõhkeainete vabrikutes ja ladudes võib kaubelda ainult päeva- või elektrivalgusel.

§ 35. Püssirohu ja muude lõhkeainete vabrikute ja ladude pidajad on kohustatud tarvitusele võtma kõik abinõud õnnestuste ärahoidmiseks nii vabrikute ja ladude sisseseadmisel kui ka nendes töötamisel.

§ 36. Erapüssirohu ja muude lõhkeainete laod peavad asuma linnade ja alevite piiridest, raudtee alla võõrandatud maa-alast, igasugustest hoonetest, ehitustest, avalikkudest teedest ja laevasõidujõgedest ning -kanalitest:

1) vähemalt 350 meetrit eemal, kui hooned, kus püssirohtu või muid lõhkeaineid hoitakse, on ümbritsetud mullavalliga;

2) vähemalt 700 meetrit eemal, kui tähendatud hoonete ümber mullavallid puuduvad.

§ 37. Erapüssirohu ja muude lõhkeainete laod võivad asetuda gruppina, kuid tingimuse, et iga laohoone oleks piiratud mullavalliga, et püssirohu ja muu lõhkeaine üldine hulk, mis neis hoonetes hoitakse, ei ületaks 4.500 kilogrammi ja et ühes ja samas kohas mitme sarnase püssirohu või muu lõhkeaine lao ja gruppide asetamisel kaugusi gruppide vahel ei oleks alla 1 kilomeetri.

§ 38. Erasisikutel ei tohi kaasas olla raudteedel, laevadel ja avalikkudes sõiduriistades mitte üle 2 kilogrammi püssirohtu ega muid lõhkeaineid ning seejuures mitte teisiti kui neis pakides, milles püssirohi või muu lõhkeaine laost (kauplustest) välja lastud. Erasisikutele kuuluva püssirohu ja muu lõhkeaine vedu raudteedel ja laevadel suuremal määral kui 2 kg sünnib määruse alusel, mis antakse § 39 ettenähtud korras.

Eraisikutel on lubatud jahipüssirohtu enesega kaasa võtta ka püssirohusarvedes, kuid mitte üle 2 kg.

§ 39. Majanduseministril on õigus kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Kaitseministriga anda määrusi, mis käsitlevad ladude sisseseadmist ja neis jahipüssirohu ja muude lõhkeainete hoidmist ja müümist. Määrused püssirohu ja muude lõhkeainete veo kohta annab Teedeminister, kokkuleppel Majanduse- ning Kohtu- ja siseministriga.

§ 40. Kui erapüssirohu ja muude lõhkeainete ladudes nende ehituse, neis püssirohu või muu lõhkeaine hoidmise või sellega kauplemise kohta käivate eeskirjade täitmatajätmise tõttu ähvardab hädaoht, teeb vastav prefekt korralduse lao sulgemiseks, ühtlasi algatades süüdlaste kohtulikku jälgimist.

IV. Kaltsium-karbiidi hoidmine ja müük ning atsetüleeni valmistamine ja tarvitamine.

§ 41. Kaltsium-karbiidi ladude ehitamiseks ja pidamiseks, samuti atsetüleeni valmistamise aparaatide ülesseadmiseks ja nende kasutamiseks peab olema Majanduseministeeriumi luba.

§ 42. Eelmise (41) paragrahvi eeskiri ei ole maksev riigile kuuluvate asutuste kohta. Samuti on õigus loata:

1) hoida kaltsium-karbiidi koduseks tarvituseks kuni 5 kg;

2) kasutada atsetüleeni valmistamise aparate, mille tunnivõime ei ületa 100 lt gaasi ja mis ei mahuta enesesse üle 2 kg kaltsium-karbiidi, kusjuures aparate töösurve ei tohi tõusta üle $\frac{1}{10}$ atmosfääri manomeetri järgi.

§ 43. Lähemad määrused kaltsium-karbiidi hoidmise, veo ja müügi, samuti atsetüleeni valmistamise, tarvitamise ja veo kohta annab Majanduseminister, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Teedeministriga.

V. Laskeriistade valmistamine, pidamine ja laskeriistadega ning laskemoonaga kauplemine.

§ 44. Laskeriistade valmistamise vabrikute asutamiseks on tarvilik Majanduseministri nõusolek, mis antakse kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Kaitseministriga. Tähtendatud vabrikute sisseseadmine ja avamine sünnib tööstuseettevõtete kohta ettenähtud korras (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus RT 28 — 1920). Vabrikute sisseseadmisest ja avamisest teatab Majanduseministeerium kohalikule prefektile.

§ 45. Erasikutel on keelatud erilise loata valmistada laskeriistu, mis sama kaliibriga kui kaitseväs tarvitavad, samuti tähtendatud laskeriistade osasid.

§ 46. Laskeriistade valmistamise, parandamise, pidamise ja kandmise ning laskeriistadega ja laskemoonaga kauplemise kohta on Vabariigi Valitsusel õigus anda määrusi — ja maksustada laskeriistade kandmise ja pidamise ning laskeriistadega ja laskemoonaga kauplemise lubasid. Maksu ülemmääraks on: laskeriistade kandmise ja pidamise lubadelt — 5 krooni ja laskeriistadega ja laskemoonaga kauplemise lubadelt — 20 krooni aastas. Nende maksumäärade hulka on arvestatud ka omavalitsustele vastavate seaduste alusel kuuluv osa.

VI. Püssitongide valmistamine ja pürotehnilised laboratooriumid.

§ 47. Püssitongide vabrikute ja pürotehniliste laboratooriumide asutamiseks on tarvilik Majanduseministri nõusolek, mis antakse kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Kaitseministriga. Tähtendatud vabrikute ja laboratooriumide sisseseadmine ja avamine sünnib tööstuseettevõtete kohta ettenähtud korras (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus RT 28 — 1920).

Vabrikute ja laboratooriumide sisseseadmisest ja avamisest teatab Majanduseministeerium kohalikule prefektile.

§ 48. Tongide vabrikud ja pürotehnilised laboratooriumid peavad olema:

1) vähemalt 160 meetrit eemal linnade, alevite, alevikkude ja külade piiridest, raudteede alla võõrandatud maaalast, igasugustest hoonetest ning ehitustest, ja

2) vähemalt 85 meetrit eemal avalikudest teedest, laevasõidu-jõgedest ja -kanalitest.

§ 49. Tongivabrikutes ja pürotehnilistes laboratooriumides ei tohi hoida korraga üle 20 kg püssirohtu või muid lõhkeaineid.

VII. Lõppeeskirjad.

§ 50. Käesoleva seaduse maksamahakamisega kaotavad maksvuse Tööstuse- ja käsitööstuse seaduse (VSK XI k. 2 j. 1913. a. väljaanne) §§ 198—251.

SELETUSKIRI.

Üldiselt ühines üldkomisjon Vabariigi Valitsuse poolt esitatud käesoleva seaduse eelnõu seletuskirjas toodud motiividega, kuid tehes seejuures peale puhtkeeleliste ning redaktsiooniliste paranduste ka mõned sisulised muudatused.

Pealkiri muudeti. Arvestades seda, et seadus käsitleb peamiselt lõhkeaineid, paigutas üldkomisjon selle aine nimetuse pealkirjas esikohale. Ka on seaduse praktilise käsitlemise mõttes tähtis, et pealkiri algaks rohkem tuttavama ning meelepäisivama sõnaga. Samuti lühendas üldkomisjon pealkirja, sest arvas, et pealkiri lühendatud kujul haarab küllalt selgesti neid mõisteid, mis on tahtud öelda sõnadega „valmistamine, hoidmine ja müük“.

Vastavalt muudetud pealkirjale muudeti peatükkide järjekord: I peatükiks jäi endine III peatükk, II-ks — endine II, III-ks — endine IV, IV-ks — endine I, kuna V ja VI peatükk jäid endistele kohtadele.

Üldkomisjon täiendas § 2. teise lõikega, mis ütleb, kuidas tuleb teostada loandmisel sel puhul, kui lõhkeained on oma omaduste ja koosseisu poolest tundmatud. See lõige osutus veel sellepoolset vajalikuks, et § 11. räägitakse küll lõhkeainete uurimise kulude tasumisest riigile, kuid ei olnud kuskil öeldud, miks on neid tarvis uurida.

§§ 4. ja 14. nõuti Vabariigi Valitsuse eelnõu järgi, et vabrikute tööde tegelikuks juhatajaks peab olema isik, kes saanud kõrgema hariduse vastaval erialal. Kuid üldkomisjon leidis, arvesse võttes meie kitsaid olusid nii inimeste kui ka töövõimaluste poolest sel alal, et raske on

seaduses määrata täpset kvalifikatsiooni, mispärast arvas otstarbekohasemaks loa- saamist tööde tegelikuks juhatajaks rip- puvaks teha ministri äranägemisest, seda enam, et siin on tegemist tööalaga, mis nõuab erakorraliselt suurt vastust.

§ 8. juures leidis üldkomisjon, et kui kohalik prefekt toimetab vabrikute järele- vaatust, siis on tal tarbekorral õigus kaasa võtta eksperte. Kuid siin olgu tähenda- tud, et ka ekspertide suhtes on maksev § 10. ettenähtud norm, mis nõuab, et vab- riku tööstuslikud iseäraldused saladusteks jääksid.

§ 10. ettenähtud sanktsioon vabriku tööstustehniliste saladuste avaldamise eest fikseeriti täpsemalt, kui see oli valit- suse eelnõus: Süüdlasi tuleb karistada N. S. § 424. järgi.

Üldkomisjon leidis, et järelevalve teos- tamine püssirohuvabrikute üle peaks ole- ma samasugune, kui see on lõhkeainete- vabrikute suhtes. Seepärast täiendas üld- komisjon § 19. nii, et oleks õigus järele- valvet teostada ka komandeeritavate amet- nikkude kaudu, samuti et seda järeleval- vet võiks teostada prefekt.

§ 32. võttis üldkomisjon sisse normi, mille järgi alaealistel keelatud püssirohu- ga ja lõhkeainetega mitte üksi kaubelda, vaid ka neile ei ole lubatud neid aineid müüa.

§ 35. juures leidis üldkomisjon, et see üksikasjalik loetus, mis valitsuse eelnõus oli ette nähtud õnnetuste ärahoidmiseks vabrikutes, ei ole kaugeltki täielik, ja et ei ole üldse võimalik kõiki ettevaatuse- abinõusid, mis vajalikud õnnetuste ära- hoidmiseks, seaduses fikseerida, mispä- rast andis siis ka paragrahvile üldisema redaktsiooni, jättes ministrieriumi ülesan- deks, määrustega sellesse küsimusse puu- tuvaid asju korraldada.

§ 38 kokku kõlastati raudtee seadusega: nii on eraisikutel luba jahipüssirohtu ene- sega kaasa võtta kuni 2 kg. (Valitsuse eelnõus oli kuni 1 kg.)

Üldkomisjon kustutas valitsuse eelnõu § 43., leides, et järelevalve püssirohuga ja lõhkeainetega kauplemise, hoidmise ja veo üle kuulub endastmõistetavalt politsei ülesannete hulka.

§ 46. muudeti selles mõttes, et Vaba- riigi Valitsusel on õigus anda määrusi mitte üksi laskeriistade valmistamise ja kandmise, samuti laskeriistadega ja laske- moonaga kauplemise kohta, vaid on ka õigus määrata maksu laskeriistadega ja laskemoonaga kauplejatele ja laskeriistade kandjatele. Et aga maks kauplustelt ja laskeriistadelt on avalik maks, siis nõuab põhiseaduse § 84. maksu suuruse lähemat määramist seaduses. Samuti, et osa neist maksudest kuulub meie maksvate seaduste

alusel omavalitsustele, siis nõuab seegi asjaolu põhiseaduse § 77. järgi maksupii- ride määramist. Arvestades seesugust põhiseaduse nõuet, fikseeris üldkomisjon maksude ülemmäärad. Siin tuleb aga tä- hendada, et nende ülemmäärade piirides tuleb makse liigitada. Nii näiteks enese- kaitse-laskeriistu tuleb maksustada mini- maalselt, kuna neid laskeriistu, mille pida- mine ei ole soovitav, tuleb maksustada maksimaalselt. Samuti on vajalik kaup- luste liigitamine maksustamise juures: kõrgemalt tulevad maksustada suurkaup- lused, madalamalt väikemüük. Ruhno ja Kihno saarte elanikkude jahipüsse ei tule üldse maksustada, sest neile elanikkudele on püssid igapäevaseks elutalupidamise abinõuks. Lõpuks olgu tähendatud, et ülem-maksumäärade hulka on arvatud ka see maksuosa, mis maksvate seaduste alu- sel kuulub omavalitsustele.

73

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

MAAPARANDUSELAENU FONDI SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

Maaparanduselaenu fondi seaduse (RT 191/192 — 1925) §§ 5, 7, 9 ja 10 muudetakse ning pannakse maksma järg- mises redaktsioonis:

§ 5. Laenu antakse välja mitte üle 75% kavatsetud tööde väärtusest, kuid kogusummas mitte üle 5000 krooni ühele laenusajale. Laenu kestuse ja tasumise alguse määramisel võetakse arvesse maa- parandusetööde iseloom ja kestus, kus- juures:

a) veeolude korraldamisel torukraavi- dega või kraavitamisel lahtiste kraavide võrguga ühes kändude ja kivide kõrvalda- misega ning uudismaa ülesharimisega on laenu kestus kuni 20 aastat, tasumise algus 6. aastal;

b) kraavitamisel lahtiste kraavide võr- guga ilma teiste töödeta või, kivide ja kändude kõrvaldamisel ning maa ülesha- rimisel ühes üksikute lahtiste kraavide kaevamisega on laenu kestus kuni 15 aas- tat, laenu tasumise algus 5. aastal;

c) üksikute kraavide kaevamisel, maa puhastamisel kividest ja kändudest kui ka muude väikesemate maaparandusetööde tegemisel on laenu kestus kuni 10 aastat, tasumise algus 4. aastal.

Maapidajad, kes on loonud asundamata maakohal uue iseseisva väikemajapida- mise, võivad 10 aasta jooksul arvates maa- koha saamise ajast laenu saada kestusega kuni 36 aastani, tasumise algusega 6. aas- tal. Samade tähtaegadega võivad laenu saada ka maapidajad, kellel uudismaaks

ülesharitav pind on üle $\frac{1}{2}$ talu kogusuurusest.

§ 7. Laenude andmise, nende suuruse, kestuse, väljaandmise ja tasumise korra ning kavatsetud maaparandusetööde kõlblikkuse üle otsustamiseks asutatakse Eesti Maapanga juurde komisjon, mille liikmeteks on Põllutööministeeriumi ja Eesti Maapanga esindajad ning vähemalt 3 esindajat nende põllumajandusliikude organisatsioonide poolt, kelle osavõttu komisjoni tööd Põllutööminister peab tarvilikuks. Komisjoni esimehe määrab Põllutööminister. Esimehel on õigus komisjoni koosolekutele asjatundvaid isikuid kutsuda ka väljaspoolt. Komisjon on otsusevõimeline, kui koos on komisjoni esimees ja vähemalt kaks liiget.

Komisjoni otsused kinnitab Põllutööminister.

Laenu kinnistamisel ei võeta tempelmaksu.

§ 9. Laen tasutakse aastamaksudena, kusjuures võlgnikul on õigus laenu tasuda tervelt või osaliselt enne kindlaksmääratud tähtaega. Laenu pealt arvatakse intresse 2% aastas, kuni 0,5% administratsioonikulud ja kustutuseprotsente vastavalt kustutuseajale.

Tähtajaks mittemakstud summad loetakse võlaks ja nende pealt arvatakse 1% kuus viivituseraha, poolikud kuud terveteks lugedes. Kui võlgnevad summad ei ole tasutud 6 kuu jooksul pärast tähtaega, nõutakse need sisse vastuvaidlematus riigimaksude sissenõudmise korras.

§ 10. Kui laenusaaaja ei täida töid, milleks laen antud, võlakohustuses ettenähtud tähtajaks ilma pikendust saamata, või on töid teinud ainult osaliselt, võib laenuandja, arvesse võttes tehtud tööde väärtust, laenu ühes intressidega sisse nõuda kas tervelt või osaliselt. Tagasimakstavalt laenusummalt võetakse peale selle veel trahvi 1% kuus, arvates laenu väljaandmise päevast kuni tasumise päevani, lugedes poolikud kuud terveteks.

Eesti Maapanga juhatus võib oma põhikirja § 51 ettenähtud juhtudel ja tingimustel trahviprotsente ära jätta ja maksude tasumist pikendada.

Eesti Maapanga juhatus võib laenusaaaja kirjalikult soovil maaparanduselaenu fondist enne 1. maid 1930 väljaantud laenude intresside määra kui ka teisi laenu tingimusi muuta vastavalt käesolevas seaduses ettenähtud normidele, alates 1. maist 1930.

SELETUSKIRI.

Üldiselt Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu pooldades pidas rahaasjanduse komisjon tarvilikuks seda siiski osalt muuta.

Rahaasjanduse komisjon leidis, et kuna rahapuudusel ei ole fondil võimalik olnud kõiki laenusoovijaid rahuldada, sellepärast tuleks seaduses laenu ülemmäär fikseerida. Selleks ülemmääraks tuleks võtta 5.000 krooni. See summa on selleks küllalt suur, et saaks maaparandusetöid ka suuremas ulatuses teostada.

Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu § 9. viimne lõige, et „Laenu kinnistamisel ei võeta tempelmaksu“ otsustas rahaasjanduse komisjon üle viia § 7. viimseks lõikeks, leides, et nimetatud lõige vastab rohkem selle paragrahvi mõttele, kui järgmisele.

Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu § 10. oli ette nähtud, et kui laenusaaaja ei täida töid, milleks laen antud, siis võetakse tagasinõutavalt laenusummalt trahvi 2% kuus. Rahaasjanduse komisjon leidis, et see trahv on liiga suur ja alandas trahvi 1% kuus. Ka säärasel korral on kogusummas laenu protsent veel nõnda suur, et seda laenu ei ole mõtet teiseks otstarbeks kasutada, sest ta ületab panga hariliku protsendi.

Et seni maaparanduselaenu fondist laenu saanud põllumehed ei oleks asetatud halvemasse seisukorda käesoleva seadusega laenuprotsendi alandamise ja maksutähtaegade pikendamise suhtes, seepärast otsustas rahaasjanduse komisjon võtta § 10. uue järgmise lõike juurde: „Eesti Maapanga juhatus võib laenusaaaja kirjalikult soovil maaparanduselaenu fondist enne 1. maid 1930. a. väljaantud laenude intresside määra kui ka teisi laenu tingimusi muuta vastavalt käesolevas seaduses ettenähtud normidele, alates 1. maist 1930. a.“

Seaduse teistes osades ühines rahaasjanduse komisjon Vabariigi Valitsuse seisukohtadega.

74.

Haridusekomisjoni SELETUSKIRI majandusekoolide seaduse § 11. muutmise seadusele.

Haridusekomisjon ühines Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega ning esitab käesoleva seaduseelnõu muutmata Riigikogule vastuvõtmiseks.

75.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 74.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Majandusekoolide

seaduse § 11 muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

76.

Omavalitsuse komisjoni ettepanek.

PAIDE LINNA ADMINISTRATIIV-PIIRKONNA LAIENDAMISE SEADUS.

§ 1. Järvamaast eraldatakse ja viiakse 1. aprillist 1930. a. Paide linna administratiiv-piirkonda Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatava Paide linna administratiiv-piirkonna plaanil näidatud maa-alad järgmises suuruses.

I. Kirna vallast:

- 1) tähtedega A, B ja C märgitud Paide kiriku talu maadest 65,146 ha

II. Mäo vallast:

- 1) nimetusega „Spordi plats“ märgitud Paide kiriku talu maadest 6,850 „
 2) numbritega I—XII ja XVIII märgitud Paide kirikumõisa maadest 60,393 „
 3) tähega A märgitud Mäo mõisa maadest 231,829 „

III. Väätša vallast:

- 1) nr. 3 märgitud Prääma mõisa Joodi metsavahikoha maa-alad 12,017 „
 2) nr. 11. märgitud Prääma mõisa maa-alad 75,711 „
 Kokku 451,946 ha

§ 2. Nimetatud maa-alad vabastatakse § 1 tähendatud ajast alates kõigist maksudest ja kohustustest maakonna ja valdade heaks ning nende peale laiendatakse linna kohta käivad seadused ja määrused.

Samuti laiendatakse nimetatud maa-alade ja nende osade peale, mis kuuluvad riiklikku maatagavarasse, välja arvatud kolm Pärnuvälja küla Mardi nr. 1, Jaagu nr. 2 ja Jaani nr. 3 talud nende olemasolevates piirides, ka Linnade ja alevite maaga varustamise seadus (RT 113—1927), lugedes selle §§ 2 ja 8 ettenähtud tähtajad nende maade korraldamiseks järgmiselt: § 2 — „1. maist 1928. a.“ asemel „1. maist 1930. a.“; § 8 — „1. maist 1930. a.“ asemel „1. maist 1932. a.“

§ 3. Vabariigi Valitsusele tehakse ülesandeks Paide linna administratiiv-

piirkonna plaan § 1 tähendatud piirides kinnitada ja alal hoida Kohtu- ja siseministeriumis.

SELETUSKIRI.

Käesoleva eelnõu on läbi arutanud omavalitsuse ja üldkomisjon.

Komisjonid on tarvilikuks pidanud järgmised parandused.

1) § 1. sissejuhatavas osas võeti „Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatava“ pro „maamõõtja J. Enkelberg'i poolt 1929. a. valmistatud“, — sest pole tähtis, kes plaani valmistab ja millal see valmistati, vaid tähtis on lõplik plaan, mille kinnitab § 3. järgi Vabariigi Valitsus.

2) § 2. teine lõige täiendati pärast sõna „maatagavarasse“ sõnadega „välja arvatud kolm Pärnuvälja küla Mardi nr. 1, Jaagu nr. 2 ja Jaani nr. 3 talud nende olemasolevates piirides“, seepärast et need kolm riigi renditalu praegusel ajal täiesti elujõulised põllumajanduslikud üksused, ja harilikuks nähtuseks on, kui riigi renditalud satuvad linna võimu alla, püütakse renti kõrgendada ja ka neid maid linna elanikkudele tükeldada. Et seda takistada, pidas omavalitsuse komisjon tarvilikuks eraldada need kolm talu Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse alt.

Üldkomisjonis kaaluti ka käesolevas eelnõus Linnade ja alevite maaga varustamise seaduses ettenähtud tähtaegade muutmist Paide linna kasuks ja arvati, et ettepannud moodus hea ei ole. Parem oleks muuta Linnade ja alevite maaga varustamise seadust ennast ja mitte üksinda ühe linna kasuks, vaid ka teiste omavalitsuste suhtes, kus see tarvilik. Käesoleval korral tuleb aga leppida valitsuse ettepanekus ettenähtud moodusega, kui paratamatusega.

77.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 76.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Paide linna administratiiv-piirkonna laiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon järgmiste muudatustega:

1. § 1. esimene lõige võtta järgmiselt: „Paide linna administratiiv-piirkonda arvatakse 1. aprillist 1930 Vabariigi Valitsuse poolt kinnitataval Paide linna administratiiv-piirkonna plaanil näidatud järgmised maa-alad:“

2. § 1. viimne rida: kustutada punkt nr. 11 järel.

3. § 2 võtta järgmiselt: „§ 2. Nimetatud maa-alad vabastatakse 1. aprillist 1930 kõigist maksudest ja kohustustest maakonna ja valdade heaks ning neile laiendatakse linna kohta käivad seadused ja määrused.

Nimetatud maa-aladele ja nende osadele, mis kuuluvad riiklikku maatagavara-asse, välja arvatud kolm Pärnuvälja küla talu — Mardi nr. 1, Jaagu nr. 2 ja Jaani nr. 3 — nende praegustes piirides, laiendatakse Linnade ja alevite maaga varustamise seadus (RT 113—1927), lugedes selle §§ 2 ja 8 ettenähtud tähtsajad nende maade korraldamiseks järgmiselt: § 2 — „1. maist 1928. a.“ asemele „1. maist 1930.“; § 8 — „1. maist 1930. a.“ asemele „1. maist 1932.“

4. § 3 võtta järgmiselt: „§ 3. Vabariigi Valitsusele tehakse ülesandeks kinnitada Paide linna administratiivpiirkonna plaan § 1 tähendatud piirides ja hoida alal Kohtu- ja siseministeeriumis.“

78.

Maakomisjoni

SELETUSKIRI

Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude väljaveo keelu seaduse maksvuse kaotamise seadusele.

Käesolev seaduseelnõu Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude väljaveo keelu seaduse maksvuse kaotamiseks, on Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud 8. III s.a.

Maakomisjon arutas seaduseelnõu läbi, ühines Vabariigi Valitsuse motiividega ja esitab seaduseelnõu muutmatul kujul Riigikogule vastuvõtmiseks.

79.

Üldkomisjoni ettepanek.

POSTI, TELEGRAAFI, TELEFONI JA RAADIO SEADUS.

1. osa.

ÜLDEESKIRJAD.

1. peatükk.

Riigi õigused ja kohused sidetalituste alal.

§ 1. Riik teostab postiametkonna kaudu posti, telegraafi, telefoni ja raadio talitusi käesoleva seaduse alusel.

Riigil on ainuõigus:

1) edasi toimetada kinnisi või lahtisi kirju ja kirjalikke teateid sisalduvaid

kaarte ning üldse sõnumeid, teateid ja igasuguseid andmeid sisalduvaid dokumente või pabereid, mis saadetakse isiklikus või muus läbikäimises;

2) luua ja ekspluateerida saate- ja vastuvõtuseadeid või igasuguseid muid seadeid:

a) sõnumite, märkide, signaalide, kujutiste või helide edasitoimetamiseks elektrilisel või raadioelektrilisel teel,

b) raadio ringhäälingu saateks.

§ 2. Eelmises (1) paragrahvis nimetatud ainuõigus ei ole maksev järgmistel juhtudel:

1) kui kirja või teiste § 1 p. 1 tähendatud saadetiste viimist toimetab saatja ise või tema ülesandel teine isik, tasuta või igakord kokkulepitud tasu eest juhuslikult, ilma et omale teeks sellest alatise teenistuseala;

2) kui laeva või lennuki kaptenil kaassas on kirjad sama laevaga või lennukiga saadetava kauba kohta, mida kaubasaatjad saadavad oma agentidele või klientidele;

3) kui kiri läkitatakse ühes kauba või asjadega, mis hariliku veoabinõuga või kättekandjaga saadetakse, ja välja antakse ühes saadetava kauba või asjadega;

4) kui tegemist raudteede asutuste ja teenijate vahel vahetatavate raudteeteenistusse puutuvate kirjadega ja muude dokumentidega, mida raudteed edasi toimetavad oma abinõude ja personaaliga;

5) kui tegemist on saate- ja vastuvõtuseadetega ning muude vajalikku abinõudega sõnumite, märkide, signaalide, kujutiste ja helide edasitoimetamiseks elektrilisel või raadioelektrilisel teel, mida eratarvituseks sidapidamiseks või muu huvi (nagu teaduslikud ja erakatsejaamad, amatöör-saatejaamad) pärast tarvitatakse või mis sel otstarbel lubatud on; need seaded ja abinõud käivad postiametkonna järelevalve alla käesolevas seaduses ettenähtud piires.

§ 3. Eriotstarbeliste telegraafi, telefoni ja raadio saate- ja vastuvõtuseaded ning abinõud teotsevad eriseadlustes või erimäärustes ettenähtud eeskirjade alusel.

§ 4. Vabariigi Valitsus võib:

1) anda kontsessioone käesolevas seaduses ettenähtud piires nende seadete ehitamiseks ja ekspluateerimiseks, mis määratud sõnumite, märkide, signaalide, kujutiste ja helide edasitoimetamiseks elektrilisel või raadioelektrilisel teel või raadio ringhäälinguliseks saateks, ning anda riigi raadio-saatejaamu eraisikute või ühinguks ekspluateerimisele;

2) lubada heategevaks otstarbeks postmarkide valmistamist ja müügilemaa-

ramist postisaadetiste frankeerimise jaoks, heategevaks otstarbeks kuuluva hinnaosa aräatähendamiseiga, ning lõpetada nende müüki ja neid maksvusetaks tunnustada, kusjuures nende postmarkide valmistamist ja müüki toimetab postiametkond.

§ 5. Kõik, mis puutub postisaadetistes- se ja telegrammidesse või nende sisusse, on saatja ja saaja saladus. See on maksev ka igasuguste posti ja telgraafi operatsioonide ning telefoniliste läbikäimiste kohta. Postiametkonna teenijaile ja agentidele on keelatud:

1) avada kinnisi postisaadetisi või nende suhtes ette võtta muid toimetusi sisu teadasaamiseks;

2) anda kolmandaile isikuile teateid, mis postiametkonna teenijaile või agentidele teatavaks saanud on neile usaldatud postisaadetistest, dokumentidest, telegrammidest ja telefonikõnedest;

3) anda teateid isikute või asutuste posti, telgraafi, telefoni või raadioside teel läbikäimistest;

4) anda kellelegi teisele võimalust teha neid eelpool keelatud toiminguid.

§ 6. Peale vastavates seadustes ettenähtud muude erandite tehakse eelmise (5) paragrahvi eeskirjast järgmised erandid:

1) lõplikult väljastamatud kinnised postisaadetised võidakse ametikorras ja posti määruste kohaselt avada isikute kindlakstegemiseks, kel nende saadetiste omandamiseks õigus on, või saadetiste hävitamiseks, kuna saatmisel rikkiläänud saadetised võib samas korras avada nende seisukorra selgitamiseks (§ 25);

2) asutustele ja ülemustele antakse nende kirjaliku nõudmise peale teateid neile alluvate isikute ametlikkude postisaadetiste ja -operatsioonide ning telegrammide üle.

§ 7. Posti, telgraafi, telefoni ning raadiotelgraafi või raadiotelefoni tariifid määratakse Tariifi nõukogu seaduses ettenähtud korras, välja arvatud need välismaalised tariifid, mis kindlaksmääratud tariifiosadest koostatakse; viimased arvatakse välja postivalitsuse poolt — maksvate konventsioonide, kokkulepete ja reglamentide alusel. Tariifi nõukogu seaduse korras määratakse ka postiametkonna teenijate kasuks erimaksud telefoni mittesunduslikul lahtioleku ajal antavate ühenduste eest (§ 34 teine lõige).

§ 8. Teedeminister kokkuleppel Majanduseministriga annab määrusi tariifide ja maksunormide ekvivalentide määramiseks ning rahakurside väljaarvamise korra kohta läbikäimise jaoks välismaadega posti, telgraafi, telefoni ja raadio talituste kaudu.

§ 9. Kui vastavate seaduste alusel posti, telgraafi, telefoni ja raadio sidetalituse ja operatsiooni või seadeid üldise tarvitamise jaoks ajutiselt katkestatakse, piiratakse või kontrolli alla seatakse, ei ole sidetalituste tarvitajal õigust ei kahjutasu saamiseks ega maksude tagasinõudmiseks.

§ 10. Kui maksude, rahakursi, sissmaksude või muus arvutamises eksituse juhtunud, on postiametkond õigustatud juurde nõudma vähemmakstud summat ja isikute nõudmisel, kel seks õigus, kohustatud tagasi maksuma rohkemmakstud summat.

Kui nõudmine postiametkonna vastu ei ole kirjalikult esitatud ühe aasta jooksul, loetakse nõudeõigus postiametkonna vastu kustunuks. See tähtaeg arvatakse sellele päevale järgnevast päevast, mil toiming sündis.

2. peatükk.

Postiametkonna korraldus ja valitsemine.

§ 11. Postiametkonna moodustavad posti-, telgraafi- ja telefonivalitsus, lühendatult — postivalitsus, ning kohalikud posti, telgraafi, telefoni ja raadio asutused.

Postiametkonna tegevuse üldist juhtimist ja järelevalvet teostab Teedeminister.

§ 12. Teedeministri võimkonda eriti kuulub:

1) posti, telgraafi, telefoni ja raadio sidetalituste ekspluateerimisse ja teenistusse puutuvate määruste ja üldiste korralduste maksmapanemine;

2) posti, telgraafi, telefoni ja raadio seadete ehitamise ja korrashoidu puutuvate tehniliste määruste maksmapanemine;

3) posti, telgraafi, telefoni kontorite ja abikontorite, telefonivõrkude, raadio- telgraafi jaamade ja telgraafi-telefoni- võrkude avalikuks talituseks lahtioleku aja kindlaksmääramine;

4) postisaadetiste ja -operatsioonide ning posti, telgraafi, telefoni ja raadio talituste maksude tasumise viiside kindlaksmääramine;

5) ametkonna teenijate ametiastmeise kõrgendamise põhijoonte kindlaksmääramine;

6) kõrgemate ametkonna ametnikkude ametisse nimetamine või ametist vallandamine riigiteenistuse seaduse kohaselt;

7) ametkonna teenistusele ettevalmistuse tingimuste kinnitamine;

8) postmarkide, margitud ümbrik- kude ja muude postimaksuvahendite kavade kinnitamine, nende vahendite müü-

gilemääramine, nende müügi lõpetamine ja nende tunnustamine maksvusetaks, välja arvatud § 4. p. 2 all ettenähtud juhud;

9) aluste määramine posti, telegraafi, telefoni kontorite ja abikontorite, telefonivõrkude, raadiotelegraafi jaama- de ja telegraafi-telefonivõrkude klassi- desse liigitamise ning nende asutuste koosseisude kohta;

10) kulunormide kinnitamine asutus- te majapidamise, tehniliste tööde ja ma- terjalide kohta;

11) abiasutuste tüüpide ja abiasu- tuste juhatajaile tasunormide määramine ning kulunormide kinnitamine abiasutus- te kantselei ja majapidamise kohta;

12) loaandmine ametkonna asutus- tes Eesti panga agentuuride avamiseks ja toimetatavate pangaoperatsioonide eest riigi kasuks vastava tasu määramine;

13) määruste maksmapanek amet- konna teenijate olukorra parandamise erikapitali tarvitamise kohta.

§ 13. Postivalitsus koosneb direktori- st, abidirektorist, inspektorist ja teistest teenijatest koosseisude järgi.

Direktor peab olema kõrgema haridu- sega ja abidirektor kõrgema tehnilise har- idusega.

Direktori määrab ametisse ja valland- ab ametist Vabariigi Valitsus Teedemi- nistri ettepanekul.

§ 14. Postivalitsuse direktori võim- konda kuulub ja tema ülesandeks on:

1) postiametkonna töö korraldamine ja tegevuse üldine juhtimine; otsekohene järelevalve ametkonna asutuste peale pandud kohustuste ja ülesannete täitmise üle, ja kõigi abinõude tarvitusele võtmine maksvate seaduste ja määruste piires, mis posti, telegraafi, telefoni ja raadio tal- lituse ja seadete loomise, korraldamise, ekspluateerimise ja teenistuse alal vaja- likuks osutuvad;

2) uute posti, telegraafi, telefoni kon- torite ja abikontorite, telefonivõrkude, raadiotelegraafi jaamade ja telegraafi-telefo- nivõrkude ning abiasutuste avamine, vii- maste ümbermoodustamine kontoriteks või abikontoriteks ja ümberpöörduks;

3) määrata ametisse või vallandada ametist, Riigiteenistuse seaduse kohaselt, postiametkonna määralsed ja ülemääralsed teenijad ja agendid, peale nende, keda ametisse määrab Teedeminister;

4) kindlaks määrata ametkonna asu- tuste ülemate ja nende abiliste teenistuse- kohused;

5) käsutada ametkonnale eelarve järgi määratud krediite ja järele valvata nende krediitide seadusepärase kulutamise üle ning aru anda ametkonna tuludest ja kuludest;

6) määrata abiasutuste lahtioleku ja neis talituste toimetamise aja, olenevalt tarvidusest ja kohalikest oludest.

§ 15. Postivalitsusel on materjalide laod ja töökojad.

§ 16. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio sidetalituste ja operatsioonide toime- tamiseks avatakse tarviduse järgi selleko- nased kohalikud asutused:

1) linnades, alevites ja muudes rah- varikkamates kohtades — posti, tele- graafi, telefoni kontorid ja abikontorid, telefonivõrgud, raadiotelegraafi jaamad ja telegraafi-telefonivõrgud;

2) mujal, kus sidetalituse tarvidus väike või ajutine — posti, telegraafi, tele- foni ja raadio abiasutused.

§ 17. Posti, telegraafi, telefoni koha- likkudes asutustes peab rahvale nähtaval kohal välja pandama asutuse silt ja teade asutuse lahtioleku ja operatsioonide toime- tamise aja kohta, samuti teated posti mi- neku ja tuleku kui ka postkastide tühen- damise aja üle ning tariifide tabelid.

§ 18. Posti, telegraafi ja telefoni abi- asutused avatakse tarviduse järgi:

1) raudteejaamades, teistes riigiasu- tustes ja ettevõtetes;

2) sellekohasel kokkuleppel omavalit- suse asutustes kui ka eraasutustes ja äri- des ning eraisikute juures.

§ 19. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio abiasutuste juhatajate tasu alam- määraks on $\frac{1}{20}$ ja ülemmääraks kahekord- ne kõige alama klassi posti-telegraafi-tele- foni kontori ülema palk ilma muude lisa- tasudeta.

Posti, telegraafi, telefoni ja raadio abi- asutuste juhatajad kui ka kõik muud pos- tiametkonna agendid, kes ametkonna üles- annete täitmisest osa võtavad, vastutavad ühistel alustel postiametkonna teenija- tega.

2. osa.

POSTI, TELEGRAAFI, TELEFONI JA RAADIO SIDE.

3. peatükk.

Posti side.

§ 20. Kohalikud postiasutused toime- tavad järgmisi operatsioone:

1) võtavad postile, saadavad edasi sihtkohta ja toimetavad koju ning väljas- tavad aadressi järgi igasuguseid kirjavosti saadetisi ning ajalehti ja muid perioodi- lisi väljaandeid, samuti väärtpeabereid, väärtasju kui ka igasuguseid muid väärt- tusi, asju ja kaupu;

2) toimetavad postimaksumahendite, posti eraartiklite (§ 27 viimne lõige), tempelmarkide ja vekslipaberi müüki;

- 3) toimetavad edasi rahasummasid;
- 4) kasseerivad saadetiste saatjate ka- suks lunasummasid;
- 5) võtavad vastu Eestis kui ka välis- mail ilmuvate ajalehtede ja muude perioo- diliste väljaannete tellimisi;
- 6) kasseerivad hinnaliste dokumen- tide või paberite põhjal rahasummasid;
- 7) võtavad summasid posti jooksvai- le arvetele ning toimetavad posti jooksvai- lalt arvetelt väljamaksmisi ja ülekand- misi.

Vabariigi Valitsusel on õigus panna postiasutuste peale veel muid üldriikliku tähtsusega ülesandeid, kui need on seotud riigi tulude vastuvõtmisega, riigisumma- de väljamaksmisega või muude sarnaste toimetustega.

§ 21. Postisaadetiste ja -operatsioo- nide üksikasjalikud liigid ja tingimused ning postisaadetiste postilevõtmise ja väl- jastamise kord määratakse Teedeministri määrustega, välismaalises läbikäimises — kokkukõlas maksvate rahvusvaheliste kon- ventsioonide ja kokkulepete ning nende täideviimise määrustikkudega.

§ 22. Keelatud on saata:

- 1) asju, mis võivad oma iseloomu või pakkimisviisi tõttu postiteenijaile häda- ohtlikuks saada või postisaadetisi määri- da või rikkuda;
- 2) plahvatavaid, kergesti süttivaid või muid hädaohtlikke aineid;
- 3) oopiumi, morfiumi, kokaiini ja muid uimastavaid aineid, välja arvatud saatmine postpakkides arstlikul otstarbel;
- 4) nilbeid ja kõlblusevastaseid asju või saadetisi;
- 5) asju, mida postisaadetiste või -ope- ratsioonide tingimuste korras määruste järgi postile võtta ei või edasisaatmiseks või mille levitamine ja saatmine keelatud on muude seadustega või määrustega.

Hädaohtlikkude (p.p. 1 ja 2) saade- tiste saatjad on, peale seadustes ettenä- hut karistuse, vastutavad kahjude eest, mis seesugusest saatmisest tekivad.

§ 23. Postiasutusel on õigus:

- 1) saatjalt nõuda hädaohtlikuna näi- vate saadetiste sisu tähendamist ja kui saatja seda tegemast keeldub, saadetist postile mitte võtta;
- 2) konfiskeerida saadetise, kui selles sisaldub § 22 p.p. 1—4 keelatud asju või aineid;
- 3) edasi saatmata jätta saadetised, mis sisaldavad kergesti katkiminevaid või puudulikult pakitud asju või mis oma oma- duse tõttu võivad kergesti rikki minna.

§ 24. Pärast saadetise postileandmist võib saatja kuni väljastamiseni, vasta- vate maksude tasumisel, nõuda selle saa- detise tagasiandmist, kättetoimetamist teisele adressaadile või sihitamist teise

sihtkohta. See on vastavalt maksev ka kasseerimiskäskude, sissemakstud sum- made ja jooksvate arvete operatsioonide kohta.

§ 25. Lõplikult väljastamatuks jää- nud saadetised, kui korda läinud ei ole neid tagasi anda nende saatjaile, avatakse pärast 1-aastase tähtaja möödumist ja nende sisu võib ära müüa või, kui see on väärtuseta, ära hävitada, kusjuures neist leitud dokumendid antakse politseivõimu- de korraldusse.

Müüdud asjadest saadud summad, sa- muti lõplikult väljamaksmata jäänud summad transfertide, lunade ja postikas- sanga talitustes ning sulatud jooksvate ar- vete summad antakse riigi tuludeks. Isi- kud, kel seks õigus, võivad need summad postiametkonnalt tagasi saada, kusjuures selle nõudeõiguse kustumise tähtaeg loe- takse 3 aastat, saadetise või summa pos- tileandmise päevast arvates.

§ 26. Postisaadetised ja -operatsioo- nid käivad maksu alla postitariifis ette- nähtud määrade järgi. Frankeerimata või puudulikult frankeeritud kirjaposti saa- detiste eest, kui need on edasi toimetatud, võetakse puuduv maks adressaadilt juur- demaksuna kuni kahekordse suuruseni.

Maksust vabad on postiametkonna asu- tuste ametlikud saadetised ja operatsio- onid.

§ 27. Uute postimaksuvahendite väl- jaandmisest, müügilemääramisest või müügilt äravõtmisest ning maksvusetuks- tunnustamisest avaldatakse Riigi Teata- jas üldiseks teadmiseks. Maksuvahendite maksvusetuks-tunnustamise tähtaeg peab olema vähemalt 6 kuud, Riigi Teatajas teate avaldamise päevale järgnevalt päe- vast arvates.

Müüdud postmarke või muid posti- maksuvahendeid ei vahetata tagasi ei raha ega postimaksuvahendite vastu.

Postivalitsusel on õigus valmistada või soetada ja ametkonna asutustes müüa posti kaudu läbikäimise tarbematerjale — posti eraartikleid. Müügist saadud sum- madest, pärast nende materjalide tagava- ra muretsemiseks tarvitatud summade mahaarvamist, moodustatakse postiamet- konna teenijate olukorra parandamise eri- kapital (§ 12 p. 13).

§ 28. Postisaatjad varustatakse posti kaitsemiseks tarviduse korral relvaga. Posti kaitseks relvadega varustatud posti- saatja, kes teenistuse kohuseid täidab, võib relvu tarvitada määruste järgi, mis politseiametnikkude jaoks kohustetäitmisel ette on nähtud. Postiametkond võib posti- saatjad või postivedajad varustada välise märgiga.

Käesolev paragrahv käib ka nende pos- titeenijate kohta, kes posti saadavad va- guneis või valvel on rahakappide või vara-

kambrite juures ja relvadega on varustatud.

§ 29. Posti võib edasi toimetada või vedada igal viisil, nii kuidas kiirem või otstarbekohasem.

Posti ei tohi teel kinni pidada, välja arvatud juhused, kui see sünnib maksvate seaduste ja määruste täitmise või möödapääsematu tarviduse tõttu.

Teedeministril on õigus lubada laeval, mis posti veavad, postilipu all sõita.

§ 30. Postivalitsusel on õigus maksta tasu isikutele ja asutustele, kes on andnud postile kaasabi juhul, kui seda on tabanud miski õnnetus või takistus teel.

§ 31. Isikul, kes kaotsiläinud postiasja leiab postisaadetistega ja edasi toimetab postiasutusse, on õigus saada postivalitsuselt rahalist tasu leiu väärtusest 10%, asja üleande päevast arvates 1 aasta jooksul.

4. peatükk.

Telefoniside.

1. jagu.

Üldtarvituslikud telefoniseaded.

§ 32. Telefoniseaded on: 1) üldtarvituslikud, 2) eriotstarbelised ja 3) eratarvituslikud.

Üldtarvituslikud telefoniseaded on kodanikkude üldiseks tarvitamiseks ning nende ehitamine ja korrashoid toimub postiametkonna korraldusel ja tema eelarve piirides.

Eriotstarbelised telefoniseaded ehitatakse ja hoitakse korras neid seadeid kasutavate ametkondade poolt ja kulul.

Eratarvituslikud telefoniseaded ehitatakse ja hoitakse korras nende omanikkude poolt ja kulul.

§ 33. Üldtarvituslike telefoniseadete kasutamine toimub kõnepunktidest või alalise abonemendi korras. Telefoniseadete tüübid ja liigid ning nende kasutamise viisid ja kord määratakse üksikjalikult Teedeministri määrustega.

§ 34. Telefoniseadete kasutamine toimub telefonitariifis ettenähtud maksu eest.

Peale riigi kasuks võetava hariliku maksu võib telefoni mittesunduslikul lahtioleku ajal antavate ühenduste ja tehtavate väljakutsete eest võtta erimaksu postiametkonna teenijate ja agentide üleaja tehtud töö tasuks.

§ 35. Postiametkonna teenijaile ja agentidele, kelle ülesandeks on juhtimine või järelevalve posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadete üle, seatakse üles telefonid Teedeministri loal maksuta.

§ 36. Kui keegi soovib telefoni aboneerida, annab ta kirjaliku sooviavalduse

kohaliku telefonivõrgu või posti-telegraafi-telefoni kontori ülemale.

Telefoniseade ehitatakse võimalikult kiiresti postiametkonna eelarve summade piirides. Samas korras teostatakse kõik muudatused olevas telefoniseades.

§ 37. Postiametkond ühendab abonendi, kui viimane erilisi soove ei ole avaldanud, ühe abonendile ligemaloleva telefonikeskjaamaga või agentuuriga, kes abonendile kõnelemiseks ühendusi hakkab andma. Postiametkonnal on õigus tarviduse korral abonenti oma äranägemise järgi ühest keskpunktist teise ümber ühendada riigi kulul.

§ 38. Kõik kõned ühe keskpunkti abonentide vahel, välja arvatud paralleelühenduste abonendid, peavad sündima keskpunkti ühenduseseade kaudu. Selleks otstarbeks ühendatakse iga abonent ühenduseseadega eraldi juhtmete läbi, mis ehitatakse ja korras hoitakse riigi kulul.

§ 39. Postiametkonna teenijail, kelle ülesandeks on tehniline järelevalve telefoniseadete üle, on õigus seadet järelevaatamise, proovide tegemise ja rikete parandamise otstarbel minna abonendile soodsal ajal abonendi juurde neisse ruumidesse, kus telefoniseaded olemas.

§ 40. Telefoniseade rikkumise, hävinemise või kaotamineku puhul postiametkonnast olenemata põhjustel on abonent kohustatud tasuma postiametkonnale telefoniseade parandusekulud või hävinenud või kaotsiläinud telefoniseade hinna. Teedeministril on õigus kahjusaja palvel teda ülnimetatud kahjutasu maksmisest vabastada vääramatu jõu juhtudel.

§ 41. Abonent võib abonementaja keskel oma õigused ja kohused telefoniseade samas ruumis kasutamise kohta üle anda teisele isikule, kuid enne teatades sellest kirjalikult telefonivõrgule ning saates koos teadaandega ka uue abonendi allkirja õiguste ja kohuste ülevõtmise kohta.

§ 42. Postiametkond võib nõuda, et abonent deponeeriks summad või annaks muu tagatise maksude tasumise kindlustamiseks.

§ 43. Iga abonent vastutab tema telefoni kaudu nõutud ja peetud kõnede, kõneleketsete ning eelteadete eest telefoni-asutuse arvete järgi.

Nende arvete kokkuseadmine sünnib postiametkonna poolt tehtud ülesmärkimiste põhjal, mis õigeteks loetakse kuni tõestatud ei ole vastupidine.

§ 44. Abonent on vastutav ebaviisaka ülesastumise eest oma telefoni kaudu. Kui abonent oma telefoni kuritarvitab või lasseb kuritarvitada telefonikeskjaama personaali aadressil haavavate ütluste ütleamiseks, on Teedeministril õigus abone-

menti lõpetada, kui ametlikult toimepanud juurdlus näitab, et seesugune abinõu tarvilik on.

§ 45. Üldtarvitusliikude telefoniseadete ehitamisel ja korrashoiul, kui postiametkond seda toimetab eraomanduslikul maa-alal, tulevad arvesse võtta omaniku või valdaja sooviavaldused niipalju, kui võrt nad on teostatavad seadete tehniliste nõuete pärast. Telefoniseadete ehitamine ja korrashoid ei tohi tekitada kahju ja kulusid ehitiste ja muude kinnisvarade omanikele või valdajaile, samuti mitte takistada neid oma varanduse vabas kasutamises.

§ 46. Üldtarvitusliikude telefoniseadete ehitamisel ja korrashoiul on postivalitsusel õigus:

1) tasu maksmata püstitada poste, tornikuid ja kaablikappe, tõmmata juhtmeid ja õhukaableid ning maandada kaableid:

a) linnade, alevite ja muude rahvarikkamate asukohtade piires, tänavail ja platsidel;

b) väljaspool lit. a) all tähendatud piire avalikkude teede piirjoontel, piiripeenardel ja kallasradadel ning raudteede võõrandatud maaribadel;

2) üle raudteede viia telefoniliine sellekohaste tehniliste määruste järgi, ilma et seks vaja oleks raudteevalitsuse luba, tingimusel, et raudteevalitsusele teatatakse kavatsetavaist töödest kaks nädalat enne tööde algust.

§ 47. Üldtarvitusliikude telefoniseadete ehitamisel ja korrashoiul linnades erakinnisvarade peal on postivalitsusel õigus tasu maksmata tõmmata neile kinnisvaradele telefoniliine ja ehitada selle jaoks kõik tarvilikud seaded. Seejuures peab maakonna või linna telefonivõrgu ülem kinnisvara omanikule või valdajale teatama kavatsetavast ehitusest, ühtlasi teatades, et temal on õigus kahe nädala jooksul teate kättesaamise päevast arvates, esitada telefonivõrgu ülemale vastuväiteid kavatsetava ehituse vastu.

§ 48. Üldtarvitusliikude telefoniseadete ehitamisel väljaspool linnade piire neil juhtudel, kui on tarvis püstitada poste, paigutada tornikuid ja teisi abinõusid või tõmmata juhtmeid ja maandada kaableid võõra maa peale, kus see lubatud ei ole tasu maksmata (§ 46 p. 1), on postivalitsus kohustatud omanikule või valdajale maksma nende nõudel vastavat tasu maa kasutamise eest. Tasu võib olla ühekordne või kujuneda tähtajalistest maksmistest. Tasu nõudmine ühes tasusumma äratähendamiselega peab postivalitsusele esitatama mitte hiljem kui ühe kuu jooksul, arvates sellest päevast, mil omanikule või valdajale teada anti, kus ja mis kavatakse ehitada.

§ 49. Eelmises (48) paragrahvis tähendatud tasu määratakse kindlaks omavahelisel kokkuleppel. Ei jõta kokkuleppele, määrab tasu postivalitsus ühe kuu jooksul, nõudmise saamise päevast arvates. Pärast seda, kui postivalitsus on teatanud maaomanikule või -valdajale määratud tasusumma, on postiametkonnal õigus asuda nende eraomandusliikude maade peal telefoniseadete ehitamisele ilma maaomanikkude või -valdajate loata.

Maaomanikul või -valdajal, kes määratud tasusummaga rahul ei ole, on õigus kolme kuu jooksul, tasu kindlaksmääramise üle teadaande päevast arvates, esineda kohtus postivalitsuse vastu nõudega tsiviilkohtu korras. Eeltähendatud nõude esitamise tähtaeg peab olema postivalitsuse teadaandes tähendatud.

Telefoniseadete paigutamise eest ehitiste ja hoonete külge ei ole õigust nõuda tasu postiametkonnalt.

§ 50. Üldtarvitusliikude telefoniseadete korrashoiul on postivalitsusel õigus, telefoniseade all oleval ribal ja ilma et vaja oleks telefoniseade all oleva või sellega piiritleva maa omanikult või -valdajalt luba küsida, püstitada tarvilikkudel kohtadel poste, tornikuid ja kaablikappe ning tarvitusele võtta muid abinõusid, tõmmata juhtmeid ja õhukaableid ning maandada kaableid kui ka raiuda puude ja põõsaste oksid, kui need takistavad liini ümberehitamist või olemasoleva seade töötamist.

§ 51. Kahjude korral, kui need tekitatud on telefoniseadete ehitamise ja korrashoiu läbi, on kahjusaaajail õigus tasu saamise peale.

§ 52. Eelmises (51) paragrahvis tähendatud tasu määramiseks peab kahjusaaaja kolme kuu jooksul pärast tööde lõppu kirjaliku teadaande esitama postivalitsusele. Tähendatud aja jooksul nõudmise andmatajätmine loetakse tasust loobumiseks.

§ 53. Paragrahv 51. nimetatud tasu suuruse määrab kindlaks postivalitsus kokkuleppel kahjusaaajaga. Kui kokkuleppele ei jõuta kolme kuu jooksul, arvates tasunõudmise esitamise päevast, on kahjusaaajal õigus tasu nõuda kohtuteel tsiviilkohtu korras.

§ 54. Üldtarvitusliikude telefoniseadete ehitamisel riigi- või omavalitsuseasutustele kuuluvate või nende valdamisel olevate maade peale on postivalitsusel õigus valida, kokkuleppel vastava riigi- või omavalitsuseasutusega, seadete jaoks sündsada koha. Viimasele jääb õigus, kui kokkulepet ei saavutatud, esineda postivalitsuse kaudu Teedeministri ees oma vastuväidetega kahe nädala jooksul. Kui pretensiooni avaldab asutus nõus ei ole

Teedeministri otsusega, otsustab Vabariigi Valitsus asja lõplikult.

§ 55. Omanikel või valdajail, kelle kinnisvara peale postiametkonna poolt telefoniliin ehitatud, postid ja tornikud püstitatud või muid töid tehtud, on õigus nõuda nende ehitiste ajutist ümberpaigutamist postiametkonna kulul, kui see tarvilik on kinnisvara remondi või ümberehituse puhul.

§ 56. Kinnisvara omaniku või valdajate poolt algatatud kaebused ametniku ja telefoniseadete tööde-kordasaatja korralduste ja tegevuse vastu (§§ 45, 47, 50), samuti ka seesuguse tegevuse tõttu nõudmistele esitamine (§§ 48, 49 ja 51—53) ei kohusta tööd seisma panema.

§ 57. Postiametkond on kohustatud endisse seisukorda viima kõik, mis telefoniseadete ehitamisel või korrashoiul riikutud.

§ 58. Telefoniseadetele kahjulikult mõjuda võivate elektriseadete ehitamisel ja ülalpidamisel on nende seadete omanikud kohustatud tarvitusele võtma omal kulul kõik abinõud, mis maksvates määrustes ja korraldustes selle kohta ette nähtud, et telefoniseadete korralikku ja hädaohuta töötamist võimaldada. Käesoleva paragrahvi nõudmise täitmata jätmise korral on Teedeministril õigus elektriseadete tegevust seisma panna kuni nende põhjuste kõrvaldamiseni, mis telefoniseadetele halvavalt mõjuvad. Kui elektriseadete omanikuks on mõni riigi- või omavalitsuseasutus, astub Teedeminister nende seadete seismapaneku asjus ühendusse vastava ametkonnaga. Kui kokkulepet ei saavutata, otsustab küsimuse lõplikult Vabariigi Valitsus Teedeministri ettepanekul.

§ 59. Telefoniseadete ehitamisel seal, kus juba olemas elektriseaded, mis kahjulikult võivad mõjuda telefoniseadetele, on postiametkond kohustatud omal kulul tarvitusele võtma telefoniseadete kaitseks abinõud, mis ette nähtud § 58 kui ka abinõud elektriseadete kaitseks telefoniseadete eest.

2. jagu.

Eriotstarbelised ja eratarvituslikud telefoniseaded.

§ 60. Eriotstarbeliste telefoniseadete ehitamine ja korrashoid sünnib Teedeministri poolt kinnitatud üldiste tehniliste määruste kohaselt.

Nende telefoniseadete ehitamisel ja korrashoiul käiakse käesoleva seaduse §§ 45—59 määruste järgi, kusjuures nõudmised §§ 48 ja 49 põhjal esitatakse vastava ametkonna ülemale, kellele esitatakse ka §§ 45 ja 51—57 ettenähtud vastuväited, avaldused ja kaebused.

§ 61. Eriotstarbelisi telefoniseadeid võib ühendada omavalitsusel kui ka üldtarvitusliku telefonivõrguga; viimasel juhul on kokkulepe Teedeministriga tarvilik.

§ 62. Eratarvituslike telefoniseadete ehitamiseks nõutakse luba postivalitsuse direktorilt, kes siis, kui see tarvilik, määrab ehituse kohta tehnilised tingimused.

Kui ehitamine kavatsatud on kindluse piirkonda või riigi mannerpiiri äärsele 15 kilomeetri laiusele maaribale, küsib postivalitsus enne loaandmist ka Kaitseministeeriumi nõusolekut.

§ 63. Eratarvitusliku telefoniseade ehitamiseks loa saamise (§ 62) avalduse esitamise juures peab ettevõtja kohustuse andma, et ta ei alusta telefoniseadete ehitamist temale mittekuuluvail maa-aladel ilma maaomaniku või -valdaja ja avalikudel teedel ning platsidel ilma vastava omavalitsuseasutuse loata.

§ 64. Eratarvituslike telefoniseadeid üheainsa eraomanduse piirkonnas võib ehitada eriloata, teatades ehitamisest kohalikele telefonivõrgu ülemale, kui liinid ei lähe üle või mööda üldtarvituslike liikumisteid, samuti üle või mööda üldtarvituslike telegraafi, telefoni või laud elektriliine.

§ 65. Eratarvituslikud telefoniseaded, mis takistavad üldtarvituslike ja eriotstarbeliste telegraafi- või telefoniliinide ehitamist ja tegevust, peavad postivalitsuse nõudmisel teise paika üle kantama või maha võetama nende omaniku kulul. Kui seade omanik seda ei tee, võib postivalitsus selle korda saata seade omaniku kulul.

§ 66. Loa põhjal (§ 62) ehitatud eratarvituslike telefoniliinide omanikud on kohustatud pidama alati need liinid korras. Selle nõude rikkumisel, või kui telefoniseade oma ehituselt või seisukorralt ümbruskonnale hädaohtlik on või liikumist teedel takistab, on seade omanik kohustatud alistuma postivalitsuse korraldusele puuduste kõrvaldamiseks. Kui seade omanik korraldust ei täida, viib postivalitsus seade omaniku kulul korralduse täide.

§ 67. Eratarvituslike telefoniseadete järelevalve kuulub postivalitsuse direktori ülesannete hulka. Direktor võib selle ülesande panna temale alluvate ametnikkude peale.

§ 68. Eratarvituslikud telefoniseaded, mis ei ole ühendatud riigi telefonivõrguga, on ainult nende omanikkude eneste tarvituseks ning ei või neid kõrvalistele isikutele kõnelemiseks tarvitada anda maksu eest. Selle eeskirja vastu eksi-

misel võib postivalitsuse direktori korraldusel telefoniseade sulgeda.

§ 69. Eratarvituslikud telefoniseaded võidakse ühendada postivalitsuse loal postiametkonna asutustega tingimustel, mis postivalitsuse poolt määratakse. Seesuguse ühendamisega seotud kulud jäävad eratarvituslike telefontelefoniseadete omanike kanda.

5. peatükk.

Telegraafiside.

§ 70. Telegramme võetakse vastu kõigis posti-telegraafi kontorites ja posti-telegraafi abiasutustes nende lahtioleku ajal ning raudteejaamades, kui seal ei ole telegramme vastuvõttu toimetavat postiametkonna asutust. Kohtades, kus telegraafi ei ole, avatakse tarviduse järgi telegramme vastuvõtt üleandmiseks telefoniga või edasisaatmiseks postiga.

§ 71. Telegrammide liigid ja tarvitav järjekord nende telegraafide võtmisel, üleandmisel ja kättevõtmisel määratakse Teedeministri määrustega, välismaalises läbikäimises — kokkukõlas maksivate rahvusvaheliste konventsioonidega ja nende juurde kuuluvate teenistuse-määrustikutega.

§ 72. Eratelegramme, mille sisu riigi julgeolekule hädaohtlik, või mis seaduste, avaliku korra või kombuse vastu on, ei võeta saatjailt vastu või ei saadeta edasi ega toimetata saajaile kätte. Sellest teatatakse saatjaile.

§ 73. Telegrammid käivad maksu alla telegraafi tariifis ettenähtud määrade järgi. Maksust vabad on Teedeministri ja postiametkonna posti, telegraafi, telefoni ja raadio teenistusse puutuvad ametlikud sisemaalised telegrammid, Samuti vabad maksust on meteoroloogilised telegrammid.

§ 74. Telegrammi saatjal või saajal on õigus, oma isiku tõestamisel, nõuda selle telegrammi algkirja ettenäitamist ja tariifis ettenähtud maksu eest sellest saada õigekstunnistatud ära kirja aja jooksul, mil telegrammide algkirjad telegraafiasutustes alal hoitakse Teedeministri määruste kohaselt. Telegrammide algkirju ei anta saatjaile tagasi; need algkirjad hävitatakse pärast eeltähendatud alalhoiu tähtaaja möödumist.

§ 75. Telegraafiseadete ehitamine ja korrashoid toimub samadel alustel, mis telefoniseadete ehitamiseks ja korrashoiuks §§ 45—61 on ette nähtud.

§ 76. Telegraafi ja telefoniseadete rikete kõrvaldamist käsitavad postiametkonna telegrammid antakse tarbekorral raudtee telegraafil või telefonil tasuta

edasi. Samuti tasuta on raudtee telegraaf kohustatud telegraafide võtma ja edasi andma samasisulisi ametlikke telegramme postiametkonna tehniliselt personaalilt.

Postiametkonna asutustes võetakse tasuta vastu ja toimetatakse edasi telegraafil või telefonil amettelegrammid, mis käsitavad raudteeametkonna telegraafi ja telefoni või kaitseväge sideteenistuse seadete rikete kõrvaldamist.

6. peatükk.

Raadio side ja ringhääling.

§ 77. Raadio saate või vastuvõtu jaamade ja seadete ülesseadmise, avamise, teotsemise ja sulgemise tingimused, välja arvatud Kaitseministeeriumile alluvad jaamad ja seaded, määratakse Teedeministri määrustega.

§ 78. Teedeministril on õigus:

- 1) keelata salakeelte tarvitamist raadioseadetes läbikäimises;
- 2) rakendada erasaatejaamu side ülesannete täitmisele.

§ 79. Keelatud on:

- 1) raadioelektriliste seadete abil ilma õigusteta edasi anda või vastu võtta eraiseloomuga korrespondentsi;
- 2) edasi kõnelda korrespondentsi sisu või ainult olemasolu, mida raadioelektriliste seadete abil võidi kinni püüda;
- 3) ilma õigusteta avaldada või tarvitada teateid, mis raadioelektrilise seade abil vastu võetud;
- 4) vale- või pettuslike hädasignaalide või hädakutsete edasiandmine või liikvele laskmine.

§ 80. Saatejaamade saateaparaate käsitada on lubatud ainult neile isikule, kes omavad raadiotelegrafist- või raadio-telefonist-operaatori oskusetunnistuse. Need tunnistused antakse eksami sooritavatele, mille tingimused määrab Vabariigi Valitsus.

§ 81. Raadiojaamadele tegevuselubade väljaandmine sünnib Teedeministri poolt või tema määruste põhjal postivalitsuse direktori poolt.

§ 82. Loata ülesseatud raadio saate- ja vastuvõtuseaded ja aparaadid konfiskeeritakse postivalitsuse direktori korraldusel.

§ 83. Valvet raadio side pidamise ja ekspluateerimise kohta maksmapandud tingimuste ja talituste korra üle riigi piires ja läbikäimises välismaadega teostab postiametkond. Selleks on tal õigus oma ametnikkude kaudu kontrollida kõiki raadioseadeid ja nende tegevust, välja arvatud Kaitseministeeriumi raadiojaamad ja -seaded.

§ 84. Välismaade laevad, lennukid ja muud liikumisvahendid võivad kasutada oma raadioaparaate Eesti territooriumil ja territoriaalvetes vastavalt Teedeministri määrustele.

§ 85. Riigi raadiojaamade, samuti raadio ringhäälingu saatejaamade läheduses 2 km raadiusega sõõris on keelatud, pärast radioseade ehitamise algust, ilma Teedeministri loata teha niisuguseid ehitusi ja üles panna aparate, masinaid ja seadeid, mis mõjuvad absorbeerivalt või segavalt raadiojaamade korralikule töötamisele. Keelu vastu tehtud ehituste, aparate, masinate ja seadete omanikud on kohustatud enda kulul kõrvaldama raadiojaama segavaid mõjusid. Kui 2 kuu jooksul ei ole postivalitsuse sellekohane nõudmine täidetud, viiakse segavate mõjude kõrvaldamine täide postivalitsuse poolt seadeomaniku kulul. Missugused ehitused, aparadid, masinad ja seaded võiksid segada riigi raadiojaamade või raadioringhäälingu saatejaamade töötamist, määratakse Teedeministri määrustega.

§ 86. Riigi raadiojaamade ehitamisel ja vastuvõtuaparaatide ülesseadmisel on lubatud välisvõrgu antenne võõra maa ning hoonete külge kinnitada, kusjuures kõik vara omanikele seeläbi tekkinud kahjud tasub vastav ametkond.

§ 87. Kui eraraadioseadete välisantennid takistuseks on riigi telegraafi, telefoni või raadioseadete välisvõrgu ehitamisele ja korrashoiule, on riigil õigus neid ümber paigutada omal kulul.

§ 88. Erasisikuil ja ühinguil, kes käesoleva seaduse põhjal luba saanud raadio-saatejaamu või -vastuvõtuseadeid ja aparate üles seada, on õigus õhuantenne võõra maa ja hoonete külge kinnitada kohaliku omavalitsuse nõusolekul ka ilma kinnisvara omaniku loata; seeläbi kinnisvara omanikule tekkinud kahju tasub raadio-saatejaam või vastuvõtuaparaadi omanik.

Riigi- ja omavalitsuseasutuste päralt olevate kinnisvarade külge õhuantennide kinnitamiseks on vaja vastava asutuse nõusolek.

§ 89. Ringhäälingu kasutamise eest võetakse ringhäälingu kasutamismaksu. Need maksud määrab Teedeminister.

§ 90. Teedeministril on õigus raadio ringhäälingu kuulamist segavate seadete kasutamise kohta välja anda määrusi.

§ 91. Raadioringhäälingu ettekannete kavade läbiarutamiseks moodustatakse Teedeministri juhtnõõride alusel ringhäälingu saatekava komitee, kelle koosseisu kuuluvad, peale teiste, Teede-, Kohtu- ja sise- ja Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi esindajad. Juhtnõõrid komitee tegevuse kohta annab Teedeminister.

3. osa.

MITMESUGUSED EESKIRJAD.

7. peatükk.

Postiametkonna vastutus.

§ 92. Postiametkond on vastutav:

- 1) tähtsaadetiste ja postikassangu-saadetiste kaotamineku eest;
- 2) väärtsaadetiste ja postpakkide kaotamineku, rüüstamise ja rikkumise eest;
- 3) rahatransfertide summade eest ajani, mil transferdid korrapäraselt välja on makstud;
- 4) sissekasseeritud lunasummade eest, kui nad õigustatud saajaile ei ole välja makstud, või lunasummade eest, kui lunaline saadetis posti süü läbi väljastatud on ilma lunasumma nõudmata või kui tegemist on puuduliku või ebaõige kasseerimisega;
- 5) postikassangu korras kasseeritud summade eest, samuti kui kasseerimiseks määratud dokumenti posti süü läbi väljastati ilma sissenõudmiseks määratud summat nõudmata ja kui korda ei lähe võlakohuslaselt kätte saada ei dokumenti ega kasseerimiseks määratud summat;
- 6) posti jooksvatele arvetele sisse-makstud summade eest.

Kahjutasu maksmise tingimused ja korra ning tähtajad kui ka p.p. 1 ja 2 all tähendatud juhtudel kahjutasu normid määrab Teedeminister.

§ 93. Postiametkond on eelmises (92) paragrahvis tähendatud vastutusest vaba;

- 1) väeramatu jõu juhtudel;
- 2) kui ta saadetiste üle aru anda ei suuda talitusedokumentide hävinemise tagajärjel, mis oli tingitud väeramatu jõu juhust;
- 3) kui tegemist saadetisega, mille saatmine § 22. järgi keelatud;
- 4) kui järelepärimist ei ole avaldatud ühe aasta jooksul, saadetise postileandmise päevale järgnevast päevast arvates;
- 5) kui väärtsaadetistel ja postpakkidel kahju sündinud on saatja eksituse või hooletuse läbi või kahju tingitud on saadetava asja iseloomust;
- 6) kui on tegemist väärtsaadetistega ja väärtpostpakkidega, mille suhtes oli toime pandud pettuslik saadetise sisu tõelisest väärtusest kõrgema väärtuse avaldamine;
- 7) saadetiste ja summade eest, kui need on välja antud asutustele või isikuile, kel on õigus nõuda nende väljaandmist.

§ 94. Postile edasisaatmiseks vastuvõetud ja aadresse järgi väljastamiseks määratud transfertsummad, lunasummad,

postikassangu korras kasseeritud summad, posti jooksvail arvetel olevad summad, väärtasaadetistes sisalduv raha, väärtasjad või muud väärtused ei kuulu kohtuasutuste poolt väljaantud täitmislehtede järgi kinnipidamisele ega aresti alla.

§ 95. Postiametkond ei ole vastutav kahjude või tagajärgede eest, mis võiksid tekkida telegraafitalituse rikestest, eksimistest, hilinemistest või muudest vigadest telegrammide vastuvõtmisel, üleandmisel ja kättetoimetamisel (ka telefoniga) ning ekslikkude seletuste andmisest. See on maksev ka telefonitalituse ning raadioelektrilisel teel toimetatava telegraafilise või telefonilise läbikäimise suhtes.

Postiametkond ei vastuta kahjude eest, mis vääramatu jõu juhtudel tehniliste rikete tõttu tekkinud.

§ 96. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio maksud kuuluvad tagasimaksmisele juhtudel, mis ette nähtud Teedeministri määrustes.

8. peatükk.

Lõppeeskirjad.

§ 97. Maksuselolevate tariifide või määruste põhjal riigi kasuks kuuluvate posti, telegraafi, telefoni ja raadio maksude summad kui ka raadioringhäälingu kasutamismaksud nõutakse tasumatajätmise korral makskohuslasilt sisse vastuvaidlemata korras, välja arvatud § 26. ettenähtud juurdemaksu juhud.

§ 98. Käesolev seadus käib välismaadega posti, telegraafi, telefoni ja raadio teel läbikäimiste kohta, kuivõrt rahvusvahelised konventsioonid, kokkulepped ja nende täideviimismäärustikud kui ka asjasse puutuvad muud seadused teistsuguseid korraldusi ei sisalda.

§ 99. Käesoleva seaduse maksamahakamisega kaotavad maksuvuse:

1) Ministeeriumide asutamise seaduse §§ 320—329 (VSK I k. V r.) kõigi täiendustega ja muudatustega;

2) Posti-telegraafi seadus (VSK XII k. 1 j.) kõigi lisadega, täiendustega ja muudatustega;

3) Telefoniühenduste ehitamise ja ülalpidamise seadus (VSKK nr. 108 — 27. aprillist 1916. a. art. 874) I osa ühes lisaga (korraldusega) ning II ja III osa;

4) Posti-telegraafi seaduse täiendamise seadus (RT 197/198 — 1925);

5) Postiagentuuride seadus (RT 44 — 1922);

6) Raadioseadus (RT 2 — 1926).

§ 100. Käesolev seadus hakkab maksmata 1. aprillist 1930. a.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon peab tarvilikuks esitatava eelnõu kohta seletada järgmist:

§ 2. p. 2. Vabariigi Valitsuse ettepanekust on kustutatud, kuna autobuse konduktorite poolt veetavaid kirju, mis puutuvad „sõiduriista enese reisi või seda omava ettevõtte agentide teenistusse“, tegelikult liiga vähe ja nende saadetiste edasitoimetamine võimalik § 2. teiste punktide järgi.

§ 3. Vabariigi Valitsuse redaktsioonis on kustutatud viimne lause, kuna selles lauses ettenähtud järelevalve küsimusi saab lahendada eelnõu §§ 60. ja 75. korras.

§ 4. p. 2. Vabariigi Valitsuse redaktsioonis on kustutatud võimalus, lubada eripostmarke „üldkasulikuks otstarbeks“, jätetud ainult „heategevaks otstarbeks“ selle põhjendusega, et erimärke väljaandmist piirata. Pealegi on suurem osa „üldkasulikkudest“ asutustest, kelle kasuks erimärke võiks välja anda, ka „heategevad“. Olgu siia juurde lisatud, et „heategevate asutuste“ all tuleb mõista Riigikohtu seletuse järgi (RO nr. 285 — 1921 ja nr. 67 — 1922) sääraseid asutusi, kelle eesmärgiks on mitmesugusel kujul enam-vähem laiale, aga mitte kitsale ringkonnale abi anda.

§ 10. ja edaspidi on tarvitatud sõna „aegunuks“ asemel „kustunuks“, kuna ei ole otstarbekohane postivalitsuse vastu esitatavate võrdlemisi väikeseulatusega nõudmistest juures arvestada tsiviilseaduses ettenähtud iganemistähtaegade katkestamise võimalusi.

§ 11. algus on täiendatud uue lõikega, mis määrab eelnõus tarvitusele võetud mõiste „postiametkond“, lugedes selle mõiste alla kuuluvaks üldiselt kõik posti-telegraafi-telefoni ja raadio asutused nii keskkohas kui kohtadel.

Nimetuse „postivalitsus“ asemele on võetud tema täielik nimetus Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse järgi, ühes sellega aga luues võimaluse asutuse nimetust tarvitada lühendatult sõnaga „postivalitsus“ analoogiliselt välismaade keskasutuste nimetustele (Postamt etc).

Seega moodustavad postiametkonna: postivalitsus (§ 13) eesotsas postivalitsuse direktoriga (§ 14) ja posti, telegraafi, telefoni ja raadio kohalikud asutused (§ 16 ja edaspidi). Ametkonna tegevuse üldist juhtimist ja järelevalvet teostab Teedeminister (§ 12).

§ 12. on loetletud Teedeministri õigused ja ülesanded posti-, telegraafi-, telefoni- ja raadioalal. Selle paragrahvi põhjal on Teedeministri võimkonda jätetud lä-

hemate ja üksikasjalikumate määruste ja korralduste väljaandmine. Teedeministri õigusi käsitab peale selle veel rida edaspidiseid paragrahve.

Paragrahv p. 6 on võrdlemisi ebamäärane, kuna tärmin „kõrgemad ametnikud“ ei ole kuskil fikseeritud, ja eeldab üldise seaduse maksmapanekut ametnikkude ametisse määramise kohta.

P. 9. järgi määrab Teedeminister kindlaks alused kohalikkude postiametkonna asutuste klasside liigitamise ja koosseisude kohta, kusjuures ministril võimalus on aluseks võtta töö ratsionaliseerimise ja muid põhimõtteid.

P. 10. tarvitatakse tärminit „kulu-normid“, millega fikseeritakse Teedeministri õigused tehniliste tööde, majapidamise j.n.e. kulude täpsete määrade kindlaksmääramiseks.

P. 11. ettenähtud tasude alused on kindlaks määratud § 19. esimeses lõikes, mille komisjon tarvilikuks pidas seadusse võtta, silmas pidades põhiseaduse § 84. eeskirja. Ministri õigus on tasude määramine nende ülem- ja alamäärade piires. (Säärane kord oli ka maksvas Postiagentuuride seaduses.)

P. 13. on Vabariigi Valitsuse ettepanekust välja jäetud lõpposa, mis kõneleb erikapitali moodustamisest, täiendades § 27. uue lõikega, mis postiasutustele võimaldab nõndanimetatud eriartiklike müüki ja mis ka erikapitali tekkimise määrab. Ministri määrustega § 12. p. 13. alusel määratakse ainult kapitali tarvitamise kord.

§ 13. määrab postivalitsuse koosseisud.

§ 14. on loetletud postivalitsuse direktori ülesanded ja õigused (neid ülesandeid käsitavad ka mitmed edaspidised paragrahvid). Loomulikult sünnib postivalitsuse direktori kui ametkonna juhi korralduste põhjal ja järelevalve all ka nende ülesannete täitmine, mis seaduse järgi „postiametkonnale“ kui tervikule pandud, ning postivalitsuse direktor on postiametkonna seaduslik esindaja. Postivalitsuse direktori võimkonda peab kuuluma ka uute kohalikkude postiametkonna asutuste avamine, nii kui üldse korralduste tegemine kohalikkude asutuste tegevuses tema ülesanne on.

§ 16. määrab postiametkonna kohalikud asutused. Need on: 1) posti, telegraafi ja telefoni kontorid ja abikontorid, telefonivõrgud, raadio-telegraafi võrgud ja telegraafi-telefonivõrgud (p. 1.) ja 2) posti, telegraafi ja telefoni abiasutused (p. 2.). Viimaste all tuleb mõista posti-, telegraafi- ja telefoniasutusi, mis luuakse

ametiasutuste juures, omavalitsustes j.n.e. ja kui postitalitusi ainult niiõelda kõrvaltöona toimitakse. Siia hulka kuuluvad ka postitalud.

Loomulikult peavad ka abiasutuste juhatajad samuti vastutama, kui postiametkonna määratud ja alalised teenijad, kuna ka abiasutuste kaudu postitalituse toimetamisel kodanikud täiel määral garanteeritud peavad olema postisaladuses, postisaadetiste korralikult kättetoimetamises ja muudes küsimustes. Selle tagab § 19.

§ 20. järgi on Teedeministri ülesanne kindlaks määrata postisaadetiste ja operatsioonide üksikasjalikud liigid ning vastuvõtmise ja väljastamise korra, kusjuures see rahvusvahelises läbikäimises sündima peab kokkukõlas vastavate rahvusvaheliste kokkulepetega, konventsioonidega ja nende täideviimise määrustik-kudega.

§ 22. ja § 23. käsitlevad aineid, mida postiga saata ei tohi, ning postiasutuste õigusi seesuguste saadetiste suhtes. Keelatud saadetistest kuuluvad § 22. p. 1.—4. tähendatud saadetised konfiskeerimisele (§ 23. p. 2.), kusjuures § 12. p. 1. alusel antud Teedeministri määrustes määratakse, kuidas konfiskeeritud asjadega edaspidi toimida.

§ 20. määrab üldiselt postiametkonna kohustuse hoolitseda, et posti edasitoimetamine peab sündima võimalikult kiiresti, seejuures võimaluse andes postivalitsusele kasutada igasuguseid liikumisvahendeid. Posti kinnipidamine teel võib sündida ainult seaduste ja määruste täitmise või möödapääsematu tarviduse tõttu. Ametiasutused (politsei j.n.e.) peavad hoolitsema, et posti liikumist ei takistataks, ning nad ei tohi ka ise posti liikumisele takistusi teha, kui seda ei nõua seadused ja määrused (näiteks peab juhtudel, kui politsei korraldusel mõni tänav üldiseks liikumiseks suletud, postile läbi-pääs olema võimaldatud). On ka tarvilik anda Teedeministrile võimalus, lubada laevadele, mis posti veavad, postilipu all sõita.

§ 30. järgi on postivalitsusel õigus tasu maksta kõigile isikutele ja asutustele, kes postile õnnetuse puhul teel abi andnud.

§ 32 määrab ära kõik seaduse põhjal võimalikud telefoniliigid, — üldtarvituslikud, eriotstarbelised ja eratarvituslikud.

4. peatükis käsitleb 1. jagu üldtarvituslikkude telefoniseadete tarvitamist, ehitamist, sisseseadmist, korrashoidu j.n.e. 2. jagu käsitleb neidsamu küsimusi eriotstarbeliste ja eratarvituslikkude tele-

foniseadete suhtes. Eriotstarbelised telefonid on valitsuseasutuste omavahelised telefonid — peamiselt kaitseväe ja raudteetelefonid, ning teotsevad eriseadlustes või -määrustes ettenähtud alustel (§ 3), kuid eratarvitusliikude telefoniseadete all tuleb mõista eraisikute või -asutuste poolt ülesseatud telefoniseadeid.

§ 34 määrab, et telefoni kasutamine sünnib telefonitariifis ettenähtud maksu eest. Tariifid määrab tariifinõukogu (§ 7). Samas korras määratakse ka lisamaksu suurus ametnikkude kasuks telefoni mittesunduslikul lahtiolekuajal antud kõnede eest.

Komisjon kustutas Vabariigi Valitsuse eelnõust § 30., mille järgi telefoni sisseseadmiseks majaomaniku luba tarvilik. See paragrahv oleks takistanud telefonide sisseseadmist ja on ka vastolus eelnõu § 49-ga ja raadiosse puutuva osaga.

§ 36 määrab telefoni aboneerimise ja sisseseadmise korra.

§ 40. järgi peab abonent postivalitsusele tasuma telefoniseade rikkumise, hävinemise või kaotsilemineku puhul postivalitsusest olenematuil põhjustel kõik kahjud, mis postivalitsusel tekivad. Teedeministril on aga kahjusaaaja palvel õigus abonenti kahjutasumisest vabastada, kui telefoniseade rike, hävinemine või kaotsilemine tekkinud vääramatu jõu (vis major) tõttu.

§ 46. järgi võib postivalitsus tasu maksmata püstitada telefoniposte, tornikuid ja kaablikappe j.n.e. linnade, alevite ja muude rahvarikkamate asukohtade piires, tänavail ja platsidel. Loomulikult peab postivalitsus ehitamise asjus vastava omavalitsuseasutusega harilikus korras saavutama kokkuleppe, kuna tänavad ja platsid omavalitsuseasutuste korraldada. Käesolev paragrahv määrab ainult selle, et omavalitsustel õigust ei ole maa eest tasu saamiseks. „Rahvarikkamate asukohtade“ all tuleb mõista väljaspool linnade ja alevite administratiiv-piire olevaid alevikke ja teisi asundusi, kus elamuid suuremal määral ühes koos.

§§ 47. ja 49. on täiendatud Vabariigi Valitsuse ettepanekut selles mõttes, et postiametkond on kohustatud neis paragrahves ettenähtud protestimise ja nõude esitamise tähtaegu teatama asjasthuvitatuile.

§ 51. on kustutatud Vabariigi Valitsuse ettepanekust (Vabariigi Valitsuse ettepaneku § 46) sõnad „kinnisvara omanikult või“, kuna „kahjusaaaja“ neid kõiki haarab.

§ 57 eeldab, et kõik, mis telefoni ehitamisel või korrashoiul rikutud, tuleb seada endisse korda (nagu kõnniteed, tänavad, maapind, katused, korstnad j.n.e.), või kui see võimatu, tuleb tasuda kahju faktilise kahju piires.

§ 58. on asetatud riigiasutustega ühesugustesse õigustesse omavalitsuseasutused. Kui nende asutustega kokkulepet ei saavutata, otsustab küsimuse Vabariigi Valitsus Teedeministri ettepanekul.

§ 63. järgi peab eratarvitusliku telefoniseade ehitamiseks loanõutaja kohustuse andma ehitamist mitte alustada võrral maa-alal maaomnikkude või -valdajate loata, kusjuures telefoniseade viimiseks üle avalikkude teede ja platside on vajalik selle omavalitsuse luba, kelle korralduses on avaliku platsi või tee korrashoid. Ühe eraomanduse piires telefoniseade sisseseadmiseks ei ole tarvis ehitamisluba, vaid ehitamiseks on vaja ainult teatada kohalikule telefonivõrgu ülemale (§ 64).

§ 79. on võetud Riigikogu poolt ratifitseeritud rahvusvahelisest konventsioonist, ning selle tõlgitsemine tähendaks konventsiooni vastava artikli tõlgitsemist, mida komisjon teha ei saa. Kui edaspidi kaalumisele tuleb sanktsioonide loomine paragrahvis ettenähtud keeldudele, tuleb muidugi kaaluda, missugust sanktsiooni ühe või teise eksimuse kohta luua. Raadio ringhäälingu kasutajaile teeb kahtlemata raskusi keelduda eraiseloomuga korrespondentsi vastuvõtmisest, kui seda kuskilt poolt edasi antakse. Samuti tundub alusetu keeld õigustusest avaldada või tarvitada teateid, mis raadio abil kinni püütud. Miks ei võiks näiteks ringhäälingu poolt edasiantavaid päevauudiseid, meteoroloogilisi teateid j.n.e. edasi anda? Näib, et konventsiooni vastav artikkel neid teateid ei käsitle, mis ringhäälingute kaudu avalikult edasi antakse, vaid ainult teateid ametlikkudest raadiojaamadest j.n.e.

§ 91. on ette nähtud ringhäälingu saatekava komitee, kelle ülesanne ringhäälingu saatekava eest hoolitsemine. Komitee töötab Teedeministri juhtnõu alusel. Komitee asukoht on otstarbekohasuse küsimus.

§ 100. järgi on ette nähtud vocatio legis. Maksvate posti-telegraafi-telefoni ja Raadio seaduste põhjal on välja antud terve rida määrusi, mis ühes nende seadusliikude aluste maksvuse kaotamisega kaotavad maksvuse. Määrused on aga seaduse käsitamisel tarvilikud. Sellepärast on tarvilik Vabariigi Valitsusele aega anda uute määruste maksmapanemiseks või endiste määruste maksvakskuluutamiseks erimäärusega uue seaduse alusel.

80.

Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 79.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 2. p. 1. teine rida: pärast sõna „isik“ kustutada koma.

2. § 2. p. 2 võtta järgmiselt: 2) kui laeva või õhulaeva juhil kaasas kirjad kaubasaatjailt nende agentidele või klientidele sama laevaga või õhulaevaga saadeta kauba kohta;

3. § 2. p. 3. esimene rida: läkitatakse, p.o. saadetakse.

4. § 2. p. 4. kolmas rida: personaaliga, p.o. teenijaskonnaga.

5. § 2. p. 5. võtta järgmiselt: 5) kui tegemist on saate- ja vastuvõtuseadetega ning muude vajalikkude abinõudega sõnumite, märkide, signaalide, kujutiste ja helide edasitoimetamiseks elektrilisel või raadioelektrilisel teel, mida tarvitatakse või mis lubatud eratarvituslikuks sidepidamiseks või muuks huviks (nagu teaduslikud ja erakatsejaamad, amatöör-saatejaamad); need seaded ja abinõud kuuluvad postiametkonna järelevalve alla käesolevas seaduses ettenähtud piires.

6. § 3. viimne rida: kustutada „ettenähtud eeskirjade“.

7. § 4. p. 2. teine rida: müügilemääramist, p.o. müüki.

8. § 5. p. 4 võtta järgmiselt: võimaldada kellelegi teisele p.p. 1—3 keelatud toiminguid.

9. § 6. algus võtta järgmiselt: Peale vastavates seadustes ettenähtud muude erandite tehakse eelmisest (5) paragrahvist järgmised erandid:

10. § 7 võtta järgmiselt: Posti, telegraafi, telefoni ning raadiotelegraafi või raadiotelefoni tariifid määratakse Tariifi nõukogu seaduses (RT 106 — 1923) ettenähtud korras, välja arvatud need välismaalised tariifid, mis koostatakse kindlaksmääratud tariifiosadest; viimased arvutab postivalitsus maksvate konventsioonide, kokkulepete ja reglamentide alusel. Tariifi nõukogu seaduses ettenähtud korras määratakse ka postiametkonna teenijate kasuks erimaksud väljaspool avaliku talituseks lahtioleku aega antavate telefoniühenduste eest (§ 34 teine lõige).

11. § 8. teine ja kolmas rida: rahakursside väljaarvamise, p.o. rahakursside arvutamise.

12. § 9. kolmas ja neljas rida: või kontrolli alla seatakse, p.o. või pannakse kontrolli alla.

13. § 10 võtta järgmiselt: Kui maksume, rahakursi, sissemaksude või muus arvutamises juhtunud eksitusi, on postiametkond õigustatud nõudma juurde puuduva summa ja selleks õigustatud isikute nõudmisel kohustatud maksma tagasi ülemäära makstud summa.

Kui nõudmine postiametkonna vastu ei ole kirjalikult esitatud ühe aasta jooksul, loetakse nõudeõigus postiametkonna vastu kustunuks. See tähtaeg arvatakse toimumingu päevale järgnevast päevast.

14. 2. peatükk. Postiametkonna korraldus ja valitsemine, p.o. Postiametkonna korraldus.

15. § 12. p. 6 võtta järgmiselt: 6) ametkonna kõrgemate ametnikkude ametisse nimetamine või vallandamine riigiteenistuse seaduse kohaselt;

16. § 12. p. 8. teine rida: kustutada „nende“.

17. § 13. kolmas lõige, esimene rida: ametist, p.o. sellest.

18. § 14. p. 1 võtta järgmiselt: 1) postiametkonna töö korraldamine ja tegevuse üldjuhtimine; otsekohene järelevalve ametkonna asutuste peale pandud kohustuste ja ülesannete täitmise üle, ja kõigi posti, telegraafi, telefoni ja raadio talituse ja seadete loomise, korraldamise, eksploateerimise ja teenistuse alal vajalikuks osutuvate abinõude tarvitusele võtmine seaduste ja määruste piires;

19. § 14. p. 3 võtta järgmiselt: 3) postiametkonna määraliste ja ülemääraliste teenijate ja agentide ametisse määramine või vallandamine riigiteenistuse seaduse kohaselt, välja arvatud § 12 p. 6 ettenähtud juhud;

20. § 14. p. 4 võtta järgmiselt: ametkonna asutuste ülemate ja nende abiliste teenistusekohuste määramine;

21. § 14. p. 5 võtta järgmiselt: ametkonnale eelarve järgi määratud krediitide käsutamine ja nende krediitide seadusepärase kulutamise järele valvamine ning aruandmine ametkonna tuludest ja kuludest;

22. § 16. esimene lõige: kustutada „sellekohased“.

23. § 18. p. 1: riigiasutustes ja ettevõtetes, p.o. riigiasutustes ja -ettevõtetes.

24. § 18. p. 2: eraasutustes ja äridés, p.o. eraasutustes ja -ettevõtetes.

25. § 19. esimene lõige, kolmas rida: kustutada „ilma“.

26. § 20. p. 1. esimene rida: sihtkohta ja toimetavad, p.o. sihtkohta, toimetavad.

27. § 20. p. 2 võtta järgmiselt: müüvad postimaksuvahendeid, posti eraartikleid (§ 27 viimne lõige), tempelmarke ja vekslipaberit;

28. § 20. p. 7 võtta järgmiselt: võtavad summasid posti jooksvale arvele ning toimetavad väljamaksmisi ja ülekanemisi posti jooksvalt arvelt.

29. § 20. viimne lõige, teine rida: muid, p.o. teisi.

30. § 22. p. 5. kolmas rida: kustutada „on muude“.

31. § 23. p. 2. esimene rida: konfiskeerida saadetise, kui selles sisaldub, p.o. konfiskeerida saadeti, kui see sisaldab.

32. § 23. p. 3. teine rida: katkiminevaid, p.o. purunevaid.

33. § 24. esimene lause võtta järgmiselt: Pärast saadetise postileandmist võib saatja, kui ta vastavald maksud tasunud, kuni väljastamiseni nõuda saadetise tagasiandmist, kättetoimetamist teisele adressaadile või sihitamist teise sihtkohta.

34. § 25. võtta järgmiselt: Lõplikult väljastamata saadetised, kui ei ole korda läinud neid anda tagasi nende saatjaile, avatakse pärast aastase tähtaja möödumist ja nende sisu võib ära müüa või, kui see väärtusetu, hävitada, kusjuures neist leitud dokumendid antakse politseivõimude korraldusse.

Müügist saadud summad, samuti lõplikult välja maksmata jäänud summad transfertide, lunade ja postikassangu talitustes ning suletud jooksvate arvete summad kantakse riigi tuludeks. Selleks õigustatud isikud võivad saada tagasi need summad postiametkonnalt, kusjuures selle nõudeõiguse kustumise tähtajaks loetakse 3 aastat, arvates saadetise või summa postileandmise päevast.

35. § 26. esimene rida: käivad maksu alla, p.o. kuuluvad maksustamisele.

36. § 26. kolmas rida: kirjaposti saadetiste, p.o. kirjaposti-saadetiste.

37. § 26. viimne lõige, esimene rida: Maksust vabad, p.o. Maksuvabad.

38. § 28. esimene lõige, teine rida: relvaga, p.o. relvadega.

39. § 28. teine lõige, esimene rida: Käesolev paragrahv käib ka nende postiteenijate kohta, p.o. Käesoleva paragrahvi alla kuuluvad ka need postiteenijad.

40. § 29. teine lõige, teine rida: kustutada „maksvate“.

41. § 31. neljas rida: 1 aasta jooksul arvates, p.o. aasta jooksul arvates.

42. § 33. neljas rida: üksikasjalikult, p.o. lähemalt.

43. § 34. teine lõige võtta järgmiselt: Peale riigi kasuks võetava harilikku maksu võib väljaspool telefoni avalikuks talitu-

seks lahtioleku aega antavate ühenduste ja tehtavate kõnelekkutsete eest võtta erimaksu postiametkonna teenijate ja agentide üleaja tehtud töö tasuks.

44. § 35. kolmas rida: kustutada „üles“.

45. § 36. esimene rida: annab, p.o. esitab.

46. § 39. kolmas rida: proovide tegemise, p.o. proovimise.

47. § 39. neljas ja viies rida: kus telefoniseaded olemas, p.o. kus on telefoni-seaded.

48. § 41. kolmas rida: kustutada „isikule, kuid“.

49. § 43. esimene rida: tema, p.o. oma.

50. § 44. teine lause võtta järgmiselt: Kui abonent oma telefoni kuritarvitab või laseb kuritarvitada telefoni keskjaama teenijaskonna aadressil haavavateks väljendusteks, on Teedeministril õigus abonementi lõpetada, kui ametlik juurdlus näitab, et seesugune abinõu tarvilik.

51. § 45 võtta järgmiselt: Kui postiametkond toimetab üldtarvituslikkude telefoniseadete ehitamist ja korrashoidu eramoduslikul maa-alal, tuleb arvestada omaniku või valdaja sooviavaldustega niipalju, kui võrdtada seadete tehnilised nõuded seda võimaldavad. Telefoniseadete ehitamine ja korrashoid ei tohi tekitada kahju ega kulusid ehitiste ja muude kinnisvarade omanikele või valdajaile, ega takistada neid oma varanduse vabas kasutamises.

52. § 46. p. 2. võtta järgmiselt: 2) raudteevalitsuse loata viia telefoniliine üle raudteede sellekohaste tehniliste määruste järgi, kusjuures raudteevalitsusele tuleb teatada kavatsetavaist töist kaks nädalat enne tööde algust.

53. § 47 võtta järgmiselt: Postivalitsusel on õigus üldtarvituslikkude telefoniseadete ehitamisel ja korrashoiul linnades tasu maksmata tõmmata erakinnisvaradele telefoniliine ja ehitada selleks kõik tarvilikud seaded. Seejuures peab maa-konna või linna telefonivõrgu ülem kinnisvara omanikule või valdajale teatama kavatsetavast ehitusest ja sellest, et on õigus esitada vastuväiteid telefonivõrgu ülemale kavatsetava ehituse vastu kahe nädala jooksul, arvates teate kättesaamise päevast.

54. § 48 võtta järgmiselt: Postivalitsus on kohustatud omanikule või valdajale maksma nende nõudel vastava tasu maa kasutamise eest üldtarvituslikkude telefoniseadete ehitamisel väljaspool linnade piire neil juhtudel, kui tarvis püstitada poste, paigutada tornikuid ja teisi abinõusid või tõmmata juhtmeid ja maandada kaableid võõra maa peale, kus see luba-

tud ei ole tasu maksmata (§ 46 p. 1). Tasu võib olla ühekordne või koosneda tähtajalistest maksmistest. Tasunõudmine ühes tasusumma hilendamisega esitatakse postivalitsusele hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates sellest päevast, mil omanikule või valdajale teatati, kus ja mis kavatsetakse ehitada.

55. § 49. esimese lõike viimne lause võtta järgmiselt: Pärast seda, kui postivalitsus teatanud maaomanikule või -valdajale määratud tasusumma, on postiametkonnal õigus asuda neil eraomanduslikkudel maadel telefoniseadete ehitamisele maaomaniku või -valdaja loata.

56. § 49. teine lõige võtta järgmiselt: Maaomanikul või -valdajal, kes määratud tasusummaga ei ole rahul, on õigus kolme kuu jooksul, arvates tasu määramise teadaande kättesaamise päevast, esineda kohtus postivalitsuse vastu nõudega tsiviilkohtu korras. Eeltähendatud nõude esitamise tähtaeg tähendatakse postivalitsuse teadaandes.

57. § 50 võtta järgmiselt: Üldtarvitusliikude telefoniseadete korrashoiul on postivalitsusel õigus, telefoniseade all oleva maaribal ilma selle maariba või sellega piiritleva maa omanikult või valdajalt luba küsimata püstitada tarviliikudel kohtadel poste, tornikuid ja kaablikappe ning tarvitada muid abinõusid, tõmmata juhtmeid ja õhukaableid ning maandada kaableid kui ka raiuda puude ja põõsaste oksid, kui need takistavad liini ümberehitamist või oleva seade töötamist.

58. § 51 võtta järgmiselt: Kahjude korral, kui need tekitatud telefoniseadete ehitamisega ja korrashoiuga, on kahju-saajail tasusaamise õigus.

59. § 54. neljas rida: seadete jaoks sünda koha, p.o. seadete jaoks sünnis koht.

60. § 54. kuues rida: Teedeministri ees oma, p.o. Teedeministrile.

61. § 54. seitsmes rida: pretensiooni avaldaja, p.o. vastuvaidlev.

62. § 55. esimene rida: kinnisvara peale, p.o. kinnisvarale.

63. § 56 võtta järgmiselt: Kinnisvara omaniku või valdaja poolt algatatud kaebused ametniku ja telefoniseadete töökordasaatja korralduste ja tegevuse vastu (§§ 45, 47, 50), samuti §§ 48, 49 ja 51—53 ettenähtud nõudmiste esitamine ei ko-husta tööd seisma panema.

64. § 58. teine rida: ülalpidamisel, p.o. korraspidamisel.

65. § 58. neljas rida: selle kohta, p.o. selleks.

66. § 58. üheksas rida: kustutada „mõni“.

67. § 60. esimene ja teine rida: korrashoid sünnib, p.o. hoitakse korras.

68. § 61. esimene rida: oma, p.o. endi.

69. § 62. esimene lõige võtta järgmiselt: Eratarvitusliikude telefoniseadete ehitamiseks nõutatakse luba postivalitsuse direktorilt, kes tarviduse korral määrab ehituse tehnilised tingimused.

70. § 62. teine lõige, neljas rida: kustutada „ka“.

71. § 63. teine rida: esitamise juures peab ettevõtja kohustuse andma, p. o. esitamisel annab ettevõtja kohustuse.

72. § 63. neljas rida: kustutada „ilma“.

73. § 63. viies rida: kustutada „ilma“.

74. § 64. teine rida: teades, p. o. teatades.

75. § 66. teine rida: kustutada „alati“.

76. § 69. teine rida: asutustega tingimustel, mis postivalitsuse poolt määratakse, p. o. asutustega postivalitsuse poolt määratud tingimustel.

77. § 70. teine rida: võtta pärast sõna „nende“ sõnad „avalikuks talituseks“.

78. § 70. neljas rida: kus telegraafi ei ole, p. o. kus puudub telegraaf.

79. § 72. teine rida: või mis seaduste, p. o. või käib seaduste.

80. § 74. esimene rida: oma isiku tõestamisel, p.o. tõestades oma isikut.

81. § 74. kolmas rida: õigekstunnistatud, p. o. õigekstunnustatud.

82. § 76. viies rida: personaalilt, p. o. teenijaskonnalt.

83. § 79. p. 4 võtta järgmiselt: anda edasi või lasta liikvele vale- või pettuslikke hädasignaale või hädakutseid.

84. § 80. neljas rida: mille tingimused, p. o. Eksami tingimused.

85. § 81 võtta järgmiselt: Raadiojaamadele tegevuseload annab Teedeminister või tema määruste põhjal postivalitsuse direktor.

86. § 84. esimene rida: lennukid, p.o. õhulaevad.

87. § 85. viimne lause võtta järgmiselt: Ehitused, aparaadid, masinad ja seaded, mis võiksid segada riigi raadiojaamade või raadio ringhäälingu saatejaamade töötamist, nähakse ette Teedeministri määrustes.

88. § 86. teine rida: lubanud, p. o. lubatud.

89. § 86. kolmas rida: omanikele seeläbi, p. o. omanikele või valdajaile seeläbi.

90. § 87. esimene rida: takistuseks on, p.o. takistavad.

91. § 87. kolmas rida: ehitamisele ja korrashoiule, p. o. ehitamist ja korrashoidu.

92. § 88. viies rida: omaniku loata; seeläbi kinnisvara omanikule tekkinud, p. o. omaniku või valdaja loata; seeläbi kinnisvara omanikule või valdajale tekkinud.

93. § 88. viimne lõige võtta järgmiselt: Öhuanteennide kinnitamiseks riigija omavalitsuseasutuste päralt olevate kinnisvarade külge on vaja vastava asutuse nõusolek.

94. § 89 võtta järgmiselt: Raadio ringhäälingu kasutamise eest võetakse ringhäälingu kasutamismaksu. Selle maksumäärab Teedeminister.

95. § 91. kolmas rida: kuuluvad peale teiste, p. o. kuuluvad peale teiste esindajate.

96. § 92. p. 4 võtta järgmiselt: 4) sissekasseeritud lunasummade eest, kui need välja maksmata õigustatud saajaile, või lunasummade eest, kui lunasaadetis posti süü läbi väljastatud lunasummat nõudmata või kui tegemist puuduliku või ebaõige kasseerimisega.

97. § 92. p. 5, esimene rida: summade eest, samuti kui, p. o. summade eest, samuti ka siis, kui.

98. § 92. p. 6, teine lõige, teine rida: kustutada „all“.

99. § 93. p. 4, esimene rida: kustutada „ühe“.

100. § 93. p. 6 võtta järgmiselt: 6) kui tegemist väärtsaadetistega ja väärtpostipakkidega, mille sisu oli pettuslikult avaldatud kõrgemalt selle tõelisest väärtusest.

101. § 94. esimene rida: aadresse, p. o. aadresside.

102. § 94. kolmas rida: jooksvail arvetel, p. o. jooksvail arvel.

103. § 96 võtta järgmiselt: Posti, telegraafi, telefoni ja raadio maksud kuuluvad tagasimaksmisele Teedeministri määrustes ettenähtud juhtudel.

104. § 97. esimene rida: kustutada „Maksvusolevate“.

105. § 98. esimene rida: käib, p. o. maksab.

106. § 98. teine rida: läbikäimiste kohta, kuivõrt, p. o. läbikäimiste kohta niivõrt, kuivõrt.

107. § 99. p. 1.: kustutada „asutamise“.

s. a. kaitseseisukorra pikendamise kohta, ühineb Vabariigi Valitsuse seletuskirjaga ning esitab esitise Riigikogule vastuvõtmiseks.

82.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu ettepanek.

RIIGIKOGU KANTSELEI KOOSSEISU MUUTMISE JA TÄIENDAMISE SEADUS.

§ 1. Kustutada Riigikogu kantselei koosseisust (RT 26 — 1929) üks asjaajaja koht, liik a, palk Kr. 100.—

ja täiendada sama koosseisu redaktori kohaga, liik a, arv 1, palk Kr. 155.—

§ 2. Käesolev seadus hakkab maksma 1. aprillist 1930.

SELETUSKIRI.

Käesolev eelnõu on algatatud komisjoni poolt Riigikogu juhatuses ettepanekul järgmistel motiividel.

Riigikogu kantselei koosseisus on ette nähtud ainuüksi korrektori ja korrektori abi (viimane ühtlasi kiirkirjutaja) kohad, kuid puudub redaktori koht. Selle tagajärjel lasub Riigikogu kantselei töö iseloomu tõttu korrektoril mitte niivõrt korrektori, kuivõrt redaktori töö, näiteks Riigikogu koosolekute protokollide ja Riigikogu komisjonide — erilisel redaktsiooni komisjoni — tarvis seaduseelnõude redigeerimine, kuna aga korrektori töö jaotatud ühe asjaajaja ja korrektori abi vahel. Säärast olukorda mitte õigeks pidades, leidis Riigikogu juhatus tarviliku Riigikogu kantselei koosseisu võtta redaktori koha.

Käesoleva seaduseelnõu vastuvõtmisega ei suurene Riigikogu kantselei palgakadeks nõutav krediit, kuna koosseisust kustutatakse asjaajaja palgaga Kr. 100.— ja vähendatakse sama peatüki lit. d-s ettenähtud mitmesuguste tasude summat.

Rahaasjanduse komisjon võttis juhatuses ettepaneku omaks ja esitab eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

81.

Riigikaitse komisjoni SELETUSKIRI

esitisele kaitseseisukorra maksvuse tähtaja pikendamise kohta.

Riigikaitse komisjon, läbi vaadates Vabariigi Valitsuse otsuse 19. märtsist

83.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK

(Pealkiri vt. lisa nr. 82.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Riigikogu kantse-

lei koosseisu muutmise ja täiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

84.

Maakomisjoni ettepanek. RIIGIMAASE PÕLISEKS TARVITAMI- SEKS JA OMANDUSEKS ANDMISE SEADUS.*)

§ 1. Maaseadusega (RT 79/80 — 1919, 159 — 1922, 51/52 — 1924, 1 — 1927), Maaseaduse laiendamise seadusega Narva-taguste ja Petserimaa maa-alade peale (RT 89 — 1922) ja Peremeheeta maade tarvitamise seadusega (RT 54 — 1927) loodud riiklikust maatagavarast, mis asub väljaspool linnade ja alevite administratiiv-piirkondi, või maavalitsuste ettepanekul Kohtu- ja siseministri poolt kinnitatud alevikkude ja raudteejaamade piirkondi, lahutatakse ning antakse põliseks tarvitamiseks või omanduseks käesolevas seaduses ettenähtud alustel maakohad:

1) iseseisvateks väikemaapidamisteks ja

2) kõrvaltööhara peetavateks käsitöö, kalameeste-, maatöölise- ja aiapidamiskohtadeks.

Käesoleva seaduse alusel antakse põliseks tarvitamiseks või omanduseks ka eluasemekohti (ehitusekrunte) ja juurdelõikeid.

§ 2. Põliseks tarvitamiseks või omanduseks antakse:

1) maakohad — Maaseaduse § 20. korras määratud maasaajatele või nende õigusejärglastele;

2) eluasemekohad (ehitusekrundid) — nende pidajatele;

3) juurdelõiked — riigimaadest planeeritud hüpoteegiüksuste omanikkudele või põliste tarvitajatele ja eramaade omanikkudele.

§ 3. Käesoleva seaduse § 1 p. 1 ettenähtud maakohade põlise tarvitamise või omanduse õigust ei ole lubatud võõrandada või muul teel edasi anda enne kui maakohale püstitatud selle põllumajanduslikuks kasutamiseks tarvilikud ja koha suurusele vastavad ning kõlblikud hooned (elumaja ja laut), välja arvatud juhud, kui õigused üle lähevad sel teel edasiandja abikaasale, sugulastele ülenevas või alanevas joonel kõigis astmetes, külgjoo-

*) Aruandja selguskirja sõna-sõnalt ette kandnud sissejuhatava kõnena, vt. Riigikogu IV koosseisu III istungjärgu 46. koosoleku protokoll, lhk. 836—839.

nes esimeses kolmes sugulusastmes või hõimlastele esimeses kahes astmes. See kitsendus kantakse lepingutesse ja kinnistuseraamatutesse.

Kinnistusejaoskond ei tee kinnistuseraamatutesse mingisuguseid sissekandeid õiguste edasiandmise üle enne, kui asjalselised esitavad Põllutöoministeeriumi tõenduse käesoleva paragrahvi nõudmise täitmise üle.

On aga õigused edasi antud käesoleva paragrahvi keelu vastu kinnistuseraamatutesse sisse kandmata, antakse maakohat ühes päraldistega riigile tagasi Põllutöoministeeriumi nõudmisel vastava kohtuotsuse põhjal. Koha tagasisaamisel maksab riik põlisele tarvitajale või omanikule tagasi viimaste poolt riigile maakoha ja päraldiste eest tasutud summad.

Variant: § 3 välja jätta.

§ 4. Riiklikust maatagavarast antakse põliseks tarvitamiseks või omanduseks ühele isikule käesoleva seaduse alusel ainult üks maakohat. Erilistel juhtudel võib Põllutöominister lubada põliseks tarvitamiseks või omanduseks anda maakoha kõrval ka ühte ehitusekrunti.

Isikutel, kes saanud riigilt maad Maaseaduse § 15 punkt a mõtte kohaselt, kuid selle edasi andnud kolmandatele isikutele, ei ole õigust maad saada riigilt käesoleva seaduse alusel Maaseaduse § 20 ettenähtud korras.

§ 5. Ühel isikul võib olla põliseks tarvitamiseks või omanduseks § 1 märgitud kõlblikku maad kuni 50 ha. Koondub kellelegi kätte põliseks tarvitamiseks või omanduseks üle 50 ha nimetatud maad pärimise või muul põlise tarvitamise või omanduseõiguse ülekandmise teel, siis peab ta võõrandama ülemäära maad või selle põlise tarvitamise õiguse kahe aasta kestel, arvates päevast, mil tema nimele kinnistatud rohkem kui 50 ha maad, või kui ei kinnistata, siis maa valdamisele asumise päevast. Vastasel korral müüb Põllutöoministeerium kohtuotsuse põhjal ära viimasena juurdeomandatud maaüksuse või selle põlise tarvitamise õiguse. Müügist saadud raha — müügi kulud maha arvatud — antakse endisele omanikule või põlisele tarvitajale. Põllutöoministeerium võib võõrandamisest loobuda, kui maa-ala suurenemine ei ületa käesolevas paragrahvis ettenähtud norme üle 5 ha ja kui seda ülejääki ei ole võimalik ära kasutada iseseisva väikemaapidamisena või juurdelõikena läheduses olevatele väikemaapidamistele.

Enne 1. jaanuari 1930. a. riiklikust maatagavarast planeerimise teel eraldatud ja maakohasaajatele kasutamiseks üle antud maakohad antakse põliseks tarvitamiseks või omanduseks looduses märgitud

piirides ka juhtudel, kui nende maakohade suurus ületab 50 ha.

Seni väiketaldudena rendile antud planeerimata maad antakse käesoleva seaduse alusel tarvitada võimalikult senises suuruses, kusjuures nende talude planeerimisel Põllutöoministerium tarviduse korral võib muuta väiketaldude maa-ala suurust.

§ 6. Käesoleva seaduse § 1. põhjal väljaantavate maakohtade hind määratakse Väljaspool linnu ja aleveid asuvate kinnisvarade hindamise seaduse (RT 27 — 1923) alusel ettevõetud maahindamisel saadud maa boniteerimise andmete põhjal. Viimaste puudumisel võetakse aluseks maa boniteerimise andmed, mis saadud maahindamisel Lõuna-Eestis 4. juuni 1901. a. seaduse põhjal ja Põhja-Eestis rahaministeriumi poolt 27. mail 1906. a. kinnitatud Eestimaa krediitkassa instruksiooni põhjal.

Maahind ei või olla keskmiselt üle 40 gr. kulla väärtuse põllu- ja heinamaa ha ja 4 gr. kulla väärtuse karja- ja metsamaa ha kohta.

Maakoha hinnale võib juurde lisada kuni 50%, arvestades turu lähedusega ja teiste majanduslikkude soodustustega.

§ 7. Riiklikust maatagavarast lahutatud maakoha peal asuvad riigi päralt olevad hooned, viljapuud, mets ja muud päraldised hinnatakse Vabariigi Valitsuse poolt väljaantud erimääruse alusel enne maakoha põlise tarvitamise või omanduse õiguse üleandmise kohta tehtava lepingu sõlmimist ja müüakse maakohasaajale hiljemalt põlise tarvitamise või omandamise lepingu sõlmimisel.

§ 8. Käesoleva seaduse § 6. alusel määrab maahinna Põllutöoministerium ja teatab selle ühes teiste lepingu tingimustega maatarvitajale. Maahinna määramise kui ka teiste ülesseatud lepingu tingimuste vastu võib maatarvitaja esitada vastulauseid ühe kuu jooksul, arvates vastava teadaande kättesaamise päevast, Maaseaduse § 14 ettenähtud hindamispeakomisjonile.

Hindamispeakomisjon vaatab läbi esitatud vastulaused ja otsustab küsimuse. Vastulauseid läbivaatamise aeg teatakse kutsetega asjaosalistele, kes võivad esineda seletustega komisjoni istungil.

Komisjoni otsuse peale võib edasi kaevata Riigikohtusse administratiiv-kohtu korras.

Kui komisjoni istungid peetakse väljaspool ametiasutuste harilikku tööaega, saavad hindamispeakomisjoni liikmed komisjoni tööst osavõtmise eest eritasu, mille suuruse määrab Vabariigi Valitsus.

§ 9. Lõplikult määratud maahinnale ja teistele lepingutingimustele vastavalt

sõlmib Põllutöoministerium maasaajaga või tema õigusejärglastega põlise tarvitamise või ostumüügi lepingu ja saadab lepingu kinnistamiseks.

Ei avalda maasaaja või tema õigusejärglane kuue kuu jooksul, lepingu sõlmimisele ilmumiseks saadetud kutse kättesaamise päevast arvates, nõusolekut põlise tarvitamise või ostumüügi lepingu sõlmimiseks, on Põllutöoministeriumil õigus rendilepingu lõpul rendivahekorda lõpetada ja rendiobjekti riigile tagasi võtta.

§ 10. Põlise tarvitamise õigus selle seaduse mõttes on Balti Eraseaduse §§ 1324—1334 ettenähtud instituut ühes käesolevas seaduses ettenähtud muudatuste ja täiendustega.

§ 11. Riik ei jäta endale õigust põlise tarvitamise vahekorra sõlmimisel renti ühekülgsele muuta või kõrgendada (Balti Eraseadus § 1333).

§ 12. Koha põliseks aastarendiks arvatakse 4% käesoleva seaduse §§ 6. ja 8. ettenähtud korras kindlaksmääratud maakoha hinnast ja peale selle veel 0,25% administratsiooni kuludeks.

Rendi tasumine võib sündida rentniku valikul kas korraga või osade kaupa kaks korda aastas lepingus ettenähtud tähtaegadeks.

§ 13. Põlisel tarvitajal on õigus omandada tema käes põlisel tarvitamisel olevat maakoha käesoleva seaduse ja sama hindamise alustel.

§ 14. Riiklikust maatagavarast lahutatud maakoha omanduseks müümise korral arvatakse ostuhinnaks §§ 6. ja 8. ettenähtud korras kindlaksmääratud maakoha hind.

Ostuhinna tasumine sünnib ostja valikul kas korraga, osade kaupa või aastamaksudena üks või kaks korda aastas lepingus ettenähtud tähtaegadeks.

§ 15. Maakoha hind, rendimäär ja nende tasumiseks määratud aastamaksud ühes võlaprotsentidega kantakse põlise tarvitamise lepingusse kroonides.

§ 16. Maakoha ostmisel võlgujäänud summa kantakse esimese pandiõigusena kinnistuseraamatusse esitatava lepingu põhjal. Võlg tasutakse aastamaksudena hiljemalt 60 a. jooksul, kusjuures võlgnikul on õigus võlga tasuda tervelt või osaliselt enne kindlaksmääratud tähtaega. Võla pealt arvatakse 4% intresse, 0,25% administratsiooni kulusid ja kustutuseprotsent vastavalt kustutuseajale.

Kinnistuseraamatusse kantakse lepingu või võlakohustuse põhjal ka kõik riigi poolt maade põlistele tarvitajatele või omanikkudele maakohtade sisseseadmiseks väljaantud laenud.

§ 17. Võlgnik maksab 1% kuus viivituseraha tähtajaks tasumatajäänud rendi, kui ka koha väljaostusummade pealt, kusjuures pooled kuud terveteks arvatakse. Kui võlad ühe aasta jooksul tasumata jäävad seadusliku pikendamiseta, nõutakse need sisse vastuvaidlemata maksude sissenõudmise korras järgmisel maksutähtajal ühes protsentidega.

Erakordsetel juhtudel võib Eesti Maapanga juhatus pikendada ka ilma viivituserahata rendi kui ka ostusummade maksetähtaega kuni kolme aastani.

§ 18. Vabariigi Valitsus kinnitab riiklikust maatagavarast lahutatud maakohade põlise tarvitamise ja ostumüügi lepingute kava.

§ 19. Käesoleva seaduse alusel riiklikust maatagavarast lahutatavate maakohade, eluasemekohtade (ehitusekruntide) ja juurdelõigete kohta kinnistatakse põlise tarvitamise või omanduseõigus Põllutöoministri või ta voliniku poolt allakirjutatud teadaande põhjal, millele juurde lisatakse vastav leping, mis alla kirjutatud Põllutöoministeeriumi ja põliseks tarvitamiseks võtja või omandaja poolt. Viimaste allkirjad tõestab Põllutöoministeerium.

Kinnistusejaoskond saadab kinnistuseakti maakoha omandajale või põliseks tarvitamiseks võtjale ja ära kirja lepingust ühes kinnistusepealkirjaga Põllutöoministeeriumile.

§ 20. Maakohade, eluasemekohtade (ehitusekruntide) ja juurdelõigete esialgsed pinnasuuruse andmed kantakse kinnistuseregistrisse käesoleva seaduse § 19. tähendatud lepingute põhjal, kuna lõplikud pinnasuuruse andmed kantakse kinnistuseregistrisse Põllutöoministeeriumi poolt kinnitatud ja tema poolt kinnistusejaoskonda esitatud plaanide põhjal.

Käesoleva seaduse alusel riiklikust maatagavarast lahutatud maakohade ja eluasemekohtade (ehitusekruntide) kinnistamiseks avatakse kinnistusejaoskonnas uus maade kinnistuseraamat ja -register, kuna eramaade omanikkudele antavad juurdelõiked kinnistatakse nende põhiüksuste kohta varemalt avatud kinnistuseraamatutesse ja -registritesse.

§ 21. Põlise tarvitamise või omanduselepingute esimesel kinnistamisel (§ 19) ei võeta kinnistuse- (kreposti-) lõivu ega tempelmaksu.

Notariaalseaduse § 369 ettenähtud muud maksud ja akti lõiv tasutakse kinnistusejaoskonnale kohtumarkides või rahas ja need kulud kannab põline tarvitaja või omandaja.

§ 22. Kõik tulud, mis riik saab riiklikust maatagavarast lahutatud maakoh-

tade tarvitamisest käesoleva seaduse põhjal, maha arvates administratsiooni kulud, arvatakse asundusekapitali (Asundusekapitali seadus RT 29 — 1929).

§ 23. Käesoleva seaduse maksamahakamisega kaotavad maksvuse:

1) Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seadus (RT 109/110 — 1925);

2) Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse muutmise seadus (RT 85 — 1926);

3) Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse muutmise seadus nr. 2 (RT 54 — 1927).

85.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 84.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1. teine rida: „Narvataguste“ asemele võtta „Naroovataguste“; sealsamas seitsmes rida: „lahutatakse“ asemele võtta „eraldatakse“.

2. § 3. esimene lõige võtta järgmiselt: „Põllutöoministeeriumi sellekohasel loal võib võõrandada või muul teel anda edasi käesoleva seaduse § 1. p. 1. ettenähtud maakohade põlise tarvitamise või omanduse õiguse enne, kui maakohale püstitatud selle põllumajanduslikuks kasutamiseks tarviliikud hooned (elumaja ja laut). Ilma Põllutöoministeeriumi loata antakse edasi õigused juhtudel, kui need õigused lähevad üle sel teel edasiandja abikaasale, sugulastele ülenevas või alanevas joones kõigis astmetes, külgjoones esimeses kolmes sugulusastmes või hõimlastele esimeses kahes astmes, samuti ka kui maakohade põlise tarvitamise või omanduse õigus tuleb võõrandamisele kohtu korras maakoha põlise tarvitaja või omaniku võlgade või kohustuste katteks. See kitsendus kantakse lepingutesse ja kinnistuseraamatutesse.“

3. § 8. esimene rida võtta järgmiselt: Põllutöoministeerium määrab maahinna käesoleva seaduse § 6. alusel...

4. § 9. esimese lõike algus võtta järgmiselt: Põllutöoministeerium sõlmib, vastavalt lõplikult määratud maahinnale ja teistele lepingutingimustele,...

5. § 9. teine lõige võtta järgmiselt: Ei avalda maasaaja või ta õigusejärglane

kuue kuu jooksul, arvates lepingu sõlmimisele ilmumiseks saadetud kutse kättesaamise päevast, nõusolekut põlise tarvitamise või ostumüügi lepingu sõlmimiseks, on Põllutöoministeriumil õigus rendilepingu lõpul lõpetada rendivahekord ja rendiobjekt võtta tagasi riigile.

6. § 11. teine rida: ühekülgsest, p. o. ühepoolsest.

7. § 12. esimene rida: kustutada „käesoleva seaduse“.

8. § 14. esimene rida: lahutatud, p. o. eraldatud.

9. § 17. kolmas rida: terveteks arvatakse, p. o. arvatakse võrdseiks tervetele.

86.

Rkl. J. Loosalu' ettepanek.

RIIGIMAADE PÕLISEKS TÄRVITAMISEKS JA OMANDUSEKS ANDMISE SEADUSE MUUTMISE SEADUS NR. 2.

Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse §§ 2, 4, 8, 9 ja 21 muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:

§ 2. Põliseks tarvitamiseks või omanduseks on õigus saada:

1) Maaseaduse § 20. korras määratud maasaajatel või nende õigusejärglastel neile tarvitada antud maakohti;

Maapanga poolt, liidetud laenude juurde ja kantakse ühise võlana maakoha ostumüügi lepingusse.

§ 9. Käesoleva seaduse § 7. alusel määrab maahinna Põllutöoministerium, millele juurde arvatakse maakoha ostumüügi lepingu sõlmimisel võlgnevad rendisummad ühes viivitusetrahvi summadega ostumüügi lepingusse sissekandmiseks.

§ 21. Maakohtade, eluasemekohtade (ehitusekruntide) ja juurdelõigete pinna andmed kantakse kinnistuseregistrisse § 20. tähendatud lepingute põhjal.

Edaspidiste võõrandamiste korral tulevad käsitusele Notariaalseaduse § 340^a eeskirjad.

Käesoleva seaduse alusel riiklikust maatagavarast lahutatud maakohtade ja eluasemekohtade (ehitusekruntide) kinnistamiseks avatakse kinnistusejaoskonnas uus maade kinnistuseraamat ja register.

SELETUSKIRI.

Põllumajanduse edendamiseks paremate eeltingimuste loomiseks kui ka riigivalitsemise kulude vähendamise võimaldamiseks on hädatarvilik, et riigimaade omanduseks andmine kiiresti läbi viidaks ja seega kõrvaldataks kõikuv olukord, missuguses tunnevad ennast paratamata maade rendi alusel kasutajad.

Käesoleva seaduse

Et maakoha hinna väljaarvamine sünnib kindlatel alustel, ja ettetulevad arusaamatused harilikus administratiiv-korras lahendatud võivad saada, ei ole mõtet jätta püsima peakomisjoni, kes proteste läbi vaatab, ega pole ka tarvis hinna teadaandeid Riigikontrollile saata, mispärast seaduse § 9. muutmine esitatud kujul väga tarvilik.

Eriti suureks takistuseks on asjaolu, et enne täpsete pinnaandmete kandmist kinnistuseregistriste uus ostja oma kohta võõrandada, pantida ega võlgadega koormata ei või. See keeld ei ole küllalt põhjendatud. Pinnaandmed ei näita kolmandale isikule koha väärtuse suhtes palju — laenutaja, ostja või pandiks võtja katsub kohapeal selgusele jõuda või lepib müügi puhul tarvitatud umbkaudsete andmetega. Küll ei ole aga ette näha, et lähema 10—15 aasta jooksul kõik kohad suudetaks täpselt ära mõõta, seepärast on hädatarvilik § 21. muuta.

87.

Maakomisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse muutmise seadus nr. 2 (Rkl. J. Loosalu' ettepanek — paljund. nr. 25/19 — 25. IX 1929) arutamisel ära võtta.

SELETUSKIRI.

Kuna käesolevas seaduseelnõus käsitletavad küsimused on leidnud lahenduse maakomisjoni poolt läbivaadatud ja praegu Riigikogule esitatud Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduses, esitab maakomisjon käesoleva seaduseelnõu Riigikogule arutamisel äravõtmiseks.

88.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

RIIKLIKKUDE PÖLLUMAJANDUSLIKKUDE LAENUDE LIITMISE SEADUSE MUUTMISE JA TÄIENDAMISE SEADUS.

I.

Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse (RT 54 ja 71 — 1927) § 3 muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 3. Liidetud laenude ja ostuvõlgade kogusumma tehakse ümmarguseks, jagatavaks 10 krooniga; ülejäägi tasub laenu-saaja lepingus või võlakohustises ettenähtud esimesel maksutähtajal.

Laen kantakse maakoha põlise tarvitamise või omanduselepingu või võlakohustise alusel kinnistuseraamatusse.

II.

Sama seadust täiendatakse § 3¹ järgmises redaktsioonis:

§ 3¹. Peale maakoha põliseks tarvitamiseks või omanduseks kinnistamist antakse maakohapidajale laene maakoha sisseseadmiseks (inventari-, ehitusematerjali- ja ehituselaene ning ehitusetuselaenu ehituseaastatel väljaostumaksude tasumiseks) vastavate laenuseaduste ja -määruste alusel, kusjuures laenude tähtjad, protsendimäär ja tasumise tingimused määratakse käesoleva seaduse alusel.

Eelmises lõikes mainitud laenud kantakse võlakohustise põhjal kinnistuseraamatutesse maakoha ostuhinna või varemalt liidetud laenude järgi, viimaste puudumisel aga esimesele kohale.

On vahepeal asundusekoha peale kinnistatud eraobligatsioonid, mille omanikud ei võimalda käesolevas seaduses tähendatud laene kanda esimesele kohale, jääb laen välja andmata.

Käesoleva seaduse alusel laenude kinnistamisel ei võeta tempelmaksu.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon on käesolevas Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõus teinud järgmised muudatused.

1. § 11¹-ga kavatseti lubada ka liidetud laene tasuda võõrandatud maade tasuks antud pantkirjadega, mis teatavasti realiseeritakse asundusekapitali arvel. Rahaasjanduse komisjon ei ühinenud selles osas Vabariigi Valitsuse ettepanekuga ja otsustas selle täiendava paragrahvi välja jätta.

2. Samuti kustutas komisjon valituse eelnõu III osa, millega taheti kaotada Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse § 1. teine lõige, mis andis võimaluse maaparanduselaenu fondist antud laenu maaomanikkude sellekohasel palvel üle viia neljaprotsendiliseks hüpooteklaenuks maapanga põhikirjas ettenähtud korras. Komisjon ei eitanud põhimõttelikult sellekohase muudatuse tegemist, leidis aga, et seda ei tuleks teha käesoleval juhul, vaid riikliku maaparanduselaenu fondi ümberkorraldamise seaduse puhul.

3. § 3^a täiendati teises lõikes selguse mõttes järgmise lausega: „On vahepeal asundusekoha peale kinnistatud eraobli-gatsioonid, mille omanikud ei võimalda käesolevas seaduses tähendatud laene kanda esimesele kohale, jääb laen välja andmata.“

Muus osas ühines komisjon valitsuse ettepanekuga ja motiividega.

89.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 88.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigi-kogule ette, võtta vastu „Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise ja täiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudastega:

1. § 3. esimese lause algus võtta järgmiselt: Liidetud laenude ja ostuvõlgade kogusumma kroonides tehakse ümmarguseks ja jagatavaks kümnele; . . .

2. § 3^a. teise*) lõike alul võtta sõna „On“ asemele sõna „Kui“.

90.

Rkl. J. Loosalu' ettepanek.

RIIKLIKKUDE PÖLLUMAJANDUSLIKKUDE LAENUDE LIITMISE SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse §§ 1 ja 3 muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt.

§ 1. Riigimaade tarvitajale tema kasutuses oleva maakoha sisseseadmiseks antud riiklikud laenud ja sama maakoha päraldiste ostuvõlgade tasumata osad ning nende laenude ja ostuvõlgade tähtjaliste maksude võlad — liidetakse üksiku võlgniku suhtes üheks laenuks, kusjuures Eesti Maapank võtab vastu võlgnikult makse ainult liidetud laenu üldsumma tasuks.

Teine lõige — endine.

§ 3. Liidetud laenusumma arvatakse kroonidesse ümber ja kantakse maakoha põlise tarvitamise või omanduselepingu alusel kinnistuseraamatusse.

SELETUSKIRI.

Riigimaade omanduseks andmise kiiremaks läbiviimiseks on tarvilik kõrvaldada takistavad põhjused, mille tõttu omanduseks andmine küllaliselt ei edene.

*) „Teise“ asemel peab olema „kolmanda“.

Käesolev seaduseelnõu tahab kõrvaldada tähtsamaid takistusi, mis selles seisavad, et seaduse senise redaktsiooni järgi võis laenude liitmisele asuda ainult siis, kui koht juba müügile määratud oli, see toiming aga tihti peale kuni 3 kuud aega viitis. Ka mitmete laenude arvestamine on aegaviitev ja koormab ilmaaegu Eesti Maapanga ametkonda.

Kui nüüd laenud juba varemini liidetud, kantakse need liidetud summana ostumüügi lepingusse, kusjuures maapank kuni otsumüügi lepingu sõlmimiseni tasutud laenu summad maakoha omandaja võla üldsummast maha arvab pärast kinnistuseakti saamist.

91.

Rahaasjanduse komisjoni
ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab

Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise seadus (Rkl. J. Loosalu' ettepanek 25. IX 29. paljund. nr. 26/20) arutamisel ära võtta.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjonis oli arutamisel kaks Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmist käsitavat seaduseelnõu: 1) Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise ja täiendamise seadus — esitatud 3. XII 1929 Vabariigi Valitsuse poolt ja 2) Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise seadus — esitatud 6. VIII 29 rkl. J. Loosalu' poolt.

Komisjon võttis oma ettepaneku aluseks Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu ja paneb Riigikogule ette, rkl. J. Loosalu' poolt esitatud riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise seaduseelnõu kui materjalina tarvitatud arutamisel ära võtta.

92.

Üldkomisjoni ettepanek.

RIISELJA-IKLA RAUDTEE JA SOOBA HARUTEE ALLA MAADE SUNDVÕÖRANDAMISE SEADUS.

§ 1. Riiselja-Ikla kitsarööpalise raudtee ja Laiksaare jaamast hargneva Sooba harutee alla lubatakse sundvõõrandada Teedeministeriumile Teedeministri poolt kinnitavate plaanide järgi Pärnumaal maid, mis seni on olnud nimetatud teede

kasutamisel, kogupindalaga mitte üle 24 hektaari.

§ 2. Sundvõõrandatava vara eest makstakse tasu VSK X k. 1. j. (Vene tsiiviilseaduse 1914. a. v.) alusel.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividel.

Üldkomisjon on Vabariigi Valitsuse ettepaneku teksti jaganud lõigete viisi iseisivateks paragrahvideks (§§ 1 ja 2) ja on paragrahv esimeses juurde lisanud pärast „sundvõõrandada“ sõna „Teedeministeeriumile“, et ära tähendada, kellele maa sundvõõrandatakse.

93.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu ettepanek.

SEAKASVATUSE EDENDAMISE JA PEEKONI HINDADE KINDLUSTAMISE FONDI SEADUS.

§ 1. Seakasvatuse edendamiseks ja peekoni hindade kindlustamiseks asutatakse Pikalaenu Panga juurde seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fond.

§ 2. Fond moodustatakse järgmistest summadest:

Iga eksporteeritava sea pealt määratakse fondi:

a) riigi 1930/31.—1935/36. a. eelarvetes kuni Kr. 2,10;

b) tapamajade riigi protsendimaksust Kr. 0,90;

c) sigade eksporttapamajade poolt kuni Kr. 3,60 Vabariigi Valitsuse poolt kindlaksmääratud normide järgi.

§ 3. Fondi iga-aastastest sissetulekust läheb kuni 40% seakasvatuse edendamiseks ja ülejääv osa peekoni turuhindade kindlustamise kapitaliks.

§ 4. Seakasvatuse edendamiseks määratud fondi osa kasutamise kohta kokku seatud eelarvete ja aruannete läbivaatamiseks moodustatakse Pikalaenu Panga juures erikomisjon. Komisjon koosneb põllumajanduse osakonna direktorist — esimehena, loomatervishoiu osakonna direktorist, ühest Põllutöoministeeriumi, ühest Majanduseministeeriumi, ühest Pikalaenu Panga esindajast, iga ühistegeelse eksporttapamaja poolt üks esindaja ning põllumajandusliikude organisatsioonide esindajaist, kelle osavõtu komisjoni

tööst Vabariigi Valitsus tunnistab tarvilikuks. Komisjoni poolt läbivaadatud eelarved ja aruanded kinnitab Põllutöoministri ettepanekul Vabariigi Valitsus.

§ 5. Peekoni hindade kindlustamise kapitalist makstakse peekonisigade kasvatajatele lisatasu, kui esimese sordi Eesti peekoni kõrgeim hind langeb alla Vabariigi Valitsuse poolt määratud normi.

Lisatasu makstakse ainult kõrgemate sortide peekonisigade pealt.

Lisatasu hakatakse maksma mitte varem kui 6 kuud pärast käesoleva seaduse maksamahakkamist.

§ 6. Fondi valitsemisega ja fondi operatsioonidega ühenduses olevate kulude katteks makstakse Pikalaenu Pangale fondi sissetulekust tasu Vabariigi Valitsuse poolt määratud suuruses.

§ 7. Vabariigi Valitsusele antakse õigus anda määrusi käesoleva seaduse teostamiseks.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon tegi seaduses järgmised parandused.

§ 2. p. c kustutati sõnad „Kr. 0,90“ ja võeti asemele „kuni Kr. 3,60“ põhjendusega, et ei ole mõtet alammäära seaduses ära määrata, sest ei saa oletada, et turu konjunktuuri juures, kus turuhind madalam, kui tegelikult seakasvatus maksma läheb, eksporttapamajad fondi heaks võiksid maksta.

§ 4. täiendati erikomisjoni koosseisu järgmiselt: „iga ühistegeelse eksporttapamaja poolt üks esindaja“, arvesse võttes seda, et eksporttapamajadel kui maksu maksjatel loomulikult õigus peaks olema fondi valitsemisest ka osa võtta.

Muus osas ühines rahaasjanduse komisjon Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõuga ja seletuskirjaga.

94.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 93.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fondi seaduse“ lõplik redaktsioon järgmistele muudatustega:

1. § 2, teine rida: eksporteeritava, p.o. eksporteeritud.

2. § 2. alajaotustes võtta literate a, b ja c asemele numbrid 1, 2 ja 3.

3. § 3, teine rida: pärast sõna „edendamiseks“ panna koma ja kustutada „ja“.

4. § 4, teine rida: kustutada sõnad „kohta kokkuseatud“.

5. § 4. teise lause algus võtta järgmiselt: „Komisjon koosneb Põllutööministeeriumi põllumajanduse osakonna direktorist — kui esimehest, sama ministeeriumi loomatervishoiu osakonna direktorist, ühest Põllutööministeeriumi, ühest Majanduseministeeriumi, ühest Pikalaenu Panga esindajast, ühistegeliste eksportapamajade esindajaist, iga tapamaja poolt üks, ning“...

95.

Sotsiaalkomisjoni SELETUSKIRI

seitsmenda rahvusvahelise töökongressi poolt vastuvõetud õnnetusjuhtude läbi vigastatud oma- ja välismaa töölistega ühtlase ümberkäimise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seadusele.

Sotsiaalkomisjon, ühinedes Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega, esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Väliskomisjon, kes seaduseelnõu välispoliitilise külje suhtes läbi vaatas, peab konventsiooniga ühinemise välispoliitiliselt soovitatavaks.

96.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK. (Pealkiri vt. lisa nr. 95.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Seitsmenda rahvusvahelise töökongressi poolt Genfis vastuvõetud õnnetusjuhtude läbi vigastatud oma- ja välismaa töölistega ühtlase ümberkäimise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon järgmistele muudatustega:

1. Pealkiri, 2. rida: võtta juurde sõna „Genfis“.

2. § 2 võtta järgmiselt: „§ 2. Paragrahv 1. tähendatud konventsiooni eelnõu prantsuse- ja inglisekeelne tekst eesti-keelse tõlkega avaldatakse ühes käesoleva seadusega.“

97.

Sotsiaalkomisjoni SELETUSKIRI

esitisele rahvusvahelistel töökongressidel vastuvõetud konventsioonide eelnõude ja rekomendatsioonide teadmiseksvõtmise kohta.

Nimetatud konventsioonidest ja rekomendatsioonidest on vastu võetud: 1) kon-

ventsiooni eelnõu põllutööliste haigusekindlustuse kohta 15. juunil 1927, 2) konventsiooni eelnõu minimaalpalkade kindlaksmääramise meetodite maksmapanemise kohta 17. juunil 1928, 3) konventsiooni eelnõu tööstuses ja kaubanduses töötavate isikute ja majateenijate haigusekindlustuse kohta 15. juunil 1927, 4) konventsiooni eelnõu emigrantide inspeksiooni lihtsustamise kohta laevadel 5. juunil 1926, 5) rekomendatsioon haigusekindlustuse üldpõhimõtete kohta 15. juunil 1927, 6) minimaalpalkade kindlaksmääramise meetodite kohta käiv rekomendatsioon 17. juunil 1928, 7) rekomendatsioon naiste ja tütarlaste-emigrantide kaitse kohta laevadel 5. juunil 1926, 8) rekomendatsioon meremeeste tööinspeksiooni üldpõhimõtete kohta 22. juunil 1926.

14. jaanuaril 1930 tegi Hariduse- ja sotsiaalminister Vabariigi Valitsusele ettepaneku, esitada Riigikogule teadmiseks Versailles'i rahulepingu põhjal eelnimetatud konventsioonide eelnõud ja rekomendatsioonid, missuguse ettepaneku Vabariigi Valitsus 5. veebruaril 1930 otsustas kinnitada.

Sotsiaalkomisjon, tähele pannes, et nii Vabariigi Valitsuse esitis kui ka sellele esitisele vastav Riigikogu otsus oleksid kokkukõlas nii Versailles'i rahulepinguga (art. 405) kui ka riikide tunnustatud praksisega konventsioonide ja rekomendatsioonide alal, otsustas teha Riigikogule käesoleva esitise.

98.

Väliskomisjoni SELETUSKIRI

Spitsbergeni kohta käiva lepinguga ühinemise seadusele.

Spitsbergeni kohta käiv leping, mis pikki aastaid eeltõid tarvitanud, kuna lahkuminekud riikide vahel kokkulepet ei võimaldanud, ei pane Eestile peale erilisi kohustusi, küll võiks ta aga mõnel juhul olla soodne ja kasulik Eesti laevadele ja kodanikkudele, samuti ka Tartu ülikoolile, kes oma poolt soovitanud lepingu kinnitamist. Väliskomisjon, kaaludes lepingut sisuliselt, leidis selle kinnitamise soovitava olema ja esitab sellekohase seaduseelnõu Riigikogule.

99.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK. (Pealkiri vt. lisa nr. 98.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Spitsbergeni

kohta käiva lepinguga ühinemise seaduse“ lõplik redaktsioon järgmiste muudatustega:

1. § 1. esimene rida: kustutada sõna „on“.
2. § 2. esimene rida: sõna „lepingu“ järele võtta: „ja selle lisa“.

100.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu ettepanek.

TALLINNA TELEFONI KESKJAA- MADE LAIENDAMISE SEADUS.

§ 1. Tallinna telefonivõrgu keskjaamade mahu suurendamiseks ja induktorisüsteemiliste kommutaatorite asendamiseks ehitatakse Tallinna telefonivõrgus olevatele automaat-keskjaamadele lisaks 5000-numbrilise mahuga automaat-keskjaamad ja uus kaugejaam.

§ 2. Eelmises paragrahvis nimetatud keskjaamade ehitamine teostatakse kolme aasta jooksul, alates 1930 aastal.

§ 3. Tallinna telefonivõrgus 5000-numbrilise mahuga automaat-keskjaamade ning kaugejaama ehitamiseks määratakse krediiti üks miljon kuuskümmend tuhat krooni (Kr. 1.060.000.—), missugune summa kaetakse Teedeministeeriumi postitelegraafi-telefonivalitsuse erakorraliste kulude eelarvetest alljärgneval neljal aastal järgmiselt:

1931/32 a. eelarve järgi	Kr. 200.000.—
1932/33 a. „ „ „	250.000.—
1933/34 a. „ „ „	250.000.—
1934/35 a. „ „ „	360.000.—

SELETUSKIRI.

Valitsuse esindaja ettepanekul muutis rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis eelnõu § 3. selles mõttes, et Tallinna telefoni-keskjaama laiendamiseks tarviliku krediidi määramine sünniks viie aasta asemel nelja aasta jooksul järgmiselt:

1931/32 a. eelarve järgi	Kr. 200.000.—
1932/33 a. „ „ „	250.000.—
1933/34 a. „ „ „	250.000.—
1934/35 a. „ „ „	360.000.—

Seega langes ära tarvidus telefoni-keskjaama laiendamiseks 1930./31. eelarve-aastal krediiti määrata. Teised komisjoni poolt eelnõus tehtud parandused on redaktsioonilise tähendusega.

101.

Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 100.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Tallinna telefoni-

keskjaamade laiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1. võtta järgmiselt: „§ 1. Tallinna telefoni-keskjaamade laiendamiseks ja induktorisüsteemiliste kommutaatorite asendamiseks ehitatakse Tallinna telefonivõrgus olevaile automaat-keskjaamadele lisaks 5000-numbrilise mahuga automaat-keskjaamad ja uus kaugejaam.“

102.

Üldkomisjoni ettepanek.

TSIVIIL-KOHTUPIDAMISE JA KAUBANDUSLIKU KOHTUPIDAMISE SEADUSTE MUUTMISE SEADUS KAUBANDUSLIKKUDE JA TÖÖSTUSLIKKUDE ETTEVÕTETE AJUTISE ADMINISTRATSIOONIDE SISSESEADMISE KOHTA.

I.

Tsiviilkohtupidamise seadus (VSK XVI k. 1914. a. väljaanne) § 1899 lisa § 49 muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 49. Riigi vastuvaidlemata sissenõuete seaduse §§ 365—370 ja 373 (1910. a. väljaanne), samuti Kaubandusliku kohtupidamise seaduse §§ 403, 406, 460—494, 496—501, 505, 506 (1912. ja 1913. a. väljaanne ja järg) ühes märkusega (järg 1912. a.), 507—510, 516, 522 ja p. 2, 530 ja 540—542 ei tule kohaldamisele, kusjuures viimase seaduse §§ 460—487, 489—494, 496—501, 505, 506 (1912. ja 1913. a. väljaanne ja järg) ühes märkusega (1912. a. järg), 507—510, 530, 540 ja 542 asendatakse vastavalt käesoleva lisa eeskirjadega, kuid § 541 asendatakse BES §§ 3606—3611. Kaubandusliku kohtupidamise seaduse § 495 eeskiri kohaldatakse kõigi jagamatute kohustuste kohta (BES § 3331).

II.

Kaubandusliku kohtupidamise seaduse (VSK XI k. 1903. a. väljaanne) §§ 392—402 pannakse maksma, kusjuures § 402 täiendatakse uue teise lõikega ja §§ 394, 395 muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 394. Võlausaldajad, kes nõus ei ole maksimiste edasilükkamisega ja sarnase valitsemise korra sisseseadmisega, võivad pöörduda rahukogu poole, kelle ringkonnas võlgnikul on alaline elukoht, palvega võlgnikku maksujõuetuks tunnustada ning tema varandusele konkurss avada.

§ 395. Peale § 392 tähendatud vabahtlikkude kokkuleppe juhuste võlausaldajate ja võlgniku vahel on administratsiooni sisseseadmine (§§ 396—402) lubatud ainult suurelatuslikkude kaubanduslikkude ja tööstuslikkude ettevõtete üle.

§ 402 teine lõige.

Administratsiooni kestvus ei või olla üle ühe aasta. Administraatorid on kohustatud selle tähtaja kättejõudmisel esitama kohtule ettepanek administratsiooni lõpetamise kohta ettevõtte tegevuse jätkamiseks või lõpetamiseks konkursi toimetamise korras. Ei tee seda administraatorid, on selleks ettepanekuks õigustatud igauks kreditor.

III.

Käesolev seadus hakkab maksma väljakuulutamise Riigi Teatajas ja kaotab maksvuse 31. detsembril 1931. a.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon, arutades Vabariigi Valitsuse ettepanekut, jõudis üksmeelsele otsusele, et Vene kaubandusliku kohtupidamise seaduse §§ 392.—403. ettenähtud sundadministratsiooni institut ei ole kohane, et täiendada meie üldist süsteemi tsiviil- ja kaubanduseõiguse alal. Administratsiooni kohta käivad Vene õiguse normid on pärit 1832. a. ja neid tuleb igapidi lugeda vananenuiks. Üldkomisjon leidis, et meil tungivalt läheks tarvis seadust, mis uute Lääne-Euroopa eeskujude järgi võimaldaks konkursi ärahoidmiseks lepitusetoimimise (Vergleichsverfahren) tarvitamist. Seepärast kaaluti eeskätt, kas ei saaks võrdlemisi kiires korras maksma panna seadust, mis vastaks umbes neile põhimõtetele, mis kõige uuemates seadustes sel alal, nimelt Saksamaal leiduvad, ja milliste kohaldamine meie oludele on ka arvesse võetud ja kaalutud kohtuministeriumi juures asuva kodifikatsiooni erikomisjoni poolt (Gesetz über den Vergleich zur Abwendung des Konkurses — Vergleichsordnung — vom 5. Juli 1927). Seejuures selgus, et vastava kodifikatsiooni erikomisjoni tööd ei ole veel kuigi kaugele edenenud selles küsimuses, ja et võõramaa seaduste retsipeerimine oleks siiski seotud võrdlemisi pikkade ja täpsete töödega. Mitte vähemat tööd ei oleks nõudnud valitsuse poolt esitatud eelnõu ümbertöötamine mõnes suhtes, mis üldkomisjoni poolt tarvilik leiti, nagu kohtuliku kontrolli sisseseadmine administraatorite tegevuse üle, seaduse üksikasjalik kohaldamine meie hüpotekaarõigusele ning administratsiooni alla võetud ettevõtete juhtivate jõudude kriminaalvastutuse suhtes.

Et kaaluda küsimust, kuivõrt üldkomisjon võiks ühineda valitsuse sooviga seda seadust maksma panna ja eriti seda seadust maksma panna kiires korras, tuli üldkomisjonil kaaluda selle majanduslikku tarvidust. Seks otstarbeks paluti üldkomisjoni alamkomisjoni koosolekule majanduslikkude organisatsioonide esindajad. Komisjoni ilmusid järgmised esindajad: kaubanduse-tööstusekoja esimees härra Sepp, pankade nõukogu esimees härra Vestel, börsikomitee abiesimees härra Rosen ja Pikalaenu panga president härra Öpik. Läbiraakimistel selgus, et kõik nimetatud majanduslikkude organisatsioonide esindajad üksmeelselt leidsid tarvilikuks käesoleva seaduse maksmapanemise vaatamata selle ka nende poolt tunnustatud puudustele. Komisjonis edaspidisel arutamisel selgus, et administratsiooni instituti maksmapanemise tarvidus on tingitud muu seas sellest asjaolust, et väga paljud ettevõtted oma asutamise ja esimese arenemise ajajärgus riiklikkude krediitide inflatsiooni kaasabil liiga kiiresti ja liiga laialiselt oma tegevust arendanud, et nad vastavate majanduslikkude kriiside ja halbade konjunktuuride tagajärjel võivad sattuda raskustesse ka sel puhul, kui nende varanduslik bilanss iseenestest ei näita ebasoodsaid arve.

Kui üldkomisjoni enamus siiski leidis võimalikuks käesoleva seaduse vastu võtta, siis erilistel majanduslikudel põhjustel, millistest komisjoni informeeriti valitsuse esindajate poolt.

Muudatused, mis üldkomisjon leidis tarvilikuks vastu võtta, oleksid järgmised: pealkirjas leiti tarvilikuks administratsiooni sisseseadmist nimetada ajutiseks, sest üldkomisjon soovib Riigikogule see seadus ainult ajutiseks maksmapanemiseks vastu võtta, tugeles vastavalt valitsuse lubadusele, et kõige lähemal ajal esitatakse Riigikogule täielik ja ajakohane seaduseelnõu konkursi ärahoidmise korra kohta. Vastavalt sellele on ka eelnõu varustatud kolmanda osaga, milles tähendatakse, et seadus kaotab maksvuse 31. detsembril 1931.

Üldkomisjon on § 395. venekeelsest tekstist sõna „obshirnõja“ tõlkinud sõnaga „suurelatuslikkude“ ja seejuures silmas pidanud mõned Vene senati seletused, mille järgi administratsiooni instituti tuleks lubada ainult säärase ettevõtete suhtes, kelle majanduslik tähtsus tihedasti seotud laialise rahvamajandusega.

Et administratsioon mõne kreditori huvide vastu ei peaks kestma pikemat aega, leidis üldkomisjon tarvilikuks, administratsiooni kestust piirata ühe aastaga,

ja vastavalt sellele täiendati § 402. teise lõikega.

Üldkomisjon ei võinud ühineda valituse eelnõuga vastava Vene seaduse § 403. maksmajätmise suhtes ning leidis tarvilikuks seda paragrahvi mitte maksuma panna, sest see käsitab riiklikkude pankade eesõigusi, mida meie oludes ja nende pankade tegevusealale vastavalt õigustaks ei saa pidada.

103.

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

TÖÖLISTEVANEMATE SEADUS.

I.

Töölistevanemad, nende ülesanded ja koosseis.

§ 1. Kõigis era-, omavalitsuse- ja riigi tööstuseettevõtetes, mis on asutatud kauemaks kui 1 kuuks, ja kus alaliselt tegevuses vähemalt kümme töölisi, peavad töölised vanemad valima.

§ 2. Tööstuseettevõteteks käesoleva seaduse järgi loetakse:

a) mäekaevandused, kivimurrud, turbatööstus ja igasugused teised ettevõtted, kus maapõuevaru maapinnast välja tuuakse;

b) ettevõtted, kus saadusi valmistatakse, ümber töötatakse, muudetakse, puhastatakse, parandatakse, kaunistatakse, lõpetatakse, valmistatakse müügiks, lõhutakse, hävitatakse, või kus aineid ümber luuakse, tööstuse sisseseadeid või abinõusid lammutatakse, igasugust liikumis- ja elektrijõudu saavutatakse, transformeeritakse ja üle antakse;

c) ettevõtted igasuguste ehituste, samuti ka laevaehituse, hoonete, raudteede, tänavraudteede, sadamate, laevatehaste, muulide, kanalite, veeteede, maanteede, tänavate, tunnelite, sildade (viaduktide), mustavee kanalisatsiooni ja -torude, kraavide, kaevude, telegraafi, telefoni ja elektriseseade, gaasivabrikute, veevärkide ehitamiseks või muude ehitusetööde tegemiseks, samuti ettevõtted, millel ülesandeks nende uuesti ülesehitamine, korrashoidmine, parandamine, ümberehitamine või lammutamine, alusmüüride ja igasuguste teiste eeltööde tegemine ülemalnimetatud ehituste ja hoonete jaoks, ning

d) ettevõtted inimeste ja asjade veoks maanteedel, tänavatel, raudteedel, mere- ja siseveeteedel, kui ka kaupade tõstmiseks dokkides, sadamasildadel ja ladudes.

§ 3. Kõigil käesoleva seaduse määrustes ettenähtud juhtudel sarnanevad

ettevõtete teenijad töölistega, välja arvatud aktsiaseltsi juhatuseliikmed, kui ettevõtte kuulub aktsiaseltsile, ja direktorid, kellel õigus töölisi vallandada. Töölisteks loetakse ka õpilased. Tööliste hulka ei kuulu riigiametnikud ja -teenijad, kes teenivad koosseisudes ettenähtud kohtadel.

§ 4. Vanemate ülesandeks on:

a) ettevõtte juhatusel ettevõtte paremale majanduslikule järjele seadmiseks kaasaaitamine;

b) ettevõttes uute töötamiseetodite elluviimiseks kaasaaitamine;

c) tööliste palkamise ja lahtilaskmise seaduslikkuse järele valvamine;

d) töölepingute, tariifimääruste ja vahekohtute otsuste täitmise järele valvamine;

e) selle järele valvamine, et töötingimused tervishoiu ja õnnetuste ärahoidmiseks väljaantud seadustele ja määrustele vastaksid ning kaasaaitamine õnnetusejuhtumiste ja kutsehaiguste vastu võitlemisel;

f) tööliste kaebuste järeleuurimisest osavõtmine ja töödandjaga vastastikuse läbirääkimise teel nende lahendamine, ehk kui see võimalik ei ole, siis kaasaaitamine, et see vahekohtu läbi sünniks;

g) sisekorramääruste, palgatariifide ja kõigi teiste Tööstusliku töö seaduses ettenähtud hinnakirjade läbivaatamine ning enne tööinspektorile kinnitamiseks esitamist nende kohta seisukoha võtmine;

h) alaealiste ja naiste tööjõu tarvitamise seaduslikkuse järele valvamine;

i) tööaja ja puhkepäevade kohta väljaantud seaduste ja määruste täitmise järele valvamine;

k) ettevõtte juures olevate tööliste olukorra parandamiseks ellukutsutud asutuste juhtimisest osavõtmine;

l) igasugustesse asutustesse, kus tarvilik ettevõtte tööliste esindus, esindajate valimise korraldamine;

m) ettevõtte tööliste peakoosoleku seadusepärase otsuste täidesaatmine ja nende täitmise järele valvamine;

n) haiguse ja õnnetusejuhtumise vastu kindlustamise seaduste täitmise järele valvamine.

§ 5. Töölistevanematel on õigus nõuda, et ettevõtte juhataja või ta asemik seletust annaks kõigi sündmuste kohta ettevõttes, mis puudutavad töölepingut või tööliste tegevust; samuti on neile kohustatud ettevõtte juhataja või tema asemik näitama kõiki raamatuid ja dokumente, mis puudutavad töölepingut.

Iga veerandaastas kord on ettevõtte juhataja või ta asemik kohustatud töölistevanematele aruande andma ettevõtte üldise seisukorra ja tuleviku kavatsuste kui ka loodetava töötarviduse kohta.

Tööolud ja saadud andmed peavad töölistervanemad saladuses hoidma, kui ettevõtte juhataja või ta asemik seda tarvilikuks peab.

§ 6. Kui ettevõtte tegevuse laiendamise puhul tuleb suuremal hulgal töölisi juurde võtta või jälle ettevõtte tegevuse kokkutõmbamise või tööpuuduse puhul suuremal hulgal töölisi vallandada, tuleb ettevõtte juhatajal või ta asemikul võimalikult vara töölistervanematega nõu pidada töölistervanemate juurdevõtmise kui ka vallandamise viisi ja ulatuse kohta. Ettevõtte juhataja või ta asemik peab silmas pidama töölistervanemate näpunäiteid, kui

ettevõttes, kus töötab	10—150	töölisi, valitakse	1	vanem;
”	151—350	”	2	vanemat;
”	351—550	”	3	”
”	551—750	”	4	”
”	751—1.000	”	5	”

Kui ettevõtte töölister arv tõuseb üle 1.000 kuni 2.000, valitakse 5 vanemale lisaks 1 vanem iga 250 töölise kohta, mis üle esimese tuhande tõuseb, kui aga ettevõtte töölister arv tõuseb üle 2.000, valitakse 9 vanemale lisaks 1 vanem iga 500 töölise kohta, mis üle 2.000 ulatub.

Mitte täielik 250, kuid enam kui 125, loetakse täielikuks 250; samuti ka mitte täielik 500, kuid enam kui 250, loetakse täielikuks 500.

§ 9. Ettevõttes, kus teenijate arv vähemalt 10 ning töölister arv vähemalt 351, on teenijatel õigus nõuda peale eelmises paragrahvis tähendatud töölistervanemate valida oma keskest üks vanem eraldi.

§ 10. Vanemaid valitakse ühe aasta peale otsekohese ja salase hääletamise teel, kusjuures peakoosolek võib ära määrata, et valimisi proportsionaalse valimisviisi järgi toimetataks.

Uutel valimistel võib iga endist vanemat uuesti tagasi valida.

§ 11. Valimisest võtavad osa kõik ettevõtte töölised ja teenijad sugu ja rahvuse peale vaatamata, välja arvatud alla 18-aastased alaealised.

§ 12. Vanemaks võib valida ainult neid ettevõtte töölisi ja teenijaid, kes Eesti kodakondsusse kuuluvad, vähemalt 20 aastat vanad on ja ettevõttes vähemalt kuus kuud on töötanud.

§ 13. Uue ettevõtte avamise puhul või tööde uuendamisel pärast ajutist ettevõtte seisakut langeb § 12. tähendatud kuuekuuline töötamise nõudmine ära.

§ 14. Ühes vanematega valitakse sama arv nende asetäitjaid, kes asuvad vanema kohale, kui vanem oma volitused maha paneb, või ettevõtte teenistusest

need on sihitud olukorra pehmendamiseks töölister vallandamise puhul ja kui neid võimalik on täita, ilma et ettevõtte selle all majanduslikult kannataks.

§ 7. Vanemate ülesanded, mis tähendatud käesoleva seaduse § 4. p.p. c, d, e, h, i ja n all, seisavad selles, et töölistervanemad seaduste ja määruste rikkumise peale ettevõtte juhataja või ta asemiku tähelepanu juhivad ja juhtumisel, kui seaduste või määruste rikkumist viivitamata ei kõrvaldata, sellest vastava jaoskonna tööinspektorile teatavad.

§ 8. Vanemad valitakse töölister poolt järgmisel arvul:

lahkub, või kui neil ajutiselt ei ole võimalik vanema kohustusi täita.

Vanemate asetäitjate kohta maksavad needsamad nõudmised, mis vanemate kohta käesoleva seaduse § 12. ette nähtud.

II. Töölistervanemate valimise kord.

§ 15. Vanemate ja nende asetäitjate valimiste seaduslikuks tunnustamiseks on vaja, et valimistest vähemalt pool ettevõtte hääleõiguslike töölister üldarvust osa võtaks ja iga valituks loetud kandidaat vähemalt poole valimisel äraantud hääle üldarvust saaks.

§ 16. Vanemate ja nende asetäitjate kandidaadid seatakse üles ettevõtte töölister peakoosoleku otsuse kohaselt, kas sama koosoleku enese poolt või hiljem ettevõtte valimisringkondade poolt. Viimasel juhtumisel määratakse vanemate ja nende asetäitjate kandidaatide ülesseadmise tähtaeg kindlaks valimiskomisjoni poolt.

§ 17. Vanemate ja nende asetäitjate kandidaatide arv ning valimisringkonnad määratakse kindlaks ettevõtte töölister peakoosoleku poolt.

§ 18. Hiljemalt kaks nädalat, kuid mitte varem, kui neli nädalat enne vanemate volituste lõppemist, valitakse vanemate ja nende asetäitjate valimise korraldamiseks ettevõtte töölister peakoosoleku poolt vähemalt kolmeliikmeline valimiskomisjon, kusjuures neis ettevõtetes, kus teenijate arv vähemalt 10, teenijatel õigus on üht valimiskomisjoni liiget endi hulgast valida.

Samas korras sünnib valimiskomisjoni valimine, kui vanemate valimist esmakordselt toimetatakse, kui ettevõtte pärast

ajutist seisakut tööd uuesti alustab või kui juba teotsevas ettevõttes tööliste arv kümneni tõuseb.

Valimiskomisjoni liikmed valitakse lihthälteenamusega, kas avalikul ehk salasel hääletamisel, nii kuidas peakoosolek seda otsustab. Ettevõtte juhatajal või ta asemikul on õigus valimiskomisjoni töist sõnaõigusega osa võtta.

§ 19. Valimiskomisjon on kohustatud viivitamata valimiste eeltöödele asuma ja vanemate ning nende asetäitjate kandidaatide ülesseadmise tähtaja, kui ka valimise aja säärase eeldusega määrama, et valimised enne vanemate volituste tähtaja lõppemist oleksid läbi viidud.

Kui vanemate ja nende asetäitjate valimised esmakordselt sünnivad, siis peavad need olema läbi viidud hiljemalt kaks nädalat pärast valimiskomisjoni valimist.

§ 20. Valimiskomisjon valvab vanemate ja nende asetäitjate valimise seaduslikkuse ja korralikkuse järele, toimetab hääletulemist ja seab valimise kohta protokollid kokku ning esitab selle ühes kõige valimismaterjaliga vastava jaoskonna tööinspektorile kinnitamiseks, arvates valimise lõpp-päevast kolme päeva jooksul.

§ 21. Ettevõtte töölistel ja ettevõtte juhatajal või ta asemikul on õigus vanemate ja nende asetäitjate valimise kohta esineda protestikaebusega vastava jaoskonna tööinspektori ees, misjuures kaebuses peavad täpselt tähendatud olema kaebuse põhjused.

Kaebus tuleb esitada kolme päeva jooksul arvates valimise lõpp-päevast.

§ 22. Jaoskonna tööinspektor peab nädala jooksul, arvates valimisprotokollid ja valimismaterjalid ning valimise kohta esitatud protestikaebuste kättesaamise päevast, valimisse puutuva materjali läbi vaatama ja selle põhjal motiveeritud otsuse tegema, millest valimiskomisjonile ja protestikaebuste esitajatele teatab.

§ 23. Kui jaoskonna tööinspektori otsus valimiskomisjoni või protestikaebuste esitajaid ei rahulda, võib selle peale kolme päeva jooksul arvates otsuse ära kirja saamise päevast jaoskonna tööinspektori kaudu edasi kaevata vanemale tööinspektorile.

Kui edasikaebajaks on üksik valimiskomisjoni liige või isik väljaspoolt valimiskomisjoni, siis peab ta edasikaebamisest valimiskomisjonile teatama ja kaebusele sellekohase tõenduse juurde lisama, vastasel korral jääb kaebus tähele panemata.

§ 24. Vanem tööinspektor peab nädala jooksul, arvates edasikaebuse kätte-

saamise päevast edasikaebuse läbi vaatama ja selle kohta motiveeritud otsuse tegema ja sellest edasikaebajale jaoskonna tööinspektori kaudu teatama.

Vanema tööinspektori otsus on lõplik.

§ 25. Kui jaoskonna tööinspektori otsuse peale käesoleva seaduse § 23. tähendatud tähtaja kestusel edasikaebust ei ole järgnenud, kuulutab valimiskomisjon selle otsuse ettevõttes välja ja lõpetab oma tegevuse. Kui aga edasikaebus järgneb, siis ootab valimiskomisjon vanema tööinspektori otsuse saamiseni. Kui vanem tööinspektor valimised kinnitab, kuulutab valimiskomisjon otsuse selle kättesaamisel välja ja lõpetab oma tegevuse. Valimiste tühistamisel korraldab valimiskomisjon uued valimised hiljemalt nädala jooksul, arvates otsuse kättesaamise päevast.

III. Vanemate asjaajamine ja volituste lõpetamine.

§ 26. Kui vanemate arv ettevõttes on vähemalt kolm, moodustavad nad vanematenõukogu, valides endi keskest esimehe, ta abi ja kirjatöimetaja.

§ 27. Vanematenõukogu koosolekud kutsutakse kokku nõukogu esimehe poolt tarviduse järgi.

Vähemalt ühe kolmandiku nõukogu liikmete või ettevõtte juhataja või ta asemiku nõudmisel on esimees kohustatud nõukogu koosolekut kokku kutsuma.

Ettevõtte juhataja või ta asemiku nõudmisel kokkukutsutud nõukogu koosolekuist võib ettevõtte juhataja või ta asemik sõnaõigusega osa võtta.

§ 28. Vanematenõukogu koosolekud peetakse väljaspool tööaega. Tööajal võib nõukogu koosolekut pidada ainult erakorralistel juhtudel ettevõtte juhataja või ta asemiku nõusolekul.

§ 29. Vanematenõukogu koosolekud on otsusevõimelised, kui kõik nõukogu liikmed koosolekule kutsutud ja vähemalt pooled neist ehk nende asetäitjast, seal hulgas ka esimees või ta abi koosolekul viibivad.

Nõukogu otsused tehakse lihthälteenamusega. Hääle poolekslangemisel loetakse ettepanek tagasilükatuks.

§ 30. Hääletamine nõukogu koosolekul sünnib salasel, kui vähemalt üks kolmandik koosolijaist seda nõuab.

§ 31. Vanematenõukogul on õigus oma koosolekuile asjatundjaid kutsuda. Viimased võtavad koosolekust osa sõnaõigusega.

§ 32. Nõukogu koosoleku üle peetakse protokoll, millele kõik koosolekust osavõtvad nõukogu liikmed alla kirjutavad.

Nõukogu protokollil ärakirjad saadetakse vastavale jaoskonna tööinspektorile ja ettevõtte juhatajale või ta asemikule kolme päeva jooksul, arvates koosoleku päevast.

§ 33. Ettevõtetes, kus vanemate arv alla kolme, täidavad need kõigil käesolevas seaduses loetletud juhtumistel vanematenõukogu aset, välja arvatud käesoleva seaduse §§ 50. ja 52. tähendatud vanema töölepingu murdmiseks loaandmise otsustamine ja vahekohtu liikmete valimine.

§ 34. Vanematenõukogul on oma pitsat.

§ 35. Vanemate tarvilikud asjaajamise kulud, nagu vanemate valimisnimekirjade valmistamine, vanematenõukogu ja ettevõtte tööliste peakoosoleku protokollidest tarvilikkude ärakirjade valmistamine j.n.e., kannab ettevõtte juhataja või ta asemik.

Kui ettevõttes töötab vähemalt 100 töolist, on ettevõtte juhataja või ta asemik kohustatud andma vastava ruumi vanemate koosolekute, kõnetundide ja jooksvate asjade ajamise jaoks.

§ 36. Iga vanem saab vanemaks olemise ajal ettevõtte juhatajalt või ta asemikult eritasu kahe päevapalga suuruses iga nädala kohta, misjuures päevapalgaks loetakse vastava tööinspektori ringkonna kinnituseameti poolt Tööstusliku töö seaduse § 405. alusel kindlaksmääratud täiskasvanud meestöölise päevapalk. See eritasu makstakse vanemale välja sisekorra määrustes või palgalepingus kindlaksmääratud palgamaksmise päeval.

§ 37. Vanema volitused lõpevad:

a) käesoleva seaduse § 10. tähendatud aja möödumisel, mille kestuseks vanem oli valitud;

b) kui vanem oma volitused maha paneb;

c) kui enamus ettevõtte töölistest vanema volituste lõppemist nõuab;

d) ettevõtte likvideerimise puhul;

e) ettevõtte tegevuse ajutise seisaku puhul, kui seisak kestab vähemalt kaks kuud ja selle kaasas käib kõigi tööliste vallandamine;

f) kui vanem omal soovil ettevõtte teenistusest lahkub;

g) kõigil lepingumurdmise juhtumistel, mis Tööstusliku töö seaduse § 61. p.p. 5. ja 6. ning § 62. p.p. 1., 3., 4. ja 5. ette nähtud.

§ 38. Kui vanema teenistuselepingu murtud on ettevõtte juhataja või ta asemiku poolt Tööstusliku töö seaduse § 62. p.p. 1., 3., 4. ja 5. põhjal, on vanemal õiguskuu aja jooksul, arvates lepingumurd-

mise päevast, lepingumurdmise üle kohustuse kaevata, kes, leides kaebuse põhjendatud olema, mõistab vanemale ta teenistusekoha tagasi ja kahjutasu kaotsilelänud tööaja eest.

IV. Ettevõtte tööliste peakoosolek.

§ 39. Peakoosolek koosneb kõigist ettevõtte töölistest ja on seega ettevõtte tööliste organisatsiooni kõrgemaks asutuseks, mille ees on vastutavad töölistevanemad ja valimiskomisjoni liikmed.

§ 40. Peakoosolekud on korralised valimise koosolekud, kus arutatakse ainult vanemate valimisse puutuvaid küsimusi ja erakorralised, kus arutatakse kõiki ettevõtte töölistesse puutuvaid küsimusi.

§ 41. Peakoosolek kutsutakse kokku vanematenõukogu poolt.

Vanematenõukogu on kohustatud peakoosolekut kokku kutsuma, kui ettevõtte juhataja või ta asemik või vähemalt kümnendik ettevõtte tööliste arvust seda kirjalikult nõuab.

Ettevõtte juhataja või ta asemiku nõudmisel kokkukutsutud peakoosolekust võib ettevõtte juhataja või ta asemik sõnaõigusega osa võtta.

§ 42. Ettevõttes, kus vanemaid ei ole, kutsutakse peakoosolek kokku ettevõtte tööliste poolt, kes selleks kirjalikult vähemalt kümnendiku sama ettevõtte hääleõiguslike tööliste poolt volitatud.

§ 43. Peakoosolek on otsusevõimeline kui temast vähemalt pool ettevõtte hääleõiguslike tööliste üldarvust osa võtab.

§ 44. Kui peakoosolek kvoorumis puudusel pidamata jääb, siis kutsutakse järgmine koosolek kokku mitte varem kui järgmisel tööpäeval. See koosolek on otsusevõimeline koosolijate igasuguse arvu juures.

Teistkordsel koosolekul peab olema sama pävakord, mis eelmisele oli määratud.

§ 45. Peakoosoleku otsused tehakse lihthälteenamusega, kusjuures salast hääletamist tarvitatakse ainult siis, kui seda vähemalt $\frac{1}{5}$ hääleõiguslikest koosolijatest nõuab.

§ 46. Peakoosolekut peetakse väljaspool tööaega ja ettevõtte juhataja või ta asemik on kohustatud selleks ruumid andma.

§ 47. Peakoosolekut juhatab koosoleku poolt valitud juhataja ja protokollib koosoleku poolt valitud kirjatoimetaja.

Vanemad ei või peakoosoleku juhatajaks ja kirjatoimetajaks olla.

§ 48. Peakoosoleku protokoll loetakse samal koosolekul ette ja kirjutatakse koosoleku juhataja, kirjatoimetaja ning kolme sama koosoleku poolt volitatud hääleõigusliku koosolekust osavõtja poolt alla.

Peakoosoleku protokollist saadetakse ärakirjad vastava jaoskonna tööinspektorige ja ettevõtte juhatajale või ta asemikule kolme päeva jooksul arvates koosoleku päevast.

V. Kaitse- ja karistuse- määrused.

§ 49. Ettevõtte juhataja või ta asemikule on keelatud takistada töolistevanemate valimisõiguste teostamist, samuti ka takistada vanemate ametiasjade ajamist.

§ 50. Vanema töölepingut võib murda ainult ettevõtte vanematenõukogu nõusolekul, kuid ettevõtetes, kus vanemate arv alla kolme, kutsutakse selle küsimuse otsustamiseks kokku valimisõiguslike tööliste peakoosoleku.

Nõusolekut ei ole tarvis juhtumistel, mis ette nähtud käesoleva seaduse § 37.

§ 51. Kui vanema lepingumurdmiseks nõutakse ettevõtte vanematenõukogu või tööliste peakoosoleku nõusolekut ja säärast nõusolekut ei järgne, on ettevõtte juhatajal või ta asemikul õigus paluda vastava jaoskonna tööinspektorige moodustada asja lahendamiseks vahekohut.

Tööinspektor on kohustatud vahekohut moodustama hiljemalt 2 nädala jooksul sellekohase palve kättesaamise päevast arvates.

§ 52. Vahekohus on 5-liikmeline: 2 esindajat ettevõtte tööliste ja 2 — ettevõtte juhataja või ta asemiku poolt ning 5-es erapooletu.

Tööliste esindajad valitakse tööinspektori poolt määratud ajaks vastava ettevõtte tööliste vanematenõukogu poolt, ettevõtetes aga, kus vanemate arv alla 3 — tööliste peakoosoleku poolt. Ettevõtte juhataja esindajad määratakse juhataja enese või ta asemiku poolt.

Valitud või määratud esindajate nimed ja elukohad tehakse teatavaks tööinspektorige, kes nad kokku kutsub 5-da erapooletu liikme valimiseks.

Kui viienda vahekohtuniku valimiseks kolme päeva jooksul kokkulepet ei saavutatud, määrab viienda vahekohtuniku vanem tööinspektor.

Vahekohtu otsus on lõplik.

§ 53. Töolistevanemaks olemise ajal on keelatud tema teenistusetasu vähendada, teenistusetasu uute väljaarvamisaluste sisseseadmisega, nädala tööpäevade arvu või ööpäevase töötundide arvu vähendamisega j.n.e.

See kord on maksev ka valimiskomisjoni liikmete kohta kuni nende ülesande lõpuleviimiseni.

§ 54. Käesoleva seaduse ja selle põhjal antavate määruste korraliku täitmise järelevalve, samuti ka seaduse ja määruste rikkujate vastutusele võtmine allub tööinspektoritele.

§ 55. Valimiskomisjoni liikmeid ei ole lubatud enne nende ülesannete lõpuleviimist ettevõtte teenistusest vabastada, välja arvatud käesoleva seaduse § 37 ettenähtud juhtumistel.

§ 56. Tööstuseettevõtte juhatajat või ta asemikku, kes süüdlane selles, et ta töolistevanematele nende nõudmisel seletusi ei andnud sündmuste kohta ettevõttes, mis puudutavad töölepingut või tööliste tegevust, samuti selles, et ta töolistevanemate nõudmisel neile ei näidanud raamatuid ja aruannet ettevõtte üldise seisukorra ja tuleviku kavatsuste kui ka loodetava töötarviduse kohta, karistatakse arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

Sama karistuse alla langeb töolistevanem, kes süüdlane selles, et ta avaldas tööandjalt saadud käesolevas paragrahvis nimetatud andmeid, kui tööandja neid tarvilikuks pidas salajas hoida.

§ 57. Tööstuseettevõtte juhatajat või ta asemikku, kes süüdi selles, et ta tööliste hulgalisel juurdevõtmisel ettevõtte tegevuse laiendamise puhul, või hulgalisel lahtilaskmisel ettevõtte tegevuse kokkutomõbamise või tööpuuduse puhul, nõu ei pidanud töölisvanematega juurdevõtmise või lahtilaskmise ulatuse ja viisi kohta, või silmas ei pidanud töolistevanemate nõuandeid, mis olid sihitud olukorra pehendamiseks tööliste vallandamise puhul, kuigi neid näpunäiteid võimalik oli täita ilma, et ettevõtte selle all majanduslikult oleks kannatanud, karistatakse arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

§ 58. Tööstuseettevõtte juhatajat või ta asemikku, kes süüdi selles, et ta ei maksnud töolistevanemate nõudmisel neile seadusega lubatud eritasu või ei võtnud oma kanda vanematele tarvilikke asjaajamise kulusid, karistatakse rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

§ 59. Tööstuseettevõtte juhatajat või ta asemikku, kes süüdi selles, et ta ei andnud ruumi tööliste üldkoosoleku pidamiseks või töolistevanematele koosolekute pidamise, asjaajamise või kõnetundide

otstarbel, kui tööstuses on vähemalt 100 töolist,

karistatakse arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga mitte üle saja krooni.

§ 60. Tööstuseettevõtte juhatajat või ta asemikku, kes süüdi selles, et ta takistas töolistevanemate valimist või töoliste valimisõiguse teostamist; töolistevanemate asjaajamist, samuti kui ta murdis töölepingu töoliste valimiskomisjoni liikmega enne tema ülesannete lõpuleviimist või vähendas ta töötasu ilma töolistevanemate nõukogu, töoliste peakoosoleku või vahekohtu loata,

karistatakse vangimajaga kuni 1 aastani.

§ 61. Juhatusekirjad ja muud määrused käesoleva seaduse kohta annab töö-hoolekandeminister.

VI.

§ 62. Selle seaduse maksmahakkamisega kaotab maksvuse Eesti Ajutise Valitsuse määrus 22. jaanuarist 1919. a. vabrikute ja tehaste töoliste organisatsiooni ja vanematenõukogu põhjuskirja üle (Riigi Teataja nr. 6 — 1919. a.).

SELETUSKIRI.

Töolistevanemate instituudi otstarbekes on olla töoliste ja teenijate seaduslikuks esindajaks nende sotsiaalsete ja majanduslike huvide kaitsmisel.

Et töolistevanemate õiguslikku seisukorda juriidiliselt selgitada, tuleb välja minna moodsa tööõiguse poolt loodud mõistest „tööliskond“.

Niikaua kui ettevõtetes valitses absolutistlik printsiip, oli seal ainult üks taht-avaldav faktor, nimelt tööandja oma, kelle soove täitsid üksikud töölised, ilma et nad oleksid olnud endivahel mingisuguses õiguslikus vahekorras, järelikult kui singuli. Nende õiguslik vahekord piirdus ainult oma tööandjaga, kuna aga üksteisega neil ei olnud mingit tahte või seaduse teel loodud õiguslikku sidet.

Tööõiguse arenemisega on kadunud absolutistlik printsiip ettevõttes ja selle asemele on toodud ettevõttesse konstitutsionaalne printsiip. Selle järelduseks oli tööandja kõrval teise tahtavaldava faktori tekkimine. Selle faktori alalhoidmiseks ja arendamiseks tuli luua üksikutest töolistest õiguslik üksus.

Nimetatud üksuseks on ettevõtte tööliskond resp. teenijaskond. See isikute ühendus ei ole sisiaajani veel arenenud säärase ühenduse kõrgeima õigusliku avaldusevormini, õigusevõimuliseks seltsiks, isegi ei oma ta veel mitteõigusevõimsa seltsi õiguslikku kuju. Siin on te-

gemist ainult isikute ühendusega õiguslikuks üksuseks teatud täiesti kindlate, seaduse teel piiratud ülesannete täitmiseks. Ainult nende ülesannete piirides, mitte aga väljaspool neid, seisab õiguslik ühine ala, ja ainult neis piires võib üldsuse tahtmist ja tegevust tunnustada õiguslikuks. See ei ole vabatahtlik, vaid seaduse poolt ettekirjutatud ühendus, mis tugeb mitte era-, vaid avalikõiguslikule alusele, kuna ta liikmed ei ole liikmed omal tahtmisel, vaid kuuluvuse tõttu ühte ja samasse sotsiaalsesse liitu, ühte ja samasse ettevõttesse. Kes astub ettevõttesse uuesti, saab selle sammu läbi ka selle tööliskonna liikmeks, ja iga ettevõttest väljaastuja kaotab sellega ka tööliskonna liikmeõigused. Nii siis on ettevõtte tööliskond avalikõiguslik isikute ühendus. Kui säärasel on tal aga tarvis oma organe, kes avaldavad ja seletavad üldist taht.

Sääraseks organiks on töolisvanemate instituut, töolisvanemate näol vähemates ettevõtetes ja nende nõukogu näol suuremates ettevõtetes. Muidugi jääb ülemaks ettevõtte tööliskonna tahteavaldajaks ettevõtte töoliste peakoosolek.

Käesoleva seaduse kokkuseadmisel on arvesse võetud siiaaalseid kogemusi ja selle tõttu mõned uued paragrahvid juurde loodud, mis maksvas seaduses puudusid, samuti ka mõned osad välja jäetud. On mõnes suhtes eeskujuks võetud ka vastavat Saksa seadust (Betriebsrätegesetz). Üksikute paragrahvide suhtes oleks järgmist seletada:

§ 1. Töolistevanemate instituut tuleb luua kõigis ettevõtetes, kuulugu nad riigile või eraisikuile. Ei ole põhjust vahet teha eraisikute ja riigiettevõtete vahel, kuna § 4. ettenähtud vanemate ülesandeid võib täita kõigis ettevõtteis.

Vanemate valimist on raske läbi viia ettevõtteis, kelle tegevus ei kesta üle kuu, sest neis jääb liialt vähe aega vanematel oma kohuseid täita, kuna ka valimised aega võtavad. Pealegi pole säärase ettevõtete töolistel sagedasti endivahel kontakti. Ka langeb palju ülesandeid ära säärase lühiajaliste ettevõtete suhtes.

§ 2. Selles paragrahvis on selgeks tehtud tööstuseettevõtte mõiste. See paragrahv on võetud rahvusvahelistest konventsioonidest, kus viimasel ajal tööstuse mõiste vastavalt käesolevale paragrahvile on kindlaks määratud.

§ 3. Ettevõtte töölisi ja teenijaid ei ole põhjust eraldada, kuna nende juriidilised vahekorrad tööandjaga on ühed ja samad. Välja on jäetud ainult aktsiaseltside juhatause liikmed ja direktorid, kel õigus on töölisi vallandada, kuna neid tuleb rohkem tööandjatena, kui töolistena käsitada.

Välja on jäetud ka ettevõtteis teenivad riigiametnikud, kuna nende õiguslik seisukord on sootuks teine, kui harilikul töölisel. Õpilasi ei ole aga põhjust tööliste hulgast välja jätta, sest nende seisukord on ühtlane tööliste omaga.

§§ 4—6. Vanemate ülesanded on kolmesugused:

1) tööliste üldiste majanduslikkude huvide kaitse tööandja vastu, 2) tööandja toetamine ja talle nõuandmine tööstuse juhtimises, eriti aga loomisprotsessis ja 3) tööliste üldhuvide kohaselt töötamine tööliste eneste poolt või nende tarvis loodud asutustes.

Esimeses ja kolmandas punktis ettenähtud küsimustes ei saa töölistevanematele vaadata kui puht nõuandjaile, vaid neil on ka teatav otsustamisõigus. Teises punktis ettenähtud küsimustes tuleb neile vaadata ainult kui nõuandjaile.

Terves maailmas on üles kerkinud küsimus uute seaduste andmisel, kas ka mitte töölistele anda neis küsimustes kaasarääkimise õigust. See õiguseandmine on mõnel pool ka vähemal määral juba sündinud. Meil oli kaalumisel sama küsimus, kuid jõuti arvamisele, et see veel varane on, kuna siiaajani töölistel isegi mingit nõuandvat häält ei olnud tööstuse juhtimise ja selle tõttu ka vähe kogemusi. Arvati esialgu peatuma jääda nõuandva häälte andmise juures. See nõuandev hääl võib üldmajanduslikkudest huvidest välja minnes väga kasulik olla, mispärast ettevõtte juhatajale kohuseks on tehtud mitmeski asjas töölisi informeerida ja mitmesuguseid dokumente välja anda, sest töölistevanematel on tarvilik olla kursis tööliste töölepingutega ja raamatute ning dokumentidega, mis töölepingut puudutavad; samadel põhjustel on tarvilik, et ettevõtte juhatus kord veerandaastas töölistevanemaid ettevõtte üldise seisukorra ja tuleviku kavatsuste ning loodetava töötavuse kohta informeeriks.

Kuna säärane informatsioon tihtipeale võib sisaldada saladusi, mille avaldamine ettevõttele kahjulik, on enesestmõistetav, et töölistevanemad neile usaldatud saladuse avaldamise eest peavad hoiduma, kui ettevõtte juhatus selle tarvilikuks peab.

Tööliste suuremal arvul juurdepalkamine ja vallandamine toob ettevõtte tööliste ja ka ettevõtte juhatusetele mitmesuguseid pahandusi ja sekeldusi. Et neist mööda pääseda, või nende mõju pehendada nii tööliste kui ka ettevõtte juhatusete huvides, on kõige parem, kui ettevõtte juhatus ja töölistevanemad juba aegsasti neis küsimustes ühiselt nõu peavad ja kokku lepivad nõnda, kuidas see ettevõtte juhatusetele ja töölistele enestele kõige kasulik on. Eriti raskeks osutub töölis-

tele nende vallandamine, kuid ühise hea tahtmise juures ja ühisel tegevusel suudetakse ka sel puhul asja nõnda korraldada, et see raskus võimalikult vähe ohvreid nõuaks.

§ 7. Seaduserikkumised, mis tihtipeale ei ole sugugi kuritahtlikud, kuid siiski riivavad tööliste mitmesuguseid huve, tulevad ettevõtetes esile iga silmapilk, ja paljudel juhtudel oleneb neist seaduserikkumistest isegi hädaoht tööliste tervise ja elu suhtes. Et sääraseid seaduserikkumised küllalt aegsasti kõrvaldataks, on vaja, et töölistevanematel õigus oleks neile ettevõtte juhatusete tähelepanu juhtida, ning juhtumistel, kui seaduste ning määruste rikkumisi viivitamata ei kõrvaldata, sellest tööinspektorile teatada. Eriti tarvilik on töölistevanemate kaasabi siin sellepärast, et tööinspektorite vähesed arvud ei suuda viimased kõiki seaduserikkumise juhte iga silmapilk jälgida, ja töölistevanemate kaasabi aitaks järelevalvet märksa kergendada ning edukamalt läbi viia.

§ 8. Töölistevanemate arvud ettevõtte kohta on jäetud endiseks (on senimaksvast seadusest võetud) sellepärast, et senimaksvast seaduses märgitud sellekohased arvud tegelikus elus on tunnustamist leidnud, ja tööliste ning tööandjate poolt kaebusi ei ole avaldatud nende rohkuse või vähesuse kohta.

§ 9. Senimaksev seadus annab teenijatele õiguse vanematenõukogu valimistest osa võtta ainult vanematenõukoguga kokku leppides, misjuures teenijate esindaja valimine vanematenõukogusse kujuneb täiesti tööliste tahtmisest olenevaks, kuna töölisel arvuliselt alati ülekaalus.

Et säärane seisukord vanemate valimisel igakord rahulolematuse avaldusi esile on kutsunud ja tööliste ning teenijate vahel isegi ajutiseks vihavaenuks põhjust andnud, siis on käesolevas seaduseelnõus teenijatele ette nähtud iseseisvalt vanema valimise võimalus, kui ettevõttes töötab vähemalt 10 teenijat ja 351 töolist, see on kui võimalik on valida 2 vanemat.

§ 10. Senimaksev seadus näeb ette töölistevanemate volituste kestuseks 6 kuud. Käesolevas seaduseelnõus on see aeg üks aasta. Muudatus on tehtud sellepärast, et võimalust anda töölistevanemal ka kauem teotseda ning hoida ära liiga sagedasi valimiste toimetusi, mis oleks asjaosalistele liiga koormav.

§ 11. Senimaksev seadus näeb ette valimisõiguse juba 17 a. vanustele töölistele. Käesolevas elnõus on seks ette nähtud, et valimisest võib osa võtta ettevõtte iga tööline, kes vähemalt 18 a. vana. Muudatus on tehtud sellepärast, et laste, ala-

ealiste ja naiste töö kohta antud seadusega (RT 4 — 1926, sead. nr. 6) on tööliste alaeasuse piiriks määratud 18 aastat, kuna varem alaeasuse piiriks loeti 17 aastat.

§ 12. Maksva seaduse järgi võib töolistevanemaks valida erandita iga töolist, kes vähemalt 17 aastat vanaks saanud. Käesolevas eelnõus on ette nähtud, et vanemaks võib valida ainult neid ettevõtte töölisi, kes Eesti kodakondsusse kuuluvad, vähemalt 20 a. vanad ja ettevõttes vähemalt kuus kuud töötanud.

Vähemalt 20-aastane vanus on ette nähtud seepärast, et üldseaduste järgi loetakse teguvõimsaks ainult see isik, kes vähemalt 20 aastat vana. Kodakondsuse küsimus on üles tõstetud sellepärast, et üldseaduste järgi on meil valimisõigus ainult omamaalastel. Vähemalt kuuekuune ettevõttes teenimine on tingitud sellest, et vähema aja kestusel ei oleks valijatel võimalik valitavaga ja vastupidi, valitaval valijatega küllaliselt tutvuda, peale selle võtab aega kuni uuesti palgatud tööline ettevõttes kohaneb.

§ 13. Uue ettevõtte avamise puhul ja ettevõtte uuesti tegevuse alustamise puhul ei või § 12. nimetatud 6-kuulisest töötamisest kinni pidada juba sellepärast, et siis ettevõtte kuue kuu kestel peaks olema vanemata, mis oleks täiesti otstarbetu.

§ 14. Vanemate asetäitjad on ette nähtud ka maksva vanemate seadusega ja nende suhtes ei ole käesolevas eelnõus muudatusi tehtud.

§ 15. Maksvas vanemate seaduses on ette nähtud, vanemate valimiste seaduslikuks tunnustamiseks on vaja, et valimistest võtaks osa vähemalt $\frac{2}{3}$ ettevõtte tööliste üldarvust, misjuures valituks need loetakse, kes üle poole antud häältest saavad. Käesolevas seaduseelnõus on valimisest osavõtjate arv vähendatud pooleni ettevõtte hääleõiguslike töölise üldarvust; samuti on nõutav, et valituks loetud kandidaat vähemalt poole valimistel antud häälte üldarvust saaks. Kergendus on ette nähtud seepärast, et maksvas seaduses ettenähtud arvud liiga kitsendavad on ja valimiste käigule takistavalt mõjuvad.

§ 16. muudab endist korda ainult niipalju, et valimiste toimimisel valimisringkondade järgi määratakse vanemate ja nende asetäitjate kandidaatide ülesseadmise tähtaeg kindlaks valimiskomisjoni poolt. Endise korra juures määras need tähtajad kindlaks ettevõtte tööliste peakoosolek.

§ 17. Vanemate ja nende asetäitjate kandidaatide arvu ning valimisringkondade kindlaksmääramise suhtes jääb püsima endine kord.

§ 18. määratakse kindlaks valimiskomisjoni liikmete arvu alammäär ja antakse teenijatele õigus endi hulgast valimiskomisjoni liiget valida ning antakse ettevõtte juhatajale või ta asemikule õigus valimiskomisjoni töist osa võtta. Endises seaduses nimetatud õigusi ja alammääri ette ei ole nähtud.

§ 19 ja § 20. Endises seaduses valimiskomisjoni kui säärast ei olnud üldse ette nähtud, vaid oli ette nähtud kontrollkomisjon, kelle tegevus piirdus ainult valimise korralikkuse järelevalvega, antud häälte lugemisega ja selle kohta protokollide kokkuseadmise. Uue eelnõuga pannakse valimiskomisjonile kõigi valimiste eeltööde tegemine, valimiste seaduslikkuse ja korralikkuse järele valvamine, häälte lugemine ja valimiste tagajärgede protokollimine ning valimismaterjali tööinspektorile kinnitamiseks esitamine.

§§ 21—25. On ette nähtud vanemate valimise kohta jaoskonna tööinspektorile protestikaebuste esitamise kord, jaoskonna tööinspektori ülesanded protestikaebuse suhtes, jaoskonna tööinspektori otsuse peale vanemale tööinspektorile edasikaebamise kord, vanema tööinspektori kohustused edasikaebuse suhtes ja valimiskomisjoni tegevus, kui jaoskonna tööinspektori otsuse peale edasikaebust ei ole järgnenud, ja kui edasikaebus järgnes, ning valimiskomisjoni tegevus pärast vanema tööinspektori otsust.

Endises seaduses nimetatud toimingute kohta eeskirju ei ole antud, mis väga takistavalt mõjub selle seaduse käsitamisel.

Uude seaduseelnõusse nende eeskirjade sissevõtmisega on tahetud eelnimetatud puudust kõrvaldada.

§§ 26—32. Need paragrahvid käsitlevad tööliste vanematenõukogu koosseisu, koosolekute kokkukutsumise ja pidamise korda. Uut on siin niipalju, et nõukogu koosoleku on esimees kohustatud kokku kutsuma ka ettevõtte juhataja või ta asemiku nõudmisel, ja selles korras kokkukutsutud koosolekust on ettevõtte juhatajal või ta asemikul õigus sõnaõigusega osa võtta, ning koosoleku protokollist saadetakse ära kiri ka tööinspektorile.

§ 33. asetab neis ettevõtetes, kus vanemate arv väike, need vanematenõukoguga ühesugusesse seisukorda.

§ 34. käsitleb pitsati küsimust.

§ 35. käsitleb vanemate asjaajamise kulude, vanemate koosoleku ja kõnetundide ning jooksvate asjade ajamise jaoks ruumi andmise küsimust, mis ette nähtud ka endises seaduses.

§ 36. See paragrahv reguleerib töolistevanemate tasuküsimust vanemaks ole-

mise aja eest. See küsimus on ka endises seaduses väljendatud, kuid palju kõrge- mal määral. Nimelt võrdub see tasu iga vanema kohta ettevõttes kõigi vanemate- nõukogu liikmete keskmisele tunnitasele, võetud kahekümne kordselt iga nädala kohta. Uues eelnõus võrdub nädalatundide arv iga vanema kohta kõigest kaheksale, ja tasuks selle eest on ette nähtud seega liht- töölise keskmine kahe päeva palk nädalas.

§§ 37 ja 38. Need paragrahvid regu- leerivad vanemate volituste lõppemise põh- jusi ja tingimusi ning sellega ühenduses olevaid õigusi. Endises seaduses puudus see kord täiesti.

§§ 39—48. Need paragrahvid määra- vad kindlaks ettevõtte tööliste peakoos- oleku koosseisu, kompetentsi, kokkukutsu- mise korra j.n.e. Uut on neis paragrah- vides ainult niipalju, et peakoosoleku kok- kukutumist võib nõuda ja peakoosolekust sõnaõigusega osa võtta ka ettevõtte juha- taja või ta asemik, ja et töölistevanemad ei või olla peakoosoleku juhatajaks ning kirjatoimetajaks. Töölistevanemad on peakoosolekule alluvad ja vastutavad pea- koosoleku ees kõigi oma tegevuse suhtes, mis nende ülesannete täitmisel puutub, ja seepärast ei oleks otstarbekohane lubada töölistevanematel juhataja peakoosolekut ning pidada peakoosoleku protokoll, pea- legi kus vanemate vastu võib peakoosole- kul kerkida üles usaldamatuse küsimus j.n.e., mis võiks tuua väga ebamugava sei- sukorra.

Karistuse ja kaitse määrused.

Tegelik elu on näidanud, et tööliste- vanemate instituut ilma kaitse- ja karis- tusemäärusteta meil niikaua püsida ei suuda, kuni kõik ettevõtete juhatajad või nende asemikud selle instituudi vastu sal- limatust ei ole maha jätnud ja otsusele tulnud, et see instituut neile ei ole mitte ainult kasulik, vaid lihtsalt hädatarvilik, nagu seda juhused oli kuulda kord ühelt Tal- linnas asuvalt metallitööstuse juhatajalt. Osa ettevõtete juhatajatest ja omanikku- dest ei ole üldse võimaldanud seda insti- tuuti oma ettevõttes ellu kutsuda, tarvita- des selle takistuseks kõiki abinõusid kuni terve ettevõtte ajutiselt sulgemiseni. Teine osa näis alguses heatahtlik olema selle instituudi vastu, kuid alates 1927. a. asus vaenujalale ja on viinud selle instituudi oma ettevõtetes hingusele, tuges sellele, et midagi selle eest juhtuda ei või, kuna puuduvad karistuse- ja kaitsemäärused.

Ainult eelnimetatud ettevõtjate kor- ralekutsumiseks ongi vaja karistuse- ja kaitsemäärusi, korralikud ettevõtjad, kes seaduse nõudeid vabatahtlikult täidavad, ei tunne nende järele tarvidust.

§ 49. keelatakse takistada tööliste va- limisõiguse teostamist, samuti vanemate asjaajamist. Et seda keeldu kindlustada, on § 60. ette nähtud karistuseks vangistus kuni ühe aastani.

§ 50. keelatakse vanematenõukogu või tööliste peakoosoleku otsuseta tööliste- vanemaga lepingut murda. Selle keelu kind- lustamiseks on jälle § 60. ette nähtud kar- ristuseks vangistus kuni ühe aastani.

§§ 51. ja 52. näevad ette kaitsemää- rusena vahekohtu ja vahekohtu moodus- tamise korra ning määravad selle võimu- piirid. Kes vanemaga lepingu murrab va- hekohtu loata, karistatakse § 60. järgi vangistusega kuni ühe aastani.

§ 53. keelatakse tööliste vanemaks olemise ajal vähendada ta teenistusetasu; samuti keelatakse vähendada valimisko- misjoni liikmete teenistusetasu kuni üles- annete lõpuleviimiseni. Kes keelu vastu eksib, karistatakse § 60. järgi vangistu- sega kuni ühe aastani.

§ 54. määrab kindlaks järelevalve organi ja ta ülesanded.

§ 55. on keelatud valimiskomisjoni liikmeid enne nende ülesannete lõpulevii- mist ettevõtte teenistusest vabastada, kes selle vastu eksib, karistatakse § 60. järgi vangistusega kuni ühe aastani.

§ 56. näeb ette karistuse § 5. rikku- mise eest. Töölistevanemate karistamist saladuste avaldamise pärast ei ole ette nähtud seepärast, et Uue Nuhtluseeaduse § 508. põhjal see niikuinii on karistatav.

§ 57. näeb ette karistuse § 6. rikku- mise eest.

§ 58 ja § 59 näevad ette karistuse § 35. ja § 46. rikkumise eest.

104.

Sotsiaalkomisjoni ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Töölistevanemate seadus (Eesti sotsia- listliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek, paljund. 12. IX 1929 nr. 21/6) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Käesoleva seaduseelnõu kohta on Va- bariigi Valitsus asunud eitavale seisu- kohale järgmistel motiividel.

Ei saa nõus olla, et töölistevanemate instituuti tahetakse teostada säärasel sun- duslikul teel, nagu see eelnõus ette näh- tud. Töölistevanemate instituut töötab

praegu Vabariigi Valitsuse poolt 1919. a. kinnitatud põhikirja alusel mittesundusliku instituudina ja kui tööliste organisatsioonide ja vanematenõukogu korraldus nõuab kohendamist ja parandamist, siis ehk ainult eeltähendatud Vabariigi Valitsuse poolt antud põhikirjas ettenähtud põhimõtete alusel. Lisaks sundusliku iseloomu vastuvõtmatusetele ei saa pooldada ka seaduse ulatust (§ 2), näiteks mere- ja siseveeteede ning raudtee ettevõtete suhtes. Edasi on liiga laiaulatuslik eelnõu § 5, mis näeb ette ettevõtte üldise seisukorra ja tuleviku kavatsuste ning loodetava töötarviduse kohta informatsiooni andmise, eriti kui arvesse võtta seaduses ettenähtud sanktsiooni.

Töölisevanemate funktsioonid on eelnõu järgi liiga laialised ja tungivad ettevõtte administratsiooni võimupiiridesse. Samuti on tööliste vanemate instituut seatud liiga tugeva kaitse alla ja seab tööliste vanemad eesõigustatud seisukorda ka niisugusel puhul, kus tööliste vanema ja tööandja vahelised suhted pole tingitud tööliste vanema funktsioonide täitmisest.

Kuna eelpool juba tähendatud, et tööliste vanemate instituut sunduslikul kujul vastuvõtmatu, siis ei saa leppida kõrgete karistuse määradega, mis ette nähtud seaduse mittetäitmise puhuks.

Arvesse võttes neid motiive otsustas sotsiaalkomisjon esitada tööliste vanemate seaduse Riigikogule tagasilükkamiseks.

105.

Haridusekomisjoni
SELETUSKIRI

tööstuslike koolide seaduse § 4
muutmise seadusele.

Haridusekomisjon ühines Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu muutmata Riigikogule vastuvõtmiseks.

106.

Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 105.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Tööstuslike koolide seaduse § 4 muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

